

Lagrådsremiss

En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 3 februari 2026

Romina Pourmokhtari

Linnéa Klefbäck
(Klimat- och näringslivsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås en ny process där regeringen, efter en ansökan, får godkänna en kärnteknisk anläggning. Ett sådant godkännande ersätter den tillåtlighetsprövning som regeringen annars ska göra enligt 17 kap. miljöbalken. Regeringen ska få godkänna en kärnteknisk anläggning om den dessförinnan har antagit en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar det område och de anläggningar som ansökan avser. Genom planen prövas om det är förenligt med hushållningsreglerna i miljöbalken att uppföra en viss typ av kärnteknisk anläggning inom det område som planen avser. En plan får endast antas om någon ansökt om regeringens godkännande och den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan respektive planen.

Det nuvarande förfarandet med tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken ska även i fortsättningen vara tillämpligt för den som inte ansöker om regeringens godkännande.

Det föreslås även ändringar när det gäller prövningen av kärntekniska anläggningar enligt lagen om kärnteknisk verksamhet. Det införs en möjlighet till att få förhandsbesked. Det föreslås även ändringar i miljöbalken som innebär att regeringen i en tillåtlighetsprövning av en kärnteknisk anläggning ska pröva om fördelarna med anläggningen överväger de nackdelar som den kan medföra.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 17 juni 2026.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	10
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.....	12
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar	21
2.5	Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)	23
3	Ärendet och dess beredning	24
4	Tillståndsprovningen av kärntekniska anläggningar	24
4.1	Provningen enligt kärntekniklagen	24
4.2	Provningen enligt strålskyddslagen	25
4.3	Provningen enligt miljöbalken	26
5	En ny process för regeringens provning av kärntekniska anläggningar.....	26
5.1	Möjlighet till en tidig provning av regeringen.....	26
5.2	Ansökan om regeringens godkännande.....	31
5.2.1	Vem får ansöka?.....	31
5.2.2	Ansökans innehåll	33
5.2.3	Information om att en ansökan kommit in.....	36
5.3	Regeringens provning av om en kärnteknisk anläggning ska godkännas.....	37
5.3.1	Vad som provas	37
5.3.2	Ett godkännandebeslut ska inte kunna återkallas.....	44
5.4	Regeringen ska få anta en plan för kärntekniska anläggningar	45
5.4.1	Regeringen ska i en plan ta ställning till användningen av mark- och vattenområden	45
5.4.2	Planens giltighet	56
5.4.3	Regeringen får ändra eller upphäva en plan.....	58
5.5	Kommunens tillstyrkande ska krävas.....	60
5.6	Förhållandet till miljöbalken, kärntekniklagen och strålskyddslagen	62
5.6.1	Handläggningen när en ansökan görs enligt flera lagar.....	62
5.6.2	Hur regeringens tillåtlighetsprovning påverkas.....	63
6	Provningen enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas	65

6.1	En myndighet ska pröva tillstånd för en kärnteknisk anläggning som regeringen har godkänt.....	65
6.2	Det ska vara möjligt att ansöka om förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion	67
6.3	Den stegvisa kontrollen ska regleras i lag	72
6.4	Förbudet att ta en avstängd reaktor i drift tas bort	77
6.5	Ny anmälningsskyldighet när en kärnkraftsreaktor inte längre används	78
6.6	Beslut ska i huvudsak överklagas till mark- och miljödomstolen.....	80
6.7	Miljöorganisationer ska få överklaga beslut om tillstånd till en kärnteknisk anläggning.....	82
6.8	Ändring av vad som avses med geologiskt slutförvar	84
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	85
8	Konsekvenser	86
8.1	Problemet och vad man vill uppnå	86
8.2	Förslagets innebörd i korthet	87
8.2.1	En ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar	87
8.2.2	Prövningen enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas.....	88
8.3	Effekter om någon reglering inte kommer till stånd (nollalternativet)	90
8.4	Alternativa lösningar	91
8.4.1	Alternativ till förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar	91
8.4.2	Alternativ till förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen	91
8.5	Vilka som berörs av förslagen	92
8.6	Konsekvenser för staten	92
8.6.1	Strålsäkerhetsmyndigheten	92
8.6.2	Domstolarna	94
8.6.3	Regeringen och Regeringskansliet	95
8.6.4	Övriga statliga myndigheter	96
8.7	Konsekvenser för kommuner.....	97
8.7.1	Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar	97
8.7.2	Förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen	98
8.8	Konsekvenser för företag som har eller avser att ansöka om tillstånd för en kärnteknisk anläggning	98
8.8.1	Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar	99
8.8.2	Förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen	99
8.8.3	Hur befintliga tillståndshavare påverkas.....	100

8.9	Konsekvenser för andra berörda företag och verksamheter	100
8.10	Små och medelstora företag	101
8.11	Konsekvenser för allmänheten och ideella organisationer	101
8.12	Miljö, klimat och människors hälsa.....	102
8.13	Konkurrensförutsättningar.....	103
8.14	Åtgärder för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än nödvändigt.....	103
8.15	Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av anslutningen till EU och Euratom	103
8.16	Bedömning av behov av särskild hänsyn vid tidpunkt för ikraftträdande.....	104
8.17	Bedömning av behov av särskilda informationsinsatser	104
8.18	Utvärdering av förslagen.....	104
8.19	Övriga konsekvenser	104
9	Författningskommentar	104
9.1	Förslaget till lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar	104
9.2	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken	119
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.....	121
9.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar	133
9.5	Förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)	133
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter (SOU 2025:7)	135
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	141
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	160
Bilaga 4	Promemorian En ändamålsenlig tillståndsprövning av kärntekniska anläggningar	161
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna	188
Bilaga 6	Utkastets lagförslag	189
Bilaga 7	Förteckning över remissinstanserna	208
Bilaga 8	Process för regeringens godkännande	209
Bilaga 9	Frivilligt moment i kärntekniklagen	210

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar,
2. lag om ändring i miljöbalken,
3. lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,
4. lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar,
5. lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar i vissa fall och om en plan för kärntekniska anläggningar som en förutsättning för ett sådant godkännande.

Ord och uttryck

2 § I denna lag avses med kärnavfall, kärnteknisk anläggning och kärnämne detsamma som i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning

3 § Den som avser att uppföra en ny kärnteknisk anläggning får ansöka om regeringens godkännande av anläggningen, om aktiviteten från avfallet i anläggningen vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, eller 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen.

En ansökan om regeringens godkännande får dock inte göras om det för samma anläggning pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken eller om anläggningen omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken eller lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

4 § En ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning ska lämnas in till regeringen och innehålla de uppgifter som krävs för regeringens prövning enligt 9 § i fråga om

1. den planerade kärntekniska anläggningen, och

2. det område där anläggningen ska uppföras, de beredskapszoner som kan behövas för anläggningen och de brådskande skyddsåtgärder som kan behöva vidtas inom beredskapszonerna.

Dessutom ska ansökan innehålla uppgifter om

1. det område runt anläggningen dit allmänheten inte kommer att ha tillträde, och

2. de verksamheter eller åtgärder som inte är av säkerhets- eller strålskyddskaraktär och som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där sådana verksamheter ska bedrivas eller åtgärder vidtas.

För en kärnteknisk anläggning, som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar ett kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska ansökan även innehålla uppgifter om hur sökanden avser att ta hand om kärnämnet eller kärnavfallet.

5 § När en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning har kommit in ska Regeringskansliet meddela

1. den myndighet som ansvarar för tillståndsprövning enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,
2. den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområden den kärntekniska anläggningen ska uppföras, och
3. den eller de kommuner som berörs av ansökan.

6 § Sökanden får föreläggas att avhjälpa en brist i ansökan, om bristen medför att ansökan inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I föreläggandet ska det anges att följderna av att ett föreläggande inte följs kan bli att ansökan inte tas upp till prövning.

7 § Regeringen får helt eller delvis avstå från att pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

8 § Berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

9 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning, om

1. den typ av verksamhet som ansökan avser är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra,
  2. det inte är olämpligt att uppföra och driva anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv, och
  3. det finns förutsättningar för att omhänderta det kärnämne som hanteras eller det kärnavfall som uppstår.
- Första stycket 3 gäller inte för mellanlager eller slutförvar.

En plan som förutsättning för regeringens godkännande

10 § Regeringen får godkänna en ansökan endast om det finns en gällande plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan.

En plan för kärntekniska anläggningar

11 § Regeringen får till vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas anta en plan för kärntekniska anläggningar. Vid antagandet av en sådan plan ska 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken tillämpas.

12 § En plan för kärntekniska anläggningar får endast antas om någon har ansökt om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Planen ska åtminstone omfatta vad som framgår av ansökan i fråga om typ av kärntekniska anläggningar och det område som anläggningarna ska uppföras på.

I planen ska det anges

1. vilka typer av och hur många kärntekniska anläggningar som får uppföras och var dessa får lokaliseras, och

2. vilket område som behöver tas i anspråk för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas.

13 § Bestämmelser om strategiska miljöbedömningar vid upprättandet av planer och program finns i 6 kap. miljöbalken. Vid upprättandet av en plan för kärntekniska anläggningar ska det som sägs i 6 kap. miljöbalken om en myndighet eller kommun vid tillämpningen av det kapitlet avse regeringen.

14 § En miljökonsekvensbeskrivning behöver inte tas fram vid en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, om

1. planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som också har prövats eller ska prövas i ett ärende om detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900), och

2. miljökonsekvensbeskrivningen i ett ärende som avses i 1 är aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar.

15 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges hur länge planen gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

Om giltighetstiden löper ut medan det pågår tillståndsprövningar enligt miljöbalken för kärntekniska anläggningar ska planen fortsätta att gälla till dess att ärendena är slutligt avgjorda, om

1. anläggningarna omfattas av planen, och

2. det finns en pågående prövning av eller ett godkännande för anläggningarna enligt denna lag.

16 § Regeringen får på begäran av den som har ansökt om godkännande av en kärnteknisk anläggning besluta att förlänga giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan med fem år i taget.

Berörda kommuner ska få tillfälle att yttra sig innan regeringen beslutar att förlänga en plan.

17 § Regeringen får ändra en plan för kärntekniska anläggningar om det behövs för att kunna godkänna en ansökan som har kommit in efter att planen har antagits.

Planen får dock inte ändras om

1. det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som

a) omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte omfattas av planen, och

b) det finns ett godkännande för enligt denna lag, eller

2. det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

När en plan ändras ska 11–14 och 19 §§ tillämpas.

18 § Regeringen får upphäva en plan för kärntekniska anläggningar, om

1. det inte pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som planen avser och som det finns ett godkännande för enligt denna lag, och

2. det inte kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

Om en plan upphävs ska regeringen informera berörda myndigheter och kommuner.

Kommunens tillstyrkande

19 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning och besluta om en plan för kärntekniska anläggningar, endast om den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan respektive planen.

Ett tillstyrkande gäller i fem år.

I fråga om mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall får regeringen fatta beslut enligt första stycket trots att en kommun inte har tillstyrkt ansökan eller planen, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen uppförs och drivs och det inte finns någon annan plats

1. som bedöms vara lämpligare för anläggningen, eller

2. som är lämplig och har anvisats för anläggningen inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

Regeringens godkännande förfaller om det inte finns en plan

20 § Ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller om det inte längre finns en giltig plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som godkännandet avser.

Godkännandet förfaller dock inte för en kärnteknisk anläggning som det har meddelats ett tillstånd för enligt miljöbalken.

Rätt att meddela föreskrifter

21 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

---

1. Denna lag träder i kraft den 17 juni 2026.

2. Lagen får tillämpas på ansökningar som lämnas in efter den 17 mars 2026.

2.2 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 10 kap. 3 a § och 17 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 16 kap. 11 a § och 17 kap. 6 a §, och närmast före 16 kap. 11 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

3 a §¹

Staten är ensam ansvarig för det avhjälpande som ska ske enligt bestämmelserna i detta kapitel i fråga om sådana slutligt förslutna geologiska slutförvar som avses i 5 j § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Staten är ensam ansvarig för det avhjälpande som ska ske enligt bestämmelserna i detta kapitel i fråga om sådana slutligt förslutna geologiska slutförvar som avses i 6 e § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

16 kap.

Kärntekniska anläggningar

11 a §

En ansökan om tillstånd enligt 9 kap. för en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar får tas upp till prövning och handläggas fram till den tidpunkt då domstolen enligt 21 kap. 7 § ska avge ett eget yttrande inför regeringens prövning av tillåtligheten enligt 17 kap. 1 §.

17 kap.

1 §²

Regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

1. *kärntekniska anläggningar* 1. *en kärnteknisk anläggning som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, om*

¹ Senaste lydelse 2020:684.

² Senaste lydelse 2025:1043.

a) aktiviteten från avfallet i anläggningen vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 tera-becquerel, eller 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen, och

b) anläggningen inte är godkänd enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar på ansökan av den som ansöker om tillstånd enligt denna balk,

2. allmänna farleder, och

3. geologisk lagring av koldioxid, om verksamheten inte avser lagring för forskningsändamål av mindre än 100 000 ton koldioxid.

6 a §³

Regeringen får tillåta en kärnteknisk anläggning endast om den typ av verksamhet som ska bedrivas är berättigad på grund av att fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som den kan medföra.

---

1. Denna lag träder i kraft den 17 juni 2026.

2. Äldre bestämmelser gäller för mål som har inletts före den 17 mars 2026.

³ Tidigare 17 kap. 6 a § upphävd genom 2023:866.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet¹

dels att 15 a § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 15 a § ska utgå,

dels att nuvarande 5 j–5 l och 7 §§ ska betecknas 6 e–6 g och 5 k §§,

dels att 2, 5–5 b, 5 d och 6 §§, den nya 6 g § och 14, 23 och 24 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 5 j § ska sättas närmast före 6 e §,

dels att det ska införas nio nya paragrafer, 5 j, 6 a–6 d, 7 e, 9 a, 9 b och 24 a §§, och närmast före 6 och 9 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

I denna lag avses med

1. kärnteknisk anläggning:

a) anläggning för utvinning av kärnenergi (kärnkraftsreaktor),

b) annan anläggning i vilken en självunderhållande kärnreaktion kan ske, såsom forskningsreaktor,

c) anläggning för utvinning, framställning, hantering, bearbetning, förvaring som avses bli bestående (slutförvaring) eller annan förvaring (lagring) av kärnämne, och

d) anläggning för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall,

2. kärnämne:

a) uran, plutonium eller annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi (kärnbränsle) eller förening i vilken sådant ämne ingår,

b) torium eller annat ämne som är ägnat att omvandlas till kärnbränsle eller förening i vilken sådant ämne ingår, och

c) använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar,

3. kärnavfall:

a) använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar,

b) radioaktivt ämne som har bildats i en kärnteknisk anläggning och som inte har framställts eller tagits ur anläggningen för att användas i undervisnings- eller forskningssyfte eller för medicinska, jordbruks- tekniska eller kommersiella ändamål,

¹ Lagen omtryckt 1992:1536.

Senaste lydelse av

5 j § 2020:685

5 k § 2020:685

7 § 2009:328

15 a § 2010:948

rubriken närmast före 15 a § 2010:948.

² Senaste lydelse 2020:685.

c) material eller annat som har tillhört en kärnteknisk anläggning och blivit radioaktivt förorenat samt inte längre ska användas i en sådan anläggning, och

d) radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas,

4. *permanent avstängd kärnkraftsreaktor: en kärnkraftsreaktor där verksamheten med elproduktion har upphört och inte kommer att återupptas eller en reaktor som inte har levererat el till elnätet de senaste fem åren,*

5. kärnteknisk utrustning: 4. kärnteknisk utrustning:

a) utrustning eller material som särskilt har konstruerats eller ställts i ordning för bearbetning, användning eller framställning av kärnämne, och

b) utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,

6. radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som 5. radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som

a) inbegriper en strålkälla,

b) har medfört eller kan befaras medföra skada, och

c) kräver omedelbara åtgärder, och

7. geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i *en geologisk formation under jordytan* och som ska ge isolering från biosfären av

a) kärnavfall,

b) kärnämne som inte ska användas på nytt, eller

c) annat radioaktivt avfall.

6. geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i *berggrunden* och som ska ge isolering från biosfären av *kärnavfall, kärnämne som inte ska användas på nytt eller annat radioaktivt avfall.*

5 §³

Det är förbjudet att utan tillstånd enligt denna lag bedriva kärnteknisk verksamhet. *Frågor om tillstånd prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.*

Det är förbjudet att utan tillstånd enligt denna lag bedriva kärnteknisk verksamhet.

Tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som avser en kärnteknisk anläggning som regeringen har godkänt enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar prövas av den myndighet som regeringen bestämmer. Andra frågor om tillstånd prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

³ Senaste lydelse 2017:575.

Tillstånd får inte ges till en kärnteknisk verksamhet som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

5 a §⁴

Det är förbjudet att utan särskilt tillstånd av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer

1. i Sverige slutförvara eller i avvaktan på slutförvaring mellanlagra kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i ett annat land, eller

1. i Sverige slutförvara eller i avvaktan på slutförvaring mellanlagra kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett att användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i ett annat land, eller

2. utomlands slutförvara kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett att användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i Sverige.

Tillståndsplikten enligt första stycket 2 gäller inte

1. kärnavfall eller kärnämne som efter behandling eller upparbetning i Sverige ska slutförvaras i det land där avfallet har uppkommit eller ämnet har sitt ursprung, eller

2. sådant använt kärnbränsle från forskningsreaktorer som i enlighet med tillämpliga internationella avtal sänds till ett land som tar emot bränsle för forskningsreaktorer eller tillverkar sådant bränsle.

Ett tillstånd enligt första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutförvaring i det andra landet från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.

5 b §⁵

Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas.

Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen (2018:396).

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutförvaring i det andra landet från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.

5 d §⁶

Regeringen får meddela föreskrifter om vad som krävs för att ett sådant avtal om slutförvaring som avses i 5 b § tredje stycket ska kunna godtas som grund för ett tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om vad som krävs för att ett sådant avtal om slutförvaring som avses i 5 a § tredje stycket ska kunna godtas som grund för ett tillstånd.

5 j §

Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen (2018:396).

⁵ Senaste lydelse 2023:867.

⁶ Senaste lydelse 2014:141.

Förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion

6 §⁷

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska på begäran av den som avser att konstruera, leverera, uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning ge ett förhandsbesked i frågan om anläggningens konstruktion eller en del av den uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar.

6 a §

Den myndighet som avses i 6 § får, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet, besluta att

- 1. begränsa omfattningen av ett förhandsbesked, eller*
- 2. avstå från att pröva en begäran om förhandsbesked.*

6 b §

I ett förhandsbesked som innebär att konstruktionen uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, ska det anges hur länge förhandsbeskedet gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år från det att förhandsbeskedet fick laga kraft.

6 c §

Ett förhandsbesked är bindande vid en senare tillståndsprövning, om

- 1. beskedet innebär att den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som*

har meddelats med stöd av dessa lagar,

2. beskedet har fått laga kraft, och

3. en tillståndsansökan har gjorts inom den tid som förhandsbeskedet gäller.

6 d §

Trots 6 c § är ett förhandsbesked inte bindande, om

1. en författning har ändrats efter att förhandsbeskedet beslutades och ändringen har betydelse för bedömningen i beskedet,

2. de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats och ändringarna har betydelse för säkerheten eller strålskyddet i den kärntekniska anläggningen, eller

3. förhandsbeskedet har lämnats på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter och uppgifterna har haft betydelse för bedömningen i beskedet.

5 l §

Den myndighet som regeringen bestämmer ska vidta de åtgärder som behövs för att fullgöra statens skyldigheter enligt 5 j och 14 b §§.

6 g §⁸

Den myndighet som regeringen bestämmer ska vidta de åtgärder som behövs för att fullgöra statens skyldigheter enligt 6 e och 14 b §§.

7 e §

En tillståndshavare som har beslutat att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare, ska snarast möjligt anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Av en anmälan ska det framgå vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att reaktorn börjar nedmonteras eller rivs.

⁸ Senaste lydelse av tidigare 5 l § 2020:685.

Stegvis kontroll

9 a §

En tillståndshavare ska anmäla till tillsynsmyndigheten innan tillståndshavaren

1. i samband med uppförandet av en ny kärnteknisk anläggning påbörjar åtgärder på anläggningsplatsen som har betydelse för säkerheten och strålskyddet,

2. påbörjar en sådan ändring av anläggningen som det har meddelats ett nytt tillstånd för,

3. tar en kärnteknisk anläggning i provdrift,

4. tar en kärnteknisk anläggning i rutinmässig drift,

5. påbörjar nedmontering eller rivning av en kärnteknisk anläggning.

En anmälan ska lämnas in för varje åtgärd. Anmälan ska innehålla de uppgifter som behövs för att visa att anläggningen kommer att uppfylla de krav på säkerhet och strålskydd som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av dessa lagar.

Tillståndshavaren får inte vidta en åtgärd som anges i första stycket förrän tillsynsmyndigheten har beslutat att den får vidtas.

9 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en anmälan enligt 9 a § ska innehålla.

14 §⁹

Skyldigheterna enligt 10 § kvarstår till dess att de har fullgjorts, även om

1. ett tillstånd återkallas,
2. ett tillstånds giltighetstid går ut,
3. rätten att driva en kärnkraftsreaktor har upphört att gälla enligt den upphävda lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling, eller

4. en kärnkraftsreaktor är permanent avstängd.

4. en kärnkraftsreaktor har anmälts som tills vidare avstängd enligt 7 e §.

Trots första stycket får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ge dispens från skyldigheterna enligt 10 §.

23 §

Beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag får överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut av tillsynsmyndigheten skall gälla omedelbart, om inte annat bestäms.

Beslut av en lokal säkerhetsnämnd om en begäran enligt 21 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag som inte har fattats av regeringen får överklagas till mark- och miljödomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Trots första stycket får beslut enligt 6 a § inte överklagas.

24 §¹⁰

Beslut av en lokal säkerhetsnämnd om begäran enligt 21 § får överklagas hos förvaltningsrätten genom besvär.

Besvärshandlingen tillställs förvaltningsrätten och skall ha kommit in inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. Om handlingen kommit in för sent skall rätten avvisa den. Besvärshandlingen skall dock inte avvisas, om förseningen beror på att nämnden har lämnat klaganden en felaktig underrättelse om hur man klagar. Inte heller skall handlingen avvisas, om den inom besvärstiden har kommit in till nämnden.

Beslut enligt 18 § gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

24 a §

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga beslut enligt 5 och 8 §§ som inte har fattats av regeringen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 17 juni 2026.

¹⁰ Senaste lydelse 2009:796.

2. Äldre föreskrifter gäller vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

3. Bestämmelserna i den nya 9 a § ska inte tillämpas om villkor om krav på godkännande inför uppförande, provdrift och rutinmässig drift av en kärnteknisk anläggning har meddelats i beslut enligt äldre föreskrifter.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 och 8 §§ lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §¹

Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets eller Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

8 §²

Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i andra stycket vilka som ska ingå.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor. *I mål eller ärenden enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller*

¹ Senaste lydelse 2015:686.

² Senaste lydelse 2021:459.

*inom Strålsäkerhetsmyndighetens
verksamhetsområde.*

Denna lag träder i kraft den 17 juni 2026.

2.5 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

Härigenom föreskrivs att det i strålskyddslagen (2018:396) ska införas en ny paragraf, 10 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

2 a §

Om ett överklagande avser beslut som har fattats enligt både lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och denna lag får förvaltningsrätten lämna över målet till den mark- och miljödomstol som prövar överklagandet enligt lagen om kärnteknisk verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 17 juni 2026.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen gav i november 2023 en särskild utredare i uppdrag att se över nuvarande regler för att underlätta för ny kärnkraft (dir. 2023:155). Utredningen, som tog namnet Kärnkraftsprövningsutredningen, redovisade den 15 januari 2025 delar av uppdraget i delbetänkandet Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter (SOU 2025:7). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. Den 18 mars 2025 hölls ett remissmöte. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2024/01912).

Promemorian En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar, som togs fram inom Klimat- och näringslivsdepartementet, innehåller alternativa förslag till delar av betänkandet. Promemorian, som består av en sammanfattning, lagtext och författningskommentar, finns i *bilaga 4*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Ett remissmöte för att presentera förslagen hölls den 2 juni 2025. Remissvaren finns tillgängliga i Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2024/01912).

Ett utkast till lagrådsremiss togs fram inom Klimat- och näringslivsdepartementet. Utkastets lagförslag finns i *bilaga 6*. Utkastet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 7*. Remissvaren finns tillgängliga i Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2025/01871).

I lagrådsremissen behandlas förslagen i utkastet till lagrådsremiss.

4 Tillståndsprövningen av kärntekniska anläggningar

Tillståndsprövning av och tillsyn över kärntekniska anläggningar sker enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen), strålskyddslagen (2018:396) och miljöbalken.

4.1 Prövningen enligt kärntekniklagen

Kärnteknisk verksamhet (bland annat att uppföra, inneha eller driva en kärnkraftsreaktor) kräver ett tillstånd enligt kärntekniklagen. Vid prövning av tillstånd enligt kärntekniklagen ska flera bestämmelser i miljöbalken tillämpas, som de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap., planer och planeringsunderlag i 3 kap., bestämmelser om miljö kvalitetsnormer i 5 kap. och bestämmelserna om miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar i 6 kap.

Frågor om tillstånd prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen har i förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet, i det följande benämnd kärnteknikförordningen,

bestämt att Strålsäkerhetsmyndigheten prövar frågor om vissa tillstånd att förvärva, inneha, bearbeta eller på något annat sätt ta befattning med kärnämnen, kärnavfall eller använt kärnbränsle. Strålsäkerhetsmyndigheten får även pröva frågor om tillstånd att uppföra, inneha eller driva anläggningar som behövs för sådan befattning, under förutsättning att aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel (16 §). Det innebär att regeringen prövar t.ex. frågor om tillstånd att uppföra och driva kärnkraftsreaktorer, forskningsreaktorer, anläggningar för tillverkning av kärnbränsle, anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle och anläggningar för slutförvaring av medelaktivt kärnavfall. När regeringen prövar ärendet ansvarar Strålsäkerhetsmyndigheten för att bereda det och med ett eget yttrande överlämna ärendet till regeringen. Strålsäkerhetsmyndigheten är även tillsynsmyndighet.

Strålsäkerhetsmyndigheten beslutar om de villkor som behövs med hänsyn till säkerheten. Villkor kan beslutas i samband med tillståndsbeslutet eller under tillståndets giltighetstid.

Regeringens tillstånd till kärnteknisk verksamhet meddelas normalt med villkor om ett s.k. stegvist godkännande eller stegvis prövning. Det innebär att det krävs ett godkännande av Strålsäkerhetsmyndigheten innan tillståndshavaren får påbörja uppförandet, provdriften respektive den rutinmässiga driften av den kärntekniska anläggningen.

Strålsäkerhetsmyndighetens beslut enligt kärntekniklagen överklagas till regeringen. Strålsäkerhetsmyndighetens beslut om tillstånd enligt kärntekniklagen får överklagas även av sådana miljöorganisationer som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken (29 § kärnteknikförordningen). Regeringens beslut om tillstånd till kärnteknisk verksamhet kan inte överklagas. Däremot kan enskilda och miljöorganisationer ansöka om rättsprövning av beslutet enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut (rättsprövningslagen).

4.2 Prövningen enligt strålskyddslagen

Kärnteknisk verksamhet är även verksamhet med joniserande strålning. Verksamhet med joniserande strålning kräver som huvudregel ett tillstånd enligt strålskyddslagen. För en kärnteknisk verksamhet krävs dock tillstånd enligt strålskyddslagen endast om det har bestämts i tillståndet enligt kärntekniklagen. Vid en kärnteknisk anläggning kan det även bedrivas viss verksamhet med strålning som inte är en del av den kärntekniska verksamheten och som därför behöver särskilt tillstånd enligt strålskyddslagen.

Strålsäkerhetsmyndigheten prövar frågor om tillstånd enligt strålskyddslagen och kan besluta om villkor både i samband med tillståndsgivningen och därefter. Även om en kärnteknisk verksamhet inte omfattas av tillståndsplikten enligt strålskyddslagen kan ytterligare villkor för verksamheten behövas från strålskyddssynpunkt. Strålsäkerhetsmyndigheten får besluta om sådana villkor.

Tillsyns- och tillståndsbeslut enligt strålskyddslagen överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Om ett beslut har fattats enligt både strål-

skyddslagen och kärntekniklagen, kan en förvaltningsdomstol överlämna målet till regeringen, se 9 och 14 a §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

4.3 Prövningen enligt miljöbalken

Att uppföra och driva en reaktor är miljöfarlig verksamhet som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön och som därför kräver ett tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken. En ansökan om att få uppföra och driva en reaktor ska prövas av mark- och miljödomstol, se 1 kap. 6 § och 21 kap. 7 § miljöprövningsförordningen (2013:251). Miljöbalken ska tillämpas så att människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter. En av de olägenheter som ska beaktas är joniserande och icke-joniserande strålning.

Verksamheten kan dessutom vara beroende av omfattande vattenverksamhet, vilken kräver ett tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken, som också prövas av mark- och miljödomstol.

Regeringen ska pröva tillåtligheten enligt miljöbalken av en anläggning som prövas av regeringen enligt kärntekniklagen (17 kap. 1 § första stycket 1 miljöbalken). Kommunfullmäktiges tillstyrkande krävs för att regeringen ska få tillåta anläggningen. Om regeringen tillåter verksamheten går målet åter till mark- och miljödomstolen, som efter fortsatt beredning ger tillstånd till verksamheten och beslutar de villkor som krävs.

Mark- och miljödomstolens domar om tillstånd till miljöfarlig verksamhet överklagas till Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen) och därefter till Högsta domstolen.

Strålsäkerhetsmyndigheten har, när det gäller olägenheter från joniserande strålning, ansvar för tillsynen enligt miljöbalken i fråga om verksamheter som är tillståndspliktiga enligt miljöprövningsförordningen och är kärntekniska verksamheter enligt kärntekniklagen eller verksamheter med joniserande strålning enligt strålskyddslagen.

5 En ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

5.1 Möjlighet till en tidig prövning av regeringen

Regeringens förslag

Det ska gå att ansöka om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning. Om regeringen godkänner ansökan ska regeringen inte tillåtlighetspröva verksamheten i den efterföljande tillståndsprövningen enligt miljöbalken, under förutsättning att den som ansöker om tillståndet är den som har fått godkännandet.

Det ska vara frivilligt att ansöka om ett godkännande. Den som avser att uppföra en kärnteknisk anläggning ska kunna välja att i stället låta

prövningen enligt miljöbalken göras på samma sätt som enligt nu gällande prövningsprocess, dvs. inklusive regeringens tillåtlighetsprövning.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen skiljer sig från regeringens förslag. Enligt utredningens förslag ska prövningen enligt den föreslagna lagen om principbeslut för vissa verksamheter ersätta tillåtlighetsprövningen enligt 17 kap. miljöbalken för kärntekniska anläggningar.

Remissinstanserna

Remissutfallet är blandat. Vissa remissinstanser, t.ex. *Statskontoret*, *Chalmers Tekniska Högskola*, *Westinghouse Electric Sweden AB*, *Nordic Nuclear Energy AB* och *Miljövänner för kärnkraft* tillstyrker eller är positiva till utredningens förslag om en ny lag om principbeslut. Flera instanser, t.ex. *Vattenfall AB*, *Fortum Sverige AB*, *GE-Hitachi Nuclear Energy International*, *Blykalla AB*, *Kärnfull Next AB*, *Energiföretagen*, *Strålsäkerhetsmyndigheten*, *Statens energimyndighet*, *Kärnkraftsamordningen* och flera länsstyrelser välkomnar utredningens ansats att åstadkomma en mer effektiv och förutsebar tillståndsprövning för ny kärnkraft genom att tidigarelägga den politiska bedömningen av en kärnteknisk anläggning men anser att förslaget behöver förtydligas. *Vattenfall AB* anser att det bör övervägas att göra förfarandet frivilligt. Även *Kärnkraftsamordningen* förordar att det blir frivilligt att ansöka om ett principbeslut.

Vissa remissinstanser, som t.ex. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)*, *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)*, *Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)*, *Naturvårdsverket* och *Naturskyddsföreningen*, avstyrker förslaget. Dessa remissinstanser anser att det finns betydande otydligheter i förslaget och att det riskerar att medföra tolknings- och tillämpningssvårigheter och därmed längre handläggningstider. Några av dem menar också att förslaget kommer att motverka sitt syfte och medföra ökade kostnader för sökande och myndigheter utan att prövningsprocessen blir mer förutsägbar. *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* anser att det är en stor fördel med rådande system att regeringens tillåtlighetsbeslut är fullt ut bindande för domstolen vid tillståndsprövningen. *Domstolen* pekar också på att utredningen inte föreslår någon ändring av möjligheten för en domstol att överlämna ett mål till regeringen. *Naturvårdsverket* anser att förslagets förenlighet med EU-rätten inte är tillräckligt belyst.

Försvarsmakten delar utredningens uppfattning att regeringen tidigt bör ta ställning till om det är förenligt med samhällets helhetsintresse att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning på en viss plats och att det är viktigt att prövningen innefattar frågor av betydelse för Sveriges säkerhet. *Försvarsmakten* avstyrker dock förslaget och ifrågasätter fördelarna jämfört med den nu gällande ordningen som innebär att regeringen prövar tillåtligheten av verksamheten enligt miljöbalken.

Miljörörelsens Kärnavfallssektariat avstyrker utredningens förslag.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Remissutfallet är blandat. *Statens energimyndighet* anser att den föreslagna frivilliga regeringsprövningen och planinstrumentet kan bidra till att öka förutsebarheten för prövning av kärntekniska anläggningar. *Fortum Sverige AB* tillstyrker förslaget och ser det som fördelaktigt att det politiska ställningstagandet kommer tidigt i processen och därmed minskar de politiska riskerna. Även *Blykalla AB* och *Kärnfull Next AB* anser att det finns ett behov av tidiga besked från regeringen. *Vattenfall AB* anser att det är positivt att regeringen önskar möjliggöra ett tidigt besked om ett projekts genomförbarhet, men bedömer att förslaget snarare kommer att leda till längre tillståndprocesser. *Vattenfall AB* anser att det även fortsatt finns goda skäl för att regeringen prövar kärntekniska verksamheter enligt 17 kap. miljöbalken och välkomnar att den möjligheten finns kvar.

Flera remissinstanser är positiva till eller ser fördelar med ett tidigt godkännande av regeringen. *Svensk Kärnbränslehantering (SKB)* anser dock att konsekvenserna är oförutsebara och bristfälligt utredda och att det därför är positivt att det befintliga prövningsförfarandet kvarstår som ett alternativ. *Energiföretagen* är osäkra om den struktur som förordas kommer att leda till det önskade resultatet, och välkomnar därför möjligheten att söka tillstånd enligt befintliga processer. *Naturvårdsverket* anser att det krävs förtydliganden. *Naturvårdsverket* framför också att det kan vara lämpligt att genomföra de förslag som Regeringsprövningsutredningen lämnat om att regeringen ska kunna låta bli att ta över prövningen om ett ärende om kärnteknisk anläggning överlämnas till regeringen enligt 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* avstyrker alternativa spår då det riskerar att leda till otydlighet.

Vissa remissinstanser, som *Länsstyrelsen i Uppsala län*, *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)*, *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* och *Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* ifrågasätter behovet av att ändra den nuvarande prövningsprocessen och menar att det är oklart om förslaget leder till en tydligare och förutsebar process. *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* ifrågasätter den praktiska nyttan av ett godkännande enligt den föreslagna lagen.

Skälen för regeringens förslag

El från kärnkraft bedöms vara viktigt för att tillgodose framtidens elbehov och för att öka leveranssäkerheten i elsystemet. För att möjliggöra att fler reaktorer byggs bör det skapas förutsättningar för marknadens aktörer att investera i ny kärnkraft. Som ett led i detta arbete har begränsningen att nya reaktorer endast tillåts om de ersätter permanent avstängda reaktorer på befintliga platser tagits bort. För att möjliggöra för ny kärnkraft måste även systemet för tillståndsprövningen av kärntekniska anläggningar ge goda förutsättningar för både befintliga och nya aktörer på området. Ett nytt prövningssystem bör därför övervägas.

Som bl.a. *mark- och miljödomstolarna* påpekar kan införandet av ett nytt provningssystem leda till vissa osäkerheter, åtminstone inledningsvis, eftersom processen inte har prövats tidigare. Nuvarande system innebär dock svårigheter för vissa aktörer. Ett nytt provningssystem kan skapa förutsättningar för nya verksamheter att etableras. Den nuvarande ordningen med regeringens tillåtlighetsprovning innebär att regeringen involveras i ett sent skede i tillståndprocessen. Det finns ett värde för den sökande att regeringens bedömning görs tidigt i tillståndprocessen. Det skulle innebära en ökad förutsebarhet och trygghet i det fortsatta arbetet och att en del av riskerna i ett projekt hanteras tidigt. Detta kan i sin tur öka möjligheterna att attrahera investerare. Remissutfallet visar också att det finns ett intresse hos flera tänkbara tillståndshavare av kärntekniska anläggningar att få en bedömning av regeringen i fråga om lämplighet i ett tidigt skede i processen. I synnerhet för nya aktörer kan tidiga besked ha särskilt stor betydelse, vilket bl.a. *Kärnfull Next AB* och *Blykalla AB* framför.

Några remissinstanser, t.ex. *mark- och miljödomstolarna* framför att det inte är säkert att den sammanlagda handläggningstiden för de tillståndsprövningar som ska ske förkortas med utredningens förslag. Att uppföra och driva kärntekniska anläggningar är dock ofta mycket omfattande, komplexa och dyra projekt. För den sökande kan ett tidigt ställningstagande av regeringen till en kärnteknisk anläggning därför vara av intresse även om det skulle visa sig att tiden för den sammanlagda tillståndprocessen, dvs. alla relevanta tillstånd för att bygga och driva kärntekniska anläggningar, i vissa fall inte blir kortare. Syftet med ett nytt system bör därför i första hand inte vara att handläggningstider ska kortas, utan att provningssystemet ska vara väl anpassat till aktörernas skilda förutsättningar. Som bl.a. *Energiföretagen*, *Strålsäkerhetsmyndigheten* och *Fortum Sverige AB* framför bör det därför införas en möjlighet att tidigt ansöka om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Eftersom olika aktörer inom kärnkraftsområdet har olika behov av ett tidigt politiskt ställningstagande till en kärnteknisk anläggning, bör regleringen för tillståndsprövning av sådana anläggningar vara flexibel. Det bör därför övervägas att inte införa ett helt nytt provningssystem som ersätter det nuvarande systemet, utan i stället ett kompletterande system som gör det möjligt för en sökande att få ett tidigt politiskt ställningstagande från regeringen och berörda kommuner innan efterföljande tillståndsprövningar. Varje aktör kan då, som bl.a. *Vattenfall AB* föreslår, välja om regeringen ska komma in i ett tidigt skede av processen eller enligt nuvarande ordning i samband med tillåtlighetsprovningen. Det skulle innebära att det kommer att finnas två olika spår i miljöbalken för provning av kärntekniska anläggningar. I det nuvarande systemet, där regeringen kommer in genom tillåtlighetsprovningen, blir regeringens provning mer omfattande, eftersom samtliga bestämmelser i miljöbalken och föreskrifter meddelade med stöd av balken eller annan lagstiftning blir tillämpliga.

Ett införande av två alternativa processer kräver att processerna är tydligt utformade och skilda från varandra och att det sprids information om hur de olika stegen ser ut i de olika processerna. På det sättet kan den risk för otydligheter, som *SKR* lyfter, avväjas. Från den berörda kommunens synvinkel bör det viktigaste vara att det underlag som finns

är tillräckligt för ett ställningstagande, snarare än i vilket skede av processen som kommunen kommer in. Det kan inte heller förväntas vara särskilt ofta som en och samma kommun blir inblandad i båda typerna av processer.

Frågan om nuvarande system med regeringens tillåtlighetsprövning är lämpligt är relevant även för andra typer av verksamheter. Den frågan bör hanteras samlat och inte bara i förhållande till kärntekniska anläggningar. Det är därför inte lämpligt att inom ramen för detta lagstiftningsärende helt ta bort tillåtlighetsprövningen från tillståndsprövningen enligt miljöbalken. Miljöutredningen har i betänkandet Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten lämnat förslag om hur det allmännas grundläggande syn på lämpligheten av en viss verksamhet på en viss plats kan lämnas i ett tidigt skede (SOU 2025:88). I betänkandet görs en översyn av regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken i sin helhet. Om förslagen genomförs kommer det att påverka även prövningen av kärntekniska anläggningar. När det gäller kärntekniska anläggningar är det dock angeläget att införa en möjlighet till ett tidigt besked så snart som möjligt och oavsett hur Miljöutredningens förslag tas om hand.

Sammanfattningsvis bör det vara frivilligt att ansöka om ett godkännande av en kärnteknisk anläggning. Om regeringen godkänner en kärnteknisk anläggning bör det på samma sätt som enligt dagens prövningssystem krävas en tillståndsprövning enligt kärntekniklagen och miljöbalken, men regeringen bör då inte komma in genom tillåtlighetsprövningen. Den som avser att uppföra en kärnteknisk anläggning bör kunna välja att i stället låta prövningen enligt miljöbalken göras på samma sätt som enligt nu gällande prövningsprocess, dvs. inklusive regeringens tillåtlighetsprövning.

Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen) anser att det är oklart vilken rättsverkan regeringens beslut om godkännande är avsett att få vid den efterföljande tillståndsprövningen enligt miljöbalken. Regeringens beslut om godkännande kommer inte att påverka den prövning som mark- och miljödomstolarna har att göra enligt miljöbalken. Närmare resonemang om den rättsverkan som ett beslut om att anta en plan för kärntekniska anläggningar får finns i avsnitt 5.4.

I avsnitt 5.5 föreslås att det ska krävas att kommunen tillstyrker ett godkännande för att regeringen ska kunna godkänna ansökan. För kommunen kan det, i vart fall i ett tidigt skede, antas ha betydelse vem som avser att uppföra och driva anläggningen. Ett godkännande enligt det nya prövningssystemet bör därför vara knutet till den som har ansökt om det och bör inte kunna överlåtas. För att tillåtlighetsprövningen inte ska bli aktuell när det ansöks om tillstånd enligt miljöbalken för anläggningen, bör det alltså krävas att ansökan görs av den som har fått godkännandet.

Som *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* påpekar kommer en domstol även i fortsättningen att kunna överlämna ett mål till regeringen om målet rör ett allmänt intresse av synnerlig vikt som inte anges i miljöbalkens portparagraf (21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken). Ett överlämnande skulle kunna aktualiseras när miljöintresset står mot intresset av ny kärnkraft. Det är rimligt att det i en sådan situation finns en möjlighet att låta regeringen avgöra ärendet. Som *Naturvårdsverket* påpekar har Regeringsprövningsutredningen i betänkandet Rätt frågor på

regeringens bord föreslagit att regeringen ska kunna låta bli att ta över prövningen (SOU 2024:11). Förslaget bereds inom Regeringskansliet.

Det nya prövningsförfarandet bör regleras i en ny lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

I avsnitt 6.1 föreslås att prövningen av en tillståndsansökan enligt kärntekniklagen inte ska göras av regeringen när det finns ett godkännande enligt lagen om godkännande av kärntekniska anläggningar. Prövningen ska då i stället göras av den myndighet som regeringen bestämmer.

5.2 Ansökan om regeringens godkännande

5.2.1 Vem får ansöka?

Regeringens förslag

Den som avser att uppföra en ny kärnteknisk anläggning där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen överstiger vissa gränsvärden, ska kunna ansöka om godkännande.

Det ska inte vara möjligt att ansöka om godkännande om det för samma anläggning pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken eller om en anläggning omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken eller kärntekniklagen.

Regeringen ska kunna besluta att inte ta upp en ansökan till prövning eller att endast pröva delar av den.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens förslag. Utredningens förslag till lag om principbeslut omfattar kärntekniska anläggningar, eller anläggningar för att bryta ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle, som kräver tillstånd enligt miljöbalken och kärntekniklagen. Utredningen föreslår att undantagen från lagens tillämpningsområde ska regleras på förordningsnivå. Eftersom utredningens förslag ersätter tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken, föreslås ingen möjlighet för regeringen att välja att avstå från att pröva ansökan.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *SveMin* och *Sveriges geologiska undersökning* anser att tillståndsprövning av urangruvor bör undantas från kravet på principbeslut. *Strålsäkerhetsmyndigheten* tillstyrker att principbeslut ska kunna fattas för kärnkraftsreaktorer.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. Utkastet innehåller inget förslag till att regeringen ska kunna pröva en ansökan delvis.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *KTH* anser att de gränsvärden som föreslås inte är entydiga.

Skälen för regeringens förslag

Ansökan om regeringens prövning av vissa kärntekniska anläggningar

Regeringens prövning av en kärnteknisk anläggning bör initieras genom en ansökan av den som avser att uppföra en ny kärnteknisk anläggning. Utgångspunkten för införandet av ett nytt provningssystem för kärntekniska anläggningar är att underlätta för utbyggnaden av nya kärnkraftsreaktorer. Ett förfarande med ett tidigt beslut av regeringen kan dock vara till nytta även för aktörer som vill uppföra andra typer av kärntekniska anläggningar, t.ex. en kärnbränslefabrik. Det är lämpligt att tillämpningsområdet för den nya lagen stämmer överens med tillståndskravet enligt kärntekniklagen, som omfattar kärntekniska anläggningar. Om regeringen anser att det i ett enskilt fall inte är lämpligt med ett tidigt besked kan regeringen dessutom avstå från att ta upp frågan, se vidare nedan i detta avsnitt. Det bör därför som utgångspunkt vara möjligt att ansöka om regeringens godkännande för alla typer av kärntekniska anläggningar.

Som utredningen föreslår bör dock regeringen inte pröva kärntekniska anläggningar med lågt aktivitetsinnehåll, t.ex. markförvar för lågaktivt kärnavfall. Det är mängden radionuklider i den totala mängden avfall i anläggningen, som genom sönderfall ger upphov till alfastrålning, som bör bedömas. Alfaaktivitet är, till skillnad från vad *KTH* för fram, ett vedertaget uttryck för detta. En ansökan bör därför inte kunna göras för kärntekniska anläggningar där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen.

SveMin och *Sveriges geologiska undersökning* pekar på att utredningens förslag innebär att även uranbrytning skulle omfattas av den nya ordningen. Frågan om hur uranbrytning bör regleras är dock inte en fråga för detta lagstiftningsärende. Regeringens obligatoriska tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. 1 § miljöbalken omfattar inte anläggningar för att bryta ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle. I lagrådsremissen Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och bearbetning av kärnämnen föreslås vidare att en anläggning för utvinning av kärnämnen inte ska vara en kärnteknisk anläggning. Om även det förslaget genomförs kommer uranbrytning inte att omfattas av regeringens tillåtlighetsprövning eller förslagen i denna lagrådsremiss.

Vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken, som inte har föregåtts av ett godkännandebeslut, ingår regeringens tillåtlighetsprövning. Mark- och miljödomstolen ska i sådana fall bereda målet för att därefter överlämna det med eget yttrande till regeringen för prövning (21 kap. 7 § första stycket miljöbalken). Domstolens handläggning kommer alltså att vara olika beroende på vilken tillståndsprocess den sökande väljer. För att det ska vara tydligt för domstolen vad den ska göra bör det inte vara möjligt att ansöka om en prövning enligt den nya lagen om sökanden har en pågående tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det bör inte heller vara

möjligt att ansöka om godkännande enligt den nya lagen för en anläggning som omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken eller kärntekniklagen.

Regeringen bör kunna välja om den vill ta upp en ansökan eller inte

I vissa fall skulle det kunna uppstå situationer där det kan ifrågasättas om syftet att anpassa provningssystemet till aktörernas skilda förutsättningar uppfylls. Det bör därför kunna göras en avvägning mellan sökandens behov och de resurser som kan komma att läggas på en ansökan som inte är mogen för prövning. Om det t.ex. tidigt står klart att det inte kommer vara möjligt att få tillräckligt med uppgifter från den sökande, eller en sökande ger in flera ansökningar eller en ansökan för flera anläggningar, och det är tydligt att sökanden inte har för avsikt att uppföra samtliga anläggningar, bör det vara möjligt att låta bli att pröva ansökan i sin helhet eller delvis. För att undvika ineffektiva prövningar – där nyttan av ett tidigt ställningstagande av regeringen kan ifrågasättas – och för att säkerställa att Regeringskansliets resurser används på ett ändamålsenligt sätt, bör regeringen alltså kunna välja att helt eller delvis inte pröva en ansökan. Om regeringen väljer att helt eller delvis inte pröva en ansökan, är sökanden oförhindrad att i stället ansöka om tillstånd enligt miljöbalken.

5.2.2 Ansökans innehåll

Regeringens förslag

En ansökan om godkännande ska innehålla de uppgifter som krävs för regeringens prövning i fråga om

- den planerade kärntekniska anläggningen,
- det område där anläggningen ska uppföras och de beredskapszoner och brådskande skyddsåtgärder som kan behövas för anläggningen,
- det område runt anläggningen dit allmänheten inte kommer att ha tillträde, och
- de verksamheter eller åtgärder som inte är av säkerhets- eller strålskyddscharakter och som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där dessa ska bedrivas eller vidtas.

För en kärnteknisk anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar ett kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska ansökan även innehålla uppgifter om hur sökanden avser att ta hand om kärnämnet eller kärnavfallet.

Den sökande ska få föreläggas att avhjälpa en brist i ansökan, om bristen medför att ansökan inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I föreläggandet ska det anges att följderna av att ett föreläggande inte följs kan bli att ansökan inte tas upp till prövning.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om innehållet i en ansökan om godkännande.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen skiljer sig från regeringens förslag. Utredningen föreslår att en ansökan ska innehålla en översiktlig redogörelse för varför intresset för verksamheten har företräde framför konkurrerande intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Utredningen föreslår att uppgifter om sökandens ägar- och finansieringsförhållanden, tänkt organisation för att uppföra och driva anläggningen, leverantörer och teknik ska lämnas i den utsträckning detta är bestämt. Ansökan ska dessutom innehålla övergripande information om platsens förutsättningar för den planerade verksamheten, den planerade verksamheten i sig och hur sökanden avser att omhänderta det avfall som kommer att uppstå vid anläggningen.

Remissinstanserna

Remissutfallet är blandat. Flera remissinstanser, bl.a. *Strålsäkerhetsmyndigheten*, *Kärnkraftssamordningen*, *Blykalla AB* och *Vattenfall AB* anser att utredningens förslag är otydligt när det gäller kraven på det underlag som en sökande ska lämna in. *Strålsäkerhetsmyndigheten* anser att en ansökan också ska innehålla vissa uppgifter om beredskapsfrågor. *SKR* anser att det är centralt att den sökande kan redogöra för hur kommande kärnavfall ska hanteras medan *Blykalla AB* menar att det för frågan om principbeslut är viktigt att beskrivningen kan hållas på en övergripande nivå.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. Utkastet innehåller inget förslag till bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om ansökans innehåll.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *SKR* anser att en ansökan ska innehålla uppgifter om sökanden, inklusive leverantörer, entreprenörer och tredje parter. *Svalövs kommun* anser att krav på en godtagbar metod för omhändertagande bör finnas redan i regeringens godkännandebeslut. *Kärnfull Next AB* föreslår att det ska införas ett krav på att ansökan ska innehålla underlag som visar någon form av rådighet över marken.

Skälen för regeringens förslag

För att regeringen ska kunna pröva om en kärnteknisk anläggning kan godkännas (se avsnitt 5.3) och kunna anta en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan (se avsnitt 5.4.1), behöver den sökande lämna uppgifter till stöd för att den typ av verksamhet som ska bedrivas i anläggningen är berättigad, att anläggningen inte är olämplig ur ett beredskapsperspektiv, att det finns förutsättningar för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet i förekommande fall och att användningen av mark- och vattenområden är lämplig.

Uppgifter om ägarförhållanden, leverantörer, entreprenörer m.m. är relevanta främst för en prövning i förhållande till Sveriges säkerhet. Som framgår av avsnitt 5.3.1 föreslås en sådan prövning inte ingå i regeringens prövning enligt den nya lagen. En ansökan enligt den nya lagen behöver därför inte innehålla dessa uppgifter.

Frågor om beredskap kommer att prövas mer ingående enligt kärntekniklagen. Det underlag som lämnas in i fråga om beredskap bör inte ha den detaljnivå som kommer att krävas i den efterföljande prövningen enligt kärntekniklagen utan vara tillräckligt för regeringens prövning av om anläggningen är lämplig på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv. Det bör räcka att ansökan innehåller uppgifter om det område där anläggningen ska uppföras, de brådskande skyddsåtgärder som kan behövas och en uppskattning av vad som är den största tänkbara omfattningen av de beredskapszoner som kan bli aktuella.

För att regeringen ska kunna pröva om en verksamhet är berättigad, dvs. om fördelarna med den typ verksamhet som ska bedrivas i anläggningen överväger de nackdelar som den kan medföra, bör sökanden lämna uppgifter om den planerade kärntekniska anläggningen.

I avsnitt 5.4.1 föreslås att en plan för kärntekniska anläggningar ska vara en förutsättning för att en anläggning ska kunna godkännas och att en plan endast ska kunna antas om det finns en ansökan enligt lagen. För att regeringen ska kunna bedöma om den ska inleda ett planläggningsärende och för prövningen av 3 och 4 kap. miljöbalken under planärendet bör den som ansöker om godkännande vara skyldig att lämna vissa uppgifter som handlar om platsens förutsättningar. Sökanden bör därför vara skyldig att lämna uppgifter om det område runt anläggningen dit allmänheten inte kommer att ha tillträde, liksom om de verksamheter eller åtgärder som inte är av säkerhets- eller strålskydds-karaktär som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där verksamheterna ska bedrivas eller åtgärderna vidtas.

Som *SKR* framför är det viktigt att den sökande kan redogöra för hur använt kärnbränsle och kärnavfall ska tas om hand. Regeringens prövning enligt den nya lagen är tänkt att komma i ett tidigt skede av prövningsprocessen. Frågan om metod för omhändertagandet av avfallet kommer att prövas ingående i tillståndsprövningen enligt såväl miljöbalken som kärntekniklagen. Det bör därför, i motsats till vad *Svalövs kommun* anser, vara tillräckligt att den sökande i sin ansökan kan ange uppgifter om hur kärnämnet eller kärnavfallet från den kärntekniska anläggningen ska kunna omhändertas. Detta underlag bör sedan ligga till grund för regeringens prövning om det finns förutsättningar för att omhändertaa avfallet. Det bör inte krävas att ansökan innehåller uppgifter om den anläggning eller plats där avfallet slutligen ska placeras.

De uppgifter som behövs kommer att variera beroende på vilken typ av anläggning som det är fråga om och på platsen. Vid behov bör regeringen kunna begära kompletteringar. I ett föreläggande bör det anges att ansökan kan komma att inte tas upp till prövning om kompletterande uppgifter inte lämnas.

Det saknas skäl att, som *Kärnfull Next AB* anför, ställa krav på att en ansökan ska innehålla underlag som visar att den sökande har någon form av rådighet över marken. Den nya lagen hindrar inte att den som avser att

lämna in en ansökan om godkännande dessförinnan säkerställer rådighet över marken.

För att regeringen ska kunna besluta om ett godkännande eller anta en plan kan en ansökan behöva innehålla fler uppgifter än vad som framgår av den nya lagen. I viss utsträckning kan ett sådant behov hanteras genom verkställighetsföreskrifter som regeringen kan meddela med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen. En förutsättning för att verkställighetsföreskrifter ska kunna meddelas är att de inte tillför något väsentligt nytt i sak. För att säkerställa att ansökningar enligt den nya lagen i framtiden kommer kunna hanteras på ett effektivt sätt bör regeringen få meddela föreskrifter om innehållet i en ansökan om godkännande.

5.2.3 Information om att en ansökan kommit in

Regeringens förslag

När en ansökan har kommit in ska Regeringskansliet meddela den myndighet som ansvarar för tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen, den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområde den kärntekniska anläggningen är tänkt att uppföras och den eller de kommuner som berörs av ansökan.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer inte överens med regeringens förslag. Utredningen föreslår att ansökan om principbeslut ska kungöras och att ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen ska skickas till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och berörd länsstyrelse.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Varbergs kommun* anser att den eller de kommuner där anläggningen är tänkt att lokaliseras även ska få ett exemplar av ansökningshandlingarna skickade till sig för yttrande. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* ifrågasätter behovet av att ha särskilda regler om kungörelse.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Varbergs kommun* anser att det bör framgå av lagen att berörd kommun tidigt ska få del av ansökan i sin helhet. *Länsstyrelsen i Kalmar län* och *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anser att länsstyrelsen och

andra myndigheter som berörs av ansökan ska meddelas när ansökan kommit in.

Skälen för regeringens förslag

I avsnitt 5.6 föreslås att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken ska få handläggas endast fram till den tidpunkt då domstolen ska avge ett yttrande inför regeringens tillåtlighetsprövning, om ansökan avser en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt den nya lagen. Den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområde den kärntekniska anläggningen är tänkt att uppföras bör därför få kännedom om att en ansökan har gjorts.

Även den myndighet som ansvarar för tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen har nytta av tidig information. Sådan information bör skapa förutsättningar för en effektiv hantering när myndigheten ska yttra sig över en ansökan enligt förslaget i avsnitt 5.3.1 och vid den efterföljande tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen. I motsats till vad *Länsstyrelsen i Kalmar län* och *Länsstyrelsen i Södermanlands län* framför bedöms det inte nödvändigt att i lagen ange att ytterligare myndigheter ska informeras.

I avsnitt 5.5 föreslås att kommunens tillstyrkande ska vara en förutsättning för att en kärnteknisk anläggning ska kunna godkännas. Det är därför lämpligt att Regeringskansliet tidigt meddelar kommunen att en ansökan har kommit in. I något skede bör ansökan i sin helhet skickas till den berörda kommunen för att kommunen ska kunna ta ställning till om den ska tillstyrka ansökan. I motsats till *Varbergs kommun* anser regeringen att detta inte behöver anges i lagen.

Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen) påpekar att det inte finns något behov av att reglera att en ansökan ska kungöras inom ramen för utredningens principbeslut. På motsvarande sätt bör det inte heller finnas något behov av att reglera att en ansökan om godkännande ska kungöras.

5.3 Regeringens prövning av om en kärnteknisk anläggning ska godkännas

5.3.1 Vad som prövas

Regeringens förslag

Regeringen ska få godkänna en kärnteknisk anläggning om

- den typ av verksamhet som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra,
- det inte är olämpligt att uppföra och driva anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv, och
- det, i fråga om en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, finns förutsättningar för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet.

Innan regeringen beslutar om godkännande ska berörda myndigheter få tillfälle att yttra sig över ansökan.

Regeringens beslut om godkännande ska inte få förenas med villkor.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen skiljer sig från regeringens förslag. Utredningen föreslår att regeringen i ett principbeslut ska konstatera att uppförandet av anläggningen är förenligt med samhällets helhetsintresse, där hänsyn också ska tas till Sveriges säkerhet. En förutsättning för ett principbeslut ska också vara att det inte under handläggningen har framkommit några uppenbara hinder enligt kärntekniklagen eller strålskyddslagen. Principbeslutet ska få förenas med särskilda villkor för att tillgodose allmänna intressen. Ett principbeslut ska vara bindande vid prövning av tillstånd enligt miljöbalken och kärntekniklagen beträffande de frågor som har prövats i beslutet, förutsatt att en ansökan lämnas in inom fem år från det att beslutet fattades. Berörda ska få yttra sig över en ansökan om principbeslut inom en tidsfrist på minst tre veckor.

Remissinstanserna

Remissutfallet är blandat. Flera remissinstanser, bl.a. *Länsstyrelsen i Uppsala län*, *Naturskyddsföreningen* och *Statens energimyndighet* anser att det behöver förtydligas vad som ska ingå i regeringens prövning. *Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* och *Naturvårdsverket* anser att uttrycket ”samhällets helhetsintresse” inte är tydligt. *Strålsäkerhetsmyndigheten* anser att det behöver förtydligas i vilken omfattning ett principbeslut är ett ställningstagande om berättigande i strålskyddslagens mening. *Vattenfall AB* anser att omfattningen av prövningen av säkerhetspolitiska frågor är oklar.

Bland annat *Säkerhetspolisen* anser att den föreslagna tidsfristen för berörda myndigheter att yttra sig är alltför kort. *Inspektionen för strategiska produkter* anser att myndigheten alltid ska få yttra sig i ärenden om principbeslut och att det bör införas ett undantag från anmälningsplikten i lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar för nyetableringar som omfattas av lagen om principbeslut.

SKR anför att systemet för omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall bör vara robust och tillförlitligt.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer delvis överens med regeringens förslag. I utkastet föreslås att berättigandebedömningen ska avse anläggningen i stället för verksamheten och att det är nackdelarna ur ett strålskyddsperspektiv som ska bedömas. I utkastet handlar bedömningen av platsen om huruvida det finns några hinder ur ett beredskapsperspektiv.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *SKB* och *Länsstyrelsen i Uppsala län* anser att bedömningen om

berättigande för en kärnteknisk anläggning inte kan göras oberoende av anläggningens lokalisering. *SKB* framför att det inte är anläggningen i sig som ska berättigas utan den verksamhet som ska bedrivas i anläggningen och att det är joniserande strålning som är relevant vid prövningen av berättigandet. *Uppsala universitet* framför att det går att ifrågasätta om det underlag som krävs för att bedöma om verksamheten är berättigad kommer att finnas i ett så tidigt skede av processen som då regeringen ska besluta om planen och godkännandet. *Uppsala universitet* menar att det också bör klargöras att ett tillstånd bör kunna omprövas eller återkallas om det framkommer nya uppgifter efter att tillståndet har meddelats som medför att verksamheten inte längre kan anses berättigad. *Blykalla AB* anför att för ny reaktorteknik utan driftsatta reaktormodeller måste berättigandebedömningen baseras på ett mer konceptuellt och teoretiskt underlag jämfört med det underlag som kan krävas för existerande reaktormodeller. *KTH* anser att det borde tydliggöras bättre vad som menas med ”förutsättningar” så att framtida teknik inte blir omöjlig att etablera.

Skälen för regeringens förslag

Regeringens prövning bör inte motsvara tillåtlighetsprövningen

Ramen för regeringens prövning bör avgränsas till sådana aspekter som är av nationell betydelse och som det är lämpligt att regeringen bedömer. Regeringens prövning bör inte, och kan inte i det tidiga skede som den ska göras, omfatta alla de frågor som omfattas av tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken, som hänsynsreglerna i 2 kap. I avsnitt 5.4.1 föreslås att regeringen i en plan ska bedöma frågor med koppling till 3 och 4 kap. miljöbalken. I övrigt bör regeringens prövning omfatta de frågor som behandlas nedan.

En prövning av om en typ av verksamhet är berättigad

I rådets direktiv 2013/59/Euratom av den 5 december 2013 om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd mot de faror som uppstår till följd av exponering för joniserande strålning (strålskydds-direktivet) finns krav på berättigande av verksamheter med joniserande strålning. Medlemsstaterna ska säkerställa att nya kategorier eller typer av verksamheter som medför exponering för joniserande strålning är berättigade innan de godkänns (artikel 19). Eftersom det är typ av verksamhet som ska vara berättigad så är prövningen, i motsats till vad *SKB* och *Länsstyrelsen i Uppsala län* påpekar, oberoende av var verksamheterna är lokaliserade. I strålskyddslagen, som genomför strålskydds-direktivet, anges att det är förbjudet att bedriva en verksamhet med joniserande strålning som inte är berättigad (3 kap. 1 §). IAEA rekommenderar att regeringen eller, i förekommande fall, reglerande myndighet, tydligt anger vilka typer av verksamheter med joniserande strålning som anses vara berättigade. Av IAEA:s säkerhetsstandarder framgår att en berättigandebedömning vanligtvis görs på regeringsnivå. I exempelvis Storbritannien fattas alla beslut om berättigande av kategorier eller typer av verksamheter på regeringsnivå.

Historiskt har berättigandebedömningen i Sverige varit underförstådd genom att tillstånd har getts utan att någon formell berättigandebedömning

har genomförts. Detta håller emellertid på att ändras. I samband med Strålsäkerhetsmyndighetens prövning av forskningsanläggningen European Spallation Source i Lund prövade exempelvis myndigheten uttryckligen frågan om verksamheten är berättigad. För att säkerställa ett korrekt genomförande av strålskyddsdirektivet bör det göras en formell berättigandebedömning.

Vem som lämpligen prövar frågan om en verksamhet är berättigad bör vara avhängigt vilken typ av verksamhet det är fråga om. Det finns åtskilliga typer av verksamheter med joniserande strålning, allt från veterinärverksamhet till kärnkraftsreaktorer. Många gånger bör berättigandebedömningen kunna göras av Strålsäkerhetsmyndigheten. För kärntekniska anläggningar däremot är för- och nackdelarna av nationell – och i många fall av internationell – betydelse. Det bör då vara regeringen som ansvarar för berättigandebedömningen. Detta är också i linje med synen internationellt.

Kärntekniska anläggningar tillståndsprövas i dag som huvudregel av regeringen. I avsnitt 6.1 föreslås att prövningen av en tillståndsansökan enligt kärntekniklagen inte ska göras av regeringen när det finns ett godkännande enligt lagen om godkännande av kärntekniska anläggningar. Prövningen ska då i stället göras av den myndighet som regeringen bestämmer. För att regeringen även i fortsättningen ska pröva frågan om den typ av verksamhet som bedrivs i en kärnteknisk anläggning är berättigad bör denna bedömning, i likhet med vad *Strålsäkerhetsmyndigheten* framför, vara en del av regeringens godkännandebeslut. I avsnitt 5.6.2 föreslås att denna bedömning ska göras inom ramen för regeringens tillåtlighetsprövning, för det fall en tillståndsansökan enligt miljöbalken inte har föregåtts av ett godkännandebeslut.

I utkastet föreslås att det är anläggningen som ska bedömas. Som *SKB* påpekar stämmer inte detta utan det är den verksamhet som ska bedrivas i anläggningen som ska bedömas. Berättigandebedömningen bör alltså avse typen av verksamhet.

Regeringens berättigandebedömning kommer att innebära en prövning av en verksamhets samtliga för- och nackdelar. Regeringen kommer att behöva beakta alla aspekter, inklusive strålskydd. Som *Blykalla AB* är inne på kan underlaget för bedömningen behöva skilja sig åt beroende på vilken typ av verksamhet det är som ska bedömas. Vilket underlag som krävs bör dock bedömas i det enskilda fallet.

Av internationella standarder framgår att i en berättigandebedömning ska fördelarna för den enskilde, samhället och miljön i sin helhet beaktas. Nackdelar kan vara skador på människors hälsa och miljön som en följd av exponering av joniserande strålning, men detta är bara en del av alla nackdelar som behöver beaktas. Hänsyn ska även tas till ekonomiska, samhälleliga och miljömässiga konsekvenser som inte är en direkt följd av skadlig verkan av joniserande strålning. Det kan exempelvis avse hanteringen av det avfall som verksamheten kommer att ge upphov till, risken för radiologiska nödsituationer, behovet av kärnämneskontroll, höga kostnader för det offentliga till följd av verksamheten, sjunkande fastighetspriser och påverkan på samhället i stort. Bedömningen bör därför inte, som *SKB* föreslår, begränsas till den påverkan som verksamheten har på människors hälsa och miljön avseende skadlig verkan av joniserande

strålning. Den bör inte heller, som föreslås i utkastet till lagrådsremiss, begränsas till nackdelar ur ett strålskyddsperspektiv.

En berättigandebedömning rör typen av verksamhet och till exempel inte en specifik reaktormodell. Den är på en övergripande nivå där regeringen tar ställning till om fördelarna med verksamheten överväger nackdelarna. Bedömningen kan därmed, i motsats till vad *Uppsala universitet* framför, göras i ett tidigt skede.

Om regeringen har bedömt att den typ av verksamhet som bedrivs i en kärnteknisk anläggning är berättigad vid sitt godkännande av anläggningen, bör det inte göras en ny berättigandebedömning vid den efterföljande tillståndsprovningen enligt kärntekniklagen. Att regeringen enligt den nya lagen har prövat om en kärnteknisk anläggning är berättigad hindrar dock inte, som *Uppsala universitet* anför, att ett tillstånd enligt kärntekniklagen omprövas eller återkallas av den myndighet som har meddelat tillståndet, om det framkommer nya uppgifter efter att tillståndet har meddelats som medför att verksamheten inte längre kan anses berättigad, förutsatt att det finns synnerliga skäl för det från strålskyddssynpunkt.

En provning av den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv

Att i ett tidigt skede i provningsprocessen klargöra om det är lämpligt ur ett beredskapsperspektiv med en kärnteknisk anläggning på den tänkta platsen är värdefullt för den sökande. Sökanden behöver då t.ex. inte lägga ner tid och pengar på ett projekt som kan vara svårt att förverkliga. Regeringen bör därför i sitt godkännandebeslut pröva om det är lämpligt att en kärnteknisk anläggning uppförs på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv. Frågor om beredskapszoner kan vara svåra att beskriva innan valet av anläggning har gjorts, men provningen bör omfatta en preliminär bedömning av de beredskapszoner och de skyddsåtgärder som behövs. Regeringens bedömning bör vara på en övergripande nivå, dvs. avse att det inte ska vara olämpligt att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning på en viss plats från ett beredskapsperspektiv. Regeringens provning görs dock tidigt i processen och baseras på ett begränsat underlag. Frågan om beredskap kommer att hanteras ingående enligt kärntekniklagen. Den som prövar tillståndsfrågan enligt kärntekniklagen kan därför senare komma att göra en annan bedömning av beredskapsfrågan på grundval av de uppgifter som då finns tillgängliga.

En provning av omhändertagandet av kärnavfall eller kärnämne

Radioaktivt avfall uppkommer i alla verksamheter där radioaktiva ämnen används. Avfallet kommer att innebära en risk för skadlig verkan av strålning för människa och miljö under en lång tid. Det måste därför hanteras på ett säkert sätt. Med beaktande av det långa tidsperspektivet och de risker som finns om avfallet inte hanteras på ett säkert sätt bör regeringen göra en bedömning av om det finns förutsättningar för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet, om det är fråga om en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall. Det är också lämpligt med hänsyn till statens sekundära ansvar och att det är staten som har sistaansvaret för avfallet när ett geologiskt slutförvar har förslutits.

Enligt förslaget i avsnitt 6.1 ska tillstånd enligt kärntekniklagen prövas av den myndighet som regeringen bestämmer när det finns ett godkännande enligt lagen om godkännande av kärntekniska anläggningar. När det finns ett godkännande av en kärnteknisk anläggning kommer regeringen inte heller att pröva avfallsfrågan enligt miljöbalken, eftersom regeringen då inte gör någon tillåtlighetsprövning. Regeringen kommer då inte att pröva avfallsfrågan enligt vare sig kärntekniklagen eller miljöbalken. För att säkerställa att regeringen prövar frågan om hur kärnämnen eller kärnavfall ska omhändertas bör den frågan ingå som en del av regeringens godkännandebeslut. Vid en miljöprövning utan godkännandebeslut kommer regeringen däremot att pröva frågan om hanteringen av avfallet både i samband med tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken och tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen.

Som *SKR* anför bör systemet för omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall vara robust och tillförlitligt. En fördel med regeringens godkännandebeslut är dock att det kan komma tidigt i prövningsprocessen. För att det syftet inte ska motverkas kan de krav som ställs på omhändertagandet av avfallet inte vara alltför långtgående. Det bör därför vara tillräckligt att en sökande kan visa att det finns förutsättningar för att omhänderta det kärnämne eller kärnavfall som anläggningen kommer att ge upphov till.

Som en del av bedömningen av om det finns förutsättningar för att omhändertara kärnämnet eller kärnavfallet bör, som *SKR* framför, även frågor om mellanlagring ingå. Regeringen delar *Kungliga tekniska högskolans* bedömning att det bör finnas en flexibilitet när det gäller att bedöma hur förutsättningarna ska se ut. Det är därför inte lämpligt att tydliggöra närmare vad förutsättningarna ska vara utan detta får bedömas från fall till fall.

En prövning med hänsyn till Sveriges säkerhet bör inte göras

Genom lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar prövas utländska direktinvesteringar i svensk skyddsvärd verksamhet i syfte att hindra att investeringarna inverkar skadligt på Sveriges säkerhet. Kärntekniska anläggningar är en sådan skyddsvärd verksamhet och investeringar i verksamheten kan därmed komma att prövas enligt den lagen.

Genom säkerhetsskyddslagen (2018:585) kan leverantörer eller andra tredje parter i en pågående verksamhet granskas.

Som *Inspektionen för strategiska produkter* påpekar riskerar en ägarprövning i ett ärende om godkännande leda till en dubbelprövning i förhållande till lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Det är också osäkert vilket värde en sådan prövning har så tidigt i processen, eftersom en sökande kan ha svårt att lämna detaljerade uppgifter om den planerade verksamheten, innefattande tilltänkta leverantörer och teknik. Det bör därför inte göras någon ägarprövning i samband med regeringens godkännande.

Regeringen bör alltså inte bedöma frågor om Sveriges säkerhet på det sätt som utredningen föreslår. Regeringen bör dock bedöma om det finns hinder för att uppföra och driva en anläggning på grund av att området har betydelse för totalförsvaret, baserat på den påverkan som anläggningen har

på det område där anläggningen ska uppföras och på det område som ligger i anslutning till anläggningen. Denna prövning bör inte göras inom ramen för godkännandebeslutet utan i samband med att en plan för kärntekniska anläggningar antas, se vidare avsnitt 5.4.

Berörda myndigheter bör få tillfälle att yttra sig innan regeringen beslutar att godkänna en kärnteknisk anläggning

Det finns inte skäl att kungöra en ansökan på det sätt utredningen föreslår. I syfte att skapa så bra beslutsunderlag som möjligt för regeringen bör dock berörda myndigheter få tillfälle att yttra sig innan regeringen beslutar att godkänna en kärnteknisk anläggning. Vilken tidsfrist som bör gälla för yttranden bör bedömas från fall till fall och bör inte regleras i lagen.

Exempel på myndigheter som normalt sett bör få yttra sig är berörd eller berörda länsstyrelser, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Riksgäldskontoret, Statens energimyndighet, Strålsäkerhetsmyndigheten och Affärsverket svenska kraftnät. Eftersom regeringens beslut om godkännande, till skillnad mot vad utredningen föreslår, inte ska innefatta en prövning av Sveriges säkerhet, bör Inspektionen för strategiska produkter och Säkerhetspolisen normalt sett inte behöva ges tillfälle att yttra sig. Vilka myndigheter som är berörda och om ett yttrande ska avse hela eller delar av en ansökan får dock avgöras i det enskilda fallet, bl.a. beroende på vilken typ av anläggning som ska prövas och ansökans innehåll.

Regeringens beslut ska inte kunna förenas vid villkor

Utredningen föreslår att regeringens beslut ska kunna förenas med villkor. Vilka beredskapsåtgärder som krävs och om hur ett kärnämne eller kärnavfall från en kärnteknisk anläggning ska omhändertas kommer dock att bedömas i detalj enligt miljöbalken och kärntekniklagen. När det gäller frågan om en verksamhet är berättigad så är det inte lämpligt, om ens möjligt, att förena ett beslut med villkor. Om regeringen ska kunna besluta om villkor, behöver det också avgöras vilken rättsverkan villkoren ska ha och vem som ska ha tillsyn över att de följs. När regeringen ställer villkor i samband med tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken finns det en tillsynsmyndighet. En sådan myndighet saknas inom ramen för den nya lagen. Sammanfattningsvis finns det inte skäl för att regeringens beslut om godkännande ska kunna förenas med villkor. De villkor som kan krävas bör i stället beslutas i miljötillståndet och tillståndet enligt kärntekniklagen.

5.3.2 Ett godkännandebeslut ska inte kunna återkallas

Regeringens förslag

Regeringen ska inte kunna återkalla ett beslut om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen skiljer sig från regeringens förslag. Utredningen föreslår att en fråga som omfattas av ett principbeslut ska lämnas till regeringen för omprövning om det i samband med tillståndsprövning framkommer att den planerade verksamheten inte längre kan anses förenlig med samhällets helhetsintresse av hänsyn till Sveriges säkerhet, om de förutsättningar som låg till grund för beslutet har ändrats väsentligt eller om det i övrigt har tillkommit uppgifter som inte tidigare var kända och som väsentligt påverkar den fråga beslutet avser.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Vissa remissinstanser anser dock att det finns risker med utredningens förslag till omprövning. *Länsstyrelsen i Kalmar län* befarar att förslaget kan medföra svårigheter och förseningar av prövningsprocessen i synnerhet om det principbeslut som fattats bygger på översiktliga bedömningar. *Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* menar att det inte är möjligt för tillståndsmyndigheten att göra en bedömning av om en verksamhet ur politisk synvinkel inte längre är förenlig med samhällets helhetsintresse av hänsyn till Sveriges säkerhet. *Strålsäkerhetsmyndigheten* ser behov av förtydliganden av i vilka situationer som myndigheten ska lämna tillbaka en fråga för omprövning av principbeslutet.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anser att ett godkännande bör kunna återkallas om nya uppgifter framkommer som t.ex. kan innebära säkerhets- och beredskapshinder.

Skälen för regeringens förslag

En omfattande möjlighet för regeringen att ompröva sitt beslut innebär, som *Länsstyrelsen i Kalmar län* och *Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* för fram, svårigheter för tillståndsmyndigheterna. Regeringens möjlighet att återkalla ett beslut om godkännande måste vägas mot den osäkerhet detta innebär för mottagaren av beslutet. För att

regeringen ska kunna återkalla ett beslut bör fördelarna med en sådan möjlighet överväga nackdelarna.

Eftersom regeringens prövning kommer i ett tidigt skede av prövningsprocessen, kommer vissa frågor att prövas igen med ökad detaljeringsnivå i efterföljande tillståndsprövningar enligt miljöbalken och kärntekniklagen. Så är fallet för frågor om beredskap och omhändertagandet av använt kärnbränsle och kärnavfall. Eftersom frågorna kommer att prövas senare, bör regeringens behov av att kunna återkalla ett tidigt beslut vara begränsat. Regeringens bedömning av att en verksamhet är berättigad innebär att fördelarna ska överväga de nackdelar som verksamheten kan medföra.

Regeringen ska bedöma typen av verksamhet, oberoende av var verksamheten ska lokaliseras. Eftersom prövningen inte avser en viss verksamhet på en specifik plats kan bedömningen göras i ett tidigt skede. En bedömning som innebär att en verksamhet är berättigad bör därför inte kunna bli föremål för återkallelse. I avsnitt 5.3.1 föreslås också att regeringen i ett beslut om godkännande inte ska pröva frågor om Sveriges säkerhet. Nya uppgifter i denna fråga bör därför inte vara skäl för återkallelse. Regeringens godkännande bör inte heller kunna återkallas av andra skäl. Sammanfattningsvis bör regeringen inte ges någon möjlighet att återkalla ett beslut om godkännande.

5.4 Regeringen ska få anta en plan för kärntekniska anläggningar

5.4.1 Regeringen ska i en plan ta ställning till användningen av mark- och vattenområden

Regeringens förslag

Regeringen ska till vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas, få anta en plan för kärntekniska anläggningar. Vid antagandet av en sådan plan ska de grundläggande och de särskilda hushållningsbestämmelserna i miljöbalken tillämpas.

Ett beslut om att anta en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, i det fall en sådan krävs enligt miljöbalken. En tidigare genomförd miljökonsekvensbeskrivning ska dock kunna användas i vissa fall.

En plan ska endast få antas om det finns en ansökan om godkännande och ska åtminstone omfatta vad som framgår av ansökan i fråga om

- den typ av kärntekniska anläggningar som ska uppföras, och
- det område som de kärntekniska anläggningarna ska uppföras på.

I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges

- vilket område som behöver tas i anspråk för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas,
- vilka typer av och hur många kärntekniska anläggningar som får uppföras och var dessa får lokaliseras.

Regeringen ska få godkänna en ansökan endast om det finns en gällande plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen skiljer sig från regeringens förslag. Utredningen föreslår inte att en plan för kärntekniska anläggningar ska antas. I utredningens förslag görs bedömningen av om uppförandet av en anläggning är förenligt med 3 och 4 kap. miljöbalken i principbeslutet. Enligt utredningens förslag ska en ansökan om principbeslut innehålla en strategisk miljöbedömning när det krävs enligt 6 kap. miljöbalken. Sökanden ska ansvara för att göra den strategiska miljöbedömningen. Den bedömning som regeringen gör i principbeslutet i fråga om 3 och 4 kap. miljöbalken ska vara bindande vid tillståndsprövningen enligt miljöbalken.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Kärnkraftssamordningen* förordar en utökad nationell planering för kärnkraft och konstaterar att principbeslutet tycks ligga i gränslandet mellan plan och tillstånd. *Naturvårdsverket* anser att det är positivt att en nationell avvägning mellan olika samhällsintressen sker tidigt i processen och att det med fördel kan göras genom en utökad nationell planering. *SKR* anser att det bör övervägas att i stället för ett principbeslut ha ett förfarande där regeringen fattar en form av planeringsbeslut baserat på en analys av var i systemet det behövs mer energiproduktion och att det i sammanhanget tas fram en strategisk miljöbedömning, men att det också behövs en djupare analys av om det krävs en specifik miljöbedömning eller en strategisk miljöbedömning.

Strålsäkerhetsmyndigheten, *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* och *Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* pekar på otydligheter i utredningens förslag när det gäller frågan om det är Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (MKB-direktivet) eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (SMB-direktivet) som ska tillämpas. *Strålsäkerhetsmyndigheten*, liksom *Kärnkraftssamordningen*, ifrågasätter om sökanden är den lämpligaste aktören för att ta fram en strategisk miljöbedömning om den avser nationella planer, program och policyer som kan ha en betydande miljöpåverkan i Sverige. *Vattenfall AB* anser att det inte är klarlagt att EU-rätten kräver en strategisk miljöbedömning inför ett principbeslut. *Fortum Sverige AB* anser att det kan vara lämpligt att en strategisk miljöbedömning görs inom ramen för utökad nationell planering och att regeringen bör vara initiativtagare och utförare av miljöbedömningen.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer delvis överens med regeringens förslag. I utkastets förslag ska planen begränsas till vad som framgår av en ansökan i fråga om den plats, den typ av och det antal anläggningar som ska uppföras. Vidare ska det område som behöver tas i anspråk omfatta vad som behövs för att anläggningarna i ansökan ska kunna uppföras. I utkastet föreslås inte att det i en plan för kärntekniska anläggningar ska anges hur många kärntekniska anläggningar som får uppföras. I utkastet föreslås det att regeringen får ge en myndighet uppdraget att genomföra delar av den strategiska miljöbedömningen och att berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över vad som är lämplig användning av ett mark- och vattenområde innan en plan för kärntekniska anläggningar antas. I utkastet föreslås en ändring i rättsprövningslagen med innebörd att ett beslut om att anta en plan vid tillämpning av lagen ska jämföras med ett tillståndsbeslut.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Naturvårdsverket* efterlyser större tydlighet i processen för godkännande och framtagande av en plan och framför att detta bör regleras i en förordning. *Länsstyrelsen i Skåne län* bedömer att det fortsatt finns vissa otydligheter i hur planen förhåller sig till plan- och bygglagen (2010:900) och när det gäller jämförelser med havsplaner. *Länsstyrelsen i Uppsala län* anser att det inte tillräckligt tydligt framgår vem som i särskilda fall ska hantera delar av den strategiska miljöbedömningen. *Uppsala universitet* ifrågasätter om det är ändamålsenligt att berörda myndigheter ska yttra sig fyra gånger, och anser att frågan om miljö-kvalitetsnormer för vatten bör exkluderas från prövningen av godkännande och upprättande av planen. *Havs- och vattenmyndigheten* anser däremot att en bedömning av påverkan på miljö-kvalitetsnormerna kan ingå i den strategiska miljöbedömning som görs i samband med att regeringen ska anta en plan. Det är enligt *Sveriges Kommuner och Regioner* inte helt klart hur förslaget närmare förhåller sig till den kommunala fysiska planeringen eller till miljöbalkens reglering av lokalisering. *Boverket* avstyrker förslaget och anser att det finns flera otydligheter i förhållande till kommunal planering. *Vattenfall AB* avstyrker ändringen i rättsprövningslagen och anser att endast tillståndsbeslut, som redan omfattas av lagen, omfattas av Årshuskonventionen. *Varbergs kommun* anser att även övriga berörda såsom kommuner ska ha möjlighet att begära rättsprövning av en plan för kärntekniska anläggningar.

Blykalla AB anser att en ordning med områdesanvändningsbesked, som Miljö-tillståndsutredningen har föreslagit i SOU 2025:88, bör införas i stället för en plan. *Kärnfull Next AB* föredrar ett principbeslut i enlighet med utredningens förslag framför en plan, men föreslår att principbeslutet inte ska omfatta en prövning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken för att undvika osäkerhet i förhållande till EU-rätten. Alternativt menar bolaget att modellen med områdesanvändningsbesked bör användas.

Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen) saknar en analys av den föreslagna prövningsordningen i förhållande till MKB-direktivet.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen bör ta ställning till lämplig markanvändning tidigt

I de grundläggande hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken anges att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade. Kapitlet innehåller även bestämmelser om särskilda markanvändningsintressen där vissa områden är av riksintresse.

I 4 kap. miljöbalken finns de särskilda hushållningsbestämmelserna. Där anges geografiska områden som är av riksintresse med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena. Syftet med bestämmelserna är att skydda dessa värden mot exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön som påtagligt kan skada områdenas bevarandevärden. Bestämmelserna ska tillämpas vid prövning av mål och ärenden enligt miljöbalken och vissa andra lagar.

Genom hushållningsbestämmelserna skapas en gemensam grund för att avgöra konkurrensfrågor i samband med beslut. För ett antal områden med stora natur- och kulturvärden har riksdagen avgjort deras status som riksintresse genom att peka ut dem i 4 kap. miljöbalken. För dessa områden har avvägningen mellan olika intressen gjorts direkt i lagen. När motstående önskemål i fråga om markens och vattnets användning inte går att förena, måste beslut fattas som avgör frågan till förmån för något eller några intressen.

För att tillgodose hushållningen med mark- och vattenområden av stor betydelse från nationell synpunkt har regeringen under lång tid haft i uppgift att pröva lokaliseringen av verksamhet som är av industriell eller liknande natur. Skälet till detta är bl.a. att ingen annan än regeringen kan åstadkomma en allsidig prövning med en sammanvägning av olika allmänna intressen.

Vid en ansökan om tillstånd för en kärnteknisk anläggning enligt miljöbalken ska regeringen göra en tillåtlighetsprövning. Vid prövningen tillämpas bl.a. 3 och 4 kap. miljöbalken. Regeringen har då även möjlighet att ta hänsyn till andra allmänna intressen. Förslaget i denna lagrådsremiss innebär att regeringen inte kommer att göra en tillåtlighetsprövning, om den sökande väljer att ansöka om godkännande enligt den nya lagen. Det bör då säkerställas att regeringen får möjlighet att göra en bedömning av lämplig mark- och vattenanvändning på något annat sätt.

Kärntekniska anläggningar har ofta stor påverkan på miljön och hushållningen med mark- och vattenområden. Anläggningarna innebär ofta risker för konflikter med andra markanvändningsintressen. Etableringar av sådana anläggningar leder ofta till andra samhällsinvesteringar och kan dessutom få stor betydelse för utvecklingen inom en större region, till exempel genom fler arbetstillfällen och utbyggnad av infrastruktur. Det är bara regeringen som kan göra en allsidig prövning med en sammanvägning av olika nationella intressen. Det ligger såväl i sökandens som i det allmänna intresse att i ett tidigt skede kunna få klarlagt om regeringen och berörd kommun bedömer att ett mark- och vattenområde är lämpligt för kärntekniska anläggningar. Om en sådan användning inte är lämplig, är det viktigt att sökanden får besked om det innan projekteringen drivits för långt. Ett besked från regeringen att det är en lämplig plats för att etablera kärntekniska anläggningar på är en tydlig signal till sökanden att fortsätta sitt projekteringsarbete. Regeringen bör alltså tidigt ta ställning till

användningen av mark- och vattenområden. I detta bör det, till skillnad från vad *Kärnfull Next AB* föreslår, ingå att bedöma förutsättningarna för en kärnteknisk anläggning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

Regeringens bedömning av lämplig markanvändning bör göras genom en plan

Utredningen föreslår att 3 och 4 kap. miljöbalken ska tillämpas i samband med regeringens principbeslut och att principbeslutet ska vara bindande vid andra tillståndsprövningar ”beträffande de frågor som har prövats i beslutet”. Utredningens förslag innebär att en strategisk miljöbedömning kan krävas och att sökanden om så är fallet ska ta fram miljökonsekvensbeskrivningen. I utkastet till lagrådsremiss föreslås i stället att bedömningen enligt 3 och 4 kap. ska göras genom att regeringen antar en plan för kärntekniska anläggningar, som också föregås av en strategisk miljöbedömning, om en sådan krävs enligt det kapitlet.

Som *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* påpekar är det tveksamt om ett beslut som på något sätt är bindande vid den påföljande miljöprövningen i likhet med det som utredningen föreslår är förenligt med MKB-direktivet, om det inte har gjorts en specifik miljöbedömning i samband med beslutet.

För att regeringens ställningstagande ska tjäna syftet att ge sökanden ett tidigt besked om vad som är lämplig mark- och vattenanvändning är det viktigt att prövningen inte drar ut på tiden. Det är därför angeläget att prövningen får den avsedda övergripande karaktären utan granskning av detaljfrågor. Om regeringens prövning av vissa frågor som omfattas av 3 och 4 kap. miljöbalken görs i form av ett delbeslut i en tillståndsprövning av ett visst projekt, kräver MKB-direktivet att det görs en specifik miljöbedömning. Det är möjligt att detaljeringsgraden i en sådan skulda kunna begränsas. Detta kommer dock inte att kunna bedömas förrän i samband med ett avgränsningssamråd. En sådan process riskerar därför att dra ut på tiden.

En vägledande plan som regeringen beslutar om ger goda möjligheter att anpassa mark- och vattenanvändningen och integrera olika intressen. Hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken bör då tillämpas, samtidigt som regeringen kan ta hänsyn till t.ex. säkerhetspolitiska intressen, sysselsättning och energipolitiska mål som kan vara av betydelse för att ge det allmännas syn på om ett mark- eller vattenområde får tas i anspråk för kärntekniska anläggningar. Dessutom är en plan inte bunden till en viss aktör. En plan bör kunna användas av var och en som ansöker om godkännande av att få uppföra en kärnteknisk anläggning av den typ och på den plats som omfattas av planen, utan att regeringen på nytt ska behöva göra en bedömning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

Hushållningsbestämmelserna avser inte i första hand att skydda enskilda intressen. De är ett verktyg som är avsett att tillvarata allmänna intressen när det gäller mark och vatten. Vissa allmänna intressen, som fungerande rennärings eller yrkesfiske, berör i och för sig även enskilda. Då handlar det om både allmänna och enskilda intressen. I den avvägning som ska göras enligt 3 kap. miljöbalken mellan det skyddade intresset och motstående intressen ska olika intressen vägas in, även konsekvenserna för berörda enskilda intressen (prop. 1997/98:45 Del 2, s. 30). I den kommunala

planeringen ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen vid prövningen av frågor enligt plan- och bygglagen. I översiktsplanen vägs olika allmänna intressen mot varandra. Kommunen behöver även ta hänsyn till enskilda intressen. Avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen görs normalt sett först i detaljplaneringen eller direkt i bygglovsprövningen. En plan för kärntekniska anläggningar har andra rättsverkningar än en detaljplan. Det bör därför inte särskilt anges att regeringen ska ta hänsyn till enskilda intressen när den beslutar en plan, utöver vad som följer av 3 kap. miljöbalken. Det finns dock inget som hindrar att regeringen beaktar olika intressen när den tar ställning till om en plan bör antas eller inte.

För att regeringen ska kunna göra nödvändiga avvägningar behövs ett underlag som belyser de intressen som ska beaktas och konsekvenser av att använda området på ett visst sätt. I en strategisk miljöbedömning deltar berörda kommuner i processen, vilket bör skapa goda förutsättningar för att planen stämmer överens med lokala förhållanden och befintliga planer. Att göra en strategisk miljöbedömning bedöms också vara ett krav enligt SMB-direktivet. Regeringens antagande av planen bör därför föregås av en strategisk miljöbedömning, om det inte finns en möjlighet till undantag enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken. Bestämmelserna i det kapitlet är utformade för planer som tas fram av myndigheter och kommuner. De bör dock gälla på samma sätt för regeringen.

Även om det är regeringen som ska anta en plan för kärntekniska anläggningar bör regeringen, på liknande sätt som för havsplaner, kunna besluta att en myndighet ska ta fram ett förslag till plan. Naturvårdsverket ser ett behov av att skapa tydlighet i processen för godkännande och framtagande av en plan genom en förordning. I avsnitt 5.2.2 föreslås att regeringen ska få meddela föreskrifter om en ansökans innehåll. Föreskrifter om hur planen ska tas fram kan regeringen meddela utan bemyndigande, eftersom det är myndigheter under regeringen som kan behöva bistå med det arbetet.

Om en ansökan avser en verksamhet som kan påverka ett Natura 2000-område, får verksamheten inte komma till stånd förrän ett Natura 2000-tillstånd har lämnats (4 kap. 8 § miljöbalken). Den nuvarande regleringen innebär att en plan enligt t.ex. plan- och bygglagen inte kan beslutas innan det finns ett Natura 2000-tillstånd (prop. 2000/01:111 s. 48). Bestämmelsen genomför artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet som innebär att en plan som kan påverka ett Natura 2000-område inte får komma till stånd utan att planen på ett lämpligt sätt har bedömts med avseende på konsekvenserna för målsättningen vad gäller bevarandet av området. Detta krav på bedömning har genomförts genom bestämmelserna om Natura 2000-tillstånd i 7 kap. miljöbalken. Uttrycket plan i art- och habitatdirektivet har en vidsträckt betydelse (jfr avsnitt 4.4.2 i kommissionens riktlinjer för tolkningen av artikel 6 i art- och habitatdirektivet, 2019/C 33/01). En plan för kärntekniska anläggningar bör omfattas av direktivet. Det innebär att regeringen behöver göra en bedömning av om ett Natura 2000-område påverkas av planen. Om så är fallet, behöver regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ta initiativ till en Natura 2000-prövning.

Regeringen bör i planbeslutet redovisa hur hänsyn har tagits till de allmänna intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken som kan påverkas av uppförandet och driften av de kärntekniska anläggningar som omfattas av

planen. Regeringen bör också redovisa hur hänsyn har tagits till de allmänna intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken som kan påverkas av andra typer av verksamheter eller åtgärder som behövs för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas. Regeringens bedömning bör även kunna avse verksamheter och åtgärder som vidtas utanför det planlagda området, om de har samband med den kärntekniska anläggningen.

Planbeslutet bör innehålla avvägningar mellan motstående allmänna intressen som rör hushållning med mark- och vattenområden. I vissa fall kan det också antas att det finns allmänna intressen som kommer att bli svåra att tillgodose i och med genomförandet av planen, exempelvis på grund av att allmänheten inte kommer att ha till tillträde till vissa delar av det berörda området. De avvägningar som görs bör framgå av planbeslutet. Det bör även framgå av beslutet att regeringen har tagit ställning till att det är lämpligt att ett mark- eller vattenområde tas i anspråk för en eller flera kärntekniska anläggningar.

Sammanfattningsvis bör regeringen ta ställning till hur mark- och vattenområden bör användas i en plan för kärntekniska anläggningar. Vid antagandet av en sådan plan bör 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken tillämpas. Regeringen bör få godkänna en ansökan enligt den nya lagen endast om det finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan. Även om planen, enligt vad som framgår nedan, får beslutas endast om det finns en ansökan om godkännande enligt den nya lagen, så bör den kunna användas igen om en ny ansökan lämnas in och det redan finns en plan som omfattar den anläggningen.

Det betänkande med förslag om områdesanvändningsbesked som *Blykalla AB och Kärnfull Next AB* hänvisar till bereds för närvarande inom Regeringskansliet och det är ännu inte bestämt hur det förslaget lämpligen ska tas om hand. När det gäller kärntekniska anläggningar är det, som också Blykalla AB och Kärnfull Next AB framhåller, angeläget att införa en möjlighet till ett tidigt besked så snart som möjligt för att möjliggöra för nya kärntekniska anläggningar. Det görs lämpligen i detta lagstiftningsärende.

Vissa remissinstanser, som *Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)*, saknar en analys av den föreslagna prövningsordningen i förhållande till MKB-direktivet. Planen för kärntekniska anläggningar är ett vägledande beslut som enligt vad som föreslås nedan kan omfatta andra områden och anläggningar än vad ansökan avser och åberopas av andra än den vars ansökan planen initieras av. Det är därför fråga om en plan i SMB-direktivets mening. Av EU-rätten framgår att det är en strategisk miljöbedömning som ska utgöra underlag för en plan.

Regeringen bör ansvara för den strategiska miljöbedömningen

Enligt 6 kap. miljöbalken ligger ansvaret att göra strategiska miljöbedömningar hos myndigheter eller kommuner.

En plan ska gälla för alla som vill ansöka om godkännande av en kärnteknisk anläggning på det planlagda området. Det är därför inte lämpligt att ge ansvaret för miljöbedömningen till en viss aktör. Eftersom det är regeringen som beslutar om en plan bör regeringen, och inte en

kommun eller en myndighet, ha det primära ansvaret för miljöbedömningen. Regeringen bör dock kunna uppdra åt en myndighet att bistå i arbetet med att göra den strategiska miljöbedömningen. Det kan t.ex. vara en myndighet som har fått i uppdrag att ta fram ett utkast till plan. Myndigheten ska då genomföra avgränsningssamråd, ta fram en miljökonsekvensbeskrivning och ge tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan samt lämna förslag på hur hänsyn till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter ska tas innan planen antas. Till skillnad från vad som föreslås i utkastet behöver regeringens möjlighet att ta hjälp av en myndighet inte anges i den nya lagen. Regeringen anser därmed inte heller, i motsats till *Länsstyrelsen i Uppsala län*, att ytterligare förtydliganden är nödvändiga utan lämplig process bör bedömas i det enskilda fallet.

För att säkerställa att olika markanvändningsintressen blir belysta och beaktade i regeringens prövning om lämplig mark- och vattenanvändning bör berörda myndigheter yttra sig innan planen antas. Om planbeslutet omfattar ett område som bedöms vara av riksintresse för ett eller flera ändamål bör synpunkter från berörda myndigheter enligt förordningen (1998:896) om hushållning med mark och vattenområden inhämtas. Även synpunkter från berörd länsstyrelse, i egenskap av central aktör i riksintressesystemet, bör inhämtas. I utkastet föreslås att berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över vad som är lämplig användning av ett mark- och vattenområde innan en plan för kärntekniska anläggningar antas.

Som *Uppsala universitet* pekar på kan berörda myndigheter behöva yttra sig flera gånger. När en strategisk miljöbedömning görs ska tillfälle ges till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan. Det kan antas att flera myndigheter då kommer lämna synpunkter på planen och dess miljöpåverkan. I andra fall kan dock synpunkterna röra mer detaljerade frågor om planens miljöpåverkan. Om en myndighet får i uppdrag att ta fram den strategiska miljöbedömningen och ett utkast till en plan, kan det också under regeringens handläggning dyka upp frågor som regeringen behöver berörda myndigheters stöd för att hantera. En situation där det inte krävs någon strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken kan också bli aktuell. För dessa fall är regeringen oförhindrad att hämta in de yttranden som behövs. Regeringen bör i det enskilda fallet bedöma vilka myndigheter som är berörda och vilka yttranden som behöver hämtas in. Detta är dock inget som behöver regleras i lag.

Det är också värdefullt, som *Kärnfull Next AB* önskar, att den som ansöker om regeringens godkännande ges en möjlighet att bidra med underlag till miljökonsekvensbeskrivningen. Detta bör kunna påskynda arbetet med miljöbedömningen. I motsats till vad *Kärnfull Next AB* önskar är det dock inte aktuellt att införa en möjlighet till ekonomisk kompensation om någon annan återanvänder materialet.

Undantag från krav på miljökonsekvensbeskrivning

Om skyldigheten att göra miljöbedömningar följer både av SMB-direktivet och annan unionslagstiftning, får det föreskrivas samordnade eller gemensamma förfaranden som uppfyller kraven i den relevanta gemenskapslagstiftningen, bl.a. för att undvika att bedömningen görs två gånger (artikel 11 i SMB-direktivet). Av samma skäl bör dubbla för-

faranden undvikas när genomförandet av direktivet innebär en uppdelning där en strategisk miljöbedömning behövs i flera förfaranden.

Om det redan har beslutats om en detaljplan för det aktuella området, är det lämpligt att samråd som har genomförts om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (avgränsningssamråd) och en miljökonsekvensbeskrivning som har upprättats inom ramen för detaljplaneärendet kan användas i den strategiska miljöbedömningen för planen för den kärntekniska anläggningen. Det bör vara fallet om planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som har prövats i detaljplaneärendet och miljökonsekvensbeskrivningen i det ärendet bedöms vara aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar. I likhet med vad *Fortum AB* anför bedömer regeringen att miljökonsekvensbeskrivningen från en kommunal detaljplanläggning även bör kunna användas så fort den har tagits fram i detaljplaneärendet, utan att regeringen behöver invänta att planen fastställs enligt plan- och bygglagen.

Planens innehåll

Planen är regeringens bedömning av vad som är ändamålsenlig mark- och vattenanvändning.

Var en anläggning får lokaliseras på ett område och vilken typ av anläggning det handlar om har betydelse för planens omfattning. Den eller de berörda kommuner som ska lämna sitt tillstyrkande innan en plan antas (se avsnitt 5.5) kan också ha intresse av att veta inom vilken del av det planlagda området som en kärnteknisk anläggning är tänkt att uppföras. Detta kan också vara av vikt vid samråd med dem som berörs av planen i samband med att det görs en strategisk miljöbedömning, exempelvis Försvarsmakten. I en plan för kärntekniska anläggningar bör det därför anges vilket område som behöver tas i anspråk för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas. Inom detta område bör regeringen peka ut vilka typer av och hur många kärntekniska anläggningar som får uppföras och var dessa får lokaliseras.

Nedan i detta avsnitt föreslås att en förutsättning för att en plan ska få antas är att någon har ansökt om godkännande av en kärnteknisk anläggning. Planen bör därför åtminstone omfatta vad som framgår av en ansökan i fråga om den typ av kärntekniska anläggningar som ska uppföras och det område som de kärntekniska anläggningarna får uppföras på.

För att uppnå syftet med planen är det viktigt att den hålls övergripande och inte tyngs med detaljerade frågor. I den strategiska miljöbedömningen kan ingå bedömningar av planens påverkan på vattenmiljön. Påverkan på särskilt känsliga vattenområden ska beaktas enligt 3 kap. miljöbalken (3 kap. 3 §). Den slutliga bedömningen av om en verksamhet är tillåtlig enligt bestämmelserna i 5 kap. 4 § miljöbalken kommer dock, precis som *Havs- och vattenmyndigheten* framför, göras i samband med prövningen för tillstånd hos mark- och miljödomstolen.

Planens rättsverkan

Ett planbeslut ger uttryck för regeringens syn på om ett mark- och vattenområdet är lämpligt för kärntekniska anläggningar efter en samlad bedömning av olika allmänna intressen. Om regeringen väljer att inte anta

en plan för ett område, kan regeringen inte heller godkänna en ansökan om att få uppföra en kärnteknisk anläggning på området. En aktör kan då i stället lämna in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken. Oavsett vilket av de två alternativa spåren som används så kommer regeringen att pröva om det är lämpligt att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

Boverket och flera andra remissinstanser anser att det bör förtydligas hur utkastets förslag förhåller sig till kommunal planläggning och det kommunala planmonopolet. Sådan fysisk planering som regleras i plan- och bygglagen är en kommunal angelägenhet. En plan för kärntekniska anläggningar kommer att vara ett vägledande underlag för efterföljande planläggning eller prövning enligt plan- och bygglagen. Avsikten är alltså inte att planen ska ta över den roll som kommunala planer har. Planen kommer att bidra till en ökad förutsebarhet om regeringens och andra myndigheters prioriteringar. För att kunna göra nödvändiga avvägningar bör regeringen ta hänsyn till eventuella regionplaner, översiktsplaner och detaljplaner, där det allmänna har tagit ställning till vad som kan vara en lämplig markanvändning. Det bör dock inte regleras att regeringen ska vara bunden av sådana planer. Om en detaljplan inte stämmer överens med en plan för kärntekniska anläggningar, måste kommunen genom sitt tillstyrkande av planen anses ha för avsikt att därefter ändra detaljplanen. Detta behöver inte heller regleras särskilt.

En plan för kärntekniska anläggningar bör närmast jämföras med t.ex. en havsplan enligt 4 kap. 10 § miljöbalken. Sådana planer är inte bindande vid kommunens planlägningsarbete, även om de är vägledande. Att kommunen tillstyrker planen och en ansökan om godkännande kan antas utgöra tillräcklig säkerhet för att kommunen kommer att göra vad den kan för att i de fortsatta processerna bidra till att kärntekniska anläggningar som omfattas av ett godkännande också kan komma till stånd.

De ställningstaganden och intresseavvägningar som framgår av planen bör tjäna som ledning för länsstyrelsen i dess arbete med att verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses. Detta förutsätter en förordningsändring. Planen kommer också få betydelse i mål eller ärenden enligt miljöbalken, eftersom den myndighet som handlägger ett mål eller ärende ska se till att planeringsunderlag som behövs för att belysa frågor om hushållning med mark och vatten finns tillgängliga i målet eller ärendet (3 kap. 11 § miljöbalken).

Med anledning av *Sveriges kommuner och regioners* fråga om hur regeringens prövning förhåller sig till lokaliseringsbedömningen enligt 2 kap. 6 § miljöbalken kan konstateras att regeringen i samband med antagandet av en plan kommer att tillämpa 3 och 4 kap. miljöbalken vid bedömningen av vad som är en lämplig lokalisering. I tillståndsprövningen enligt miljöbalken, som följer efter regeringens godkännandebeslut, kommer en slutlig bedömning av val av plats enligt 2 kap. 6 § miljöbalken att göras.

En plan bör utgå från en ansökan om godkännande

Den nya processen för regeringens bedömning av lämplig mark- och vattenanvändning när det gäller kärntekniska anläggningar bör borge för en så snabb handläggning och stor förutsebarhet som möjligt för de aktörer

som önskar uppföra kärntekniska anläggningar. Utpekandet av lämpliga områden bör styras av var det finns ett intresse från dessa aktörer att uppföra anläggningar. Det bör därför krävas att det finns en ansökan om godkännande enligt den nya lagen för att regeringen ska kunna besluta en plan för kärntekniska anläggningar.

Regeringen bör dock kunna anta en plan som avser ett större område eller fler anläggningar än vad som framgår av ansökan. Det bör exempelvis kunna bli aktuellt om en ansökan endast avser en del av ett större område som är lämpligt för kärntekniska anläggningar. För att undvika att planprocessen blir onödigt kostsam och tidskrävande bör regeringens plan emellertid endast omfatta ett område som kan antas vara efterfrågat. Därigenom bör den risk för att planprocessen ska ta tid i och med att den som ansöker om godkännande inte själv förfogar över den, som *Kärnfull Next AB* pekar på, inte vara särskilt stor. Det kan vidare finnas anledning att längre fram, som vissa remissinstanser efterfrågar, ta ett större grepp och utvidga möjligheten att anta planer för kärntekniska anläggningar även utan att dessa har föregåtts av en ansökan.

Möjlighet till rättsprövning

En enskild får enligt rättsprövningslagen ansöka om rättsprövning av sådana regeringsbeslut som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i den europeiska konventionen den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Med enskild avses såväl fysiska som juridiska personer. Det innebär att även företag och organisationer får ansöka om rättsprövning med stöd av denna bestämmelse. Vidare får en miljöorganisation som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken ansöka om rättsprövning av sådana tillståndsbeslut av regeringen som omfattas av artikel 9.2 i Århuskonventionen. En ansökan om rättsprövning prövas av Högsta förvaltningsdomstolen. Om domstolen finner att regeringens beslut strider mot någon rättsregel på det sätt som sökanden har angett eller om det klart framgår av omständigheterna, ska beslutet upphävas.

I utkastet föreslås en ändring av rättsprövningslagen så att ett planbeslut ska jämföras med ett tillståndsbeslut. I planbeslutet tar regeringen ställning till frågor som behandlas i 3 och 4 kap. miljöbalken, vilket även görs i den tillåtlighetsprövning som regeringen gör enligt 17 kap. miljöbalken. Ett tillåtlighetsbeslut kan bli föremål för rättsprövning. Regeringen konstaterar att ett planbeslut enligt förslaget i denna lagrådsremiss skiljer sig från ett tillåtlighetsbeslut, eftersom planen endast är vägledande. Det finns därmed inte tillräckliga skäl att slå fast att beslutet ska kunna rättsprövas. Det bör i stället prövas i rättstillämpningen om ett planbeslut kan utgöra ett sådant beslut som en miljöorganisation har rätt att ansöka om rättsprövning av.

Enligt rättsprövningslagen finns det ingen möjlighet för kommuner att begära rättsprövning. I de fall det krävs tillstyrkande av kommunen finns det inte heller något behov av det från kommunens perspektiv. Undantaget från kravet på kommunens tillstyrkande i fråga om mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall har en motsvarighet i miljöbalken. Där finns det ingen möjlighet för kommunen att få

regeringens ställningstagande prövat. I motsats till vad *Varbergs kommun* önskar bör det inte heller införas någon sådan möjlighet när det gäller den nya lagen.

5.4.2 Planens giltighet

Regeringens förslag

Giltighetstiden för en plan ska inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år. Om giltighetstiden löper ut medan det pågår ärenden om tillstånd enligt miljöbalken för kärntekniska anläggningar som omfattas av planen och som det finns ett godkännande eller en pågående prövning om godkännande för enligt den nya lagen, ska planen fortsätta att gälla till dess att ärendena är slutligt avgjorda.

Ett godkännande av en kärnteknisk anläggning ska förfalla, om det inte längre finns en giltig plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som godkännandet avser. Godkännandet ska dock inte förfalla för en kärnteknisk anläggning som det har meddelats ett tillstånd för enligt miljöbalken.

Regeringen ska få förlänga en plans giltighetstid med fem år i taget, efter begäran av den som lämnat in en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning. Berörda kommuner ska få yttra sig innan regeringen beslutar att förlänga en plan.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Havs- och vattenmyndigheten* anser att det kan övervägas om det bör införas ytterligare bestämmelser om vad en ansökan om förlängning ska innehålla. *Varbergs kommun* anser att en förutsättning för förlängning bör vara att berörda kommuner tillstyrker den. *Svalövs kommun* anser att planens giltighet bör kopplas till krav på regelbunden uppföljning av miljö- och säkerhetsförutsättningar, med möjlighet för kommuner att lämna nya synpunkter om förutsättningarna förändras.

Skälen för regeringens förslag

En plans giltighet bör vara begränsad

I avsnitt 5.4.1 föreslås att regeringen ska ha antagit en plan för kärntekniska anläggningar innan regeringen får besluta om att godkänna en kärnteknisk anläggning. Planen är alltså en förutsättning för regeringens beslut om godkännande. Planen bör därför bara vara giltig så länge det finns aktörer som vill använda planen genom att ansöka om godkännande av kärntekniska anläggningar. Om det saknas sådana aktörer fyller planen inte längre någon funktion. Den kan då snarast uppfattas som ett hinder för

ändrad användning av de mark- och vattenområden som den omfattar. Planen bör därför vara giltig under en viss tid och inte tills vidare.

Planens giltighetstid bör bestämmas så att det finns rimliga möjligheter för den som avser att uppföra en kärnteknisk anläggning att få en prövning av tillstånd enligt miljöbalken slutligt avgjord under giltighetstiden. Samtidigt bör planen inte vara giltig under en alltför lång tid. Det kan finnas skäl för regeringen att göra en annan bedömning av vad som är en lämplig användning av mark- och vattenområden vid en senare tidpunkt. För att möjliggöra detta bör giltighetstiden inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

Regeringens beslut om godkännande bör förfalla om det inte längre finns en gällande plan

En plan för kärntekniska anläggningar är inte bunden till en viss aktör utan kan användas av alla vars planerade anläggningar omfattas av planen. Att regeringen har antagit en plan är grunden till att regeringen inte ska göra någon tillåtlighetsprövning i samband med miljöbalksprövningen av en godkänd anläggning. Det föreslås inte att godkännandet ska gälla endast under viss tid. Ett godkännande bör i stället gälla så länge det finns en giltig plan. Ett godkännande av en kärnteknisk anläggning bör därför som huvudregel förfalla, om det inte längre finns en giltig plan som omfattar den anläggning som godkännandet avser.

Eftersom det inte kommer göras någon berättigandebedömning enligt miljöbalken för en godkänd kärnteknisk anläggning, bör dock inte ett godkännande förfalla om ett tillstånd enligt miljöbalken har meddelats. Om så vore fallet skulle inte frågan om berättigande vara prövad. Däremot bör ett godkännande kunna förfalla även om det finns ett tillstånd enligt kärntekniklagen, eftersom godkännandet inte har någon påverkan på prövningen enligt kärntekniklagen.

En plans giltighet bör kunna förlängas

I avsnitt 5.1 föreslås att regeringen inte ska pröva tillåtligheten av en kärnteknisk anläggning vid en miljöbalksprövning, om regeringen har godkänt anläggningen enligt den nya lagen. För att giltighetstiden för en plan inte ska löpa ut under en pågående miljöbalksprövning bör en plan fortsätta att gälla till dess att samtliga ärenden för den eller de anläggningar som planen och ett godkännande eller en pågående godkännandeprovning avser är slutligt avgjorda enligt miljöbalken.

Det kan uppstå en situation där det kan antas att det kommer att lämnas in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av en plan och som har ett godkännande, men inte inom planens giltighetstid. För att godkännandet i en sådan situation inte ska förfalla för att planen inte längre gäller, bör regeringen på begäran av den som har ansökt om ett godkännande kunna förlänga planens giltighetstid. Den tid som regeringen får förlänga planen bör begränsas till fem år i taget.

Eftersom planen rör lämplig användning av berörda kommuners mark bör dessa ges tillfälle att yttra sig innan regeringen beslutar att förlänga giltighetstiden. Eftersom en förlängning av planen inte innebär någon ändring av planens geografiska omfattning bör dock det inte krävas ett

tillstyrkande från berörda kommuner. Det bedöms inte heller finnas något behov av att reglera uppföljning på det sätt *Svalövs kommun* föreslår.

Det kan, som *Havs- och vattenmyndigheten* framför, vara lämpligt med ytterligare bestämmelser om vad en ansökan om förlängning ska innehålla. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om innehållet i en ansökan om förlängning av giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar.

5.4.3 Regeringen får ändra eller upphäva en plan

Regeringens förslag

Regeringen ska få ändra en plan för kärntekniska anläggningar om det behövs för att kunna godkänna en ansökan som kommit in efter att planen har antagits.

Planen ska dock inte få ändras om

- det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen,
- en ändring skulle innebära att den anläggningen inte omfattas av planen, och
- det finns ett godkännande för anläggningen enligt denna lag.

Planen ska inte heller få ändras om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses ovan kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

När en plan ändras ska bestämmelserna om antagande av en plan gälla.

Regeringen ska få upphäva en plan för kärntekniska anläggningar, om

- det inte pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för sådana kärntekniska anläggningar som planen avser och som det finns ett godkännande för enligt denna lag, och
- det inte kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses ovan kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

Om en plan upphävs ska regeringen informera berörda myndigheter och kommuner.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. I utkastet föreslås dock inte att regeringen ska informera berörda kommuner om en plan upphävs. Det föreslås inte heller att en kärnteknisk anläggning ska vara godkänd enligt den nya lagen för att en plan inte ska få ändras eller upphävas.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Mariestads kommun* anser att det vore bra att meddela kommunen när

en plan upphävs så att kommunen inte tar hänsyn till en icke-existerande plan i sitt vidare planarbete, eftersom planen är vägledande.

Skälen för regeringens förslag

Enligt förslaget i avsnitt 5.4.1 ska regeringen ha antagit en plan för kärntekniska anläggningar innan den beslutar om att godkänna en kärnteknisk anläggning. Om det kommer in en ny ansökan för ett område som regeringen redan har antagit en plan för, bör därför regeringen få ändra planen i den omfattning som behövs för att den nya ansökan ska kunna godkännas. Vid en ändring av en befintlig plan bör regeringen behöva göra motsvarande bedömningar som vid antagandet av en ny plan. Det bör därför inte vara någon skillnad på vilka krav som ska ställas för att en ändrad plan ska få antas jämfört med vad som gäller för en ny plan. Det innebär bl.a. att kraven på att en plan ska antas innan regeringen får besluta om att godkänna en ansökan, vilka bestämmelser som ska tillämpas, vad en plan ska innehålla, att en miljöbedömning i vissa fall kommer behöva göras, att planen ska ha en giltighetstid och berörda kommuner ska tillstyrka planen, även ska gälla vid ändring av en befintlig plan. Regeringen bör även kunna upphäva en plan om den inte längre behövs.

Eftersom ett godkännande ska förfalla om det inte finns en gällande plan (se avsnitt 5.4.2) har planens giltighet betydelse för frågan om det ska krävas en tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken eller inte. Därför bör en plan inte kunna ändras om det finns en pågående tillståndsprövning enligt miljöbalken för det område som planen avser och som det finns ett godkännande för enligt den nya lagen, om en ändring skulle innebära att den anläggningen inte omfattas av planen. En plan bör av samma skäl inte heller få upphävas om det finns en pågående tillståndsprövning enligt miljöbalken för sådana kärntekniska anläggningar som planen avser och som omfattas av ett godkännande.

En plan bör inte heller få ändras eller upphävas om det kan antas att en ansökan kommer att lämnas in inom planens giltighetstid för sådana kärntekniska anläggningar som planen avser. Eftersom den prövning som regeringen gör när en plan antas inte har något samband med den tillståndsprövning som ska göras enligt kärntekniklagen, finns det inte något behov av planen för prövningen enligt kärntekniklagen.

Berörda kommuner ska lämna sitt tillstyrkande innan en ändrad plan får antas (se avsnitt 5.5). Det saknas därför skäl för att kommunerna även ska ges möjlighet att yttra sig innan en plan upphävs eller ändras. Att regeringen beslutar att upphäva en plan bör inte heller ha sådan påverkan för den berörda kommunen att det ska krävas ett yttrande från kommunen. För att berörda myndigheter och kommuner inte ska ta vägledning i upphävda planbeslut bör regeringen, precis som *Mariestads kommun* anför, informera dem om ett planbeslut upphävs.

5.5 Kommunens tillstyrkande ska krävas

Regeringens förslag

Det ska krävas ett tillstyrkande från den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av en plan för kärntekniska anläggningar för att regeringen ska kunna godkänna en kärnteknisk anläggning och besluta om eller ändra en plan för kärntekniska anläggningar. Ett tillstyrkande ska gälla i fem år.

Regeringen ska under vissa förutsättningar kunna besluta om godkännande för mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall och en plan för sådana anläggningar även om det inte finns ett tillstyrkande från kommunen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens förslag. Utredningen föreslår att kommunfullmäktiges tillstyrkande ska krävas innan regeringen fattar beslut enligt den föreslagna lagen. Det föreslås dock inte att tillstyrkandet ska vara giltigt en viss tid.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. Flera remissinstanser, bl.a. *SKR, Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan* och *Nyköpings kommun*, understryker vikten av att det kommunala vetot behålls. *Varbergs kommun* anser att det ska vara upp till varje kommun att själv bestämma formerna för det kommunala vetot. *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* anser att det bör klargöras vad som händer om en kommun som inför principbeslutet har tillstyrkt en ansökan ändrar uppfattning innan tillståndsfrågan hinner prövas. Enligt *Svalövs kommun* bör det tydliggöras om kommunen har rätt att återkalla eller revidera ett tidigare godkännande om nya omständigheter tillkommer.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Boverket* konstaterar att det inte finns några formella krav eller kriterier för tillstyrkandet och ifrågasätter vilket värde det har i processen och hur det säkerställer lokal förankring. Flera kommuner, bl.a. *Varbergs kommun*, anser att det ska stå en kommun fritt att återta ett lämnat tillstyrkande. *Kävlinge kommun* konstaterar att förslaget inte preciserar vilka objektiva kriterier som ska gälla för att regeringen ska kunna bortse från avsaknaden av ett tillstyrkande, att krav på samråd och lokal delaktighet bör regleras i lagstiftningen och att det bör finnas krav på kompensations- eller medfinansieringsavtal. *Sveriges kärntekniska sällskap* anser att det är en risk att det kommunala vetot fördelas över två separata beslut.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen prövar i dag tillåtligheten av kärntekniska anläggningar enligt 17 kap. 1 § miljöbalken. Enligt samma kapitel krävs som huvudregel kommunfullmäktiges tillstyrkande för att regeringen ska få tillåta en sådan verksamhet. Som utredningen och flera remissinstanser framför är lokal acceptans helt avgörande för att en etablering av ny kärnkraft ska komma till stånd. Kommunens tillstyrkande bör därför som utgångspunkt vara en förutsättning för att regeringen ska kunna besluta om en plan respektive godkänna en ansökan. Det bedöms inte finnas behov av en mer detaljerad reglering, exempelvis av hur tillstyrkandet ska inhämtas eller hur kommunens beslutsprocess ska fungera. I linje med vad *Varbergs kommun* framför bör det därför endast anges att kommunens tillstyrkande krävs.

Enligt 17 kap. 1 § miljöbalken får regeringen utan kommunfullmäktiges tillstyrkande tillåta mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall, om det är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd och det inte finns någon annan lämplig plats. På samma sätt bör regeringen, utan kommunens tillstyrkande, få besluta om en plan som omfattar en anläggning för mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall respektive godkänna en sådan anläggning. Kriterierna för detta bör vara desamma som gäller för regeringens tillåtlighetsprövning, dvs. att det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen kommer till stånd och det inte finns någon annan plats som antingen bedöms vara lämpligare för anläggningen, eller som är lämplig och har anvisats för anläggningen inom en annan kommun som kan antas godta en placering där (jfr 17 kap. 6 § andra stycket miljöbalken). Som utgångspunkt bör möjligheten för regeringen att lämna tillstånd mot kommunens vilja användas ytterst restriktivt (jfr prop. 1997/98:45 Del 2, s. 221). En möjlighet till kompensations- eller medfinansieringsavtal, som *Kävlinge kommun* efterlyser, för den här typen av situationer finns inte i dagsläget och det bedöms inte heller lämpligt att införa krav på detta.

Bland annat *Sveriges kärntekniska sällskap* ser risker i att kommunen i ett första steg ska tillstyrka förslaget till plan och i ett andra steg tillstyrka ansökan om godkännande. Även om det krävs att kommunen tillstyrker både planen och godkännandet är det i praktiken sannolikt mest praktiskt att dessa processer hanteras i ett sammanhang, särskilt som det föreslås att planen begränsas till den plats, den typ av anläggning och det antal anläggningar som en ansökan om godkännande omfattar (se avsnitt 5.4.1).

Varbergs kommun motsätter sig att en kommun inte ska få ändra sitt beslut efter att den tillstyrkt en ansökan eller ett förslag till plan. Det är dock viktigt att processen blir effektiv och förutsägbar. Kommunens tillstyrkande bör därför vara giltigt under en viss tid. Denna tid bör dock inte vara obegränsad. Fem år bedöms vara en lämplig tidsperiod. Om regeringen inte har antagit planen inom denna tid, bör det krävas ett nytt tillstyrkande. När ett planbeslut har fattats bör dock kommunen inte kunna återta ett tillstyrkande så att det påverkar planen. Om det kommer en ny ansökan om godkännande med en befintlig plan som grund, bör det alltså inte krävas att kommunen tillstyrker planen på nytt om fem år har förflutit. Kommunen kan dock i den situationen välja att inte tillstyrka ansökan om godkännande. Ett tillstyrkande hindrar inte heller att kommunen över-

klagar ett tillstånd enligt miljöbalken till anläggningen, om kommunen bedömer att det har framkommit uppgifter som gör att det finns anledning att motsätta sig tillståndet.

Boverket påpekar att ett kommunalt tillstyrkande, till skillnad från när en detaljplan antas, inte säkerställer lokal förankring. Det kan dock konstateras att samråd kommer att genomföras inom ramen för framtagandet av en strategisk miljöbedömning. I övrigt bör det, precis som när det gäller kommunalt tillstyrkande enligt miljöbalken, vara kommunen som avgör hur processerna ska se ut inför att kommunen lämnar besked i tillstyrkandefrågan.

I avsnitt 5.4.3 föreslås att regeringen under vissa förutsättningar ska få ändra en plan för kärntekniska anläggningar. En sådan ändring bör, på samma sätt som vid antagandet av en ny plan, kräva att kommunen har tillstyrkt den.

5.6 Förhållandet till miljöbalken, kärntekniklagen och strålskyddslagen

5.6.1 Handläggningen när en ansökan görs enligt flera lagar

Regeringens förslag

En ansökan om tillstånd enligt miljöbalken som avser en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar ska få tas upp till prövning och handläggas fram till den tidpunkt då domstolen ska avge ett eget yttrande inför regeringens prövning av tillåtligheten av anläggningen.

Ett tillstånd enligt kärntekniklagen ska inte få ges till en kärnteknisk verksamhet som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer inte överens med regeringens förslag. Utredningen föreslår att ett principbeslut av regeringen ska vara en förutsättning för att ett miljötillstånd ska kunna meddelas och att ett principbeslut ska ha fattats senast när förberedelsen avslutas i målet om tillstånd enligt miljöbalken.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* anser att det inte är lämpligt att tidpunkten för när ett principbeslut ska finnas knys till förberedelsens avslutande.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Vad en ansökan om tillstånd till en kärnteknisk anläggning enligt miljöbalken ska innehålla påverkas inte av att det finns ett pågående ärende om godkännande för samma anläggning enligt den nya lagen. Domstolen bör därför vara oförhindrad att ta upp en sådan ansökan till prövning. När en kärnteknisk anläggning som har godkänts enligt den nya lagen prövas enligt miljöbalken ska det dock enligt förslaget i avsnitt 5.1 inte göras någon tillåtlighetsprövning av regeringen. Handläggningen i domstolen påverkas alltså om det finns ett godkännande enligt den nya lagen. Om det finns ett pågående ärende enligt den nya lagen är det därför lämpligt att domstolen bara får handlägga målet fram till den tidpunkt då domstolen enligt 21 kap. 7 § miljöbalken ska avge ett eget yttrande inför regeringens prövning av tillåtligheten enligt 17 kap. 1 § samma balk. Efter denna tidpunkt bör målet vila i avvaktan på regeringens beslut.

I ett beslut om att godkänna en kärnteknisk anläggning prövar regeringen om det är lämpligt att anläggningen uppförs och drivs på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv och om det finns förutsättningar för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet. Detta är frågor som också prövas enligt kärntekniklagen men då på en mer detaljerad nivå. Som framgår av avsnitt 6.1 bör den myndighet som regeringen bestämmer tillståndspröva kärntekniska anläggningar enligt kärntekniklagen när det finns ett godkännande enligt lagen om godkännande av kärntekniska anläggningar. Eftersom regeringens beslut om godkännande är tänkt att vara ett första steg innan efterföljande tillståndsprocess enligt kärntekniklagen, är det inte lämpligt att en myndighet får besluta om tillstånd före regeringens godkännandebeslut. Ett tillstånd enligt kärntekniklagen bör därför inte få ges till en kärnteknisk verksamhet som omfattas av ett pågående ärende enligt den nya lagen. Eftersom regeringens godkännandebeslut inte påverkar prövningsramen för kärntekniklagen, finns det dock inga hinder för att en ansökan bereds så länge inte ett tillståndsbeslut fattas.

5.6.2 Hur regeringens tillåtlighetsprövning påverkas

Regeringens förslag

Regeringens tillåtlighetsprövning ska omfatta en kärnteknisk anläggning om aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, eller 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen.

Regeringen ska få tillåta en kärnteknisk anläggning endast om den typ av verksamhet som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer delvis överens med regeringens förslag. I utkastet föreslås att regeringen ska få godkänna en kärnteknisk anläggning, om den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Uppsala universitet* anför att det bör övervägas om det ska ställas krav på att Strålsäkerhetsmyndigheten ska lämna över ett yttrande till regeringen om hur myndigheten ställer sig i frågan om verksamheten är berättigad. *Vattenfall AB* påpekar att förslaget att låta berättigandet vara en del av tillåtlighetsprövningen är en nödvändig ändring för att bryta den tidsmässiga kopplingen mellan miljöprövningen och den kärntekniska prövningen. *Strålsäkerhetsmyndigheten* ser ett behov av att en pågående prövning enligt kärntekniklagen kan vilandeförklaras i väntan på regeringens berättigandebedömning enligt miljöbalken.

Skälen för regeringens förslag

I avsnitt 5.1 föreslås att regeringen inte ska tillåtlighetspröva anläggningar som omfattas av ett godkännande enligt den nya lagen, om den som ansöker om miljötillståndet är den som har fått godkännandet. För den som väljer att inte ansöka om godkännande enligt den nya lagen föreslås tillåtlighetsprövningen alltså vara kvar. Vissa ändringar i tillåtlighetsprövningen bör dock göras till följd av att regeringens inriktning på sikt är att det som huvudregel ska vara en myndighet som prövar samtliga tillstånd enligt kärntekniklagen.

Regeringen bör inte pröva tillåtligheten av vissa mindre anläggningar

Enligt 17 kap. 1 § miljöbalken prövar regeringen tillåtligheten av sådana kärntekniska anläggningar som regeringen ska pröva enligt kärntekniklagen. Vissa kärntekniska anläggningar som genererar avfall med låg aktivitet prövas av Strålsäkerhetsmyndigheten. Det rör sig bl.a. om kärntekniska anläggningar där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 tera-beccquerel, varav högst 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen.

I avsnitt 6.1 föreslås att den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva kärntekniska anläggningar enligt kärntekniklagen när det finns ett godkännande enligt lagen om godkännande av kärntekniska anläggningar. Vidare föreslås att ansvaret för tillståndsprövningen på sikt även i andra fall bör kunna flyttas bort från regeringen, i vart fall för frågor som inte är av principiell betydelse. För det fall fler prövningar enligt kärntekniklagen flyttas från regeringen än sådana som föregåtts av ett godkännandebeslut, bör regeringen i fortsättningen ändå kunna tillåtlighetspröva vissa kärntekniska anläggningar. Det är dock lämpligt att mindre anläggningar

med begränsad risk, som exempelvis markförvar, undantas från regeringens prövning.

Regeringen bör pröva frågor om berättigande

I avsnitt 5.3.1. föreslås att regeringen i samband med ett godkännande ska pröva om verksamheten är berättigad, dvs. om fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra. Som anges där är det lämpligt att regeringen gör en berättigandebedömning. I denna lagrådsremiss föreslås att det är den myndighet som regeringen bestämmer som ska pröva kärntekniska anläggningar enligt kärntekniklagen om det finns ett godkännande enligt den nya lagen. För att regeringen ska kunna pröva frågor om berättigande när det inte görs någon prövning enligt den nya lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar bör, vilket bl.a. *Vattenfall AB* förordar, regeringens berättigandebedömning ingå i tillåtlighetsprövningen. För regeringens prövning av om en verksamhet är berättigad bör de uppgifter som en ansökan till mark- och miljödomstolarna i ansökningsmål ska innehålla enligt 22 kap. miljöbalken utgöra ett tillräckligt underlag.

Regeringen ska se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver och kommer därför inhämta de yttranden som den behöver. Det saknas därför skäl att, som *Uppsala universitet* anför, reglera detta särskilt.

Eftersom regeringen vid tillåtlighetsprövningen ska bedöma om den typ av verksamhet som bedrivs i en kärnteknisk anläggning är berättigad, bör det inte också krävas att det görs ytterligare en berättigandebedömning vid tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen. Som framgår av 5.3.1 bör dock ett tillstånd enligt kärntekniklagen under vissa omständigheter kunna omprövas eller återkallas av den myndighet som har meddelat tillståndet. Eftersom det krävs tillstånd enligt både miljöbalken och kärntekniklagen för att en kärnteknisk anläggning ska få uppföras och drivas saknas det också skäl för att, som *Strålsäkerhetsmyndigheten* föreslår, göra det möjligt att vilandeförklara en pågående prövning enligt kärntekniklagen i väntan på regeringens berättigandebedömning enligt miljöbalken.

6 Prövningen enligt kärntekniklagen effektiviserar och förtydligas

6.1 En myndighet ska pröva tillstånd för en kärnteknisk anläggning som regeringen har godkänt

Regeringens förslag

Ett tillstånd till kärnteknisk verksamhet ska prövas av den myndighet som regeringen bestämmer, om tillståndet avser en anläggning som

regeringen har godkänt enligt den nya lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer inte överens med regeringens förslag. Utredningen föreslår ingen ändring av bestämmelsen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva frågor om tillstånd till kärnteknisk verksamhet. Utredningen föreslår dock att det ska regleras i förordning att Strålsäkerhetsmyndigheten ska pröva frågor om tillstånd, men att ett ärende om tillstånd till kärnteknisk verksamhet som har principiell betydelse eller är av särskild vikt ska kunna överlämnas till regeringens prövning.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Vattenfall AB* menar att det är svårt att se konsekvenserna av förslaget. *Ringhals AB* ser positivt på förslaget under förutsättning att prövningen enligt kärntekniklagen särskiljs från prövningen enligt miljöbalken.

Utkastets förslag

I utkastet lämnas inget förslag om att tillstånd till kärnteknisk verksamhet ska prövas av den myndighet som regeringen bestämmer. Däremot anges det som en inriktning för förordningsändringar.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser har inte några synpunkter på inriktningen att beslut om tillstånd enligt kärntekniklagen ska fattas av en myndighet och inte av regeringen. *Vattenfall AB*, *Fortum AB* och *SKB* beklagar att lagrådsremissen inte innehåller förslag om en tydligare uppdelning av prövningen enligt miljöbalken och kärntekniklagen. Dessa remissinstanser ifrågasätter också lämpligheten i inriktningen att tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen flyttas från regeringen till Strålsäkerhetsmyndigheten och menar att regeringen även i fortsättningen bör vara den huvudsakliga prövningsinstansen enligt kärntekniklagen om en uppdelning av prövningen enligt miljöbalken och kärntekniklagen inte görs. *SKB* anser att om det nya prövningsförfarandet ska införas så måste det ske utan att negativt inverka på befintlig process, exempelvis avseende ändrade instansordningar och nya möjligheter till överklaganden.

Skälen för regeringens förslag

I dag är det som huvudregel regeringen som beslutar om tillstånd till kärnteknisk verksamhet. Prövningen enligt kärntekniklagen är, som utredningen konstaterar, i grunden en rättslig prövning av om en sökande uppfyller olika krav av teknisk karaktär, men den kan även innehålla en politisk dimension. Den politiska dimensionen för en kärnteknisk verksamhet bör kunna hanteras i samband med regeringens tillåtlighets-

prövning enligt miljöbalken. Om tillåtlighetsprövningen enligt det som föreslås i avsnitt 5.1 ersätts av regeringens godkännande enligt den nya lagen, görs bedömningen i samband med det beslutet. Något ytterligare ställningstagande från regeringen som politiskt organ bör då inte krävas i den efterföljande tillståndsprocessen enligt kärntekniklagen. Det är därför lämpligt att beslut om tillstånd till kärnteknisk verksamhet fattas av den myndighet som regeringen bestämmer i de fall verksamheten avser en kärnteknisk anläggning som regeringen har fattat ett beslut om godkännande för enligt den nya lagen. Detta bör slås fast i kärntekniklagen. Ansvaret för tillståndsprövningen bör på sikt även i andra fall kunna flyttas bort från regeringen, i vart fall för frågor som inte är av principiell betydelse. Detta bör dock regleras på förordningsnivå.

Delar av miljöbalken ska tillämpas även vid en tillståndsprövning enligt kärntekniklagen. Regeringen instämmer i synpunkten från *Vattenfall AB m.fl.* att det är angeläget att separera prövningarna enligt miljöbalken och kärntekniklagen och om möjligt renodla prövningen enligt kärntekniklagen så att den inte innehåller någon miljöbedömning. Förutsättningarna för detta behöver dock utredas vidare. Regeringens beslut om tillstånd enligt kärntekniklagen kan prövas enligt rättsprövningslagen. Att ett tillstånd som beslutas av en myndighet i stället kan överklagas till mark- och miljödomstolen bör inte vara ett skäl mot att införa en ny instansordning.

6.2 Det ska vara möjligt att ansöka om förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion

Regeringens förslag

Den som avser att konstruera, leverera, uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning ska få begära ett förhandsbesked hos den myndighet som regeringen bestämmer. Myndigheten ska få avstå från att pröva en ansökan om förhandsbesked eller begränsa omfattningen av den, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet.

I ett förhandsbesked ska den myndighet som regeringen bestämmer bedöma om en kärnteknisk anläggnings konstruktion uppfyller de krav som följer av kärntekniklagen, strålskyddslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar. En begäran om förhandsbesked ska få avse hela den kärntekniska anläggningens konstruktion eller delar av den.

Om den konstruktion som en begäran avser i sin helhet uppfyller de krav som ställs ska det i förhandsbeskedet anges hur länge beskedet gäller. Tiden ska inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år från det att beslutet fick laga kraft.

Ett förhandsbesked ska vara bindande vid en senare tillståndsprövning, om beskedet innebär att den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller ställda krav, om beskedet fått laga kraft och om en ansökan om tillstånd har gjorts inom den tid som förhandsbeskedet gäller. Ett förhandsbesked ska trots detta inte vara bindande, om en

författning har ändrats efter att förhandsbeskedet beslutades och ändringen har betydelse för bedömningen i beskedet, om de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats och ändringarna har betydelse för säkerheten eller strålskyddet i den kärntekniska anläggningen eller om förhandsbeskedet har lämnats på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter och uppgifterna har haft betydelse för bedömningen i beskedet.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med utkastets förslag. Utredningen föreslår att den som planerar att ansöka om tillstånd enligt kärntekniklagen ska få begära ett förhandsbesked. Ett förhandsbesked ska, utöver en anläggnings konstruktion, kunna omfatta förläggningens platsens förutsättningar och administrativa resurser och personalresurser för uppförandet eller driften av anläggningen. Utredningen föreslår att ett förhandsbesked som innebär att det finns förutsättningar att uppfylla tillämpliga krav ska vara bindande i fem år och att beskedet ska få förenas med villkor. De grunder för att inte anse ett förhandsbesked bindande som utredningen föreslår är annorlunda utformade. Utredningen föreslår vidare ett tillägg i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, om att sekretess ska gälla i den ansvariga myndighetens prövning av förhandsbeskedet. Utredningen föreslår inte att myndigheten ska få avstå från att pröva en ansökan om förhandsbesked.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Forsmarks kraftgrupp AB* och *Ringhals AB* menar att det saknas skäl att utesluta befintliga kärntekniska tillståndshavare från möjligheten att få ett förhandsbesked. *Kärnfull Next AB* och *Westinghouse Electric Sweden AB* anser att en giltighetstid om fem år riskerar att vara alltför kort i vissa fall. *Vattenfall AB* anser att giltighetstiden bör vara minst tio år, om beskeden ska fylla sin funktion. *Blykalla AB* framför att ett förhandsbesked bör kunna sökas av såväl presumtiva sökande som av andra aktörer eller leverantörer. Enligt *Strålsäkerhetsmyndigheten* finns det en risk att det blir en ökad tidsåtgång och att det inte blir en effektivare tillståndprocess, om en ansökan om förhandsbesked är begränsad till förläggningens platsen och endast anger ett antal ramar för anläggningens konstruktion. Myndigheten menar även att det inte kommer att vara aktuellt att besluta om villkor i samband med ett förhandsbesked. Myndigheten föreslår att även förändringar kopplade till kärnämneskontroll ska kunna påverka giltigheten av ett förhandsbesked. *Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)* ifrågasätter förslaget. *Sveriges Kärntekniska Sällskap* anser att det bör förtydligas att beskeden ska vara bindande så länge inga väsentliga ändringar skett i förhållande till det beslutade förhandsbeskedet eller att författningsändringar har gjorts som påverkar den fråga som beskedet avser.

Länsstyrelsen i Kalmar län anser att det är rimligt att en del av underlaget är föremål för sekretess, medan *Journalistförbundet* och *Tidningsutgivarna* avstyrker förslaget om sekretess. *Strålsäkerhetsmyndigheten*

bedömer att förhandsbeskedet kommer att behöva vara mycket precist för att tydliggöra vad som redan är prövat och därför kan komma att innehålla detaljerade uppgifter om enskilda affärs- eller driftförhållanden, innovationer eller forskningsresultat som inte skulle skyddas av sekretess, eftersom uppgifterna tagits in beslutet. Myndigheten anser vidare att det inte bör införas en hänvisning till en specifik lag i 30 kap. 23 § OSL men att det behövs en analys av huruvida prövningen utgör en utredning i paragrafens mening eller kan anses vara tillståndsprövning.

Miljövänner för kärnkraft och Nordic Nuclear Energy AB förordar en ordning med typgodkännande för reaktorer.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. I utkastet föreslås att ett förhandsbesked ska endast få ges för frågor där tillstånd i den efterföljande prövningen meddelas av en myndighet. I utkastet föreslås även att ett förhandsbesked inte ska vara bindande om de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats och ändringarna har betydelse för kärnämneskontrollen i den kärntekniska anläggningen.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Bl.a. *Vattenfall AB* och *Blykalla AB* ser fördelar med ett förfarande med typgodkännande. *SKB* anser att giltigheten inte ska kopplas till ändrade förutsättningar för kärnämneskontroll.

Skälen för regeringens förslag

Förhandsbesked är mer ändamålsenligt än typgodkännande

Hos de som planerar för att konstruera, leverera, uppföra, inneha eller driva kärntekniska anläggningar finns det ett intresse av ett förfarande som föregår en formell tillståndsprövning och som bör mynna ut i ett bindande ställningstagande från tillståndsmyndigheten i vissa frågor. En bedömning som föregår tillståndsprövningen skulle kunna öka förutsebarheten och effektiviteten i den kommande formella prövningen. Utredningen har övervägt ett förfarande med s.k. typgodkännande och ett förfarande med förhandsbesked.

Ett typgodkännande kräver bl.a. mer detaljerad reglering än vad som är brukligt inom det kärntekniska området för att fungera, även om det, som *Nordic Nuclear Energy AB* noterar, i framtiden skulle kunna vara lämpligt med någon form av nationellt typgodkännande för små modulära reaktorer. Ett typgodkännande ställer krav på fastställda granskningskriterier avseende de materiella krav som en anläggning måste uppfylla för att kunna bli typgodkänd. Kraven för att kunna få ett typgodkännande skulle också komma att skilja sig åt beroende på reaktorns konstruktion, egenskaper och tänkta användning, eftersom ramkriterierna behöver variera beroende på vilken specifik reaktormodell som de avser. Det innebär i sin tur att det skulle kunna behöva tas fram granskningskriterier för ett antal olika reaktortekniker. Dessa skulle dessutom behöva preciseras för specifika modeller. Ett förfarande med typgodkännande

skulle alltså i dagsläget vara svårt att få till stånd för kärntekniska anläggningar. Ett förfarande med förhandsbesked framstår därför som mest ändamålsenligt.

Förhandsbeskeden bör begränsas till en anläggnings konstruktion

Som *Strålsäkerhetsmyndigheten* påpekar kommer det att krävas ett omfattande underlag för att kunna få ett förhandsbesked som kan användas effektivt vid en följande tillståndsprovning, om förhandsbeskedet gäller en förläggingsplats eller personalresurser. I sådana fall kommer det även att vara nödvändigt att den sökande samtidigt lämnar relevant information om den tänkta anläggningen, eftersom en bedömning av en förläggingsplats eller av personalresurser kommer att kräva mer än endast ramarna i fråga om anläggningens konstruktion. Detta riskerar att leda till en ökad tidsåtgång och därmed en mindre effektiv tillståndsprocess. Ett frivilligt förfarande med förhandsbesked i fråga om den kärntekniska anläggningens konstruktion bedöms därför ha bäst förutsättningar att leda till en effektivare tillståndsprovning. Ett förhandsbesked om en anläggnings konstruktion bör också omfatta situationer där en befintlig tillståndshavare ansöker om förhandsbesked för ändringar inför t.ex. effekthöjningar.

När ett förhandsbesked bör få ges och när detta bör vara bindande

I utkastet föreslås att ett förhandsbesked får ges endast för frågor där tillstånd till kärnteknisk verksamhet meddelas av en myndighet. Ett förhandsbesked är emellertid enbart av teknisk karaktär och bör därför, i motsats till vad som föreslås i utkastet, kunna ges även för frågor där tillstånd meddelas av regeringen.

Om en leverantör kan få ett förhandsbesked för sin anläggning, kan beskedet i nästa steg användas av fler potentiella tillståndshavare i deras tillståndsprocesser, vilket bör leda till effektivare tillståndsprovningar. Det är vidare lämpligt, som bl.a. *Blykalla AB* framför, att förfarandet med förhandsbesked kan användas även av andra än presumtiva tillståndshavare, exempelvis den som konstruerar eller levererar kärntekniska anläggningar.

Syftet med förhandsbeskedet är att myndigheten inte på nytt ska pröva de frågor som omfattats av förhandsbeskedet. Därmed skapas förutsättningar för en effektivare tillståndsprovning och en viss förutsägbarhet för den som ansöker om tillstånd. Detta syfte uppfylls inte vid ett negativt förhandsbesked, dvs. när den konstruktion som ett förhandsbesked avser inte uppfyller samtliga krav. Därför bör endast ett förhandsbesked som innebär att den konstruktion som beskedet avser i sin helhet uppfyller de krav som ställs kunna få verkan vid en tillståndsprovning.

För dessa förhandsbesked bör det bestämmas en giltighetstid. Giltighetstiden bör vara avgörande för när en ansökan om tillstånd senast måste ha lämnats in för att förhandsbeskedet ska vara bindande. Som *Kärnfull Next AB* och *Westinghouse Electric Sweden AB* framför bör förhandsbeskedets giltighetstid inte vara alltför kort. På grund av den pågående teknikutvecklingen är det inte heller lämpligt med en alltför lång giltighetstid. Ett förhandsbesked kan också begäras för många olika typer av kärntekniska anläggningar. Att i lag slå fast en giltighetstid ger inte utrymme för den flexibilitet som kan behövas. Den beslutade myndigheten bör i

stället kunna bestämma giltighetstiden i varje enskilt fall. På detta sätt kan den tid som beskedet ska gälla anpassas till den typ av anläggning som beskedet avser, till om beskedet avser hela eller delar av en konstruktion och till hur omvärldsläget ser ut. Denna tid bör inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

När tidsfristen har löpt ut bör en ny prövning göras. Om förhållandena inte har ändrats, bör det dock vara enkelt för den beslutande myndigheten att fatta samma beslut som tidigare.

Ett förhandsbesked bör vara bindande vid en senare tillståndsprövning, om beskedet innebär att den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller samtliga krav, om beskedet fått laga kraft och en ansökan om tillstånd har gjorts inom den tid som förhandsbeskedet gäller.

Det kan dock finnas omständigheter som gör att ett förhandsbesked ändå inte bör vara bindande. Utredningen föreslår att detta bör vara fallet om de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats och ändringarna har betydelse för säkerheten eller strålskyddet i den kärntekniska anläggningen. Som *Strålsäkerhetsmyndigheten* påpekar reglerar kärntekniklagen även förpliktelser som följer av Sveriges överenskommelser i syfte att förhindra spridning av kärnvapen (kärnämneskontroll). En detaljerad reglering om rapportering m.m. för kärnämneskontroll finns i kommissionens förordning (Euratom) 2025/974 av den 26 maj 2025 om genomförandet av Euratoms kärnämneskontroll, som framför allt kommissionen har tillsyn över. Det är svårt att se hur det skulle kunna uppstå ändrade förutsättningar av betydelse för kärnämneskontrollen. Regeringen anser därför, i likhet med *SKB*, att ändrade förutsättningar av betydelse för kärnämneskontroll inte bör kunna påverka giltigheten av ett förhandsbesked.

Ett förhandsbesked bör vidare inte vara bindande om beskedet bygger på oriktiga eller vilseledande uppgifter och dessa har haft betydelse för den bedömning som gjorts i beskedet. Utredningens förslag innebär att ett förhandsbesked inte bör vara bindande om en författningsändring påverkar den fråga som beskedet avser. Som *Sveriges Kärntekniska Sällskap* pekar på riskerar detta att medföra att förhandsbeskedet förlorar sin bindande verkan på grund av endast mindre författningsändringar. Ett förhandsbesked bör därför upphöra att vara bindande, om en författning har ändrats efter att förhandsbeskedet beslutades och ändringen har betydelse för den bedömning som gjorts i beskedet.

Förhandsbesked bör inte förenas med villkor

Ett förhandsbesked bör vara bindande i en efterföljande tillståndsprövning om alla tillämpliga krav är uppfyllda. Att göra förhandsbeskedet beroende av vissa villkor riskerar att leda till otydligheter och tillämpnings-svårigheter. Det är inte heller tydligt vilken typ av villkor som skulle kunna bli aktuella. Det bör därför, som *Strålsäkerhetsmyndigheten* framför, inte vara möjligt att förena ett förhandsbesked med villkor.

Mer detaljerade föreskrifter kan tas fram om ansökans innehåll

Regeringen kan meddela närmare föreskrifter om vad en ansökan om förhandsbesked ska innehålla eller bemyndiga en lämplig myndighet att ta fram sådana föreskrifter (8 kap. 7 och 11 §§ regeringsformen).

Det behövs inga ändringar i offentlighets- och sekretesslagen

Enligt OSL gäller sekretess, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i en statlig myndighets verksamhet som består i utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet med avseende på näringslivet (30 kap. 23 §). Prövningen av ett förhandsbesked är ett led i tillståndsgivningen, eftersom beskedet under vissa förutsättningar blir bindande vid en tillståndsprövning. Regleringen i OSL bedöms därför vara tillämplig även på situationer som kan bli aktuella i fråga om prövning av förhandsbesked, och det finns, som även *Strålsäkerhetsmyndigheten* påpekar, inte något behov av ett sådant tillägg som utredningen föreslår. Föreskrifter om skydd för uppgifter om enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat inom ramen för en prövning av förhandsbesked kan vid behov och med stöd av det existerande bemyndigandet införas i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).

Förberedande dialog behöver inte regleras på lagnivå

I utredningen och i utkastet till lagrådsremiss föreslås att den som avser att ansöka om tillstånd för uppförande, innehav eller drift av en kärnteknisk anläggning ska få begära en förberedande dialog med den myndighet som regeringen bestämmer om vad en tillståndsansökan behöver innehålla. Sådana bestämmelser behöver inte finnas i lag utan kan meddelas av regeringen med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

6.3 Den stegvisa kontrollen ska regleras i lag

Regeringens förslag

Tillsynsmyndigheten ska genom en stegvis kontroll kontrollera att en kärnteknisk anläggning uppfyller de krav i fråga om strålskydd och säkerhet som följer av kärntekniklagen, strålskyddslagen och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av dessa lagar, innan en tillståndshavare

- vid uppförandet av en ny kärnteknisk anläggning påbörjar åtgärder på anläggningsplatsen som har betydelse för strålskydd och säkerhet,
- påbörjar en ändring av anläggningen som det har meddelats ett nytt tillstånd för,
- tar anläggningen i provdrift,
- tar anläggningen i rutinmässig drift
- påbörjar nedmontering eller rivning av anläggningen.

En tillståndshavare som avser att vidta en sådan åtgärd ska anmäla detta till tillsynsmyndigheten. Anmälan ska innehålla de uppgifter som krävs för att visa att anläggningen kommer att uppfylla kraven.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en anmälan inför stegvis kontroll ska innehålla.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens förslag. Utredningen föreslår att kontrollen ska kallas stegvist godkännande och att det inte ska krävas ett särskilt godkännande för att påbörja uppförandet av en kärnteknisk anläggning. Utredningen föreslår att det ska införas ett myndigande att meddela föreskrifter om de krav som ska vara uppfyllda för att ett godkännande ska ges. Utredningen föreslår vidare att kungörelse ska göras innan ett godkännande att inleda avveckling.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Sydskraft AB (Uniper)* framför att det är önskvärt med ökad tydlighet när det gäller vilka frågor som ska hanteras enligt den stegvisa prövningen. Även *Vattenfall AB* och *Energiföretagen* anser att det behöver vara tydligt vad som ska prövas i varje steg så att frågor som redan prövats inte prövas igen. *Vattenfall AB* anser också att det bör vara upp till sökanden att avgöra om denne vill utforma ansökan så att ett godkännande att uppföra anläggningen kan meddelas. Även *Energiföretagen* anser att det för vissa verksamheter kan vara fördelaktigt att först söka om ett tillstånd och sedan ansöka om godkännande att påbörja uppförande, medan andra verksamheter kan kombinera dessa steg. *Strålsäkerhetsmyndigheten* bedömer att utredningens förslag till förklaringar av ord och uttryck behöver ses över så att de bättre anknyter till de frågor som myndigheten behöver pröva i respektive steg. *Naturskyddsföreningen* menar att utredningens förslag om kungörelse även ska omfatta övergången till rutinmässig drift av en kärnteknisk anläggning för att det ska leva upp till Århuskonventionens krav.

Utkastets förslag

Utkastets förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. I utkastet föreslås att det ska förklaras vad som avses med provdrift, rutinmässig drift och avveckling.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Vattenfall AB* och *SKB* tillstyrker att det tydliggörs att den stegvisa kontrollen är en form av tillsyn, men avstyrker förslaget i sin nuvarande form. I synnerhet invänder bolagen mot förklaringarna av uttrycken provdrift, rutinmässig drift och avveckling och föredrar att uttrycken inte förklaras i lagtext. *Strålsäkerhetsmyndigheten* ser ett behov av att tydliggöra att det är ändringar som kräver nytt tillstånd som ska bli föremål för stegvis kontroll. Myndigheten anser också att den stegvisa kontrollen ska ses som tillståndsbeslut och inte som tillsyn och menar att det är problematiskt att bevisbördan som utgångspunkt vilar på tillsynsmyndigheten. *Strålsäkerhetsmyndigheten* anför vidare att det behöver tydliggöras vad det är för typ av beslut som ska fattas och vilka följder det får för den framtida tillsynen. Dessutom föreslår myndigheten att reger-

ingen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få föreskriva om vad och i vilken omfattning som prövningen i respektive steg ska göras.

Skälen för regeringens förslag

Stegvis kontroll efter att tillstånd har getts bör regleras i lagen

Kärnteknisk verksamhet bedrivs ofta i stora och komplexa anläggningar som tar lång tid att konstruera, uppföra och prova innan de kan tas i rutinmässig drift. Tiden kan bli kortare för t.ex. en kärnkraftsreaktor som har uppförts och tagits i drift på en annan plats eller i ett annat land och för vilken konstruktions-, tillverknings- och byggnationsunderlag samt annat underlag i huvudsak har tagits fram när en ansökan om tillstånd görs. Detsamma kan antas komma att gälla för serietillverkade små modulära reaktorer (SMR).

För kärnkraftsreaktorer eller andra kärntekniska anläggningar som inte baseras på beprövad teknik med väl dokumenterade underlag kan det ta mer än ett årtionde från att en tillståndsansökan lämnas in till dess att anläggningen kan tas i rutinmässig drift. För sådana anläggningar kommer det vid tillfället för tillståndsansökan många gånger att saknas fullt ut detaljerade konstruktionsunderlag och andra underlag. Oavsett om det finns detaljerade underlag eller inte kan vissa konstruktionslösningar ändå komma att behöva ändras innan anläggningen får tas i rutinmässig drift, exempelvis till följd av teknisk utveckling eller på grund av problem som visar sig under uppförandefasen eller provdriften. Det bör därför vara tillräckligt att en tillståndsansökan innehåller mer översiktlig och konceptuell information. Krav på ett fullständigt underlag om hur säkerhets- och strålskyddskrav uppfylls bör inte krävas förrän innan provdrift respektive rutinmässig drift påbörjas.

IAEA rekommenderar att en process med ett stegvist godkännande tillämpas. Vilka steg som ska ingå i denna process och formerna för myndigheternas ställningstagande skiljer sig mellan olika länder. Vissa länder tillämpar en process med fler steg, andra länder tillämpar en process med färre steg. En del länder använder sig av ett förfarande med separata tillståndsbeslut för varje steg medan andra länder har förfaranden med ett tillståndsbeslut som sedan följs av myndigheternas kontroll av att säkerhets- och strålskyddskraven kommer att kunna uppfyllas innan ett steg får påbörjas. Gemensamt för alla länder är att detaljnivån på de underlag som ska redovisas successivt ökar fram till att anläggningen tas i rutinmässig drift.

Sverige har tillämpat ett stegvist godkännande för befintliga kärnkraftsreaktorer och andra kärntekniska anläggningar inför uppförande, provdrift, rutinmässig drift och nedmontering eller rivning. Detta har dock inte varit reglerat i författning utan i tillståndsvillkor, beslutade av regeringen eller av Strålsäkerhetsmyndigheten. Det stegvisa godkännandet har alltså varit en förutsättning även för dagens tillståndshavare. Detta är en ordning som i allt väsentligt har fungerat väl. Det är emellertid en brist att denna process endast har reglerats genom villkor. Processen fram till att en kärnteknisk anläggning får tas i rutinmässig drift bör göras tydligare för såväl sökanden som allmänheten och andra intressenter. Ett stegvist godkännande bör därför regleras i kärntekniklagen och omfatta alla faser i en kärnteknisk anläggnings livscykel, från uppförande till nedmontering och rivning.

I Sverige har processen under lång tid benämnts stegvis prövning eller stegvist godkännande. Detta är en process som reglerats genom tillståndsvillkor och kommit efter att tillstånd har meddelats och som inte ska förväxlas med tillståndsprövningen. Det som tillsynsmyndigheten gör när ett tillstånd har beslutats är att efter en anmälan av tillståndshavaren kontrollera att denne kommer att uppfylla nödvändiga krav på strålskydd och säkerhet som följer av kärntekniklagen, strålskyddslagen och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av dessa lagar innan ett nytt steg påbörjas. Det är därför lämpligt att benämna detta förfarande som stegvis kontroll.

Att tillståndshavaren under den stegvisa kontrollen lämnar in mer detaljerade uppgifter och i vissa fall behöver göra tekniska justeringar inom ramen för det beviljade tillståndet bör inte aktualisera en ny tillståndsprövning. Tillsynsmyndigheten bör kunna integrera den stegvisa kontrollen i det löpande tillsynsarbetet och på så sätt skapa förutsättningar för en effektivare process. Det beslut som myndigheten fattar avser när en tillståndshavare får vidta vissa åtgärder inom ramen för det tillstånd som har beslutats. Att den kärntekniska verksamheten får bedrivas följer av tillståndsbeslutet.

Det är tillståndshavaren som har kunskap om när det finns tillräckligt underlag för att en kontroll ska kunna genomföras. Respektive steg i den stegvisa kontrollen bör därför initieras av tillståndshavaren genom en anmälan. Det är, som *Strålsäkerhetsmyndigheten* pekar på, olämpligt att bevisbördan när det gäller att kraven i den respektive stegen i den stegvisa kontrollen är uppfyllda eller inte vilar på tillsynsmyndigheten. Det bör i stället tydligt framgå att det är tillståndshavaren som ska visa att kraven är uppfyllda. Tillståndshavaren bör inte få vidta den anmälda åtgärden förrän tillsynsmyndigheten har beslutat att tillämpliga krav på strålskydd och säkerhet är uppfyllda.

Tillsynsmyndigheten kan välja hur den lägger upp sitt tillsynsarbete. Myndighetens ansvar för att bedriva tillsyn över att tillståndshavaren uppfyller sina skyldigheter enligt kärntekniklagen när det gäller säkerheten i den kärntekniska verksamheten påverkas inte av ett beslut inom den stegvisa kontrollen. Regeringen anser därför inte, till skillnad från *Strålsäkerhetsmyndigheten*, att det är oklart vilka följder ett beslut om att tillståndshavaren får inleda ett steg i den stegvisa kontrollen får för den framtida tillsynen.

Uttrycken provdrift, rutinmässig drift, nedmontering och rivning behöver kunna tillämpas på olika typer av kärntekniska anläggningar och på såväl nya som befintliga kärntekniska anläggningar. Även om ett införande av förklaringar av uttrycken direkt i lag kan ge en viss tydlighet så riskerar det också att innebära att uttrycken inte blir tillräckligt flexibla. Detta kan i sin tur leda till tillämpningssvårigheter. Till skillnad från utkastets förslag bör därför förklaringar av uttrycken inte tas in i lagen.

Ett tillstånd bör inte innebära en rätt att få påbörja uppförandet av anläggningen

Kärntekniklagen innehåller ingen uttrycklig rätt för tillståndshavaren för en kärnteknisk verksamhet att efter beviljat tillstånd få påbörja uppförandet av anläggningen. För nuvarande tillståndshavare har det i stället

krävts att Strålsäkerhetsmyndigheten i ett särskilt beslut har godkänt att uppförandet påbörjas.

Utredningen föreslår att ett tillstånd till en kärnteknisk anläggning också ska ge en rätt att påbörja uppförandet av en anläggning. Utredningen föreslår samtidigt att det inte ska krävas ett stegvist godkännande innan en tillståndshavare får påbörja uppförandet av en anläggning. Som *Vattenfall AB* och *Energiföretagen* framför är det dock inte alltid lämpligt att inkludera frågan om att få påbörja uppförandet av en kärnteknisk anläggning i tillståndsprövningen. För att kunna ansöka om både tillstånd till kärnteknisk verksamhet och att få påbörja uppförandet av en kärnteknisk anläggning vid samma tillfälle krävs ett omfattande underlag. För att en sökande ska kunna sammanställa ett sådant underlag behöver ett detaljerat arbete med anläggningens konstruktion starta innan den sökande vet om ett tillstånd kommer att beviljas eller inte. Ett sådant förfarande ökar risken i projektet. En samtidig prövning av tillståndsfrågan och frågan om att få påbörja uppförandet skulle kunna leda till en längre tids uppehåll innan arbetet med att förbereda uppförandet kan påbörjas. Ett fristående tillståndsbeslut gör det också möjligt för tillståndshavaren att beställa komponenter med lång leveranstid så att leveranstiden kan löpa under tiden arbetet med att kontrollera om uppförandet kan godkännas pågår. Att inkludera det första godkännandesteget i tillståndsprövningen bedöms därför vara till nackdel för både sökanden och leverantörer.

Dagens system är välfungerande och i linje med rådande praxis. Även om tillståndsbeslutet inte innebär en rätt att påbörja uppförandet av anläggningen så finns det inget hinder för den sökande att tillsammans med tillståndsansökan även lämna in underlag som kan ligga till grund för ett efterföljande godkännande att få påbörja uppförandet av anläggningen. Det kan sannolikt bidra till en effektivare hantering av den kontroll som görs innan anläggningen får uppföras. Godkännandet av att få påbörja uppförandet bör dock beslutas separat och efter det att tillståndsbeslutet har meddelats, eftersom det inte är ett tillståndsbeslut. Sammanfattningsvis bör beslutet om att få påbörja uppförandet av en kärnteknisk anläggning inte vara en del av tillståndet utan i stället fattas inom ramen för den stegvisa kontrollen.

Krav på stegvis kontroll bör tillämpas vid vissa ändringar av en anläggning

Det förekommer att en tillståndshavare önskar genomföra omfattande ändringar av en kärnteknisk anläggning. Detta gäller t.ex. vid höjning av en kärnkraftsreaktors termiska effekt. Vid en sådan höjning kan anläggningen påverkas på en rad olika sätt och i varierande grad beroende på effekthöjningens storlek. Felaktigt genomförda anläggningsändringar kan få allvarliga följder. De förhållanden och parametrar som kan påverka säkerheten och strålskyddet måste därför identifieras och analyseras. Det behövs för att säkerställa att säkerhetskraven uppfylls med nödvändiga marginaler. En stegvis kontroll bör därför även krävas i samband med ändringar av en anläggning på ett för säkerheten och strålskyddet betydande sätt. Det är, som *Strålsäkerhetsmyndigheten* påpekar, lämpligt att i förhållande till utkastet förtydliga när ändringar av en anläggning ska

kontrolleras. Kontrollen bör bli aktuell innan påbörjandet av en ändring av anläggningen som det har meddelats nytt tillstånd för.

Det bör inte krävas kungörelse innan beslut tas inom ramen för den stegvisa kontrollen

Nedmontering och rivning av en kärnteknisk anläggning, utgör en del av anläggningens livscykel och är en särskild del av den kärntekniska verksamheten. Nedmontering och rivning omfattas av de ursprungliga kärntekniska tillstånden för befintliga anläggningar. Innan en tillståndshavare får påbörja nedmontering eller rivning av en kärnteknisk anläggning bör det krävas en kontroll av tillsynsmyndigheten. Eftersom den stegvisa kontrollen inte är ett led i en tillståndsprövning, bör det inte krävas någon kungörelse av anmälan innan beslut fattas inför respektive steg som ska kontrolleras. Följaktligen bör det inte, som *Naturskyddsföreningen* föreslår, krävas någon kungörelse innan en stegvis kontroll av provdrift och inte heller inför nedmontering eller rivning.

Detaljerade krav på en anmälan innehåll bör införas på lägre nivå än lag

En effektiv prövningsprocess kännetecknas bland annat av att den är väl definierad och tydlig med åtskilda logiska steg samt att den ger förutsägbarhet och transparens. Att de grundläggande bestämmelserna för stegvis kontroll tydliggörs i kärntekniklagen är viktigt för att det ska bli en effektiv process, men inte tillräckligt. Mer detaljerade krav på vilket underlag som ska redovisas vid varje steg behöver preciseras. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vilka uppgifter en anmälan behöver innehålla för att myndigheten ska kunna kontrollera att relevanta krav uppfylls. Det saknas däremot skäl att, som *Strålsäkerhetsmyndigheten* föreslår, meddela föreskrifter om vad och i vilken omfattning som prövningen i respektive steg ska göras.

6.4 Förbudet att ta en avstängd reaktor i drift tas bort

Regeringens förslag

Förbudet att åter ta en permanent avstängd kärnkraftsreaktor i kommersiell drift ska tas bort.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

En permanent avstängd kärnkraftsreaktor är en reaktor där verksamheten med elproduktion har upphört och inte kommer att återupptas eller en reaktor som inte har levererat el till elnätet de senaste fem åren (2 § 4 kärntekniklagen). Det är förbjudet att åter ta en sådan reaktor i kommersiell drift (15 a §). Bestämmelserna tillkom efter regeringens överenskommelse om energipolitiken våren 2009, som behandlades i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi (prop. 2008/09:163). Med överenskommelsen skapades förutsättningar för ett kontrollerat generationsskifte av kärnkraften, genom att gamla reaktorer skulle ersättas med nya. Vid den tiden fick det finnas högst tio reaktorer i landet. Det fanns farhågor om att det skulle kunna uppstå situationer där en reaktor skulle vara avstängd under en längre period – flera år – utan att tillståndshavaren för den skulle förklara att reaktorn är permanent avstängd. Det skulle få till följd att möjligheterna att ersätta denna reaktor med en ny reaktor blockerades för övriga aktörer på marknaden som skulle vara intresserade av att göra en sådan investering (prop. 2009/10:172 s. 36–39). Eftersom begränsningarna av antalet kärnkraftsreaktorer som får finnas i Sverige har tagits bort, finns det inte längre något behov av dessa begränsningar. Förbudet bör därför tas bort, liksom förklaringen av vad som avses med en permanent avstängd reaktor.

I kärntekniklagen klargörs att skyldigheterna att säkerställa säkerheten kvarstår till dess att de fullgjorts även om en kärnkraftsreaktor är permanent avstängd (14 §). Eftersom det föreslås att uttrycket permanent avstängd reaktor utmönstras bör det i stället framgå att en tillståndshavares skyldigheter kvarstår även om en kärnkraftsreaktor är tills vidare avstängd (se vidare avsnitt 6.5 om uttrycket tills vidare avstängd).

6.5 Ny anmälningsskyldighet när en kärnkraftsreaktor inte längre används

Regeringens förslag

En tillståndshavare som har beslutat att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare ska snarast möjligt anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer och redovisa de åtgärder som behöver vidtas för att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att nedmontering eller rivning påbörjas.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer delvis överens med regeringens förslag. I utkastet föreslås också att tillståndshavaren snarast möjligt ska anmäla till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer när allt kärnbränsle och annat kärnämne som omfattas av kärnämneskontroll har tagits bort från en kärnkraftsreaktor.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Forsmark AB* anser att det kan läggas till att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att anläggningen åter tas i drift.

Skälen för regeringens förslag

När en tillståndshavare har fattat beslut om slutlig avstängning av en kärnkraftsreaktor behöver en samlad analys och bedömning göras av hur säkerheten och strålskyddet upprätthålls under den tid som återstår fram till den slutliga avstängningen. Tillståndshavaren behöver dessutom göra analyser och bedömningar av vilka organisatoriska förändringar som kan bli aktuella efter den slutliga avstängningen och av personalbehoven under den kommande avvecklingsfasen. Under den kritiska perioden från det att ett stängningsbeslut har fattats fram till dess att allt kärnbränsle har tagits bort från den kärntechniska anläggningen kan myndigheten behöva göra särskilda tillsynsinsatser för att följa upp hur säkerhets- och strålskyddsarbetet bedrivs. Det är därför viktigt att även beslut om slutlig avstängning kommer till ansvariga myndigheters kännedom. Den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor bör därför vara skyldig att anmäla till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer när det har fattats ett beslut om att verksamheten med elproduktion vid reaktorn ska upphöra och inte återupptas. För denna situation bör uttrycket tills vidare avstängd reaktor användas, eftersom permanent avstängd reaktor ger sken av att reaktorn inte åter kan tas i drift. För att underlätta tillsynen bör tillståndshavaren också vara skyldig att redovisa de åtgärder som behöver vidtas för att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att avvecklingen påbörjas.

Även om det är möjligt att ta en tills vidare avstängd reaktor i drift så bör utgångspunkten vara att en anmälan ska lämnas in som ett första steg i avvecklingen av en kärnkraftsreaktor. På så sätt är en anmälan ett första steg i att garantera att säkerheten och strålskyddet upprätthålls under den tid som återstår fram till den slutliga avstängningen. En tillståndshavare som redan från början har för avsikt att anläggningen ska tas i drift efter en temporär avstängning bör inte omfattas av denna anmälnings-skyldighet. Det saknas därför skäl att lägga till att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att anläggningen åter tas i drift, som *Forsmark AB* föreslår.

Andra kärntechniska anläggningar än kärnkraftsreaktorer, t.ex. forskningsreaktorer, är inte förenade med samma typer av risker som kärnkraftsreaktorer. Det bedöms därför inte vara nödvändigt att låta andra anläggningar omfattas av en anmälningsplikt.

Information om när allt kärnbränsle eller annat kärnämne har forslats bort från kärnkraftsreaktorn är viktig för att tillsynsmyndigheten och andra berörda aktörer (polisen, länsstyrelsen och kommunen) ska kunna ta ställning till dels hur åtgärderna för fysiskt skydd och kärnämneskontroll behöver förändras, dels hur den samhälleliga krisberedskapen för radiologiska nödsituationer påverkas. Till skillnad från förslaget i utkastet bedöms det inte nödvändigt med en särskild anmälningsskyldighet för detta, utan den informationen kommer att framgå vid den stegvisa kontroll som enligt förslaget i avsnitt 6.3 ska göras innan tillståndshavaren får påbörja nedmontering eller rivning av en reaktor.

6.6 Beslut ska i huvudsak överklagas till mark- och miljödomstolen

Regeringens förslag

Beslut enligt kärntekniklagen som har fattats av den myndighet som regeringen bestämmer ska få överklagas till mark- och miljödomstol.

Vissa beslut av en lokal säkerhetsnämnd ska även i fortsättningen få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska även i fortsättningen krävas vid överklagande till kammarrätten.

Den ansvariga myndighetens beslut att begränsa omfattningen av eller avstå från att pröva ett förhandsbesked ska inte få överklagas.

I mål eller ärenden enligt kärntekniklagen ska de särskilda ledamöterna i mark- och miljödomstolen ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.

Om ett överklagande avser beslut som har fattats enligt både kärntekniklagen och strålskyddslagen, ska förvaltningsrätten få lämna över målet till den mark- och miljödomstol som prövar överklagandet enligt kärntekniklagen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer inte överens med regeringens förslag. Utredningen föreslår att beslut huvudsakligen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* framför att allmänna förvaltningsdomstolar till skillnad från mark- och miljödomstolar saknar domare med naturvetenskaplig eller teknisk kompetens. Domstolen anför att tillståndsmålen kommer att vara helt nya för förvaltningsdomstolarna och extremt omfattande och komplexa med synnerligen svåra bedömningar av såväl teknisk som juridisk natur. Domstolen menar också att det kan antas inkomma ett stort antal överklaganden och att målen inte kan jämföras med de mål som generellt sett handläggs vid förvaltningsdomstolarna. *Naturskyddsföreningen* varken tillstyrker eller motsätter sig

utredningens förslag att Strålsäkerhetsmyndighetens beslut ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol, men menar att mark- och miljödomstolarna har betydligt bättre möjligheter att handlägga den här typen av ärenden.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* ser ett behov av tekniska råd med aktuell kompetens.

Skälen för regeringens förslag

Beslut enligt kärntekniklagen bör huvudsakligen överklagas till mark- och miljödomstol

Tillstånd till kärnteknisk verksamhet beviljas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Enligt nuvarande ordning är det regeringen som beslutar om de flesta tillstånden. Besluten omfattas därmed av rättsprövningslagen. I denna lagrådsremiss föreslås att beslut om tillstånd till uppförande, innehav och drift av kärntekniska anläggningar ska fattas av den myndighet som regeringen bestämmer, om prövningen avser en anläggning som godkänts enligt den nya lagen. Dessa beslut kommer då att kunna överklagas till domstol.

Ärenden om överklagande av beslut enligt kärntekniklagen kommer sannolikt att ha stor teknisk komplexitet. Även tillståndsprocesser enligt miljöbalken kan vara omfattande och innehålla många frågor som är tekniskt komplicerade. Mark- och miljödomstolarna är i allmänhet bättre lämpade att handlägga tekniskt komplicerade ärenden, jämfört med de allmänna förvaltningsdomstolarna, med hänsyn till den befintliga tekniska kompetensen. Om beslut enligt kärntekniklagen överklagas till mark- och miljödomstol kommer domstolarna, precis som *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* påpekar, att behöva säkerställa att de har nödvändig kompetens för att hantera även denna måltyp. Ett tekniskt råd ska ha sådan naturvetenskaplig eller teknisk utbildning och kunskap om sådana sakfrågor som domstolen prövar. Mark- och miljödomstolen bör även vid behov kunna förordna särskilda ledamöter med kompetens inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde. En bestämmelse om detta bör därför införas.

Att samla både tillståndsprövningen enligt miljöbalken och överklaganden av kärntekniklagen hos domstolen ger förutsättningar för att öka domstolens kompetens inom säkerhet och strålskydd. Detta kan leda till en effektivare prövningsprocess hos domstolen. Beslut enligt kärntekniklagen bör alltså som utgångspunkt överklagas till mark- och miljödomstol.

Det bör tydliggöras i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar att de särskilda ledamöterna i mål eller ärenden enligt kärntekniklagen ska ha

erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.

Vissa beslut som fattas av de lokala säkerhetsnämnderna i kommuner där det finns kärnteknisk verksamhet överklagas i dag till allmän förvaltningsdomstol och det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten. Denna ordning bör gälla även i fortsättningen. Likaså bör beslut av tillsynsmyndigheten även i fortsättningen gälla omedelbart, om inte något annat bestäms.

Vissa beslut bör inte kunna överklagas

Myndighetens beslut att begränsa omfattningen av ett förhandsbesked eller avstå från att pröva en ansökan om förhandsbesked är inte av sådan karaktär att de behöver omfattas av rätten till överklagande. Sådana beslut bör därför inte få överklagas.

Överklagande av beslut som fattats enligt både strålskyddslagen och kärntekniklagen bör kunna överlämnas till mark- och miljödomstol

Det förekommer att beslut kan fattas enligt både strålskyddslagen och kärntekniklagen. Beslut enligt strålskyddslagen överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande av ett sådant beslut finns det en möjlighet för förvaltningsdomstolen att överlämna ett mål till regeringen. Det är lämpligt att det även i fortsättningen är så att ett överklagande av beslut som har fattats enligt både strålskyddslagen och kärntekniklagen hanteras av den instans som prövar ärendet enligt kärntekniklagen, dvs. mark- och miljödomstolen. Förvaltningsdomstolen bör därför få överlämna ett överklagande av ett beslut som har fattats enligt både strålskyddslagen och kärntekniklagen till mark- och miljödomstol.

6.7 Miljöorganisationer ska få överklaga beslut om tillstånd till en kärnteknisk anläggning

Regeringens förslag

En miljöorganisation ska få överklaga beslut om tillstånd till att bedriva kärnteknisk verksamhet och beslut om tillståndsvillkor.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens förslag. Utredningen föreslår inte att en miljöorganisation ska få överklaga beslut om tillståndsvillkor.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Naturvårdsverket* och *Naturskyddsföreningen* anser att även tillsynsbeslut, inklusive så kallade nollbeslut, bör kunna överklagas av miljöorganisationer. *Vattenfall AB* anser att Århuskonventionens krav i

dag omhändertas ändamålsenligt inom ramen för miljöprövningen och att det med utredningens förslag blir än mer tydligt att miljöfrågor behandlas och beslutas inom miljöprövningen och inte i prövningar inom kärntekniklagen.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer delvis överens med regeringens förslag. I utkastet föreslås att miljöorganisationer ska kunna överklaga beslut om förhandsbesked och beslut att återkalla tillstånd.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Energiföretagen* anser att en utökad talerätt för miljöorganisationer i processer som inte tidigare varit föremål för sådan prövning riskerar att leda till längre handläggningstider och ökad komplexitet. Även *Vattenfall AB*, *SKB*, *Blykalla AB*, *Forsmark AB* och *Ringhals AB* motsätter sig förslaget att miljöorganisationer ska få överklaga beslut enligt kärntekniklagen.

Skälen för regeringens förslag

En miljöorganisation som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får ansöka om rättsprövning av regeringens beslut enligt kärntekniklagen, se rättsprövningslagen. Strålsäkerhetsmyndighetens beslut om tillstånd enligt 16 § andra stycket kärnteknikförordningen får också överklagas av sådana organisationer (29 § i förordningen).

Århuskonventionen ställer krav på att den berörda allmänheten och miljöorganisationerna ska ha tillgång till rättslig prövning. Ett beslut som rör sådan verksamhet som omfattas av kraven på deltagande i beslutsprocessen ska kunna prövas rättsligt i både formellt och materiellt hänseende.

Enligt artikel 9.2 i Århuskonventionen är konventionens parter skyldiga att se till att den berörda allmänheten som har ett tillräckligt intresse eller som hävdar att en rättighet kränkts, har rätt att få sådana beslut som omfattas av artikel 6 prövade av domstol. Icke-statliga organisationer som främjar miljöskydd och som uppfyller de krav som ställs i nationell rätt ges uttryckligen denna talerätt och presumeras ha ett tillräckligt intresse och rättigheter som kan kränkas. De beslut som omfattas av artikel 6 i konventionen utgörs i första hand av tillståndsbeslut avseende större miljöfarliga verksamheter och infrastrukturprojekt enligt en förteckning i bilaga I till konventionen. Förteckningen omfattar bl.a. kärnkraftverk och andra kärnreaktorer samt anläggningar för slutförvaring av utbränt kärnbränsle.

Vid prövningen av tillstånd enligt kärntekniklagen kommer Strålsäkerhetsmyndigheten att ta hänsyn till frågor som till viss del handlar om miljöeffekter, bl.a. effekter av strålning. En miljökonsekvensbeskrivning för prövningen av tillstånd enligt kärntekniklagen kommer att krävas. För att fullt ut ha tillgång till en rättslig prövning av den sammantagna verksamheten vid en kärnteknisk anläggning bör miljöorganisationerna få talerätt även i tillståndsprocessen enligt kärntekniklagen. Talerätten bör

omfatta beslut som innehåller en miljöbedömning. Det är därför lämpligt att talerätten även omfattar beslut om tillståndsvillkor.

Förhandsbeskedet avser endast hela eller delar av en teknisk konstruktion och saknar koppling till en viss plats. Prövningen av uppförandet av en kärnteknisk anläggning på en viss plats görs i tillståndsprövningen. Vid återkallande av tillståndet aktualiseras inte några miljöfrågor. Till skillnad från vad som föreslås i utkastet är det därför inte nödvändigt att talerätten ska omfatta beslut om förhandsbesked eller beslut om att återkalla tillstånd.

6.8 Ändring av vad som avses med geologiskt slutförvar

Regeringens förslag

Det som avses med uttrycket ”geologiskt slutförvar” ska ändras från *en anläggning som är placerad i en geologisk formation under jordytan till en anläggning som är placerad i berggrunden.*

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

En förklaring av vad som avses med uttrycket ”geologiskt slutförvar” tillkom i samband med att bestämmelser om slutförvaring av kärnavfall infördes i kärntekniklagen (prop. 2019/20:15). Lagen innehåller en reglering för överföring av ansvar från tillståndshavaren till staten och en process för förslutning av slutförvar för kärnavfall. Beskrivningen av vad som avses med geologiskt slutförvar (2 § 7) har inspirerats av hur IAEA använder ett uttryck som motsvarar geologiskt slutförvar.

En geologisk formation är en bergkropp som har en konsekvent uppsättning fysiska egenskaper som skiljer den från angränsande bergkroppar. Jordytan i Sverige består vanligtvis av ett jordtäckte som överlagrar det fasta berget. Ett annat ord för det fasta berget är berggrund, vilket i geologisk mening har en bredare betydelse än geologisk formation, som endast omfattar en liten del av Sveriges berggrund.

Inget av de geologiska slutförvaren i Sverige är byggda eller planeras att byggas i geologiska formationer. *Berggrund* är därför ett lämpligare uttryck än *geologisk formation* i förhållande till ett geologiskt slutförvar. Det som avses med uttrycket ”geologiskt slutförvar” bör därför ändras från *en anläggning som är placerad i en geologisk formation under jordytan till en anläggning som är placerad i berggrunden.*

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utkastets förslag

Lagändringarna ska träda i kraft den 17 juni 2026. Äldre bestämmelser ska gälla för mål enligt miljöbalken som har inletts före den 17 mars 2026. Äldre föreskrifter ska gälla vid överklagande av beslut enligt kärntekniklagen som har meddelats före ikraftträdandet. Bestämmelserna om stegvis prövning ska inte tillämpas om villkor om krav på godkännande inför uppförande, provdrift och rutinmässig drift av en kärnteknisk anläggning har meddelats i beslut enligt äldre föreskrifter. Den nya lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar ska kunna tillämpas på en ansökan som har lämnats in efter den 17 mars 2026.

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer inte överens med utkastets förslag. Utredningen föreslår att lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026. Utredningen föreslår att äldre föreskrifter ska gälla för ärenden enligt kärntekniklagen som har påbörjats före den 1 januari 2026.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Utkastets förslag

Förslaget i utkastet stämmer inte överens med regeringens förslag. I utkastet föreslås att lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026. I utkastet föreslås inte några övergångsbestämmelser.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Vattenfall AB*, *Ringhals AB* och *Forsmark AB* framför att det saknas övergångsbestämmelser.

Skälen för regeringens förslag

Kärnkraftsprövningsutredningen överlämnade sitt betänkande i januari 2025. Utredningens förslag har omarbetats i ljuset av inkomna remissynpunkter och de omarbetade förslagen har behövt remitteras på nytt. Det är därför inte möjligt med ett ikraftträdande den 1 januari 2026.

Regeringen anser att det är angeläget att utbyggnaden av ny kärnkraft påbörjas skyndsamt. Den nya lagen och lagändringarna bör därför träda i kraft så snart som möjligt efter riksdagens godkännande. Det finns förutsättningar för att de ska träda i kraft något tidigare än vad som föreslås i utkastet, nämligen den 17 juni 2026.

Ansökningar bör kunna lämnas in så snart som möjligt. Lagen och ändringarna i miljöbalken bör därför få tillämpas på ansökningar som lämnas in efter den 17 mars 2026.

Äldre föreskrifter bör gälla vid överklagande av beslut enligt kärntekniklagen som har meddelats före ikraftträdandet.

Villkor som har meddelats i beslut om tillstånd enligt kärntekniklagen före ikraftträdandet och som avser godkännande inför uppförande, provdrift och rutinmässig drift av en kärnteknisk anläggning, bör fortsätta att gälla även efter att ändringarna har trätt i kraft. De nya bestämmelserna om stegvis prövning bör därför inte tillämpas i fråga om sådana tillstånd.

I övrigt krävs det inga övergångsbestämmelser.

8 Konsekvenser

I detta avsnitt beskrivs konsekvenserna av förslagen i lagrådsremissen. Konsekvenserna är sådana som uppstår jämfört med om förslagen inte genomförs (nollalternativet). Förslagen syftar till att främja utbyggnaden av ny kärnkraft genom att möjliggöra att ställningstaganden och bedömningar från regeringen, kommuner och myndigheter kan meddelas i ett tidigare skede jämfört med gällande bestämmelser. Förslagen syftar även till att tydliggöra lagstiftningen och att säkerställa rätt kompetens genom hela tillståndsprocessen. Genom att göra tillståndsprocessen mer flexibel, utan att göra avkall på säkerheten och miljö- och hälsoskyddet, kan prövningen anpassas efter den sökandes behov. Detta gäller både för storskaliga reaktorer och små modulära reaktorer och för såväl konventionell som ny teknik. Förslagen innebär delvis förändrade och nya roller för olika aktörer.

De konsekvenser som beskrivs utgår från att Strålsäkerhetsmyndigheten på sikt ska bli prövningsmyndighet för huvuddelen av tillstånden enligt kärntekniklagen för kärntekniska anläggningar, att länsstyrelsens arbete i riksintressesystemet ska grundas på regeringens planbeslut och att myndigheternas prövningsavgifter (för ansökan och granskning) görs mer förutsebara och rättvisa. Detta förutsätter dock förordningsändringar som inte är beslutade ännu.

8.1 Problemet och vad man vill uppnå

Regeringen bedömer i den energipolitiska inriktningspropositionen (prop. 2023/24:105) att Sverige bör planera för att 2045 kunna möta ett elbehov om minst 300 terawattimmar. Ny kärnkraft behövs för att tillgodose detta elbehov och för att öka leveranssäkerheten i elsystemet. Det bedöms avgörande för att kunna nå regeringens målsättning att Sverige senast 2040 ska ha 100 procent fossilfri elproduktion. Förutsättningarna för marknadens aktörer att investera i ny kärnkraft behöver förbättras så att fler reaktorer byggs.

För att behovet av ny kärnkraft ska kunna tillgodoses behöver prövningssystemet ge goda förutsättningar för både befintliga och nya aktörer

på området. Den tekniska utvecklingen har inneburit att det i dag finns mer avancerade säkerhetssystem än tidigare och att nya reaktorkoncept har utvecklats. En ansökan om tillstånd till nya kärnkraftsreaktorer har inte granskats och prövats i modern tid. Tillståndsprövningsprocessen behöver därför anpassas till dagens förutsättningar. Tillståndsprövningar av kärntekniska anläggningar är omfattande och komplexa. För att utbyggnaden av kärnkraften ska kunna ske måste tillståndsprövningsprocessen därför vara så effektiv och ändamålsenlig som möjligt, samtidigt som det i prövningen inte görs avkall på säkerhet och strålskydd.

Den nuvarande prövningsordningen innebär att regeringens prövning och kommunens tillstyrkande av en ansökan hanteras i ett sent skede. Kärntekniska anläggningar har ofta stor påverkan på miljön och betydelse för hushållningen med mark- och vattenområden. Anläggningarna innebär ofta risker för konflikter med andra markanvändningsintressen. Etableringar av sådana anläggningar leder ofta till andra samhällsinvesteringar och kan dessutom få stor betydelse för utvecklingen inom en större region, till exempel genom fler arbetstillfällen och utbyggnad av infrastruktur. Det bedöms därför vara lämpligt att det allmänna i ett tidigt skede kan ge sin syn på lämpligheten av en kärnteknisk anläggning på en viss plats.

Att de politiska avvägningarna görs sent i processen kan dessutom påverka investeringsviljan. Hos aktörer som överväger att ansöka om tillstånd till kärntekniska anläggningar finns en efterfrågan på att kunna få den politiska bedömningen vid ett tidigare skede än i dag, för att kunna få en ökad förutsebarhet och minska de investeringsrisker som stora investeringar i nya reaktorer innebär. Aktörer efterfrågar även att kunna få en bedömning av om hela eller delar av en tänkt reaktormodells konstruktion uppfyller kraven i lagstiftningen utan att det ska krävas en fullständig tillståndsprövning.

Det är tydligt att behoven skiljer sig åt mellan olika aktörer. En tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken där regeringen kommer in senare i processen kan t.ex. vara att föredra i kommuner som behöver ett mer omfattande underlag innan de kan ta ställning till om en ny kärnteknisk anläggning är lämplig.

Ett välfungerande prövningssystem förutsätter också att domstolarna har tillräcklig kompetens både som första instans och vid överprövningar.

8.2 Förslagets innebörd i korthet

8.2.1 En ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Ett tidigt godkännande av anläggningen som ersätter tillåtlighetsprövningen

Enligt förslaget ska sökanden kunna välja ett alternativ till den hittillsvarande tillståndsprövningsprocessen enligt miljöbalken för kärntekniska anläggningar, vilket illustreras i *bilaga 8*. Alternativet innebär att regeringen, innan tillståndsprövningsprocessen inleds, bland annat gör en så kallad berättigandebedömning och prövar platsen ur ett beredskapsperspektiv samt godkänner

anläggningen. Ett godkännande förutsätter att berörda kommuner tillstyrker det. Ett kommunalt tillstyrkande krävs inte om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att mellanlagring eller slutförvar av kärnämne eller kärnavfall kommer till stånd och det inte finns någon annan plats som bedöms vara lämpligare för verksamheten.

Effekten av regeringens godkännande är att regeringen inte ska tillåtlighetspröva verksamheten. Det blir i stället mark- och miljödomstolen som bedömer om verksamheten kan tillåtas.

Godkännandet har inte någon bindande verkan för tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen. Det ger dock sökanden ett tidigt ställningstagande från regeringen och berörda kommuner i frågor som skulle kunna utgöra hinder för etablering av en viss typ av reaktor eller för det aktuella platsvalet. Inriktningen i godkännandebeslutet kommer på ett tidigare stadium än i hittillsvarande tillståndsprocess, vilket kan ha betydelse för investeringsviljan.

För att en tillåtlighetsprövning av regeringen inte ska krävas vid den efterföljande tillståndsprövningen enligt miljöbalken krävs det att det är samma aktör som har ansökt om godkännandet och om tillstånd enligt miljöbalken.

Tidigare ställningstaganden från regeringen och berörda kommuner om lämplig mark- och vattenanvändning

Regeringen får till vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas anta en plan för kärntekniska anläggningar. Planen är en förutsättning för godkännande av en kärnteknisk anläggning. Planen är inte knuten till den sökande. Planen gäller för ett visst område och ska åtminstone omfatta den typ av kärnteknisk anläggning och det område som ansökan gäller.

Regeringen ska vid antagandet av en sådan plan tillämpa 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken. Beslutet ska föregås av en strategisk miljöbedömning, om en sådan krävs enligt det kapitlet. Planen ska vara vägledande och inte bindande vid en kommuns planläggning eller prövning i ärenden om lov och förhandsbesked.

Utökade krav på tillåtlighetsprövningen enligt 17 kap. miljöbalken

Enligt förslaget ska regeringen, i den hittillsvarande tillståndsprocessen, endast få tillåta en kärnteknisk anläggning om den är berättigad genom att fördelarna med verksamheten överväger nackdelarna med den. Kravet motsvarar en av de förutsättningar som ska vara uppfyllda för att regeringen ska få godkänna anläggningen enligt den alternativa tillståndsprocess som föreslås.

8.2.2 Prövningen enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas

Möjlighet till förhandsbesked

En möjlighet att få förhandsbesked införs som ett frivilligt moment inför ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen. Förhandsbeskedet kan i ett

tidigare skede än hittills ge besked om en kärnteknisk anläggningskonstruktion uppfyller ställda krav. Det kan lämnas för hela eller delar av anläggningens konstruktion. Ett förhandsbesked kan begäras av såväl leverantörer som presumtiva tillståndshavare eller befintliga tillståndshavare som planerar att göra större anläggningsändringar. Förhandsbeskedet är bindande vid prövning av alla tillståndsansökningar som omfattar den aktuella konstruktionen, dvs. även vid tillståndsansökningar som görs av en annan sökande än den som begärt förhandsbeskedet, vilket illustreras i *bilaga 9*.

Den stegvisa kontrollen regleras i författning

Det införs krav på stegvis kontroll i kärntekniklagen. Förfarandet med stegvis kontroll innebär att en tillståndshavare inte får vidta vissa åtgärder med en kärnteknisk anläggning utan att tillsynsmyndigheten har kontrollerat att anläggningen efter åtgärden kommer att uppfylla gällande krav i fråga om strålskydd och säkerhet. Den stegvisa kontrollen – som i dag kallas stegvis prövning – aktualiseras innan tillståndshavaren påbörjar åtgärder på anläggningsplatsen som har betydelse för strålskydd och säkerhet, påbörjar en tillståndsgiven ändring, tar en anläggning i provdrift, tar en anläggning i rutinmässig drift och påbörjar nedmontering eller rivning av anläggningen.

För att möjliggöra den stegvisa kontrollen ska tillståndshavaren göra en anmälan till tillsynsmyndigheten. Anmälan ska innehålla de uppgifter som krävs för myndighetens kontroll. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer föreslås få meddela föreskrifter om vad en anmälan ska innehålla.

Förbudet mot att åter ta en reaktor i drift tas bort

Förbudet mot att åter ta en permanent avstängd kärnkraftsreaktor i kommersiell drift tas bort. Det blir därmed möjligt att åter ta en sådan kärnkraftsreaktor i drift, förutsatt att säkerhets- och strålskyddskraven är uppfyllda.

Tillståndshavarens ansvar för säkerheten efter beslut att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare tydliggörs

Det införs en anmälningsplikt för tillståndshavare när de fattar beslut om att tills vidare stänga av en reaktor. Med anmälningskyldigheten tydliggörs att tillståndshavaren har kvar ansvaret för säkerheten och strålskyddet under den kritiska perioden från beslutet att reaktorn ska stängas av tills vidare till dess att allt kärnbränsle har tagits bort från den kärntekniska anläggningen. Under den här perioden kan myndigheten behöva göra särskilda tillsynsinsatser för att följa upp hur säkerhets- och strålskyddsarbetet bedrivs.

Regeringens prövningsansvar begränsas

Det ansvar för prövning av kärnteknisk verksamhet som i dag ligger på regeringen begränsas. Tillstånd enligt kärntekniklagen för en kärnteknisk anläggning som har godkänts av regeringen prövas inte av regeringen utan

av den myndighet som regeringen bestämmer. Övriga kärntekniska anläggningar prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Som anges ovan i detta avsnitt är inriktningen att huvuddelen av prövningsansvaret ska ligga på Strålsäkerhetsmyndigheten, vilket kräver ändringar i kärnteknikförordningen.

Beslut får överklagas till mark- och miljödomstolen

Enligt förslaget ska de flesta besluten enligt kärntekniklagen kunna överklagas till mark- och miljödomstolen. Tillsammans med att regeringens prövningsansvar upphör och flyttas till en myndighet innebär det att tillstånd kommer att överprövas av mark- och miljödomstolen i stället för att rättsprövas av Högsta förvaltningsdomstolen. I fråga om tillsynsbeslut innebär det att överprövningen flyttas från regeringen till mark- och miljödomstolen. Beslut av en lokal säkerhetsnämnd ska även i fortsättningen få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

I mål eller ärenden enligt kärntekniklagen ska de särskilda ledamöterna i mark- och miljödomstolen ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.

8.3 Effekter om någon reglering inte kommer till stånd (nollalternativet)

Om den nya lagen inte införs, kommer det inte vara möjligt för den som avser att etablera en kärnteknisk anläggning att få ett tidigt ställningsstagande från regeringen och berörda kommuner. Det kan innebära att det blir svårare för i synnerhet nya, mindre och innovativa aktörer att säkra nödvändiga investeringar.

Utan ändringar i kärntekniklagen effektiviseras inte prövningen av nya kärntekniska anläggningar. En ansökan om tillstånd för en kärnteknisk anläggning är omfattande. I nuvarande lagstiftning finns det inte någon möjlighet till förhandsbesked om konstruktionen, vilket innebär att det finns en risk att principiella frågor eller hinder för att ge tillstånd identifieras sent i konstruktionsarbetet. Avsaknaden av en möjlighet för leverantörer att få ett förhandsbesked om en konstruktion gör att det inte är möjligt att effektivisera en kommande tillståndsprövning genom att vissa tekniska lösningar då redan är prövade. Om en leverantör får en konstruktion godkänd, kan förhandsbeskedet nyttjas i flera tillståndsansökningar.

Om det inte införs en lagreglering av den fortsatta stegvisa kontroll som ska göras efter det att tillstånd har beslutats, skapas inte någon enhetlighet, tydlighet och förutsägbarhet för vare sig Strålsäkerhetsmyndigheten eller berörda aktörer och allmänheten om hur den stegvisa kontrollen ska gå till och hur det ska säkerställas att säkerhets- och strålskyddskraven uppfylls i varje skede från det att det i samband med uppförandet av en ny kärnteknisk anläggning påbörjas åtgärder på anläggningsplatsen som har betydelse för säkerheten och strålskyddet till nedmontering eller rivning. Ytterligare en effekt av att inte ändra kärntekniklagen är att förbudet mot att ta en permanent avstängd reaktor i drift fortsätter att gälla. Stängningar

av ekonomiska skäl som i efterhand, vid förändrade marknadsförutsättningar eller av tekniska skäl (t.ex. leveranssäkerhet i kraftsystemet), visar sig vara önskvärda att reversera skulle inte kunna reverseras.

Om inga ändringar görs skulle det sammanfattningsvis kunna påverka utbyggnaden av ny kärnkraft och hämma etablering av nya aktörer och reaktortekniker i Sverige.

8.4 Alternativa lösningar

8.4.1 Alternativ till förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Ett alternativ till den process som föreslås är att, som utredningen föreslår, ha ett obligatoriskt förfarande för ett tidigt ställningstagande från regeringen. Utredningen föreslår en ny lag om principbeslut för prövning av nya kärntekniska anläggningar. Principbeslutet skulle helt ersätta regeringens tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken. Ett av skälen till att ett sådant obligatoriskt förfarande inte föreslås är de olika förutsättningar som råder i dag för olika aktörer att bära ekonomiska risker. Aktörerna har, beroende på teknikval, teknikutveckling och hur långt de har kommit i utformningen av sina ansökningar, olika behov av tidiga ställningstaganden från berörda kommuner och regeringen. Principbeslutet skulle även ha en bindande verkan, vilket bedöms skulle kräva att en specifik miljöbedömning görs för att uppfylla kraven i MKB-direktivet.

Ett alternativ till den plan för kärntekniska anläggningar som föreslås vore, som flera remissinstanser framför, en mer heltäckande nationell fysisk planering för kärnkraft, dvs. en övergripande nationell analys av var i landet det behövs mer elproduktion och hur det kan lösas på ett effektivt sätt. Detta alternativ har inte tagits vidare på grund av att det är en större fråga än vad som ryms inom ramen för detta lagstiftningsärende. Det utesluter inte att det längre fram kan finnas anledning att göra det möjligt för regeringen att anta planer för kärntekniska anläggningar även när det inte finns någon ansökan.

8.4.2 Alternativ till förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen

Utredningen föreslår att förhandsbesked ska kunna lämnas med avseende på förläggningsplatsens förutsättningar och om vilka administrativa resurser och personalresurser som behövs för uppförande eller drift av anläggningen. Som framgår av avsnitt 6.2 tas alternativet inte vidare, eftersom det kommer att krävas ett omfattande underlag för att kunna få ett förhandsbesked som kan användas effektivt vid en följande tillståndsprövning, om förhandsbeskedet gäller en förläggningsplats eller personalresurser. Detta riskerar att leda till en ökad tidsåtgång och därmed en mindre effektiv tillståndsprövning.

Ytterligare ett alternativ till de ändringar som föreslås är att, som utredningen föreslår, låta tillståndsprövningen även inkludera det första

steget i den stegvisa kontrollen, dvs. kontrollen inför att inleda uppförandet av anläggningen. Det skulle innebära att tillståndsansökan behöver innehålla mer detaljer i ett tidigare skede och att granskningen av ansökan därmed blir mer framtung. Detta skulle i och för sig kunna motverka ofullständiga ansökningar. Alternativet tas dock inte vidare, eftersom det bedöms vara effektivare att förebygga ofullständiga ansökningar genom en förberedande dialog, vilket kan regleras på förordningsnivå.

8.5 Vilka som berörs av förslagen

De som närmast berörs av förslagen är de myndigheter som föreslås få nya eller ändrade uppgifter, dvs. Strålsäkerhetsmyndigheten, regeringen och Regeringskansliet, mark- och miljödomstolarna samt de aktörer som planerar att investera i och uppföra nya kärntekniska anläggningar och leverantörer av dessa. Även kommuner påverkas av förslagen men får inga nya utpekade uppgifter. Ett antal övriga myndigheter kan vara involverade i tillståndsprocessen men påverkas endast i begränsad utsträckning av förslagen. Även miljöorganisationer berörs av förslagen.

8.6 Konsekvenser för staten

8.6.1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Vid en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning kommer regeringen att efterfråga myndighetens yttranden i fråga om teknikval, plan för hantering av kärnavfall och använt kärnbränsle samt uppskattade maximala utsträckningar på de beredskapszoner som sökanden anger. Strålsäkerhetsmyndighetens bedömningar i detta skede kommer att vara på en övergripande nivå. Det rör sig om rimlighetsbedömningar och inga exakta beräkningar av till exempel föreslagna beredskapszoners utsträckningar. Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande kan också förväntas avse frågan om berättigande, dvs. om fördelarna med den verksamhet som ansökan avser överväger de nackdelar som den kan medföra, om det finns en plan för att omhänderta kärnavfall eller kärnämne från anläggningen och om anläggningen är lämplig på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv. Sammantaget bedöms förslaget inte leda till några större konsekvenser för myndigheten jämfört med om prövningen sker enligt hittillsvarande tillståndsprocess.

Att det kommer att finnas två olika tillståndsprocesser kommer att påverka myndighetens planeringsförutsättningar, eftersom myndigheten behöver vara beredd att hantera ansökningar enligt båda processerna.

Förslaget om att prövningen enligt kärntekniklagen ska effektiviseras och förtydligas

Handläggning av ärenden om förhandsbesked är en ny arbetsuppgift för Strålsäkerhetsmyndigheten som medför kostnader och påverkar myndig-

hetens långsiktiga resursplanering, beroende på efterfrågan och omfattningen av de enskilda projekten. Samtidigt kan den prövning som sker vid ett förhandsbesked leda till att myndighetens eventuella kommande tillståndsprövning går snabbare, eftersom vissa aspekter av anläggningens konstruktion redan kan vara prövade.

Strålsäkerhetsmyndigheten tillämpar redan i dag stegvis kontroll enligt regeringens tillståndsvillkor. Att stegvis kontroll införs i lagen innebär att myndigheten får ett tydligt lagstöd för sitt arbetssätt. Myndigheten ska få meddela föreskrifter om vad en anmälan inför stegvis kontroll ska innehålla. Om bemyndigandet används kommer det att krävas en arbetsinsats från myndigheten att bland annat omsätta delar av innehållet i myndighetens befintliga handbok till föreskrifter.

Att förbudet att återstarta en permanent avstängd reaktor tas bort innebär att myndigheten i framtiden kan få in anmälningar som aktualiserar en stegvis kontroll av en anläggning som ska ändras.

Att det införs en anmälnings skyldighet för en tills vidare avstängd reaktor gör att myndigheten känner till den kritiska perioden från det att ett stängningsbeslut har fattats fram till dess att allt kärnbränsle har tagits bort från den kärntekniska anläggningen. Detta är viktigt för att myndigheten ska ha möjlighet att genomföra den tillsyn som behövs för att följa upp hur säkerhets- och strålskyddsarbetet bedrivs i ett kritiskt skede då beslut om att reaktorn ska stängas av har fattats men reaktorn fortfarande ska leverera säker el till elnätet. Det är praxis att Strålsäkerhetsmyndigheten under denna period tillämpar en förstärkt tillsyn.

Myndighetens kostnader till följd av förslagen

Jämfört med nollalternativet leder förslagen inte nödvändigtvis till ökade kostnader totalt sett för myndigheten. Handläggningen av ärenden om förhandsbesked innebär kostnader för myndigheten, men också att den kärntekniska anläggningens konstruktion inte behöver prövas i en eventuell efterföljande tillståndsprocess. Förhandsbeskedet kan även nyttjas i tillståndsprövningen av andra sökandes anläggningar. Kostnaderna för ärendehantering avses täckas av avgifter som myndigheten får disponera, eftersom den är helt efterfrågestyrd.

Stegvis kontroll genomförs redan i dag. Att processen lagregleras förväntas därför i sig inte leda till några kostnader. Däremot uppstår kostnader för myndigheten om bemyndigandet att meddela föreskrifter om anmälnings innehåll nyttjas.

Myndighetens kostnader förväntas sammantaget öka de närmaste åren. Det är dock främst en effekt av förväntade framtida tillståndsansökningar, och endast i begränsad utsträckning en följd av förslagen. Myndigheten tillförs enligt budgetpropositionen för 2026, utgiftsområde 6 avsnitt 6 Strålsäkerhet, medel för att kunna hantera kommande ansökningar. Utifrån detta bedöms myndigheten ha goda förutsättningar att genomföra de uppgifter som följer av förslagen.

Strålsäkerhetsmyndigheten tar ut avgifter för myndigheternas kostnader för bl.a. ansökan och granskning. Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 aviserat att arbete pågår för att göra ansökningsavgifterna för nya reaktorer mer ändamålsenliga och att avgifterna ska differentieras efter termisk effekt. Det framgår vidare att avgifterna för ansökning och

granskning framöver ska bruttoredovisas och inte få disponeras av myndigheten. Utgångspunkten är att myndigheten ska få ta ut avgifter för att täcka kostnader i samband med ansökan om förhandsbesked. Dessa bör myndigheten få disponera eftersom det är svårt att planera för när en ansökan kommer in. Regeringen avser att ändra förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten för att anpassa avgifterna till ansökningar för nya reaktorer.

8.6.2 Domstolarna

Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Förslaget kan leda till att handläggningstiden för mark- och miljödomstolarna minskar för de mål där domstolen inte längre är beredningsorgan åt regeringen i tillåtlighetsfrågan. I mål där en kärnteknisk anläggning har godkänts av regeringen kommer arbetsmoment att elimineras. Eftersom det kommer att vara frivilligt att ansöka om godkännande enligt utkastets förslag, och en tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken därmed finns kvar som alternativ, kommer mark- och miljödomstolarna även i fortsättningen att utföra beredningsuppgifter i vissa mål.

Både nya och etablerade aktörer har visat intresse för att få ett tidigt politiskt ställningstagande för att minska projektrisken och kan därför antas välja det alternativa prövningssystemet. Aktörer som kommit längre i utformningen av sin ansökan i enlighet med gällande lagstiftning, kan se risker med att ansöka enligt en helt ny tillståndprocess. Oavsett vilket alternativ som de sökande väljer bedöms antalet ansökningar vara begränsat och bör därför kunna hanteras inom de tillskott som regeringen föreslår till domstolarna i budgetpropositionen för 2026.

Förslaget om att prövningen enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas

Förslaget innebär att beslut enligt kärntekniklagen ska överklagas till mark- och miljödomstol. Utöver det ska en ny typ av beslut kunna fattas av Strålsäkerhetsmyndigheten – ett förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion. Konsekvensen av dessa förslag är att mark- och miljödomstolen får tre tillkommande måltyper att hantera – överklagande av förhandsbesked, överklagande av tillstånd och överklagande av tillsynsbeslut. De senare överprövas i dag av regeringen och uppgår till ett fåtal ärenden per år. Antalet ärenden förväntas öka i takt med att nya anläggningar beviljas tillstånd.

Forumfrågan i mål som har överklagats till mark- och miljödomstol avgörs av var den beslutande myndigheten ligger. Strålsäkerhetsmyndigheten har sitt säte i Solna kommun. Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen) kommer därför att få samtliga mål oavsett var i landet verksamheten är belägen. Mark- och miljödomstolens avgöranden överklagas i sin tur till Mark- och miljööverdomstolen.

Förslagen bedöms få konsekvenser för mark- och miljödomstolens kompetensbehov. Målen kommer vara både komplexa och omfattande, och förutsätter kompetens i och erfarenhet av strålsäkerhetsfrågor. För-

slaget är att de särskilda ledamöterna i mål eller ärenden enligt kärntekniklagen ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde. De särskilda ledamöterna är inte anställda på domstolen och deltar normalt inte under handläggningen i målet. Under handläggningen kan den ansvarige juristdomaren och det tekniska rådet ändå behöva ta ställning till underlaget i målet och behovet av kompletteringar. Det kan tala för att det kan uppstå behov av att få in teknisk kompetens redan under handläggningen. Behovet av sådan kompetens har dock redan tillgodosetts i viss utsträckning vid den första prövningen av Strålsäkerhetsmyndigheten. Vid denna prövning har teknisk expertis deltagit. Mark- och miljödomstolens huvudsakliga uppgift i dessa fall består därför av överprövning av myndighetens beslut. Att särskilda ledamöter deltar vid avgöranden bör därför vara till hjälp för domstolens prövning.

Det är Domarnämnden som förordnar särskilda ledamöter i mark- och miljödomstolarna. Kostnaden för den tillkommande arbetsuppgiften att förordna särskilda ledamöter med erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde bedöms kunna hanteras inom ramen för befintliga anslag.

I de fall regeringen inte längre prövar ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen, dvs. för anläggningar som har godkänts av regeringen enligt den nya lagen, kommer Högsta förvaltningsdomstolen inte längre att rättspröva beslut i sådana ärenden.

Förslagets sammantagna kostnader för domstolarna

Domstolarnas kostnader till följd av förslagen är beroende av antalet ansökningar och överklaganden och hur många sökande som väljer det nya alternativet och ansöker om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning. För att domstolarna ska ha förutsättningar att hantera uppgifterna ökar regeringen i budgetpropositionen för 2026 anslaget Sveriges Domstolar med 4 miljoner kronor för 2026. För 2027 beräknas anslaget öka med 8 miljoner kronor och därefter 10 miljoner kronor från och med 2028.

8.6.3 Regeringen och Regeringskansliet

Att pröva en ansökan om godkännande enligt den nya lagen är en ny uppgift för regeringen. Regeringens gällande prövnings- och tillåtlighetsprövningsansvar innebär dock att de aspekter som ska prövas inte är nya för regeringen. Däremot kommer de att prövas på ett mindre utförligt underlag och på ett mer övergripande sätt.

Ett beslut om att anta en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, om en sådan krävs enligt det kapitlet. Det är regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer som ska göra en sådan. Regeringskansliet saknar i nuläget kompetens att göra en miljöbedömning. Regeringen kan emellertid ge i uppdrag till en annan myndighet med kompetens att göra hela eller delar av den strategiska miljöbedömningen. Den som ansöker kan också bidra med underlag till den strategiska miljöbedömningen. Förslagen i denna del

kan innebära konsekvenser för Regeringskansliets kompetensbehov och ökade kostnader, eftersom arbetet med att göra en strategisk miljöbedömning, inklusive samråd och framttagande av miljökonsekvensbeskrivning för planen, är en ny uppgift. Kostnaderna för Regeringskansliet att hantera inkommande ansökningar enligt den nya lagen, utarbeta en plan och se till att en strategisk miljöbedömning görs beräknas sammantaget vara större än kostnaderna vid en tillåtlighetsprövning enligt hittillsvarande tillståndsprocess. Dessa merkostnader är beroende av om och i så fall hur många som väljer att ansöka om ett godkännande från regeringen. Se nedan om kostnader för strategisk miljöbedömning vilket regeringen tillfört medel för i budgetpropositionen för 2026. I övrigt bedöms ökade kostnader till följd av förslagen kunna tas inom befintliga ramar. Förslaget att flytta överprövningen av tillsynsmyndighetens beslut från regeringen till mark- och miljödomstolarna innebär lättnader för regeringen och Regeringskansliet. Under senare år har antalet överklagade ärenden uppgått till ett fåtal per år.

8.6.4 Övriga statliga myndigheter

Eftersom Regeringskansliet saknar kompetens att genomföra en strategisk miljöbedömning för regeringens plan för kärntekniska anläggningar, kan det bli aktuellt att en eller flera myndigheter utför sådana bedömningar på uppdrag av regeringen. I budgetpropositionen för 2026 tillförde regeringen 10 miljoner kronor till anslag 1:1 *Naturvårdsverket* fr.o.m. 2026 så att Naturvårdsverket kan säkerställa att strategisk miljöbedömning genomförs för etablering av ny kärnkraft.

Förslagen innebär i övrigt inte några uttryckliga nya uppgifter för statliga myndigheter utöver de som nämns i avsnitt 8.6.1–8.6.3. Ett flertal statliga myndigheter kommer att yttra sig i tillståndsprocessen, men det gäller även om förslagen i lagrådsremissen inte genomförs. Konsekvenserna av förslagen för dessa myndigheter bedöms vara begränsade och handlar i huvudsak om i vilket skede i processen som de involveras, vilket i sin tur beror på vilket alternativ den sökande väljer. Myndigheternas kostnader bör därför kunna tas inom befintliga ekonomiska ramar. Utöver Strålsäkerhetsmyndigheten är det främst Naturvårdsverket, Riksgäldskontoret, länsstyrelser, Försvarsmakten, Myndigheten för civilt försvar, Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät som kan bli berörda, beroende på hur ansökan ser ut och vad den innehåller. Riksintressemyndigheter och länsstyrelser kommer sannolikt att behöva yttra sig över planens förenlighet med utpekade riksintresseanspråk som ligger inom eller i anslutning till planen.

Regeringens godkännande är ett sådant beslut som enligt lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket ska föregås av konsultation med Sametinget, om det kan få särskild betydelse för samerna. Om beslutet kan få särskild betydelse för en sameby ska även samebyn konsulteras. Om beslutet kan få särskild betydelse för en samisk organisation med hänsyn till dess ändamål enligt stadgarna och organisationen anmält intresse av att delta i konsultationer, ska även organisationen konsulteras.

8.7 Konsekvenser för kommuner

8.7.1 Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Vid en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning kommer det att krävas ett tidigare ställningstagande från berörda kommuners sida jämfört med om den hittillsvarande tillståndprocessen tillämpas. Det innebär att kommunerna behöver vara väl insatta redan tidigt i processen och att de kan behöva fatta sina beslut på ett mindre omfattande underlag. Det gäller därmed att underlaget som tas fram inför ansökan om godkännande och antagande av planen för kärntekniska anläggningar innehåller den information som kommunerna behöver för att kunna ta ställning. Det kommer också att kräva en tidigare dialog med berörda aktörer inom kommunen. Kommuner kan ha olika behov av underlag beroende på kommunens förutsättningar och valet av kärnteknisk anläggning. Kommunerna kan tidigt i processen behöva ta stöd av expertmyndigheter som Strålsäkerhetsmyndigheten. Aktörer som planerar för att bygga en kärnteknisk anläggning behöver tidigt inleda en dialog med berörda kommuner för att få lokal förankring och acceptans.

Som huvudregel kommer det att krävas ett tillstyrkande från kommunens sida för att regeringen ska få godkänna anläggningen och anta planen. Kommunen har därmed i normalfallet stora möjligheter att påverka beslutet. Om kommunen skulle vilja ändra ett positivt ställningstagande, är dock tillstyrkandet ändå giltigt i fem år.

Regeringens beslut om en plan för kärntekniska anläggningar kommer inte att vara bindande för kommunens planläggning. Planen kommer däremot att vara vägledande och ge ett tydligt besked om hur regeringen har vägt av de nationella intressena i området. I och med att kommunen har tillstyrkt planen får det antas att kommunen, om det finns en detaljplan för något annat ändamål sedan tidigare för samma område som planen, avser att ändra detaljplanen i linje med regeringens planbeslut.

Som framgår av avsnitt 5.4.1, ska regeringen ta hänsyn till befintliga regionplaner, översiktsplaner och detaljplaner. Om kommunen har varit aktiv i processen att ta fram planen och inkommit med synpunkter om sina lokala förutsättningar och behov, kan det antas att planen är till stor hjälp för kommunens fortsatta arbete med framtagande eller ändring av detaljplan. Det underlättar för kommunens prövning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken vid detaljplanläggningen att det redan gjorts en sådan prövning av regeringen, som kommunen tillstyrkt. Dessutom undviker kommunen risken att det detaljplaneras för en kärnteknisk anläggning som regeringen därefter inte tillåter vid sin prövning enligt 17 kap. miljöbalken.

Uppförandet och driften av en kärnteknisk anläggning innebär konsekvenser för en kommuns organisation och ekonomi. Det kan därför vara värdefullt för kommunen att i ett tidigt skede få ett besked om regeringens syn på lämpligheten att uppföra en kärnteknisk anläggning inom ett visst område i kommunen. Kommunen kan då i ett tidigt skede beakta detta i sitt samhällsplaneringsarbete.

Regeringen gav den 29 augusti 2024 Naturvårdsverket i uppdrag att finansiera och samordna utvalda kommuners arbete med att utveckla arbetssätt för en koordinerad process för att möjliggöra effektiva plan- och

tillståndprocesser för etablering av kärnenergianläggningar. Enligt uppdraget kunde kommuner med intresse att etablera kärnenergianläggningar ansöka till Naturvårdsverket om finansiering för att driva pilotprojekt inom uppdraget. Syftet med pilotprojekten var att skapa beredskap inom kommunerna för att hantera processerna för etablering av ny kärnkraft. Naturvårdsverket har kommunicerat och tillgängliggjort erfarenheter från pilotprojekten för övriga kommuner. Totalt ansökte 13 kommuner om och beviljades bidrag på sammantaget ca 15 miljoner kronor för att bedriva sådana projekt. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att under 2026 fortsatt betala ut bidrag om 20 miljoner kronor till kommuner som avser bedriva förstudier för ny kärnkraft i enlighet med budgetpropositionen för 2026. Åren 2027–2030 beräknas 20 miljoner kronor avsättas årligen för samma ändamål. Sammantaget bedöms det genomförda uppdraget och avsatta medel bidra till ökad kunskap och kompetens hos kommunerna i arbetet inför och under etableringar av kärnenergianläggningar. Det kan bidra till bättre förutsättningar för kommuner som i och med förslaget kommer in tidigare i processen.

Etablering av nya kärnenergianläggningar i en berörd kommun innebär konsekvenser för en kommuns organisation och ekonomi, men det gäller även i noll-alternativet.

8.7.2 Förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen

Att förbudet mot att återstarta en permanent avstängd reaktor tas bort innebär för en kommun att en reaktor som varit avstängd kan återstartas, förutsatt att den uppfyller ställda krav. Reaktorn kan t.ex. ha stängts av eftersom det inte fanns behov av el men återstartas när elbehovet åter ökar. I övrigt bedöms förslaget innebära begränsade konsekvenser för kommunerna jämfört med nollalternativet.

8.8 Konsekvenser för företag som har eller avser att ansöka om tillstånd för en kärnteknisk anläggning

I dagsläget finns det totalt sex kärnkraftsreaktorer i drift i Sverige, fördelade på kärnkraftverken Forsmark, Oskarshamn och Ringhals. Utöver de tre kärnkraftverken finns det ytterligare ett antal kärntekniska anläggningar i Sverige. Exempel på övriga kärntekniska anläggningar är kärnbränslefabriken Westinghouse som ligger i Västerås, Studsvik Nuclear AB som hanterar låg- och medelaktivt avfall utanför Nyköping och det centrala mellanlagret för använt kärnbränsle (Clab) i Oskarshamn. Slutförvar, som kan vara i form av markförvar eller geologiska slutförvar, är också kärntekniska anläggningar. I dagsläget är det ett fåtal företag som visat intresse för att bygga ny kärnkraft i Sverige. Dessa har varierande storlek, affärsidéer och reaktorteknik.

8.8.1 Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Med en frivillig godkännandeprovning kan de som ansöker om godkännande av en kärnteknisk anläggning i ett tidigt skede få regeringens ställningstagande av om anläggningen är berättigad eller om det finns hinder att uppföra anläggningen på den plats som ansökan avser. Regeringens beslut är inte bindande men kan, enligt vissa remissinstanser, ge ökad stabilitet och förutsebarhet genom att vissa risker kan hanteras tidigare i projektet. Detta kan i sin tur öka möjligheterna att få in kapital för investeringar. Det är i synnerhet mindre eller nya aktörer som bedöms gynnas av möjligheten till tidiga besked.

De aktörer som inte önskar ett tidigt besked kan i stället välja att ansöka om tillstånd enligt den nuvarande tillståndsprövningen enligt miljöbalken. Regeringens och kommunens ställningstagande kommer då senare i processen. Frivilligheten bedöms gynna företag som ansöker om tillstånd för nya kärntekniska anläggningar, eftersom de kan ha olika förutsättningar.

En förutsättning för att regeringen ska kunna godkänna ansökan är att regeringen har antagit en plan som omfattar anläggningen. Planen är inte knuten till en viss sökande, vilket innebär att andra företag också kan ansöka om godkännande för anläggningar som täcks av planen. Normalt torde dock en plan antas och ett godkännande beslutas samtidigt eller i nära anslutning till varandra. Den som ansöker om godkännande måste också antas ha kommit så långt i sin planering att tillgången till den tänkta platsen har säkerställts. Att någon annan än den vars ansökan lett till att planen antagits ansöker om godkännande för en anläggning av samma typ till nackdel för den första sökanden bedöms därför i praktiken inte förekomma.

Inför att regeringen ska anta en plan för en kärnteknisk verksamhet ska en strategisk miljöbedömning tas fram av regeringen eller den myndighet regeringen beslutar om. *Energiföretagen* lyfter att det är viktigt med adekvata resurser för att framtagandet av den strategiska miljöbedömningen ska kunna ske inom rimlig tid samt att det är tydlig och transparent kommunikation mellan den sökande och den som genomför miljöbedömningen för att den nya processen inte ska riskera att bli mer långdragen och osäker än dagens process. Enligt förslaget har sökanden möjlighet att bidra till den strategiska miljöbedömningen, vilket bör bidra positivt till arbetet och dialogen mellan myndighet och den sökande.

Förslaget innebär inga konsekvenser för företagens möjligheter att söka stöd enligt lagen (2025:587) om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft.

8.8.2 Förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen

Förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion innebär att en presumtiv tillståndshavare eller en leverantör kan få en teknisk lösning eller en konstruktion bedömd innan tillståndsprövningen. Det medför att redan bedömda konstruktioner inte behöver granskas på nytt i tillstånds-

prövningen förutsatt att förutsättningarna inte väsentligt har förändrats. Det gäller även vid tillståndsansökningar som görs av andra sökande än den som begärt förhandsbesked. Eftersom hela eller delar av anläggningens konstruktion då redan är godkänd, kan tiden för själva tillståndsprövningen bli kortare. Vid ett negativt förhandsbesked kan sökanden välja att avstå från en viss konstruktion eller ändra den. Den stegvisa kontrollen ger en ökad förutsägbarhet avseende vad som krävs för att få Strålsäkerhetsmyndighetens godkännande i de olika stegen.

Borttagandet av förbudet att återstarta en kärnkraftsreaktor gör att en kärnkraftsreaktor åter kan tas i bruk förutsatt att säkerhets- och strålskyddskraven är uppfyllda. Detta innebär för företagen att de kan återstarta en reaktor om förutsättningarna ändras så att produktion åter blir lönsamt.

8.8.3 Hur befintliga tillståndshavare påverkas

Förslagen berör i första hand nya kärntekniska anläggningar men det finns delar som även påverkar befintliga tillståndshavare. Det gäller t.ex. förhandsbesked, som kan användas även av befintliga tillståndshavare som planerar att göra större anläggningsändringar. Det har efterfrågats av tillståndshavare.

De föreslagna bestämmelserna om stegvis kontroll har betydelse även för en anläggning som har tagits i rutinmässig drift, eftersom stegvis kontroll även tillämpas vid sådana ändringar av en anläggning som det har meddelats ett nytt tillstånd för. Även nedmontering eller rivning ingår i den stegvisa kontrollen. Den stegvisa kontrollen regleras i dag genom tillståndsvillkor och förslaget bedöms därför inte leda till några kostnader för företagen jämfört med nollalternativet. Det blir däremot tydligare vad som ingår i respektive steg och därmed ökar förutsägbarheten för befintliga tillståndshavare som ska påbörja en tillståndsgiven ändring av anläggningen. Genom föreslagna övergångsbestämmelser fortsätter villkor som har meddelats i beslut om tillstånd enligt kärntekniklagen före ikraftträdandet och som avser godkännande inför uppförande, provdrift och rutinmässig drift av en kärnteknisk anläggning, att gälla även efter att ändringarna har trätt i kraft.

Omnumrering och flytt av paragrafer kan medföra mer arbete och ökade kostnader, om dokumentation behöver uppdateras.

8.9 Konsekvenser för andra berörda företag och verksamheter

Med införandet av förhandsbesked kan leverantörer få en konstruktion eller teknisk lösning godkänd av Strålsäkerhetsmyndigheten som en presumtiv tillståndshavare sedan kan använda sig av i sin tillståndsansökan. Om leverantören kan visa att konstruktionen är godkänd av myndigheten och därmed lever upp till ställda krav, är det lättare för denne att sälja sin produkt till presumtiva tillståndshavare.

Investeringar i kärntekniska anläggningar är långsiktiga. Förslagen bedöms ge tydligare planeringsförutsättningar för företag som vill investera i sådan verksamhet. Det bedöms att banker och finansiella

institut påverkas, eftersom betydelsefulla ställningstaganden från regeringen, kommuner och myndigheter kan komma i ett tidigare skede jämfört med dagens reglering. Det innebär minskade risker för att projekten fördras.

8.10 Små och medelstora företag

Förslagen har inte utformats med särskild hänsyn till små och medelstora företag. Däremot innebär förslagen att besked som har betydelse för investeringsviljan kan fås i ett tidigare skede, vilket har särskild betydelse för nya aktörer. De frivilliga moment som föreslås gäller oavsett företagets storlek.

8.11 Konsekvenser för allmänheten och ideella organisationer

En sökande ges större valfrihet och flexibilitet, eftersom två alternativa prövningsvägar införs. Den sökande kan antingen välja regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning eller en tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken av den. Dessutom införs frivilliga moment i kärntekniklagen. Det kan göra processen mindre tydlig för allmänheten och ideella organisationer. Flera remissinstanser, t.ex. *Kävlinge kommun*, *Oskarshamns kommun* och *Östhammars kommun*, lyfter att frivilligheten kan göra förankringsarbetet svårare i kommunen genom att det bland annat kan resultera i en minskad tydlighet och göra det svårare för såväl berörda som allmänheten att få en överblick och förstå och följa processen. Kärntekniska anläggningar är verksamheter som får uppmärksamhet och stort utrymme i den lokala, regionala och nationella samhällsdebatten. Det är avgörande med en lokal förankring vid nybyggnation av kärnkraft. Därför behövs det utförlig och väl genomtänkt information till allmänheten. Även om planen inte direkt kommer att påverka området kommer regeringen i planbeslutet att göra en avvägning mellan olika nationella intressen som finns i området. I vissa fall kan det antas att det finns allmänna intressen som kommer att bli svåra att tillgodose i och med genomförandet av planen, exempelvis på grund av att allmänheten inte kommer att ha till tillträde till vissa delar av det berörda området. Det kan inte uteslutas att regeringens godkännande- och planbeslut kan påverka fastighetspriserna i närområdet och regionen i stort i såväl stigande som fallande riktning. Detta skulle troligtvis vara fallet även i den hittillsvarande processen.

I miljöbalken finns bestämmelser om att förslaget till plan och miljökonsekvensbeskrivningen ska göras tillgängliga bland annat för allmänheten.

8.12 Miljö, klimat och människors hälsa

Förslagen innebär inte någon ändrad skyddsnivå avseende säkerhet, strålskydd, miljö och hälsa och har i sig därför ingen direkt negativ påverkan på miljön, klimatet eller människors hälsa.

En mer ändamålsenlig tillståndsprövning med möjlighet till ett tidigt ställningstagande från regeringens sida bedöms kunna leda till större möjligheter för investerare och potentiella sökande att initiera kärnkraftsprojekt. Detta kan bidra till fler ansökningar som kan resultera i fler kärntekniska anläggningar, med tillhörande infrastruktur och avfallshantering. En tillståndsprövning som är anpassad både för storskaliga reaktorer och små modulära reaktorer öppnar för ny planering av kraftsystemet, vilket kan sänka systemkostnaden. Det kan därför ge förbättrade förutsättningar att genomföra elektrifieringen av transportsektorn och industrin som är beroende av ett starkt kraftsystem. Det finns stora förväntningar på att elektrifiering av fordon och industriprocesser ska ge stora utsläppsminskningar i sektorer som i dag är beroende av fossila bränslen. Industrin och transportsektorn är i fokus, men även andra sektorer kan dra stor nytta av en utökad elproduktion och få möjlighet att ställa om till verksamheter som medför lägre utsläpp och klimatpåverkan. Förslagen kan leda till en positiv indirekt effekt, eftersom mer kärnkraft, allt annat lika, förväntas tränga undan elproduktion som är sämre ur klimat-, miljö- och hälsosynsätt.

En ökad användning av kärnkraft skulle innebära att mängden använt kärnbränsle och kärnavfall som behöver tas om hand ökar. Kärnkraftsreaktorer ger upphov till såväl kortlivat som långlivat låg- och medelaktivt avfall, men även kortlivat och långlivat högaktivt avfall. Radioaktivt avfall från driften av kärnkraftsreaktorer och andra kärntekniska anläggningar behöver omhändertas i slutförvar för att skydda människor och miljö. Nya och fler kärnkraftsreaktorer kan därför antas medföra behov av nya slutförvar för både kortlivat och långlivat radioaktivt avfall. Även nya eller utvidgade mellanlager behövs.

Själva byggandet av en ny kärnkraftsreaktor och ytterligare slutförvar medför påfrestningar på miljön när det gäller t.ex. schaktmassor, buller och transporter, på samma sätt som vid uppförande av andra stora industri-anläggningar. Uppförande av nya kärntekniska anläggningar med tillhörande infrastruktur och avfallshantering kan innebära förlust av och påverkan på livsmiljöer för arter med negativa effekter för den biologiska mångfalden. Det kan också få påverkan på människors hälsa och miljön i områden där anläggningarna kommer att finnas, t.ex. användning av kylvatten. Detta kan påverka vattenmiljön, transporter och ge upphov till buller. Miljöeffekter och påverkan på människors hälsa hanteras i tillståndsprövningen enligt miljöbalken. Vid antagandet av en plan kommer miljöeffekter av uppförandet och driften av anläggningen att behöva beaktas. På samma sätt behöver driften av anläggningen beaktas i fråga om anläggningen är berättigad och om det finns några hinder ur ett beredskapsperspektiv. Påverkan på miljö, klimat och människors hälsa är sådant som beaktas i den tillståndsprövning enligt kärntekniklagen som föregår en anläggnings uppförande.

De negativa effekterna i form av det avfall som uppkommer och påfrestningar på närmiljön bör ses mot bakgrund av att annan elproduktion också ger liknande och andra betydande konsekvenser.

8.13 Konkurrensförutsättningar

Förslaget syftar till att anpassa tillståndsprocessen till dagens förutsättningar och till att aktörernas behov skiljer sig åt. Avsikten är att detta ska underlätta för investeringar i kärnkraft. Jämfört med de förhållanden som råder i dag kan förslaget därmed till viss del anses förbättra kärnkraftens konkurrenskraft gentemot annan elproduktion.

8.14 Åtgärder för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än nödvändigt

Syftet att anpassa tillståndsprocessen till att aktörernas behov skiljer sig åt innebär i sig att aktörerna ska kunna undvika onödiga kostnader. Inga särskilda åtgärder har i övrigt vidtagits för att undvika att förslaget leder till mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet. Förslagen bedöms totalt sett inte medföra några betydande kostnader i förhållande till noll-alternativet.

8.15 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av anslutningen till EU och Euratom

Den reglering som föreslås i lagrådsremissen bedöms överensstämma med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU. Bedömningen omfattar i synnerhet att processen med tidigare ställningstaganden från regeringen och kommunen är i överensstämmelse med MKB- och SMB-direktiven, att möjligheten till förhandsbesked är i överensstämmelse med Rådets direktiv 2009/71/Euratom av den 25 juni 2009 om upprättande av ett gemenskapsramverk för kärnsäkerhet vid kärntekniska anläggningar (kärnsäkerhetsdirektivet) och strålskyddsdirektivet samt att bestämmelserna om berättigandebedömning är i överensstämmelse med strålskydds-direktivet.

Enligt fördraget om upprättandet av den europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) ska medlemsstaterna kommunicera sina nationella lagändringar till kommissionen för att säkerställa att fastställda grundläggande standarder inom strålskyddet följs (artikel 33). Medlemsstaterna måste ge kommissionen tre månader på sig att ge rekommendationer innan bestämmelserna antas slutgiltigt, vilket möjliggör harmonisering och att kommissionen vid behov kan vidta åtgärder. Sverige notifierade förslagen i det remitterade utkastet till lagrådsremiss den 16 oktober 2025.

Kommissionen meddelade den 15 januari 2026 att den inte har några synpunkter med anledning av anmälan.

8.16 Bedömning av behov av särskild hänsyn vid tidpunkt för ikraftträdande

Inga särskilda hänsyn utöver vissa övergångsbestämmelser krävs (se avsnitt 7).

8.17 Bedömning av behov av särskilda informationsinsatser

Det bedöms inte finnas ett behov av särskilda informationsinsatser riktade till berörda företag med anledning av förslagen. Däremot kan det finnas behov av dialog mellan dessa aktörer och berörda myndigheter om den nya lagstiftningen. Det bedöms inte heller krävas särskilda, breda informationsinsatser till kommuner eller allmänheten med anledning av förslagen. Det aktualiseras först när en aktör överväger att etablera en kärnteknisk anläggning i en kommun.

8.18 Utvärdering av förslagen

Ingen utvärdering av förslagen är planerad. Det kan dock konstateras att det finns andra förslag som skulle påverka prövningen av kärntekniska anläggningar, som för närvarande bereds hos Regeringskansliet, bl.a. Miljötillståndsutredningens betänkande Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten (SOU 2025:88).

8.19 Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms inte leda till några konsekvenser för jämställdheten, brottsligheten, den offentliga servicen i olika delar av landet, de integrationspolitiska målen eller den personliga integriteten.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar i vissa fall och om en plan för kärntekniska anläggningar som en förutsättning för ett sådant godkännande.

I paragrafen anges vad regeringen kan komma att pröva enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

I paragrafen introduceras uttrycken regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar och plan för kärntekniska anläggningar. Av 10 § framgår att regeringen får pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning endast om det finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar anläggningen. I 9 § anges vad regeringen prövar i sitt godkännande av kärntekniska anläggningar.

Ord och uttryck

2 § I denna lag avses med kärnavfall, kärnteknisk anläggning och kärnämne detsamma som i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

I paragrafen förklaras vad som avses med vissa ord och uttryck i lagen.

Av 2 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) framgår vad som avses med kärnavfall, kärnteknisk anläggning och kärnämne.

Med kärnavfall avses bl.a. använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar och radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas.

Med kärnteknisk anläggning avses bl.a. kärnkraftsreaktorer, forskningsreaktorer eller anläggningar för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall.

Med kärnämne avses uran, plutonium eller något annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi eller en förening som ett sådant ämne ingår i. Även torium eller ett annat ämne som är avsett att omvandlas till kärnbränsle, eller en förening som ett sådant ämne ingår i, är ett kärnämne. Använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar är också kärnämne.

Ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning

3 § Den som avser att uppföra en ny kärnteknisk anläggning får ansöka om regeringens godkännande av anläggningen, om aktiviteten från avfallet i anläggningen vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, eller 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen.

En ansökan om regeringens godkännande får dock inte göras om det för samma anläggning pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken eller om anläggningen omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken eller lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

I paragrafen regleras när det är möjligt att ansöka om ett godkännande av en kärnteknisk anläggning. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.1.

Av *första stycket* framgår att det är frivilligt att ansöka om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen kommer att överstiga vissa gränsvärden. Det innebär att exempelvis ett markförvar för lågaktivt kärnavfall inte omfattas. Med alfaaktiva ämnen avses sådana tunga radioaktiva ämnen, exempelvis uran och plutonium, som när de sönderfaller genererar alfastrålning. En ansökan får endast göras för en ny kärnteknisk anläggning och inte vid ändringar av befintliga anläggningar. Den som har ett godkännande kommer att behöva ansöka om tillstånd enligt miljöbalken, men

av 17 kap. 1 § 1 b framgår att regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken då inte kommer att ingå. Den som ska uppföra en kärnteknisk anläggning kan välja att i stället för en prövning enligt denna lag ansöka om tillstånd enligt miljöbalken där regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. ingår.

Av *andra stycket* framgår att den som har en pågående prövning enligt miljöbalken eller har ett tillstånd enligt miljöbalken för samma anläggning som avses i ansökan om godkännande, är förhindrad att få den planerade anläggningen prövad enligt denna lag. Regeringen prövar då i stället tillåtligheten av anläggningen enligt 17 kap. miljöbalken. Även den situationen att det finns ett tillstånd för anläggningen enligt kärntekniklagen innebär att det inte kan ske en prövning enligt förevarande lag. Den som avser att uppföra anläggningen är då i stället hänvisad till tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken.

4 § En ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning ska lämnas in till regeringen och innehålla de uppgifter som krävs för regeringens prövning enligt 9 § i fråga om

1. den planerade kärntekniska anläggningen, och
2. det område där anläggningen ska uppföras, de beredskapszoner som kan behövas för anläggningen och de brådskande skyddsåtgärder som kan behöva vidtas inom beredskapszonerna.

Dessutom ska ansökan innehålla uppgifter om

1. det område runt anläggningen dit allmänheten inte kommer att ha tillträde, och
2. de verksamheter eller åtgärder som inte är av säkerhets- eller strålskydds-karaktär och som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där sådana verksamheter ska bedrivas eller åtgärder vidtas.

För en kärnteknisk anläggning, som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar ett kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska ansökan även innehålla uppgifter om hur sökanden avser att ta hand om kärnämnet eller kärnavfallet.

I paragrafen regleras var en ansökan om godkännande görs och vad den ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.2.

I *första stycket* regleras vilka uppgifter en ansökan behöver innehålla för regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar. En ansökan för en plats kan omfatta en eller flera typer av kärntekniska anläggningar. En aktör kan t.ex. vilja uppföra flera kärnkraftsreaktorer inom samma område. Det finns inte heller något som hindrar att sökanden lämnar in en ansökan som omfattar flera anläggningar på olika platser, exempelvis vid uppförandet av ett sammanhängande system för omhändertagandet av använt kärnbränsle eller kärnavfall.

En ansökan ska enligt *första punkten* innehålla uppgifter om den kärntekniska anläggning som sökanden avser att uppföra och driva. För en kärnkraftsreaktor innebär detta en uppskattning av reaktorns termiska effekt och en övergripande beskrivning av reaktorns konstruktion. Om sökanden har bestämt reaktormodell så bör det framgå av ansökan. Om ansökan avser en anläggning för mellanlagring eller slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall, omfattar kravet att uppgifter ska lämnas om hur avfallet och det använda bränslet ska lagras eller slutförvaras. Uppgifterna har betydelse för regeringens prövning av om den

typ av verksamhet som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som verksamheten kan medföra.

Andra punkten avser vilken beredskap som kan komma att behövas för anläggningen. För att regeringen ska kunna ta ställning till platsens lämplighet ur ett beredskapsperspektiv krävs uppgifter om det område där anläggningen ska uppföras och om det för anläggningen kan behövas inre och yttre beredskapszoner. Det krävs ingen exakt utformning av zonerna, utan endast en uppskattning av zonernas maximala utsträckning. Beredskapszonerna kan avse ett större område än det område runt anläggningen som allmänheten inte har tillträde till. Uttrycket beredskapszon används i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.

Ansökan behöver även innehålla uppgifter om vilka brådskande skyddsåtgärder som kan behöva förberedas inom respektive zon. Med brådskande skyddsåtgärder avses exempelvis utrymning, intag av jodtabletter och inomhusvistelse. Kartläggningen kan t.ex. avse vilka bostäder och verksamheter (sjukhus, industrier, djurhållande verksamhet m.m.) som finns inom zonerna, zonernas geografiska förhållanden (berg, floder, öar etc.) och tillgänglig infrastruktur.

I *andra stycket* regleras vilka uppgifter en ansökan behöver innehålla för att regeringen ska kunna anta en plan för kärntekniska anläggningar och den prövning som då ska göras av om en anläggning innebär lämplig användning av mark- och vattenområden (3 och 4 kap. miljöbalken).

Enligt *första punkten* ska ansökan innehålla uppgifter om det område runt anläggningen som allmänheten inte kommer att ha tillträde till. Sökanden ska lämna in ritningar eller kartor som visar gränserna för dessa områden.

Enligt *andra punkten* ska ansökan innehålla uppgifter om de verksamheter eller åtgärder som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där dessa ska bedrivas eller vidtas. Åtgärder av säkerhets- eller strålskyddskaraktär omfattas inte av denna punkt. Med åtgärder av säkerhetskaraktär avses åtgärder för att säkerställa att en anläggning konstrueras och drivs på ett sätt så att fel på utrustning, felaktigt handlande, sabotage eller annan omständighet som kan leda till en radiologisk nödsituation förebyggs. Även åtgärder för att begränsa och fördröja utsläpp av radioaktiva ämnen om en nödsituation skulle inträffa är åtgärder av säkerhetskaraktär. Med åtgärder av strålskyddskaraktär avses exempelvis optimering och stråldosbegränsning. Sökandens uppgifter om verksamheter och åtgärder ska vara på en övergripande nivå. De avser exempelvis behovet av att bygga ut el- eller vägnät i anslutning till anläggningen. Uppgifter om elnät kan avse behovet av ställverk, teknisk infrastruktur och transformatorstationer eller anslutningar till elnät och transportinfrastruktur. Uppgifter om vägnätet kan avse både nya vägar och utbyggnad av befintliga vägar. Om kärnbränsle eller kärnavfall ska fraktas med sjötransport, krävs det en hamnanläggning för ändamålet. Om transport ska ske på land, krävs det vägar eller järnvägar som är anpassade för denna typ av transporter.

Tredje stycket blir endast tillämpligt för en kärnteknisk anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar ett kärnämne eller ger upphov till kärnavfall. Ansökan ska då innehålla uppgifter om hur kärnämnet eller kärnavfallet från den kärntekniska anläggningen ska kunna tas om hand. Detta innefattar moment som exempelvis hantering,

lagring, transport och slutförvar. Ansökan behöver inte innehålla uppgifter om den anläggning eller plats där avfallet slutligen ska placeras eller vilken aktör som kommer att vara ansvarig för omhändertagandet.

5 § När en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning har kommit in ska Regeringskansliet meddela

1. den myndighet som ansvarar för tillståndsprövning enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,
2. den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområden den kärntekniska anläggningen ska uppföras, och
3. den eller de kommuner som berörs av ansökan.

I paragrafen regleras Regeringskansliets skyldighet att meddela den myndighet som ansvarar för tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen och berörda mark- och miljödomstolar och kommuner när en ansökan kommit in. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.3.

Enligt *första punkten* ska Regeringskansliet meddela den myndighet som ansvarar för tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen, för närvarande Strålsäkerhetsmyndigheten, om de ansökningar om godkännande som kommer in,

Enligt *andra punkten* ska Regeringskansliet även meddela den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområde den kärntekniska anläggningen ska uppföras.

Enligt *tredje punkten* ska också den eller de kommuner som berörs av ansökan meddelas. Det är den kommun eller de kommuner inom vars område den kärntekniska anläggningen ska uppföras och drivas.

Av 16 kap. 11 a § miljöbalken framgår att en tillståndsansökan enligt miljöbalken endast kan handläggas fram till dess att domstolen enligt 21 kap. 7 § i balken ska avge ett eget yttrande till regeringen, om det finns ett pågående ärende enligt denna lag.

6 § Sökanden får föreläggas att avhjälpa en brist i ansökan, om bristen medför att ansökan inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I föreläggandet ska det anges att följden av att ett föreläggande inte följs kan bli att ansökan inte tas upp till prövning.

I paragrafen regleras vilka åtgärder som kan vidtas om en ansökan är ofullständig. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.2.

Ett föreläggande får meddelas endast om ansökan är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för en prövning i sak. Om ansökan efter föreläggande fortfarande är bristfällig, får ansökan avvisas. Enligt 7 § kan regeringen också välja att avstå från att pröva en ansökan.

7 § Regeringen får helt eller delvis avstå från att pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Av paragrafen framgår att regeringen får helt eller delvis avstå från att pröva en ansökan om godkännande enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.1.

Regeringen har möjlighet i det enskilda fallet att helt eller delvis avstå från att pröva en ansökan om godkännande. Det är upp till regeringen att avgöra om den ska ta upp en ansökan till prövning eller inte och i sådana

fall i vilken omfattning. Ett skäl för regeringen att helt eller delvis avstå från att pröva en ansökan kan vara att en aktör kan antas sakna avsikt att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning. Så kan till exempel vara fallet när en aktör lämnar in flera ansökningar samtidigt eller för en ansökan som innehåller flera anläggningar. Det finns dock inget hinder för regeringen att ta upp flera ansökningar från samma aktör till prövning. Det skulle kunna bli aktuellt om det är troligt att den sökande har för avsikt att uppföra och driva kärntekniska anläggningar på flera platser.

Om regeringen väljer att helt eller delvis avstå från att pröva en aktörs ansökan, får aktören i stället ansöka om tillstånd enligt miljöbalken, där regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken kommer att ingå. Det är därför angeläget att regeringen i förekommande fall fattar beslut i frågan om att avstå från prövningen så snart som möjligt.

8 § Berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

I paragrafen regleras berörda myndigheters möjlighet att yttra sig innan regeringen beslutar om godkännande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1.

Utgångspunkten är att de yttranden som behövs i det enskilda fallet ska hämtas in.

Strålsäkerhetsmyndigheten kommer alltid att vara berörd i fråga om fördelarna med den typ av verksamhet som ansökan avser överväger de nackdelar som den kan medföra. Strålsäkerhetsmyndigheten kommer också att vara berörd i fråga om det finns förutsättningar för att omhänderta kärnämne eller kärnavfall från anläggningen. I frågor om anläggningens lämplighet på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv kommer sannolikt Strålsäkerhetsmyndigheten, den eller de länsstyrelser i det län där det berörda området finns och Myndigheten för civilt försvar att vara berörda. Även andra myndigheter kan vara berörda av ansökan, exempelvis Affärsverket svenska kraftnät, Riksgäldskontoret och Statens energimyndighet. Vilka myndigheter som är berörda och om ett yttrande ska avse hela eller delar av en ansökan måste dock bedömas i det enskilda fallet.

Regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

9 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning, om

1. den typ av verksamhet som ansökan avser är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra,

2. det inte är olämpligt att uppföra och driva anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv, och

3. det finns förutsättningar för att omhänderta det kärnämne som hanteras eller det kärnavfall som uppstår.

Första stycket 3 gäller inte för mellanlager eller slutförvar.

Av paragrafen framgår vilka krav som ska vara uppfyllda för att regeringen ska få godkänna en kärnteknisk anläggning. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1.

Regeringens bedömning enligt *första stycket första punkten* avser den typ av verksamhet som ansökan avser. Att det är typen av verksamhet som ska bedömas innebär att bedömningen ska göras oberoende av var verksamheten ska lokaliseras och oavsett vem som ska bedriva verksam-

heten. För framställning av kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med framställning av kärnbränsle (bränslefabriker). För en reaktor görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med reaktormodeller som har jämförbar teknik. För ett slutförvar för använt kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med slutförvaring av använt kärnbränsle med samma tekniska slutförvarslösning.

Vid en berättigandebedömning ska fördelarna för den enskilde, samhället och miljön i sin helhet beaktas. För en reaktor kan fördelen vara att den producerar fossilfri el, fjärrvärme eller bidrar till forskning och utveckling. För en bränslefabrik kan fördelen vara produktion av kärnbränsle till reaktorer. För ett slutförvar av använt kärnbränsle kan fördelen vara att verksamheten innebär en slutlig lösning för omhändertagandet av det använda kärnbränslet.

Med nackdelar avses alla tänkbara negativa aspekter med en verksamhet. En av de nackdelar som finns kan vara skador på människors hälsa och miljön som en följd av exponering av joniserande strålning om en radiologisk nödsituation skulle inträffa. Hänsyn ska även tas till ekonomiska, samhälleliga och miljömässiga konsekvenser som inte är en direkt följd av skadlig verkan av joniserande strålning. Vid bedömningen av nackdelar ska konsekvenser vid olika tänkbara skeenden i en verksamhet beaktas, som exempelvis vid normal drift, potentiella olyckor, transporter och avfallshantering.

Eftersom bedömningen inte avser en viss aktör, plats eller anläggning, kan en tidigare gjord bedömning beaktas vid en ny prövning av samma typ av verksamhet, förutsatt att verksamhetens för- eller nackdelar inte har förändrats på ett avsevärt sätt.

Den bedömning som regeringen gör i denna del kan jämföras med prövningen enligt 3 kap. 1 § och 6 kap. 9 § strålskyddslagen (2018:396) om en verksamhet med joniserande strålning är berättigad.

Regeringens lämplighetsprövning enligt *andra punkten* ska vara på en övergripande nivå. Regeringen ska bedöma om det från ett beredskapsperspektiv är lämpligt att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning med beaktande av de typer av verksamheter som finns inom beredskapszonerna. Exempel på en typ av verksamhet som kan påverka regeringens bedömning är industrier som kan försvåra hanteringen av en radiologisk nödsituation. I lämplighetsprövningen ligger även att bedöma om föreslagna beredskapszoner och de maximala utsträckningarna av zonerna för anläggningen är rimliga.

Regeringen ska även bedöma vilka möjligheter det finns att hantera en radiologisk nödsituation med utsläpp av radioaktiva ämnen inom de föreslagna beredskapszonerna. För att en radiologisk nödsituation ska kunna hanteras behöver det vara möjligt att vidta brådskande skyddsåtgärder, som utrymning, inomhusvistelse eller intag av jodtabletter, för de som stadigvarande eller temporärt bor, arbetar, går i skola eller på något annat sätt uppehåller sig inom beredskapszonerna.

Regeringens ställningstagande att platsen för en anläggning inte är olämplig ur ett beredskapsperspektiv är inte bindande vid efterföljande prövningar av samma anläggning enligt andra lagar.

Av *tredje punkten* följer att regeringen ska pröva om sökanden har beskrivit att det finns förutsättningar för att ta hand om kärnämnet eller kärnavfallet från anläggningen. Detta avser exempelvis förutsättningarna

för att hantera, lagra, transportera och slutförvara kärnämnet eller kärnavfallet. Beskrivningen behöver inte innehålla tekniska detaljer utan det kan röra sig om principiella tillvägagångssätt för att visa att den sökande har förutsättningar att kunna hantera och utföra samtliga moment i omhändertagandet av kärnämnet eller kärnavfallet. Sökanden behöver alltså inte kunna peka ut den anläggning eller plats där avfallet slutligen ska placeras eller vilken aktör som kommer vara ansvarig för omhändertagandet.

Av *andra stycket* framgår att första stycket 3 endast aktualiseras om sökanden avser att uppföra och driva en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och i vilken det hanteras kärnämne eller uppstår kärnavfall. Det kan exempelvis vara en kärnkrafts- eller forskningsreaktor.

Regeringens godkännande innebär att en efterföljande prövning av en ansökan om tillstånd för en verksamhet som omfattas av godkännandet inte ska omfattas av krav på tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken (se kommentaren till 17 kap. 1 § miljöbalken). Regeringens prövning enligt första punkten ersätter den prövning som Strålsäkerhetsmyndigheten annars gör enligt kärntekniklagen om en verksamhet med joniserande strålning är berättigad. Godkännandet påverkar i övrigt inte den prövning som görs enligt annan lagstiftning, t.ex. lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar, kärntekniklagen, strålskyddslagen, säkerhetsskyddslagen (2018:585), en prövning enligt 7 kap. 29 § miljöbalken eller andra prövningar enligt miljöbalken.

En plan som förutsättning för regeringens godkännande

10 § Regeringen får godkänna en ansökan endast om det finns en gällande plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan.

Av paragrafen framgår att en plan för kärntekniska anläggningar är en förutsättning för att regeringen ska få godkänna en kärnteknisk anläggning. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.1.

I de flesta fall kan regeringen förväntas besluta om en plan för kärntekniska anläggningar i nära anslutning till att den godkänner en ansökan enligt denna lag. Att förfarandena hålls ihop så mycket som möjligt underlättar också kommunens handläggning, eftersom kommunen enligt 20 § behöver tillstyrka både planen och godkännandet.

I 11 § regleras när regeringen kan anta en plan för kärntekniska anläggningar och vilken verkan den har och i 12 § regleras vad som ska anges i ett planbeslut.

En plan för kärntekniska anläggningar

11 § Regeringen får till vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas anta en plan för kärntekniska anläggningar. Vid antagandet av en sådan plan ska 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken tillämpas.

Av paragrafen framgår att regeringen får anta en plan för kärntekniska anläggningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.1.

Regeringen får anta en plan för kärntekniska anläggningar till vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas. Det är upp till regeringen att avgöra om den ska anta en plan eller inte. Av 10 §

framgår dock att regeringen får godkänna en ansökan endast om det finns en gällande plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan.

En förutsättning för att regeringen ska få anta en plan är att det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken att uppföra och driva kärntekniska anläggningar på det planlagda området. Det ska också vara förenligt med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken att bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. Det kan exempelvis avse hamnar, vägar, ställverk eller avverkning av skog. Det kan vara såväl nya verksamheter som ändringar av befintliga. Det område som ska bedömas omfattar det planlagda området, men kan också omfatta områden som påverkas utanför det planlagda området.

Regeringens beslut att anta en plan för kärntekniska anläggningar ska innehålla regeringens bedömning av om det är lämpligt att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning på det ansökta området, skälen för bedömningen och en karta över det område som omfattas av planen.

I vissa fall kan det antas att det finns allmänna intressen som kommer att bli svåra att tillgodose i och med genomförandet av planen, exempelvis på grund av att allmänheten inte kommer ha tillträde till vissa delar av det berörda området. Detta bör då framgå av planbeslutet. Regeringens prövning syftar till att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för. Regeringen kan vid sin prövning väga in även andra allmänna intressen än de som framgår av 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken, t.ex. sysselsättning, bostadspolitik och energipolitiska mål.

Regeringens planbeslut är vägledande, men inte bindande, i förhållande till de miljöbedömningar som görs för samma mark- och vattenområden enligt andra lagar. Planen är exempelvis vägledande när en kommun prövar ärenden om lov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen (2010:900) eller vid mark- och miljödomstolens tillståndsprövningar enligt miljöbalken. De ställningstaganden och intresseavvägningar som framgår av planen bör tjäna som ledning för länsstyrelsen i dess arbete med att verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses.

Planen gäller inte i förhållande till en viss aktör, utan för var och en som ansöker om godkännande av att få uppföra en kärnteknisk anläggning av den typ och på den plats som anges i planen, se 10 §.

12 § En plan för kärntekniska anläggningar får endast antas om någon har ansökt om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Planen ska åtminstone omfatta vad som framgår av ansökan i fråga om typ av kärntekniska anläggningar och det område som anläggningarna ska uppföras på.

I planen ska det anges

1. vilka typer av och hur många kärntekniska anläggningar som får uppföras och var dessa får lokaliseras, och
2. vilket område som behöver tas i anspråk för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas.

Av paragrafen framgår när en plan för kärntekniska anläggningar får antas och vad som ska anges i planbeslutet. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.1.

Av *första stycket* framgår att en plan endast får antas om det finns en ansökan enligt 4 §.

Av *andra stycket* framgår att planen åtminstone ska omfatta den typ eller de typer av kärntekniska anläggningar som en ansökan om godkännande innehåller. Regeringen är dock oförhindrad att även planlägga för ett större antal och andra typer av kärntekniska anläggningar än vad som framgår av en ansökan. Att det är typen av anläggning som avses innebär att planen kommer innehålla uppgifter om kärntekniska anläggningar av ett visst slag, t.ex. kärnkraftsreaktorer, anläggningar för framställning av kärnbränsle eller anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle, och inte om specifika anläggningar. I beskrivningen av en typ av kärnteknisk anläggning bör planen innehålla uppgifter om t.ex. högsta tillåtna termiska effekt för en kärnkraftsreaktor eller produktionskapacitet i en kärnbränslefabrik. För ett slutförvar bör den tekniska lösning som får användas för slutförvaring av använt kärnbränsle beskrivas. Det finns inget hinder för att en plan omfattar anläggningar för olika ändamål, exempelvis en kärnkraftsreaktor och ett mellanlager.

Vidare framgår att planen åtminstone ska omfatta det område som angetts i en ansökan för de kärntekniska anläggningarna. Regeringen är oförhindrad att utöka planen till ett större område än vad som framgår av ansökan och bestämmer själv var kärntekniska anläggningar lämpligen lokaliseras inom det planlagda området.

Av *tredje stycket första punkten* framgår att det i planen ska anges vilka typer av och hur många kärntekniska anläggningar som får uppföras och var dessa får lokaliseras. Den exakta lokaliseringen behöver inte anges men däremot en precisering av inom vilken del av området som uppförandet får ske.

Av *andra punkten* framgår att det i planen ska anges vilket område som behöver tas i anspråk för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas. Med detta avses det område som direkt kommer att påverkas av att en kärnteknisk anläggning uppförs. Däremot avses inte ytterligare områden där andra typer av verksamheter kan komma att behöva bedrivas eller åtgärder vidtas för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas.

13 § Bestämmelser om strategiska miljöbedömningar vid upprättandet av planer och program finns i 6 kap. miljöbalken. Vid upprättandet av en plan för kärntekniska anläggningar ska det som sägs i 6 kap. miljöbalken om en myndighet eller kommun vid tillämpningen av det kapitlet avse regeringen.

Paragrafen reglerar utförandet av strategiska miljöbedömningar i samband med att regeringen ska anta planer för kärntekniska anläggningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.1.

Paragrafen innebär att bestämmelserna om strategiska miljöbedömningar i 6 kap. miljöbalken ska tillämpas när regeringen ska anta en plan för kärntekniska anläggningar. Bestämmelserna gäller enligt sin lydelse myndigheter och kommuner, men det som sägs om myndigheter och kommuner ska i stället avse regeringen. I en strategisk miljöbedömning ingår enligt 6 kap. 9 § miljöbalken att

1. samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (avgränsningssamråd),

2. ta fram en miljökonsekvensbeskrivning,
3. ge tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan, och
4. ta hänsyn till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter innan planen antas eller läggs till grund för reglering.

Regeringen har därmed en skyldighet att genomföra samråd m.m. I 6 kap. miljöbalken finns även bestämmelser om bl.a. innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen, samråd med andra länder och innehållet i beslutet att anta en plan.

Av 6 kap. 5 § miljöbalken framgår att en myndighet som upprättar en plan inte behöver undersöka om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, om frågan om betydande miljöpåverkan är avgjord genom föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 4 § i samma kapitel. När en ny plan för kärntekniska anläggningar tas fram kommer frågan om betydande miljöpåverkan sannolikt alltid att vara avgjord genom regeringens föreskrifter. Sådana föreskrifter finns i miljöbedömningsförordningen (2017:966). Däremot bör en ändring av en befintlig plan enligt 18 § i vissa fall kunna genomföras utan att ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det kan exempelvis vara fallet vid en mindre inskränkning av det område som planen ska omfatta.

Regeringen kan uppdra åt att en myndighet att bistå regeringen i arbetet med att genomföra delar av den strategiska miljöbedömningen.

14 § En miljökonsekvensbeskrivning behöver inte tas fram vid en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, om

1. planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som också har prövats eller ska prövas i ett ärende om detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900), och

2. miljökonsekvensbeskrivningen i ett ärende som avses i 1 är aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar.

I paragrafen framgår när en miljökonsekvensbeskrivning inte behöver tas fram vid en strategisk miljöbedömning. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.1.

Av 6 kap. 9 § miljöbalken framgår att framtagandet av en miljökonsekvensbeskrivning är en del av en strategisk miljöbedömning. Förevarande paragraf innebär att det i vissa fall är möjligt att använda en miljökonsekvensbeskrivning från ett ärende om detaljplan i en strategisk miljöbedömning enligt denna lag, om regeringen bedömer att den är aktuell och tillräcklig.

I en punktlista anges de förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att en miljökonsekvensbeskrivning inte ska behöva tas fram.

I *första punkten* anges att planen för kärntekniska anläggningar enbart ska gälla åtgärder som också har prövats eller ska prövas genom en detaljplan enligt plan- och bygglagen. Om planen till någon del avser åtgärder som avviker från detaljplanen, är paragrafen inte tillämplig. Detaljplanen kan dock reglera ett större område än vad planen för kärntekniska anläggningar omfattar. Om detaljplaneärendet inte är avgjort följer av *andra punkten* att ärendet måste ha kommit så långt att en miljökonsekvensbeskrivning är färdigställd.

Av andra punkten framgår också att miljökonsekvensbeskrivningen i detaljplaneärendet ska vara aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar. Det innebär att utredningen ska uppfylla kraven i 6 kap. 11 § miljöbalken. Miljökonsekvensbeskrivningen är t.ex. inte aktuell om det har kommit fram nya uppgifter om miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt.

Om en miljökonsekvensbeskrivning inte behöver tas fram, behövs inte heller något avgränsningssamråd, som är ett samråd om hur en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (6 kap. 9 § 1 miljöbalken).

15 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges hur länge planen gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

Om giltighetstiden löper ut medan det pågår tillståndsprövningar enligt miljöbalken för kärntekniska anläggningar ska planen fortsätta att gälla till dess att ärendena är slutligt avgjorda, om

1. anläggningarna omfattas av planen, och
2. det finns en pågående prövning av eller ett godkännande för anläggningarna enligt denna lag.

I paragrafen regleras giltighetstiden för planen för kärntekniska anläggningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.2.

Av *första stycket* framgår att det ska anges en giltighetstid för planen. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år. Tiden bör bestämmas så att det finns rimliga möjligheter för den som avser att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning att ge in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken.

I *andra stycket* regleras att giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar automatiskt förlängs, om det vid tidpunkten när en plans giltighetstid löper ut pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en anläggning som omfattas av planen och som det finns en pågående prövning av eller ett godkännande för enligt förevarande lag. Om det pågår flera tillståndsprövningar enligt miljöbalken för det område och de anläggningar som planen avser, förlängs giltigheten till dess att samtliga ärenden för den eller de kärntekniska anläggningar som planen omfattar är slutligt avgjorda. Om det kommer in ytterligare ansökningar efter det att planen automatiskt har förlängts, kommer planen att vara giltig även till dess att dessa ärenden är slutligt avgjorda. Giltighetstiden förlängs endast om det finns pågående mål om kärntekniska anläggningar som omfattas av planen. En ansökan om tillstånd för andra anläggningar än kärntekniska anläggningar som behövs för bedrivandet av de kärntekniska anläggningarna innebär inte att giltighetstiden förlängs.

Motsatsvis kommer en plan om kärntekniska anläggningar vars giltighetstid automatiskt har förlängts att upphöra att gälla när det inte längre pågår någon prövning enligt miljöbalken för det område och de anläggningar som planen avser.

I det fallet att det kommer in en ansökan om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning för ett område som tidigare har omfattats av ett planbeslut men för vilket planen har upphört att gälla, behöver regeringen ta fram en ny plan, om den avser att pröva ansökan.

16 § Regeringen får på begäran av den som har ansökt om godkännande av en kärnteknisk anläggning besluta att förlänga giltighetstiden för en plan för kärn-

tekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan med fem år i taget.

Berörda kommuner ska få tillfälle att yttra sig innan regeringen beslutar att förlänga en plan.

Av paragrafen framgår att giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar kan förlängas. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.2.

Av *första stycket* framgår att regeringen, på begäran av den som lämnat in en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning, får besluta att förlänga en plan för kärntekniska anläggningar med fem år i taget. Det kan vara en sökande i ett pågående ärende enligt förevarande lag, eller någon som tidigare har fått ett godkännande enligt lagen. Det kan bli aktuellt om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av en plan kommer att lämnas, men inte inom planens giltighetstid. En aktör kan t.ex. ha påbörjat ett avgränsningssamråd inom ramen för en specifik miljöbedömning eller ha tagit fram en övergripande beskrivning av den planerade anläggningen med en trovärdig tidsplan för när denna ska uppföras och tas i drift.

Utöver möjligheten till förlängning i denna paragraf kan det enligt 15 § andra stycket ske en automatisk förlängning.

Med berörda kommuner i *andra stycket* avses den kommun eller de kommuner inom vars område den kärntekniska anläggningen ska uppföras och drivas.

17 § Regeringen får ändra en plan för kärntekniska anläggningar om det behövs för att kunna godkänna en ansökan som har kommit in efter att planen har antagits.

Planen får dock inte ändras om

1. det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som

a) omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte omfattas av planen, och

b) det finns ett godkännande för enligt denna lag, eller

2. det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

När en plan ändras ska 11–14 och 19 §§ tillämpas.

I paragrafen regleras när en plan för kärntekniska anläggningar kan ändras. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.3.

Enligt *första stycket* är det en förutsättning för att ändra en plan för kärntekniska anläggningar att det behövs för att en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning som inkommit efter att planen antagits enligt denna lag ska kunna godkännas.

Enligt *andra stycket första punkten* får regeringen inte ändra en plan, om det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte längre omfattas av planen. Med pågående tillståndsprövning avses tiden från det att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken har lämnats till prövningsmyndigheten till dess att prövningen enligt miljöbalken är slutligt avgjord. För att en kärnteknisk anläggning ska omfattas av en plan krävs att anläggningen ligger inom det område och är en sådan anläggning som ryms inom planen, se 12 §.

Av *andra punkten* framgår att regeringen inte får ändra en plan om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen kommer att lämnas in inom planens giltighetstid. För att det ska kunna antas att en ansökan kommer att lämnas in kan den eller de som har ansökt om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar för det område som planen avser behöva få tillfälle att yttra sig. Om regeringen har underrättats om att någon ytterligare aktör är intresserad av att inom området uppföra och driva en kärnteknisk anläggning som planen omfattar, kan även den aktören behöva få tillfälle att yttra sig. Det bör krävas mer än endast ett påstående om att en ansökan kommer att lämnas in. Att en aktör har påbörjat ett avgränsningsområde inom ramen för en specifik miljöbedömning eller om det finns en övergripande beskrivning av den planerade anläggningen, med en trovärdig tidsplan för när ansökan ska ges in, kan vara tillräckligt.

Av *tredje stycket* framgår att en ändring av en plan behandlas på samma sätt som en ny plan. De paragrafer som avser antagande av en plan blir därför tillämpliga även vid en ändring av en plan. Det innebär att 11–14 §§ är tillämpliga och att kommunens tillstyrkande normalt krävs för att ändra planen, se 19 §.

18 § Regeringen får upphäva en plan för kärntekniska anläggningar, om

1. det inte pågår en tillståndsprovning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som planen avser och som det finns ett godkännande för enligt denna lag, och

2. det inte kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

Om en plan upphävs ska regeringen informera berörda myndigheter och kommuner.

I paragrafen regleras regeringens möjligheter att upphäva en plan för kärntekniska anläggningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.3.

Med pågående tillståndsprovning enligt *första stycket första punkten* avses tiden från det att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken har lämnats till prövningsmyndigheten till dess att prövningen enligt miljöbalken är slutligt avgjord.

Av *andra punkten* framgår att regeringen inte får upphäva en plan om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en anläggning som omfattas av planen som det finns ett godkännande för kommer att lämnas in inom planens giltighetstid, se kommentaren till 17 § första stycket 2 om vad som avses med detta.

Av *andra stycket* framgår att regeringen ska informera berörda myndigheter och kommuner om en plan upphävs. Med berörda avses de myndigheter och kommuner som planen kan vara vägledande för i olika typer av beslut.

Kommunens tillstyrkande

19 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning och besluta om en plan för kärntekniska anläggningar, endast om den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan respektive planen.

Ett tillstyrkande gäller i fem år.

I fråga om mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall får regeringen fatta beslut enligt första stycket trots att en kommun inte har tillstyrkt ansökan eller planen, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen uppförs och drivs och det inte finns någon annan plats

1. som bedöms vara lämpligare för anläggningen, eller
2. som är lämplig och har anvisats för anläggningen inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

I paragrafen behandlas den s.k. kommunala vetorätten. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

Av *första stycket* framgår att regeringen är förhindrad att godkänna en ansökan och besluta om en plan för en kärnteknisk anläggning, om inte den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan om godkännande för en kärnteknisk anläggning och planen. Detta innebär att kommunen behöver tillstyrka även en ansökan som avser ett område som omfattas av en befintlig plan för kärntekniska anläggningar. Om det område som omfattas av planen sträcker sig över flera kommuner, krävs det att alla berörda kommuner tillstyrker ansökan och planen.

Av *andra stycket* framgår att kommunens tillstyrkande av en ansökan eller en plan gäller i fem år. Det innebär att om handläggningen av en ansökan om godkännande eller frågan om plan dröjer längre än så, krävs det ett nytt tillstyrkande. När planen väl har beslutats kan dock kommunen inte påverka dess giltighet genom att ta tillbaka sitt tillstyrkande.

I *tredje stycket* införs en ventil för regeringen från kravet på kommunens tillstyrkande i fråga om mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämnen eller kärnavfall. Stycket har formulerats med 17 kap. 6 § andra stycket miljöbalken som förebild (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 221).

Regeringens godkännande förfaller om det inte finns en plan

20 § Ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller om det inte längre finns en giltig plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som godkännandet avser.

Godkännandet förfaller dock inte för en kärnteknisk anläggning som det har meddelats ett tillstånd för enligt miljöbalken.

I paragrafen regleras när ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.2.

Av *första stycket* framgår att ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller om det inte längre finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i godkännandet. Det kan vara fallet om en plan för kärntekniska anläggningar upphävs, ändras eller om dess giltighetstid löpt ut. Det innebär att godkännandet inte längre kan ersätta regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken.

Av *andra stycket* framgår att ett godkännande för en kärnteknisk anläggning inte förfaller, om ett tillstånd enligt miljöbalken har meddelats för anläggningen i fråga.

Rätt att meddela föreskrifter

21 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om vad en ansökan enligt 4 § ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 1.2.2.

Inkraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 17 juni 2026.

2. Lagen får tillämpas på ansökningar som lämnas in efter den 17 mars 2026.

I första punkten föreskrivs att lagen träder i kraft den 17 juni 2026.

I andra punkten tydliggörs att lagen får tillämpas på ansökningar som lämnas in efter den 17 mars 2026.

Övervägandena finns i avsnitt 7.

9.2 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

10 kap. Verksamheter som orsakar miljöskador

Statens ansvar i fråga om vissa kärntekniska verksamheter

3 a § Staten är ensam ansvarig för det avhjälpande som ska ske enligt bestämmelserna i detta kapitel i fråga om sådana slutligt förslutna geologiska slutförvar som avses i 6 e § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Paragrafen reglerar statens ansvar för avhjälpande av föroreningsskador och allvarliga miljöskador orsakade av slutligt förslutna geologiska slutförvar för använt kärnbränsle och kärnavfall.

En följdändring görs eftersom den paragraf i kärntekniklagen som reglerar tidpunkten för när staten övertar ansvaret för verksamheten enligt den lagen får en ny beteckning.

16 kap. Allmänt om prövningen

Kärntekniska anläggningar

11 a § *En ansökan om tillstånd enligt 9 kap. för en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar får tas upp till prövning och handläggas fram till den tidpunkt då domstolen enligt 21 kap. 7 § ska avge ett eget yttrande inför regeringens prövning av tillåtligheten enligt 17 kap. 1 §.*

I paragrafen, som är ny, anges hur en ansökan om tillstånd för en kärnteknisk anläggning får handläggas. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.1.

En ansökan om tillstånd för en anläggning som regeringen handlägger en ansökan om godkännande av enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar får endast handläggas fram till den tidpunkt då domstolen ska avge ett eget yttrande för regeringens prövning av tillåtligheten enligt 17 kap. 1 §. Om regeringen vid den tidpunkten ännu inte har prövat frågan om godkännande av anläggningen ska målet vila i väntan på regeringens beslut om godkännande. Av 2 § lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar följer att med kärntekniska anläggningar avses bl.a. kärnkraftsreaktorer, forsknings-

reaktorer och anläggningar för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall.

17 kap. Regeringens tillåtlighetsprövning

Obligatorisk tillåtlighetsprövning

1 § Regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

1. en kärnteknisk anläggning enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, om

a) aktiviteten från avfallet i anläggningen vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, eller 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen, och

b) anläggningen inte är godkänd enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar på ansökan av den som ansöker om tillstånd enligt denna balk,

2. allmänna farleder, och

3. geologisk lagring av koldioxid, om verksamheten inte avser lagring för forskningsändamål av mindre än 100 000 ton koldioxid.

I paragrafen regleras när regeringen ska pröva tillåtligheten av vissa nya verksamheter. Övervägandena finns i avsnitten 5.1. och 5.6.2.

I *första punkten a* införs en gräns för vilka kärntekniska anläggningar som ska omfattas av regeringens tillåtlighetsprövning. De kärntekniska anläggningar som undantas från paragrafens tillämpningsområde är mindre anläggningar med begränsad risk, som exempelvis markförvar.

Första punkten b innebär att regeringen inte ska pröva tillåtligheten av en anläggning som har godkänts enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar, om ansökan om miljötillstånd görs av samma aktör som har fått godkännandet. Ett godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar kan alltså inte överlåtas till någon annan.

Förutsättningar för tillåtlighet

6 a § Regeringen får tillåta en kärnteknisk anläggning endast om den typ av verksamhet som ska bedrivas är berättigad på grund av att fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som den kan medföra.

I paragrafen, som är ny, anges förutsättningar som ska vara uppfyllda för att regeringen ska få tillåta en kärnteknisk anläggning. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.2.

Regeringens bedömning avser den typ av verksamhet som ska bedrivas enligt ansökan. Att det är typen av verksamhet som ska bedömas innebär att bedömningen ska göras oberoende av var verksamheten ska lokaliseras. För framställning av kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med framställning av kärnbränsle (bränslefabriker). För en reaktor görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med reaktormodeller som har jämförbar teknik. För ett slutförvar för använt kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med slutförvaring av använt kärnbränsle med samma tekniska slutförvarslösning.

För en bränslefabrik är fördelen produktion av kärnbränsle till reaktorer. För en reaktor kan fördelen vara att den producerar el, fjärrvärme eller bidrar till forskning och utveckling. För ett slutförvar för använt kärn-

bränsle är fördelen att verksamheten innebär en slutlig lösning för omhändertagandet av det använda kärnbränslet.

Med nackdelar avses alla tänkbara negativa aspekter med en verksamhet. En nackdel kan t.ex. vara skador på människors hälsa och miljön som en följd av exponering av joniserande strålning. Hänsyn ska även tas till ekonomiska, samhällseliga och miljömässiga konsekvenser som inte är en direkt följd av skadlig verkan av joniserande strålning. Vid bedömningen av nackdelar ska konsekvenser vid olika tänkbara skeenden i en verksamhet beaktas, som exempelvis vid normal drift, potentiella olyckor, transporter och avfallshantering.

Eftersom bedömningen inte avser en viss aktör, plats eller anläggning, kan en tidigare gjord bedömning beaktas vid en ny prövning av samma typ av verksamhet, förutsatt att verksamhetens för- eller nackdelar inte har förändrats på ett avsevärt sätt.

Om regeringen har bedömt att en anläggning är berättigad enligt denna lag ska inte någon ytterligare bedömning göras i en efterföljande tillståndsprocess enligt kärntekniklagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 17 juni 2026.

2. Äldre bestämmelser gäller för mål som har inletts före den 17 mars 2026.

I första punkten föreskrivs att lagen träder i kraft den 17 juni 2026.

I andra punkten tydliggörs att förändringarna i lagstiftningen inte ska tillämpas i sådana mål där ansökan kommit in till mark- och miljödomstolen före den 17 mars 2026.

Övervägandena finns i avsnitt 7.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Inledande bestämmelser

2 § I denna lag avses med

1. kärnteknisk anläggning:

a) anläggning för utvinning av kärnenergi (kärnkraftsreaktor),

b) annan anläggning i vilken en självunderhållande kärnreaktion kan ske, såsom forskningsreaktor,

c) anläggning för utvinning, framställning, hantering, bearbetning, förvaring som avses bli bestående (slutförvaring) eller annan förvaring (lagring) av kärnämne, och

d) anläggning för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall,

2. kärnämne:

a) uran, plutonium eller annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi (kärnbränsle) eller förening i vilken sådant ämne ingår,

b) torium eller annat ämne som är ägnat att omvandlas till kärnbränsle eller förening i vilken sådant ämne ingår, och

c) använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar,

3. kärnavfall:

a) använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar,

b) radioaktivt ämne som har bildats i en kärnteknisk anläggning och som inte har framställts eller tagits ur anläggningen för att användas i undervisnings- eller forskningssyfte eller för medicinska, jordbrukstekniska eller kommersiella ändamål,

c) material eller annat som har tillhört en kärnteknisk anläggning och blivit radioaktivt förorenat samt inte längre ska användas i en sådan anläggning, och

d) radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas,

4. kärnteknisk utrustning:

a) utrustning eller material som särskilt har konstruerats eller ställts i ordning för bearbetning, användning eller framställning av kärnämne, och

b) utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,

5. radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som

a) inbegriper en strålkälla,

b) har medfört eller kan befaras medföra skada, och

c) kräver omedelbara åtgärder, och

6. geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i *berggrunden* och som ska ge isolering från biosfären av *kärnavfall, kärnämne som inte ska användas på nytt eller annat radioaktivt avfall*.

I paragrafen förklaras vad som avses med vissa ord och uttryck i lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Förklaringen av permanent avstängd reaktor i hittillsvarande fjärde punkten utgår.

Med berggrund i *sjätte punkten*, som motsvarar hittillsvarande sjunde punkten, avses det fasta berg som tillsammans med ett jordtäckte vanligtvis utgör jordytan i Sverige. Ordet har en bredare betydelse än det hittillsvarande uttrycket geologisk formation.

Tillståndsplikt m.m.

5 § Det är förbjudet att utan tillstånd enligt denna lag bedriva kärnteknisk verksamhet.

Tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som avser en kärnteknisk anläggning som regeringen har godkänt enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar prövas av den myndighet som regeringen bestämmer. Andra frågor om tillstånd prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Tillstånd får inte ges till en kärnteknisk verksamhet som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

I paragrafen regleras frågor om tillstånd till kärnteknisk verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.1 och 6.1.

Av det nya *andra stycket* framgår att tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som omfattar en kärnteknisk anläggning som regeringen har godkänt enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar ska prövas av den myndighet som regeringen bestämmer. Om en ansökan om tillstånd till kärnteknisk verksamhet även avser en kärnteknisk anläggning som inte har godkänts av regeringen så ska ansökan i denna del prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Av *tredje stycket* framgår att det inte är möjligt att ge tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som avser en kärnteknisk anläggning, om

regeringen handlägger en ansökan om godkännande av anläggningen enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar. Ett ärende får dock handläggas fram till dess att tillståndsbeslutet ska fattas. Förbudet gäller bara till dess att regeringen har prövat frågan om godkännande av anläggningen eller handläggningen av ärendet har avslutats på något annat sätt. Detta gäller oavsett om regeringen beslutar att godkänna anläggningen, avslå ansökan eller inte ta upp ansökan till prövning.

5 a § Det är förbjudet att utan särskilt tillstånd av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer

1. i Sverige slutförvara eller i avvaktan på slutförvaring mellanlagra kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett att användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i ett annat land, eller

2. utomlands slutförvara kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett att användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i Sverige.

Tillståndsplikten enligt första stycket 2 gäller inte

1. kärnavfall eller kärnämne som efter behandling eller upparbetning i Sverige ska slutförvaras i det land där avfallet har uppkommit eller ämnet har sitt ursprung, eller

2. sådant använt kärnbränsle från forskningsreaktorer som i enlighet med tillämpliga internationella avtal sänds till ett land som tar emot bränsle för forskningsreaktorer eller tillverkar sådant bränsle.

Ett tillstånd enligt första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutförvaring i det andra landet från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.

I paragrafen regleras när det krävs särskilt tillstånd för att slutförvara eller mellanlagra kärnämne eller kärnavfall.

I första stycket görs en redaktionell ändring.

Tredje stycket, som är nytt, motsvarar hittillsvarande 5 b § tredje stycket.

5 b § Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas.

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

I paragrafen regleras vilka bestämmelser i miljöbalken som är tillämpliga vid en prövning av ärenden enligt denna lag.

Paragrafens hittillsvarande andra stycke flyttas till 5 j § och dess tredje stycke flyttas till 5 a §.

Andra stycket, som är nytt, motsvarar hittillsvarande 6 §.

Hittillsvarande tredje stycket flyttas till 5 a § tredje stycket.

5 d § Regeringen får meddela föreskrifter om vad som krävs för att ett sådant avtal om slutförvaring som avses i 5 a § tredje stycket ska kunna godtas som grund för ett tillstånd.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om vad som krävs för att ett avtal med ett annat land om slutförvaring ska kunna godtas.

Ändringen är en följd av att 5 b § tredje stycket flyttas till 5 a § tredje stycket.

5 j § Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen (2018:396).

Paragrafen, som är ny, motsvarar hittillsvarande 5 b § andra stycket.

Förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion

6 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska på begäran av den som avser att konstruera, leverera, uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning ge ett förhandsbesked i frågan om anläggningens konstruktion eller en del av den uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som får begära ett förhandsbesked och vad en sådan begäran får avse. Paragrafens tidigare innehåll framgår nu av 5 b § andra stycket. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Av paragrafen framgår att den som avser att konstruera, leverera, uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning får begära ett förhandsbesked. Ett förhandsbesked är ett beslut om huruvida hela eller delar av en kärnteknisk anläggnings konstruktion uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar. Beskedet avser den konstruktion som ansökan avser och innebär inte en prövning av den aktör som har ansökt om förhandsbeskedet eller i förhållande till en viss plats. Ett förhandsbesked är bindande i den utsträckning som framgår av 6 c och 6 d §§.

Ett förhandsbesked kan avse hela den kärntekniska anläggningens konstruktion eller delar av den. Med delar av en kärnteknisk anläggnings konstruktion avses inte bara delar av den faktiska utformningen av anläggningen utan även tillverknings- och installationsprocesser eller andra frågor som har samband med anläggningens konstruktion.

Ett förhandsbesked kan begäras av exempelvis en aktör som avser att ansöka om tillstånd eller en tillverkare som har konstruerat en kärnteknisk anläggning eller som avser att konstruera en sådan. Även en leverantör av en kärnteknisk anläggning kan begära ett förhandsbesked. Det finns inga hinder för att flera aktörer går samman och begär ett förhandsbesked tillsammans.

Det går bara att begära ett förhandsbesked i fråga om kärntekniska anläggningar och inte för andra kärntekniska verksamheter. Det är inte möjligt för den som ansöker om ett förhandsbesked att inom ramen för denna process få råd eller vägledning i en viss fråga, utan förhandsbeskedet är en bedömning av om en konstruktion uppfyller ställda krav.

Ett förhandsbesked kan avse såväl nya som befintliga kärntekniska anläggningar. Exempelvis kan en aktör som avser att höja en kärnkraftsreaktors termiska effekt ansöka om förhandsbesked för den ändring av anläggningens konstruktion som effekthöjningen innebär.

Myndigheten ska pröva om den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller gällande krav i fråga om strålskydd och säkerhet. Prövningen är begränsad till de uppgifter som har lämnats i ansökan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vad en begäran om förhandsbesked ska innehålla.

6 a § *Den myndighet som avses i 6 § får, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet, besluta att*

- 1. begränsa omfattningen av ett förhandsbesked, eller*
- 2. avstå från att pröva en begäran om förhandsbesked.*

Paragrafen, som är ny, gör det möjligt för den myndighet som ska pröva en ansökan om förhandsbesked att begränsa omfattningen av en sådan prövning eller helt avstå från att ta upp en ansökan till prövning. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Den myndighet som ska pröva en ansökan om förhandsbesked får, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet, begränsa omfattningen av förhandsbeskedet eller avstå från att ta upp en ansökan till prövning. Förhandsbesked kan alltså lämnas för en mindre del av en konstruktion jämfört med vad som framgår av ansökan. Om myndigheten parallellt behöver hantera flera omfattade prövningar om förhandsbesked, eller en kombination av förhandsbesked och tillståndsprövningar, kan detta leda till att myndigheten av resursskäl måste begränsa omfattningen av ett förhandsbesked eller helt avstå från att pröva en sådan ansökan. En begränsning kan också bli aktuell om hela eller delar av den konstruktion som ska bedömas är för utvecklad för att det ska vara meningsfullt att meddela ett förhandsbesked för hela eller delar av konstruktionen. Myndigheten kan också göra bedömningen att ett förhandsbesked inte är lämpligt för en viss typ av kärnteknisk anläggning. Det skulle exempelvis kunna bli fallet för en mindre omfattade anläggning med mycket begränsade mängder kärnämnen eller kärnavfall.

Beslut enligt denna paragraf får inte överklagas, se 23 § tredje stycket.

6 b § *I ett förhandsbesked som innebär att konstruktionen uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, ska det anges hur länge förhandsbeskedet gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år från det att förhandsbeskedet fick laga kraft.*

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om hur länge ett förhandsbesked ska gälla. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

I ett förhandsbesked ska det i vissa fall anges hur länge förhandsbeskedet gäller. Detta ska bara anges om ett förhandsbesked innebär att den konstruktion som förhandsbeskedet avser i sin helhet uppfyller ställda krav. Det är endast då som förhandsbeskedet blir bindande, se 6 c §. Om den myndighet som avses i 6 a § har begränsat omfattningen av ett förhandsbesked så är det den del av konstruktionen som prövas i det begränsade förhandsbeskedet som ska uppfylla samtliga krav.

Ett positivt förhandsbesked gäller i minst fem år och högst femton år från det att förhandsbeskedet fick laga kraft. Hur länge ett förhandsbesked

ska vara bindande får avgöras i det enskilda fallet, bland annat beroende på vilken typ av anläggning det rör sig om och om det är hela eller delar av en konstruktion som prövas. I denna bedömning bör exempelvis teknikutveckling och andra omständigheter som kan påverka förhandsbeskedet beaktas.

6 c § *Ett förhandsbesked är bindande vid en senare tillståndsprövning, om*

1. beskedet innebär att den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar,

2. beskedet har fått laga kraft, och

3. en tillståndsansökan har gjorts inom den tid som förhandsbeskedet gäller.

I paragrafen, som är ny, regleras under vilka förutsättningar ett förhandsbesked är bindande vid en tillståndsprövning. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Av *första punkten* framgår att ett förhandsbesked endast är bindande om beskedet innebär att den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller gällande krav i fråga om strålskydd och säkerhet. Ett förhandsbesked kan avse hela eller delar av en kärnteknisk anläggnings konstruktion. Vad som ska bedömas och vilka krav som ska uppfyllas beror därför på vad ansökan innehåller. En förutsättning för att förhandsbeskedet ska vara bindande är att den konstruktion som prövas i sin helhet anses uppfylla ställda krav. Om förhandsbeskedet är negativt, dvs. samtliga krav anses inte vara uppfyllda, kommer förhandsbeskedet inte att vara bindande. I ett sådant fall är det möjligt att ansöka om ett förhandsbesked på nytt eller att ansöka om tillstånd trots förhandsbeskedet.

Av *andra punkten* framgår att ett förhandsbesked blir bindande först efter att det har fått laga kraft.

Av *tredje punkten* framgår att ett förhandsbesked endast är bindande vid en tillståndsprövning om en ansökan om tillstånd har gjorts inom den tid som förhandsbeskedet gäller. För en tillståndsansökan som lämnas in efter denna tidpunkt kommer förhandsbeskedet inte att vara bindande. Det utesluter inte att en sökande kan hänvisa till tidigare bedömningar som stöd för att samma bedömning bör göras när sökanden ansöker om tillstånd, om förutsättningarna fortfarande är desamma. Prövningsmyndigheten avgör dock själv om den kan göra samma bedömning som tidigare.

Ett förhandsbesked kan enligt 23 § överklagas.

6 d § *Trots 6 c § är ett förhandsbesked inte bindande, om*

1. en författning har ändrats efter att förhandsbeskedet beslutades och ändringen har betydelse för bedömningen i beskedet,

2. de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats och ändringarna har betydelse för säkerheten eller strålskyddet i den kärntekniska anläggningen, eller

3. förhandsbeskedet har lämnats på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter och uppgifterna har haft betydelse för bedömningen i beskedet.

Paragrafen, som är ny, innebär att ett förhandsbesked under vissa förutsättningar inte är bindande för den tillståndsprövande myndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Första punkten avser ändringar i lag, förordning eller myndighetsföreskrifter som har gjorts efter att ett förhandsbesked beslutats och som har betydelse för bedömningen i förhandsbeskedet. Om det genom en författningsändring tillkommit ytterligare krav eller om befintliga krav ändras och detta påverkar den bedömning som gjordes i förhandsbeskedet, är förhandsbeskedet inte längre bindande. Om det har gjorts författningsändringar som visserligen berör en fråga som omfattas av ett förhandsbesked, men som inte påverkar de bedömningar som gjorts i beskedet, är förhandsbeskedet bindande.

Andra punkten aktualiseras om de förutsättningar som låg till grund för förhandsbeskedet har ändrats på ett sätt som har betydelse för säkerheten eller strålskyddet i den kärntekniska anläggningen. Det kan exempelvis avse ny kunskap eller information som har tillkommit efter att förhandsbeskedet beslutades och som medför en annan bedömning i någon säkerhets- eller strålskyddsfråga av betydelse.

Med förutsättningar avses inte ändrade uppgifter i förhållande till ansökan. Ett förhandsbesked är alltid bara bindande i förhållande till de uppgifter som låg till grund för förhandsbeskedet. Den som har fått ett förhandsbesked och som vill att ändrade förhållanden ska beaktas får ansöka om ett nytt förhandsbesked.

Även om uppgifterna som låg till grund för förhandsbeskedet inte ändras så kan den tillståndsprövande myndigheten, vid en sammantagen bedömning av ett mer omfattande underlag i samband med tillståndsprövningen, anse att förutsättningarna ändrats och göra en annan bedömning i förhållande till den bedömning som gjordes i förhandsbeskedet. Sådana ändrade förutsättningar kan exempelvis vara om den sökande i sin ansökan om tillstånd väljer en plats som inte kan tillgodose de förutsättningar som konstruktionen visar sig kräva, till exempel tillgång till kylvatten.

Tredje punkten reglerar situationer då oriktiga eller vilseledande uppgifter har legat till grund för förhandsbeskedet. Beskedet är då inte bindande, under förutsättning att dessa uppgifter har haft betydelse för den bedömning som gjorts i beskedet.

Statens ansvar för slutligt förslutna geologiska slutförvar

6 g § Den myndighet som regeringen bestämmer ska vidta de åtgärder som behövs för att fullgöra statens skyldigheter enligt 6 e och 14 b §§.

Paragrafen, som får en ny beteckning, motsvarar hittillsvarande 5 l §.

Anmälningsskyldighet

7 e § En tillståndshavare som har beslutat att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare, ska snarast möjligt anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Av en anmälan ska det framgå vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att reaktorn börjar nedmonteras eller rivs.

Paragrafen, som är ny, innebär att en tillståndshavare som har beslutat att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare ska anmäla detta till

regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Av *första stycket* framgår att en tillståndshavare som har beslutat att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare snarast möjligt ska anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. En kärnkraftsreaktor är avstängd tills vidare om den har tagits ur drift och tillståndshavaren inte avser att återuppta driften. Detta skiljer sig från en reaktor som har stängts av temporärt, t.ex. vid underhållsarbeten.

Av *andra stycket* framgår att anmälan ska innehålla de åtgärder som behöver vidtas för att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att reaktorn börjar nedmonteras och rivs. Med nedmontering avses exempelvis att delar av en anläggning (t.ex. rörledning, tryckkärl) monteras ned. Med rivning avses exempelvis att reaktorinneslutningar och andra byggnader av betong m.m. rivs. Med åtgärder som behöver vidtas avses en samlad analys och bedömning av hur säkerheten och strålskyddet ska upprätthållas under den tid som återstår fram till dess att nedmonteringen eller rivningen påbörjas. Det gäller bland annat vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att upprätthålla personalens arbetsmotivation. Dessutom behöver analyser och bedömningar göras av vilka organisatoriska förändringar som kan bli aktuella efter det att reaktorn tills vidare har stängts av samt av personalbehoven under den kommande avvecklingsfasen. Under den kritiska perioden från beslutet att reaktorn ska stängas av tills vidare till dess att allt kärnbränsle har tagits bort från den kärntekniska anläggningen, kan myndigheten behöva göra särskilda tillsynsinsatser för att följa upp hur säkerhets- och strålskyddsarbetet bedrivs.

En anmälan om att stänga av en reaktor tills vidare utlöser inte en stegvis kontroll enligt 9 a §.

Det finns inget som hindrar att en reaktor som varit tills vidare avstängd tas i rutinmässig drift igen. En förutsättning för detta är dock att de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen och föreskrifter och villkor som meddelats med stöd av dessa lagar är uppfyllda. Om det inför en återstart krävs en sådan ändring av anläggningen som det ska meddelas nytt tillstånd för, kommer bestämmelserna i 9 a § om stegvis kontroll att aktualiseras innan anläggningen får tas i drift igen.

Stegvis kontroll

9 a § *En tillståndshavare ska anmäla till tillsynsmyndigheten innan tillståndshavaren*

1. i samband med uppförandet av en ny kärnteknisk anläggning påbörjar åtgärder på anläggningsplatsen som har betydelse för säkerheten och strålskyddet,

2. påbörjar en sådan ändring av anläggningen som det har meddelats ett nytt tillstånd för,

3. tar en kärnteknisk anläggning i provdrift,

4. tar en kärnteknisk anläggning i rutinmässig drift,

5. påbörjar nedmontering eller rivning av en kärnteknisk anläggning.

En anmälan ska lämnas in för varje åtgärd. Anmälan ska innehålla de uppgifter som behövs för att visa att anläggningen kommer att uppfylla de krav på säkerhet och strålskydd som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av dessa lagar.

Tillståndshavaren får inte vidta en åtgärd som anges i första stycket förrän tillsynsmyndigheten har beslutat att den får vidtas.

Paragrafen, som är ny, innebär att det införs ett förfarande med stegvis kontroll av en kärnteknisk anläggning innan en tillståndshavare får vidta vissa åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Förfarandet med stegvis kontroll innebär att en tillståndshavare inte får vidta vissa åtgärder med en kärnteknisk anläggning utan att tillsynsmyndigheten har kontrollerat att den kärntekniska anläggningen efter åtgärden kommer att uppfylla gällande krav i fråga om strålskydd och säkerhet. Den stegvisa kontrollen aktualiseras alltid efter att ett tillstånd har meddelats. Det gäller såväl när tillstånd meddelats för en ny kärnteknisk anläggning som när en befintlig anläggning ska ändras på ett sådant sätt att ett nytt tillstånd har krävts. Utöver förfarandet med stegvis kontroll har tillsynsmyndigheten ett tillsynsansvar för att se till att en tillståndshavare uppfyller de krav som följer av denna lag och av villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Tillsynsansvaret påverkas inte av att förfarandet med stegvis kontroll införs.

Av *första stycket* framgår att en tillståndshavare ska anmäla till tillsynsmyndigheten innan tillståndshavaren vidtar en åtgärd enligt punkterna 1–5. Åtgärderna aktualiseras vid olika tidpunkter under den kärntekniska anläggningens livscykel.

Med åtgärder på anläggningsplatsen i *första punkten* avses byggnation av en kärnteknisk anläggning och installation av strukturer, system, komponenter och annan utrustning.

Av *andra punkten* framgår att en anmälan ska göras till tillsynsmyndigheten innan tillståndshavaren påbörjar en sådan ändring av anläggningen som det har meddelats nytt tillstånd för. Ett exempel på en ändring av anläggningen som kräver nytt tillstånd är att höja en kärnkraftsreaktors termiska effekt.

En tillståndshavare är trots första och andra punkten oförhindrad att utan anmälan vidta markförberedande åtgärder eller andra förberedande arbeten på anläggningsplatsen som inte kräver tillstånd enligt denna lag eller strålskyddslagen. Det kan avse byggnation av infrastruktur eller uppförande av byggnader eller anläggningar. Det får dock inte vidtas markförberedande åtgärder eller andra förberedande arbeten på anläggningsplatsen som kan komma att påverka möjligheten att uppfylla gällande krav i fråga om säkerhet och strålskydd. Sådana åtgärder kan även kräva tillstånd enligt exempelvis miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900).

Med provdrift i *tredje punkten* avses en process i vilken en kärnteknisk anläggning tas i provdrift med kärnämne eller kärnavfall för att verifiera att de konstruktions-, funktions- och driftkrav är uppfyllda som följer av denna lag, strålskyddslagen och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar. Provdriften ska omfatta hela anläggningen och alla de åtgärder som behövs, även säkerhets- och strålskyddsåtgärder. Sådana säkerhets- och strålskyddsåtgärder kan exempelvis vara åtgärder för fysiskt skydd, strålnings- och utsläppsövervakning och beredskap för att hantera eventuella radiologiska nödsituationer eller andra händelser av betydelse för säkerheten. Dessutom ingår åtgärder för kärnämneskontroll. För en kärnkraftsreaktor innebär provdriften att reaktorhärden laddas med kärnbränslepatroner, görs kritisk och att anläggningen kopplas till det yttre elnätet varpå tester görs vid olika effekt- och driftlägen i verifierande syfte.

För en kärnkraftsreaktor ingår i regel även bränslebyte som en del av provdriften.

Med rutinmässig drift i *fjärde punkten* avses att en kärnteknisk anläggning drivs för det syfte som den uppförts. Den rutinmässiga driften omfattar både planerad drift av anläggningen och eventuella avvikelser från den planerade driften som kan uppkomma. I den rutinmässiga driften ingår, precis som för provdriften, de säkerhets- och strålskyddsåtgärder som behövs. I den rutinmässiga driften för kärnkraftsreaktorer ingår även de bränslebyten som görs under revisioner, nödvändiga underhållsarbeten samt regelbundna provningar, kontroller och andra tester som behövs för att upprätthålla säkerheten. I detta steg ingår även arbetet med att ta bort allt kärnbränsle och annat kärnämne från den kärntekniska anläggningen, som görs efter att en anläggning har stängts av tills vidare men innan nedmontering eller rivning påbörjas.

Med nedmontering eller rivning i *femte punkten* avses nedmontering eller rivning av en kärnteknisk anläggning, tillsammans med omhändertagande av kärnavfallet, som görs efter att en tillståndshavare har tagit bort allt kärnbränsle och annat kärnämne som omfattas av kärnämneskontroll från den kärntekniska anläggningen. Med nedmontering avses exempelvis att delar av en anläggning (t.ex. rörledningar eller tryckkärl) monteras ned. Med rivning avses exempelvis att reaktorinneslutningar och andra byggnader av betong m.m. rivs.

Av *andra stycket* framgår när en anmälan ska lämnas in och vad den ska innehålla. Det kan exempelvis vara uppgifter om tekniska, organisatoriska och administrativa aspekter eller uppgifter om personal. Vad en anmälan behöver innehålla varierar beroende på typen av kärnteknisk anläggning och vilken åtgärd enligt första stycket som anmälan avser. Föreskrifter om vilket underlag som ska lämnas in tillsammans med anmälan kan meddelas med stöd av 9 b §.

Det finns inget som hindrar att de uppgifter som behövs för att få påbörja åtgärder på anläggningsplatsen som har betydelse för säkerhet och strålskydd vid uppförandet av en ny kärnteknisk anläggning eller för att få påbörja en sådan ändring av anläggningen som det har meddelats ett nytt tillstånd för, lämnas in tillsammans med en ansökan om tillstånd enligt 5 §. Det finns inte heller något som hindrar att en tillståndshavare anmäler flera åtgärder i anslutning till varandra. Det kan exempelvis bli aktuellt för enklare anläggningar där behovet av ett provdriftsförfarande är begränsat. Tillståndshavarens anmälan kan då gälla både provdrift och rutinmässig drift. Tillsynsmyndigheten måste dock genomföra sin kontroll stegvis och ha fattat ett beslut om provdrift innan ett beslut om rutinmässig drift fattas. Det är den som lämnar in anmälan som ska visa att anläggningen kommer att uppfylla de krav på säkerhet och strålskydd som följer av denna lag, strålskyddslagen och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av dessa lagar.

Av *tredje stycket* framgår att en tillståndshavare inte får vidta en åtgärd som anges i första stycket förrän myndigheten har kontrollerat och gjort bedömningen att anläggningen kommer att uppfylla de krav på säkerhet och strålskydd som följer av denna lag, strålskyddslagen och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av dessa lagar och som är relevanta för det aktuella steget i den stegvisa kontrollen. Bedömningen ska göras på ett sätt som är anpassat till den kärntekniska anläggningen

och verksamheten. Myndigheten ska fatta ett beslut när kontrollen av en åtgärd är slutförd. Beslutet kan enligt 23 § överklagas.

9 b § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en anmälan enligt 9 a § ska innehålla.*

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad en anmälan enligt 9 a § ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Sådana föreskrifter tar sikte på vilka uppgifter en anmälan behöver innehålla för att myndigheten ska kunna kontrollera att relevanta krav uppfylls.

Allmänna skyldigheter för tillståndshavare

14 § Skyldigheterna enligt 10 § kvarstår till dess att de har fullgjorts, även om

1. ett tillstånd återkallas,
2. ett tillstånds giltighetstid går ut,
3. rätten att driva en kärnkraftsreaktor har upphört att gälla enligt den upphävda lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling, eller

4. en kärnkraftsreaktor *har anmälts som tills vidare avstängd enligt 7 e §.*
Trots första stycket får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ge dispens från skyldigheterna enligt 10 §.

I paragrafen regleras hur länge en tillståndshavares skyldigheter enligt 10 § kvarstår. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Av *fjärde punkten* framgår att en tillståndshavares skyldigheter enligt 10 § för en kärnkraftsreaktor kvarstår även om tillståndshavaren har beslutat att reaktorn ska stängas av tills vidare. En kärnkraftsreaktor är tills vidare avstängd om den har tagits ur drift och tillståndshavaren inte avser att återuppta driften.

Ansvarsbestämmelser m.m.

23 § *Beslut av en lokal säkerhetsnämnd om en begäran enligt 21 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag som inte har fattats av regeringen får överklagas till mark- och miljödomstol.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Trots första stycket får beslut enligt 6 a § inte överklagas.

I paragrafen regleras överklagande av beslut. Paragrafen motsvarar delvis hittillsvarande 24 § första stycket. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Av *första stycket* framgår det att beslut som har meddelats av en lokal säkerhetsnämnd som handlar om att begära upplysningar och handlingar eller att få tillträde till anläggningar eller platser ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut som fattats av en myndighet enligt förevarande lag ska däremot överklagas till mark- och miljödomstol. Av 5 kap. 2 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar följer att myndigheten är part i domstolen om en enskild överklagar dess beslut, dock inte om beslutet överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken.

I fråga om beslut som regeringen har fattat gäller lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.

Av *andra stycket* framgår det att prövningstillstånd krävs för att kammarrätten ska ta upp ett överklagat beslut till prövning.

Av *tredje stycket* följer det att det inte är möjligt att överklaga myndighetens beslut om att begränsa omfattningen av ett förhandsbesked eller att avstå från att pröva en sådan ansökan.

24 § *Beslut enligt 18 § gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.*

I paragrafen regleras att tillsynsbeslut gäller omedelbart. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Paragrafen får ett nytt innehåll. Den motsvarar hittillsvarande 23 § andra stycket.

24 a § *En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga beslut enligt 5 och 8 §§ som inte har fattats av regeringen.*

Paragrafen, som är ny, innebär att en miljöorganisation som uppfyller kriterierna i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga vissa beslut enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga beslut om tillstånd för att bedriva kärnteknisk verksamhet (5 §) och beslut om tillståndsvillkor (8 §) som inte har fattats av regeringen. Om ett sådant beslut i stället har fattats av regeringen, kan en sådan ideell förening eller annan juridisk person ansöka om rättsprövning enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 17 juni 2026.

2. Äldre föreskrifter gäller vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

3. Bestämmelserna i den nya 9 a § ska inte tillämpas om villkor om krav på godkännande inför uppförande, provdrift och rutinmässig drift av en kärnteknisk anläggning har meddelats i beslut enligt äldre föreskrifter.

I första punkten föreskrivs att lagen träder i kraft den 17 juni 2026.

Enligt andra punkten ska de nya bestämmelserna inte tillämpas vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

I tredje punkten föreskrivs att villkor som har meddelats genom beslut enligt bestämmelser i lagen före ikraftträdandet ska fortsätta att gälla.

Övervägandena finns i avsnitt 7.

9.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

2 kap. Domstolarna och deras sammansättning

Mark- och miljödomstolarna

2 § Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Strålsäkerhetsmyndighetens* verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

8 § Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättsens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i andra stycket vilka som ska ingå.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor. *I mål eller ärenden enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.*

Paragraferna reglerar vilken kompetens som ska finnas vid prövningen av mål och ärenden i mark- och miljödomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Beslut enligt kärntekniklagen som har fattats av den myndighet som regeringen bestämmer överklagas till mark- och miljödomstol. I 2 § *andra stycket* läggs Strålsäkerhetsmyndigheten till i uppräknningen av myndigheter inom vars sakområden en särskild ledamot ska ha erfarenhet. I 8 § *andra stycket* läggs det till att de särskilda ledamöterna ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde, om ett mål eller ärende rör ett överklagande av en myndighets beslut enligt kärntekniklagen.

9.5 Förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

10 kap. Tystnadsplikt, överklagande och avgifter

Överklagande

2 a § *Om ett överklagande avser beslut som har fattats enligt både lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och denna lag får förvaltningsrätten lämna över målet till den mark- och miljödomstol som prövar överklagandet enligt lagen om kärnteknisk verksamhet.*

Paragrafen, som är ny, ger en förvaltningsdomstol möjlighet att överlämna ett överklagande till mark- och miljödomstol om överklagandet avser beslut som har fattats enligt både strålskyddslagen och kärntekniklagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Beslut enligt strålskyddslagen överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Enligt den hittillsvarande ordningen är det, med vissa undantag, regeringen som prövar överklaganden av beslut enligt kärntekniklagen. Det kan förekomma att ett överklagande avser beslut som har fattats med stöd av både kärntekniklagen och strålskyddslagen. I sådana fall har allmän förvaltningsdomstol en möjlighet att i vissa fall överlämna mål till regeringen med stöd av 9 och 14 a §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Genom paragrafen införs en motsvarande möjlighet för förvaltningsdomstolen att överlämna målet till den mark- och miljödomstol som prövar ett överklagande av en myndighets beslut enligt kärntekniklagen.

Ändringen har samband med den ändrade instansordningen i 23 § kärntekniklagen, som innebär att det är mark- och miljödomstol som i de flesta fall prövar överklaganden av beslut enligt den lagen.

Sammanfattning av betänkandet Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter (SOU 2025:7)

Ny form för politiskt ställningstagande i ett tidigare skede genom principbeslut

En ny lag om principbeslut införs, med syfte att regeringen tidigt tar ställning till om det är förenligt med samhällets helhetsintresse att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning på en viss plats.

Principbeslutet innebär att intresset för uppförandet av en kärnteknisk anläggning har företräde framför eventuell konkurrerande intressen enligt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken, samt med hänsyn tagen till Sveriges säkerhet och att inga uppenbara hinder enligt kärntekniklagen och strålskyddslagen har framkommit under handläggningen.

Kommunfullmäktige i den kommun där verksamheten ska lokaliseras måste tillstyrka ansökan för att regeringen ska kunna fatta ett principbeslut.

Ordningen bedöms lämplig även för andra större projekt, där övervägandena är liknande som för ny kärnkraft och lagen om principbeslut utformas för att det enkelt ska gå att lägga till andra verksamheter.

Prövning enligt miljöbalken effektiviseras och blir mer ändamålsenlig

En begränsad miljöbalksprövning skapar tydlighet och en mer effektiv tillståndsprocess

Tillståndsprövningen enligt miljöbalken avser endast frågor som inte omfattas av tillstånd enligt kärntekniklagen.

Tillståndsprövningarna enligt miljöbalken och kärntekniklagen är väldigt olika. Miljöbalksprövningen är framåtsyftande och tillstånd och tillåtlighet måste bedömas trots osäkerhet om hur verksamheten faktiskt kommer att fungera. Tillståndet vinner rättskraft och kan bara ändras efter omprövning. Prövningen enligt kärntekniklagen är utformad efter internationell praxis och innebär en stegvis prövning där säkerhets- och strålskyddskraven preciseras succesivt. Tillståndet vinner inte rättskraft utan kan ändras genom villkor om det behövs med hänsyn till säkerheten.

Skillnaden i tillståndsprövningar gör både att det är svårt att samordna prövningen och att det är svårt för mark- och miljödomstolen att pröva säkerhets- och strålskyddsaspekterna enligt kärntekniklagen.

Mark- och miljödomstolens prövning ska därför endast avse konventionell miljöpåverkan. Genom att begränsa miljöbalksprövningen till det som inte omfattas av prövningen enligt kärntekniklagen, skapas en mer effektiv miljöbalksprövning.

Den bedömning som regeringen har gjort i principbeslutet rörande hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken gäller vid tillståndsprövningen enligt miljöbalken.

Tillåtlighet och tillstånd prövas av mark- och miljödomstolen

Ett principbeslut är en nödvändig förutsättning för att kunna ge tillstånd enligt miljöbalken. Någon separat tillåtlighetsprövning av regeringen behövs inte när det finns ett principbeslut, utan tillåtlighet prövas av mark- och miljödomstolen i samband med tillståndet.

Den specifika miljöbedömningen slutförs tidigare i processen

Miljökonsekvensbeskrivningen godkänns och den specifika miljöbedömningen slutförs genom ett särskilt beslut av mark- och miljödomstolen senast när förberedelsen i målet är avslutad.

Ingen parallell prövning med kärntekniklagen

Någon parallell prövning av ansökningarna enligt miljöbalken och kärntekniklagen behöver inte ske, men om det framstår som praktiskt och ändamålsenligt finns det inget hinder mot detta.

Behovet av parallell tillståndsprövning minskar när mark- och miljödomstolen inte prövar samma frågor som Strålsäkerhetsmyndigheten och processen blir mer flexibel om sökanden kan välja i vilken ordning olika tillstånd söks. Om moment som föregår tillståndsprövning enligt kärntekniklagen inleds kan det vara värdefullt och tidseffektivt för sökanden att under denna tid lämna in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken.

Prövning enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas

Frivilliga moment för en komplett ansökan införs

Kärntekniklagen kompletteras med att två frivilliga moment som föregår ansökan om tillstånd att uppföra en ny kärnteknisk anläggning införs i syfte att förbättra förutsättningarna för en komplett ansökan och därmed effektivisera prövningen.

Det första momentet avser en förtydligad och formaliserad möjlighet till förberedande dialog mellan den som avser att ansöka om tillstånd till en kärnteknisk anläggning och Strålsäkerhetsmyndigheten.

Det andra momentet avser möjlighet för en potentiell sökanden eller leverantör eller annan tillverkare, eller kombination av aktörer, att begära förhandsbesked hos Strålsäkerhetsmyndigheten innan ansökan om tillstånd för nya kärntekniska anläggningar lämnas in, för att få en bedömning av om det finns förutsättningar att uppfylla kraven på säkerhet och strål-

skydd. Förhandsbeskedet kan ha olika omfattning och avse förläggningsplatsens förutsättningar, anläggningens konstruktion samt administrativa och personella resurser. Ett förhandsbesked är bindande i den kommande prövningen av tillstånd och giltigt i fem år.

De nya momenten kan förbättra myndighetens förutsättningar att agera och delta i internationella samarbeten om bedömning av ny kärnkraft.

Strålsäkerhetsmyndigheten blir beslutande instans för tillstånd

Instansordningen enligt kärntekniklagen ändras så att Strålsäkerhetsmyndigheten beslutar om alla tillstånd till kärnteknisk verksamhet.

Myndigheten ges möjlighet att lyfta frågor som har principiell betydelse eller är av särskild vikt till regeringen för prövning.

Omfattning och verkan av tillstånd effektiviseras och förtydligas

Ett antal förslag lämnas i syfte att effektivisera och förtydliga prövningen enligt kärntekniklagen. Prövningsprocessen enligt kärntekniklagen behöver inte längre samordnas med prövningsprocessen enligt miljöbalken. I stället kan prövningarna ske i den ordning som sökanden själv väljer. Genom att hänvisningar i samma lag till att miljöbalken ska tillämpas vid prövning av ärenden utgår när prövning också sker enligt miljöbalken, förtydligas tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen till att endast avse frågor om säkerhet och strålskydd.

En bestämmelse införs i kärntekniklagen om krav på att förläggningsplatsens förutsättningar med hänsyn till säkerheten och strålskyddet ska kunna visas. Det ger ökad tydlighet i vilka frågor avseende platsen som ska prövas och kan vara möjliga att begära förhandsbesked för.

Det stegvisa godkännandet är, i likhet med tillståndsbeslut, en förutsättning på vägen mot en idrifttagen anläggning. Det har tidigare varit praxis genom regeringens villkor i beslut om tillstånd. Kärntekniklagen tydliggörs genom att det stegvisa godkännandet för kärntekniska anläggningar införs i lagen. Det särskilda godkännande som krävts för att den sökande ska få inleda uppförande av en kärnteknisk anläggning utgår, vilket innebär att uppförandet får inledas så fort alla nödvändiga tillstånd finns på plats. Det innebär att prövningen av tillstånd enligt kärntekniklagen blir mer harmoniserad med internationell praxis. Definitioner som knyter an till det stegvisa godkännandet förtydligas och lyfts in i lagen.

Förutsättningar för överföring av tillstånd förtydligas

Ett gemensamt tillstånd för uppförande, innehav och drift av en kärnteknisk anläggning förordas. Det möjliggör en anpassning till framtida ägar- och driftmodeller där sökandens förmåga och förutsättningar för att ta det lagstadgade ansvaret för säkerhet och strålskydd inte behöver prövas i sin helhet och samtidigt i ett initialt skede av prövningsprocessen. Redan inför uppförandet av en kärnteknisk anläggning behöver viss information

om driftskedet liksom i dag finnas tillgänglig, vilken utvecklas och detaljeras i takt med det stegvisa godkännandet. Det talar för att en sökande kan ansöka om och efter granskning erhålla tillstånd till såväl uppförande som drift av en kärnteknisk anläggning, även om intentionen redan från början är att överföra tillståndet för driften till någon annan.

Bestämmelser om överföring av tillstånd införs genom en uttrycklig bestämmelse i kärntekniklagen. Överföring kan ske efter en sedvanlig prövning av om den som tillståndet ska överföras till bedöms ha förutsättningar att bedriva verksamheten i enlighet med gällande regelverk.

Övriga förutsättningar för tillståndsprövning förtydligas

Kärntekniklagen förtydligas så att det framgår att tillståndshavaren för att fullgöra lagstadgade skyldigheter inte måste kunna fullgöra alla krav inom sin egen organisation. Förtydligandet speglar den praxis som har utvecklats under lång tid och som innebär att en tillståndshavare i viss omfattning kan anlita inhyrd personal. Förtydligandet innebär således ingen förändring i förhållande till gällande ordning.

Förslagen innebär även förtydligande om vilken information som en ansökan om tillstånd till en kärnteknisk anläggning behöver innehålla. Det ger en högre grad av tydlighet och förutsebarhet i prövningsprocessen, såväl för den som avser söka om tillstånd som för andra intressenter. Strålsäkerhetsmyndigheten har även fortsatt mandat att utveckla detta ytterligare.

Det förtydligas också att Riksgäldskontoret ska bistå Strålsäkerhetsmyndigheten i granskningen vid en tillståndsprövning av en ny kärnteknisk anläggning eller prövning av överföring av tillstånd, avseende sökandens förutsättningar att svara för kostnader för bl.a. hantering av uppkommet avfall samt förutsättningar för att teckna försäkring eller ställa säkerheter enligt lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

Begreppet permanent avstängd kärnkraftsreaktor fyller inte längre någon funktion och utgår därför ur kärntekniklagen.

Överklagande av beslut sker till allmän förvaltningsdomstol

Såväl tillstånds- som tillsynsbeslut som har meddelats av Strålsäkerhetsmyndigheten enligt kärntekniklagen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället för till regeringen. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Nya lägre avgiftsnivåer i ett differentierat avgiftsuttag

Avgifterna för granskning vid tillståndsprövning och stegvist godkännande av nya kärnkraftsreaktorer knyts tydligare till Strålsäkerhetsmyndighetens prövning med bibehållen fokus på säkerställande av säkerhet och strålskydd samt full kostnadstäckning. Avgiftsuttaget förändras så att hänsyn tas till utvecklingen mot mindre reaktorer. Den samlade avgiften som en sökande behöver betala fram till godkännande

om att inleda rutinmässig drift är väsentligt lägre än avgifterna enligt befintliga regler. Det gäller för alla typer av kärnkraftsreaktorer, inklusive så kallade storskaliga reaktorer.

Lägre avgifter i ett differentierat uttag

Den absoluta merparten av Strålsäkerhetsmyndighetens arbete med tillståndsprovningen och det stegvisa godkännandet bör fortsatt avgiftsfinansieras. De nya avgiftsnivåerna har sin utgångspunkt i de principer som etableras, tidigare avgiftsmodell och erfarenheter som Strålsäkerhetsmyndighetens motsvarigheter i andra länder har från olika provningar.

Den största förändringen av avgiftsuttaget jämfört med gällande regler följer av differentieringen i avgiftsklasser, vilket är en anpassning till den utveckling som sker mot mindre reaktorer baserade på nya tekniker. Det inkluderar en anpassning av avgiftsnivåerna till den arbetsinsats som förväntas krävas för Strålsäkerhetsmyndighetens granskning med oförändrat höga krav på strålskydd och kärnsäkerhet.

Den nya avgiftsstrukturen kan tas i bruk för den gällande processen för provning av nya reaktorer och harmoniserar med den nya provningsprocess som utredningen föreslår i detta betänkande.

Strålsäkerhetsmyndigheten har en basfinansiering med anslag

Det finns vissa verksamheter hos Strålsäkerhetsmyndigheten som är grundläggande för effektiv tillståndsprovning, men som inte lämpar sig för avgiftsfinansiering och dessa bör därför finansieras med anslag. Det avser arbetsinsatser för kontinuerlig utveckling av regelverk, kompetensutveckling inom ny teknik, internationella samarbeten vad gäller kärnkraftsreaktorer och förberedande dialog med den sökande inför ansökan om tillstånd.

Andra åtgärder för effektiv provning samt hinder

Utöver de förslag som redovisas ovan har utredningen också identifierat andra åtgärder som tillsammans med förslagen kan bidra till att ytterligare effektivisera tillståndsprovningen. Åtgärderna omfattar tydligare styrning av berörda provningsinstanser, att styrningen av Strålsäkerhetsmyndighetens arbete med tillståndsprovning kan förtydligas, utvecklingsbehov i form av bl.a. informations- och utbildningsinsatser i nya kärnkraftskommuner, samt frågor om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten som aktualiseras efter att en ny kärnkraftsreaktor fått godkänt att inleda rutinmässig drift.

Slutligen har utredningen funnit att det behöver ske en översyn av den geografiska begränsningen för etablering av kärntekniska anläggningar i kustområden enligt 4 kap. miljöbalken, eftersom begränsningen utgör en tröskel vid nyetablering. Översynen är en förutsättning för att möjliggöra etablering av utökad energiproduktion för nya aktörer som inte har tillgång

Bilaga 1

till en befintlig plats för kärnteknisk verksamhet, samt i kommuner och län som i nuläget inte har några kärntekniska anläggningar.

Förslag till lag om principbeslut för vissa verksamheter

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänt om principbeslut

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § Syftet med denna lag är att säkerställa att uppförandet av en anläggning och bedrivandet av en verksamhet på en föreslagen plats är förenligt med samhällets helhetsintresse.

En verksamhet ska anses vara förenlig med samhällets helhetsintresse om verksamheten innebär en samhällsviktig funktion eller behövs för landets energiförsörjning och fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som den kan föra med sig.

Om förutsättningarna i denna lag är uppfyllda ska regeringen i ett principbeslut konstatera att uppförandet av anläggningen och bedrivandet av verksamheten är förenligt med samhällets helhetsintresse. Är verksamheten inte förenlig med samhällets helhetsintresse ska ansökan avslås.

2 § Denna lag gäller för kärntekniska anläggningar, eller anläggningar för att bryta ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle, som kräver tillstånd enligt miljöbalken och lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

3 § Ett principbeslut är en förutsättning för att tillstånd ska kunna ges till uppförandet av sådana anläggningar och bedrivandet av sådan verksamhet som omfattas av denna lag.

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på principbeslut i 2–3 §§.

Föreskrifterna enligt första stycket får endast avse verksamheter som inte har eller riskerar att få betydande påverkan på människors hälsa och miljön eller Sveriges säkerhet.

Principbeslutets omfattning

5 § Ett principbeslut innebär att intresset för verksamheten har företräde framför eventuellt konkurrerande intressen enligt 3–4 kap. miljöbalken, med hänsyn tagen till Sveriges säkerhet och övriga relevanta överväganden rörande verksamheten.

Ansökans innehåll och förutsättningar för prövning

6 § Ansökan om principbeslut ska ges in till Regeringskansliet.

7 § Ansökan ska innehålla en översiktlig redogörelse för

1. varför intresset för verksamheten har företräde framför eventuellt konkurrerande intressen enligt 3–4 kap. miljöbalken, och

2. sökandens ägar- och finansieringsförhållanden, tänkt organisation för att uppföra och driva anläggningen, leverantörer och teknik i den mån detta är bestämt.

Ansökan ska dessutom innehålla övergripande information om

1. platsens förutsättningar för den planerade verksamheten,
2. den planerade verksamheten i sig, och
3. hur sökanden avser att omhänderta det avfall som kommer att uppstå vid anläggningen.

Till ansökan ska också biläggas en strategisk miljöbedömning när det krävs enligt 6 kap. miljöbalken.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om vad en ansökan ska innehålla.

8 § Om ansökan är ofullständig ska sökanden föreläggas att avhjälpa bristen inom viss tid.

Om sökanden inte följer ett sådant föreläggande eller om ansökan är så bristfällig att den inte kan ligga till grund för en prövning enligt denna lag, ska ansökan avvisas.

9 § Om en ansökan tas upp till prövning ska en kungörelse utfärdas och tillgängliggöras på en lämplig webbplats, samt i en ortstidning eller på annat sätt så att den som kan beröras av verksamheten bereds tillfälle att yttra sig.

Kungörelsen ska innehålla

1. en kortfattad redogörelse för ansökan, och
2. sista tidpunkt, minst tre veckor, för att inkomma med skriftliga synpunkter på ansökan.

10 § Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen ska skickas till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och berörd länsstyrelse.

Myndigheter enligt första stycket ska yttra sig inom den tid som följer av kungörelsen.

Ett yttrande ska avse myndighetens principiella inställning till verksamheten och skälen för myndighetens ställningstagande.

11 § Ett exemplar av kungörelsen ska skickas till berörda kommuner och andra myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökan.

Om en myndighet enligt första stycket vill yttra sig ska det ske i enlighet med 10 § andra och tredje stycket.

Kungörelsen ska även skickas för kännedom till den mark- och miljödomstol inom vars domsaga den föreslagna platsen är belägen.

12 § Om en strategisk miljöbedömning krävs enligt 6 kap. 3–19 § miljöbalken blir dessa bestämmelser tillämpliga på handläggningen i ärendet, med de justeringar som följer av andra stycket.

Sökanden ska ansvara för att göra den strategiska miljöbedömningen enligt vad som framgår av 6 kap. 9 § 1–2 miljöbalken.

13 § Kommunfullmäktiges tillstyrkande krävs från den eller de kommuner där anläggningen är tänkt att lokaliseras för att regeringen ska kunna fatta ett principbeslut.

Särskilda villkor m.m.

14 § Om regeringen finner att det finns förutsättningar att fatta ett principbeslut, får regeringen besluta om särskilda villkor för att tillgodose allmänna intressen.

15 § För att regeringen ska kunna fatta ett principbeslut krävs inte att ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken har getts.

Giltighet och åsidosättande

16 § Ett principbeslut är bindande vid prövning av tillstånd enligt de lagar som anges för den aktuella verksamheten i 2 § och beträffande de frågor som har prövats i beslutet.

Beslutet är bindande om en ansökan om tillstånd enligt någon av i ärendet tillämpliga lagar enligt 2 § lämnas in inom fem år från det att principbeslutet fattades.

17 § En fråga som omfattas av ett principbeslut ska lämnas till regeringen för omprövning om det i samband med prövning av tillstånd framkommer att

1. den planerade verksamheten inte längre kan anses förenlig med samhällets helhetsintresse av hänsyn till Sveriges säkerhet,
2. de förutsättningar som låg till grund för beslutet har ändrats i väsentlig mån, eller
3. det sedan principbeslutet fattades i övrigt har tillkommit omständigheter som inte var kända vid tidpunkten för beslutet och dessa i väsentlig mån påverkar den fråga som beslutet avser.

Den myndighet som prövar tillståndsfrågan där omprövning av principbeslutet aktualiseras enligt första stycket, ska lämna frågan till regeringen.

18 § Om det i samband med prövning av tillstånd framkommer uppgifter som avses i 17 § första stycket 1, ska den myndighet som prövar tillståndsfrågan på begäran av regeringen överlämna frågan för omprövning.

2 kap. Särskilt om principbeslut för vissa kärntekniska anläggningar

1 § Regeringen får fatta ett principbeslut för uppförande av en kärnteknisk anläggning, om de krav som följer av denna lag är uppfyllda och inga uppenbara hinder enligt kraven i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och strålskyddslagen (2018:396) framkommit under handläggningen.

2 § Regeringen får trots 1 kap. 13 § fatta ett principbeslut för mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall även om kommunfullmäktige i berörd kommun inte har tillstyrkt att anläggningen uppförs, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer

till stånd och det inte finns någon annan plats som bedöms vara lämpligare för verksamheten eller som är lämplig och har anvisats för verksamheten inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

3 § Trots 1 kap. 2 § ska regeringen inte genom principbeslut pröva sådana kärntekniska verksamheter som är förbjudna enligt 9 kap. 6 i § miljöbalken.

4 § När en ansökan om principbeslut gäller en ny kärnteknisk anläggning ska en kopia av ansökningshandlingarna och kungörelsen enligt 1 kap. 10 § även skickas till Strålsäkerhetsmyndigheten, som ska inkomma med yttrande i enlighet med bestämmelsen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för mål och ärenden som har påbörjats före den 1 januari 2026 och mål och ärenden som avser överklagande av beslut i ett sådant mål eller ärende till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

3. Avgränsningssamråd enligt 6 kap. miljöbalken för ny kärnkraft som genomförts upp till ett år innan denna lag trätt i kraft ska kunna tillgodoräknas inför framtagande av en strategisk miljöbedömning enligt 1 kap. 7 § tredje stycket.

Förslag till förordning om principbeslut för vissa verksamheter

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Ett principbeslut enligt 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter krävs inte för att kärntekniska anläggningar ska få uppföras där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel utgörs av alfaaktiva ämnen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 2 kap. 6 §, 4 kap. 3 § och 4 §, 7 kap. 16 §, 17 kap. 1 och 6 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 16 kap. 5 §, 21 kap. 6 § och 22 kap. 12 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

6 §

För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillståndsprövning enligt 9 och 11 kap., regeringens tillåtlig-hetsprövning enligt 17 kap. och prövning av verksamheter enligt 9 kap. 6, 6 a och 6 b §§, 11 kap. 9 a § och 12 kap. 6 § ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillståndsprövning enligt 9 och 11 kap., regeringens tillåtlig-hetsprövning enligt 17 kap. och prövning av verksamheter enligt 9 kap. 6, 6 a och 6 b §§, 11 kap. 9 a § och 12 kap. 6 § *samt om regeringen har fattat ett principbeslut enligt lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter* ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Ett tillstånd eller en dispens får inte ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900). Små avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.

4 kap.

3 §

Inom kustområdena och skär-gårdarna i Bohuslän från gränsen mot Norge till Brofjorden, i Småland och Östergötland från Simpevarp till Arkösund och i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde får anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1 och 4 a § 1–11 inte komma till stånd.

Inom kustområdena och skär-gårdarna i Bohuslän från gränsen mot Norge till Brofjorden, i Småland och Östergötland från Simpevarp till Arkösund och i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde får anläggningar som avses i 17 kap. 4 a § 1–11 *och 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter* inte komma till stånd.

På Öland får anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1 och 4 a § 1–6 och 8–11 inte komma till stånd.

På Öland får anläggningar som avses i 17 kap. 4 a § 1–6 och 8–11 samt 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter inte komma till stånd.

4 §

Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp och från Arkösund till Forsmark, utmed Gotlands kust, på Östergarn och Storsudret på Gotland samt på Fårö får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1 samt 4 a § 1–6, 9 och 10 komma till stånd endast på platser där det redan finns anläggningar som omfattas av bestämmelserna i 17 kap. 1 och 4 a §§.

Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 17 kap. 4 a § 1–6, 9 och 10 samt 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter komma till stånd endast på platser där det redan finns anläggningar som omfattas av bestämmelserna i 17 kap. 1 och 4 a §§ samt 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter.

7 kap.

16 §

Förbuden i 15 § gäller inte

1. byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet,

2. verksamheter eller åtgärder som har tillåtits av regeringen enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § eller som omfattas av ett tillstånd enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken,

2. verksamheter eller åtgärder som har tillåtits av regeringen enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § eller som omfattas av ett tillstånd enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken *eller om regeringen har fattat ett principbeslut enligt lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter,*

3. byggande av allmän väg eller järnväg enligt en fastställd vägplan enligt väglagen (1971:948) eller en fastställd järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg, eller

4. byggande och underhåll av en starkströmsledning enligt en nätkoncession för linje enligt ellagen (1997:857).

16 kap.

5 §

Tillstånd till kärnteknisk verksamhet som omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska inte omfatta de frågor som prövas enligt den lagen.

Första stycket gäller inte ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a §.

17 kap.

1 §

Regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

1. anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samt anläggningar för att bryta ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle,

2. allmänna farleder, och

3. geologisk lagring av koldioxid, om verksamheten inte avser lagring för forskningsändamål av mindre än 100 000 ton koldioxid.

Trots första stycket 1 ska regeringen inte pröva tillåtligheten av verksamheter som är förbjudna enligt 9 kap. 6 i §.

1. allmänna farleder, och

2. geologisk lagring av koldioxid, om verksamheten inte avser lagring för forskningsändamål av mindre än 100 000 ton koldioxid.

6 §

Kommunfullmäktiges tillstyrkande krävs för att regeringen ska få tillåta en verksamhet som

1. avses i 1 § 1, eller

2. avses i 3 § första stycket 1 eller 4 § och inte är en vattenverksamhet eller trafikaneläggning.

Regeringen får trots första stycket tillåta *mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall* eller en verksamhet som anges i 4 a § 6, 7, 8 eller 9, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd och det inte finns någon annan plats som bedöms vara lämpligare för verksamheten eller som är lämplig och har anvisats för verksamheten inom en annan

Kommunfullmäktiges tillstyrkande krävs för att regeringen ska få tillåta en verksamhet som *avses i 3 § första stycket 1 eller 4 § och inte är en vattenverksamhet eller trafikaneläggning.*

Regeringen får trots första stycket tillåta en verksamhet som anges i 4 a § 6, 7, 8 eller 9, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd och det inte finns någon annan plats som bedöms vara lämpligare för verksamheten eller som är lämplig och har anvisats för verksamheten inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

21 kap.

6 §

Om den ansökta verksamheten omfattas av lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter ska regeringen ha fattat ett principbeslut senast när förberedelsen avslutas i målet.

22 kap.

12 a §

I mål som avser en fråga om tillstånd som omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska mark- och miljödomstolen i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 42 § ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i det kapitlet och slutföra den specifika miljöbedömningen.

Ett sådant beslut ska fattas senast när förberedelsen avslutas i målet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
  2. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för mål och ärenden som har påbörjats före den 1 januari 2026 och mål och ärenden som avser överklagande av beslut i ett sådant mål eller ärende till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.
  3. Bestämmelserna om omfattningen av prövningen enligt miljöbalken i 16 kap. 5 § och 22 kap. 12 a ska tillämpas omedelbart.

Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet
dels att 15 a § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 15 a § ska utgå,

dels att nuvarande 5 b § ska betecknas 5 h §, nuvarande 5 c § ska betecknas 5 i §, nuvarande 5 d § ska betecknas 5 j §, nuvarande 5 e § ska betecknas 5 k §, nuvarande 5 f § ska betecknas 5 m §, nuvarande 5 g § ska betecknas 5 r §, nuvarande 5 h § ska betecknas 5 s §, nuvarande 5 l § ska betecknas 5 s §, nuvarande 14 a § ska betecknas 14 b §, nuvarande 14 b § ska betecknas 14 c §,

dels att 2 §, 5 b–i §§, 5 k–m §§, 13 §, 14 och 14 a §§, 23 och 24 §§ ska ha följande lydelse

dels att det ska införas sex nya paragrafer 3 b §, 5 n–q §§ och 24 a §, och närmast före 5 b §, 5 c §, 5 h §, 5 n §, 5 o §, 14 a § nya rubriker av följande lydelse,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag avses med

1. kärnteknisk anläggning:

- a) anläggning för utvinning av kärnenergi (kärnkraftsreaktor),
- b) annan anläggning i vilken en självunderhållande kärnreaktion kan ske, såsom forskningsreaktor,
- c) anläggning för utvinning, framställning, hantering, bearbetning, förvaring som avses bli bestående (slutförvaring) eller annan förvaring (lagring) av kärnämne, och
- d) anläggning för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall,

2. kärnämne:

- a) uran, plutonium eller annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi (kärnbränsle) eller förening i vilken sådant ämne ingår,
- b) torium eller annat ämne som är ägnat att omvandlas till kärnbränsle eller förening i vilken sådant ämne ingår, och
- c) använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar,

3. kärnavfall:

- a) använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar,
- b) radioaktivt ämne som har bildats i en kärnteknisk anläggning och som inte har framställts eller tagits ur anläggningen för att användas i undervisnings- eller forskningssyfte eller för medicinska, jordbrukstekniska eller kommersiella ändamål,
- c) material eller annat som har tillhört en kärnteknisk anläggning och blivit radioaktivt förorenat samt inte längre ska användas i en sådan anläggning, och
- d) radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas,

4. *permanent avstängd kärnkraftsreaktor: en kärnkraftsreaktor där verksamheten med elproduktion har upphört och inte kommer att återupptas eller en reaktor som inte har levererat el till elnätet de senaste fem åren,*

5. *kärnteknisk utrustning:*

a) *utrustning eller material som särskilt har konstruerats eller ställts i ordning för bearbetning, användning eller framställning av kärnämne, och*

b) *utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,*

6. *radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som*

a) *inbegriper en strålkälla,*

b) *har medfört eller kan befaras medföra skada, och*

c) *kräver omedelbara åtgärder, och*

7. *geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i en geologisk formation under jordytan och som ska ge isolering från biosfären av*

a) *kärnavfall,*

b) *kärnämne som inte ska användas på nytt, eller*

c) *annat radioaktivt avfall.*

4. *kärnteknisk utrustning:*

a) *utrustning eller material som särskilt har konstruerats eller ställts i ordning för bearbetning, användning eller framställning av kärnämne, och*

b) *utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,*

5. *radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som*

a) *inbegriper en strålkälla,*

b) *har medfört eller kan befaras medföra skada, och*

c) *kräver omedelbara åtgärder,*

6. *geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i en geologisk formation under jordytan och som ska ge isolering från biosfären av*

a) *kärnavfall,*

b) *kärnämne som inte ska användas på nytt, eller*

c) *annat radioaktivt avfall,*

7. *provdrift: idrifttagning av en anläggning genom att kärnämne eller kärnavfall tillförs anläggningen och nödvändig funktionsprovning och andra tester genomförs inför övergång till rutinmässig drift,*

8. *rutinmässig drift: drift av den verksamhet som en anläggning är avsedd för, och*

9. *avveckling: nedmontering och rivning av en anläggning samt omhändertagande av det kärnämne och det kärnavfall som finns på anläggningsplatsen efter att rutinmässig drift har upphört och inte kommer att återupptas.*

3 b §

För en kärnteknisk anläggning ska visas att förlägningsplatsen har de förutsättningar som krävs med hänsyn till verksamhetens syfte, naturliga och demografiska förhållanden samt andra omständigheter som kan påverka säkerheten och strålskyddet.

Principbeslut som förutsättning för tillstånd

5 b §

Om den ansökte verksamheten omfattas av lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter, ska regeringen ha fattat ett principbeslut innan beslut om tillstånd enligt 5 § får meddelas.

Förberedande dialog och förhandsbesked

5 c §

Den som planerar att ansöka om tillstånd enligt 5 § för uppförande, innehav eller drift av en kärnteknisk anläggning, får hos den myndighet som regeringen bestämmer begära en förberedande dialog.

Den myndighet som regeringen bestämmer får begränsa omfattningen av dialogen utifrån vad som är ändamålsenligt i det enskilda fallet.

5 d §

Den som planerar för en ny kärnteknisk anläggning får hos den myndighet som regeringen bestämmer ansöka om förhandsbesked om förutsättningarna att uppfylla tillämpliga krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa.

Ett förhandsbesked får avse frågor om

1. förlägningsplatsens förutsättningar,

2. anläggningens konstruktion, eller

3. administrativa och personella resurser för uppförande eller drift av anläggningen.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att begränsa vilka kärntekniska anläggningar som det ska vara möjligt att ansöka om förhandsbesked för.

5 e §

Ett förhandsbesked som innebär att det finns förutsättningar att uppfylla tillämpliga krav enligt 5 d § första stycket är bindande vid en kommande prövning av tillstånd enligt 5 § om ansökan görs inom fem år från den dag då förhandsbeskedet vann laga kraft.

Förhandsbeskedet får förenas med villkor.

5 f §

Ett förhandsbesked är inte bindande i en prövning enligt 5 § e om

1. en författningsändring påverkar den fråga som beskedet avser,

2. de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats i väsentlig mån,

3. nya ställningstaganden blir nödvändiga med hänsyn till säkerhet och strålskydd vid den fullständiga prövningen av tillståndsfrågan, eller

4. förhandsbeskedet har lämnats på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter och dessa har haft betydelse för ärendets avgörande.

5 g §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om innehållet i och utformningen av en ansökan om förhandsbesked samt vilken information som ska framgå av ett förhandsbesked enligt denna lag.

5 b §

Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas.

5 h §

Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas *om inte prövningen avser en fråga om tillstånd som också prövas enligt miljöbalken.*

Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen (2018:396).

Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutförvaring i det andra landet från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.

5 c §

För en kärnteknisk anläggning som ska prövas för ett tillstånd att uppföra, inneha eller driva en sådan anläggning ska

1. bestämmelserna om planer och planeringsunderlag i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 18 § miljöbalken tillämpas,

2. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

3. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

4. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

5 i §

Första stycket gäller inte om verksamheten också prövas enligt miljöbalken.

5 e §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att 6 kap. miljöbalken ska tillämpas även i andra ärenden om tillstånd enligt denna lag än sådana som avses i 5 c §.

5 k §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att 6 kap. miljöbalken ska tillämpas även i andra ärenden om tillstånd enligt denna lag än sådana som avses i 5 i § *om verksamheten inte också ska prövas enligt miljöbalken.*

5 l §

Om en ansökan som tas upp till prövning avser en verksamhet som också kräver tillstånd enligt miljöbalken, ska en kungörelse utfärdas och tillgängliggöras på en lämplig webbplats, samt i en ortstidning eller på annat sätt så att den som kan beröras av verksamheten bereds tillfälle att yttra sig.

Kungörelsen ska innehålla

- 1. en kortfattad redogörelse för ansökan, och*
- 2. sista tidpunkt för att inkomma med skriftliga synpunkter på ansökan.*

5 f §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om innehållet i och utformningen av en ansökan om tillstånd enligt denna lag.

5 m §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om innehållet i och utformningen av en ansökan om tillstånd och överföring av tillstånd enligt denna lag.

Tillstånd till uppförande av en kärnteknisk anläggning

5 n §

Ett tillstånd som omfattar uppförande av en kärnteknisk anläggning ger rätt att utan ytterligare godkännande enligt denna lag påbörja uppförandet av anläggningen.

Stegvist godkännande

5 o §

Den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva att de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa är uppfyllda innan en tillståndshavare för en kärnteknisk anläggning får inleda

- 1. provdrift,*
- 2. rutinmässig drift, eller*
- 3. avveckling.*

En ansökan om godkännande lämnas till den myndighet som

regeringen bestämmer som, efter prövning av att förutsättningarna för att inleda ett nytt moment enligt första stycket 1–3 är uppfyllda, får godkänna att ett sådant moment inleds.

5 p §

Innan godkännande att inleda avveckling enligt 5 o § får meddelas, ska kungörelse ske enligt 5 l §.

5 q §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. de krav som ska vara uppfyllda för att ett godkännande enligt 5 o § ska kunna ges,

2. innehållet i och utformningen av en ansökan om godkännande.

13 §

Den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet ska

1. svara för kostnaderna för de åtgärder som avses i 10–12 §§, och

2. ha en organisation för verksamheten med ekonomiska, administrativa och personella resurser som är tillräckliga för att kunna fullgöra

2. se till att det finns en organisation för verksamheten med ekonomiska, administrativa och personella resurser som är tillräckliga för att kunna fullgöra

a) de åtgärder som avses i 10–12 §§,

a) de åtgärder som avses i 10–12 §§,

b) åtgärder som följer av villkor som har beslutats eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag,

b) åtgärder som följer av villkor som har beslutats eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag,

c) skyddsåtgärder i händelse av driftstörningar eller haverier i anläggningen, och

c) skyddsåtgärder i händelse av driftstörningar eller haverier i anläggningen, och

3. i fråga om entreprenörer som vidtar åtgärder på uppdrag av tillståndshavaren, och i fråga om sådana entreprenörers underentreprenörer, säkerställa att de har de personella resurser med lämpliga kvalifikationer och färdigheter som krävs för att tillståndshavaren ska kunna fullgöra sina skyldigheter.

I fråga om skyldighet för tillståndshavare att svara för vissa kostnader som staten har och säkerställa finansieringen av de kostnader som avses i första stycket finns bestämmelser i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter.

Skyldigheterna enligt 10 § kvarstår till dess att de har fullgjorts, även om

1. ett tillstånd återkallas,
2. ett tillstånds giltighetstid går ut,
3. rätten att driva en kärnkraftsreaktor har upphört att gälla enligt den upphävda lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling, *eller*
4. en kärnkraftsreaktor är permanent avstängd.

Överföring av tillstånd

14 a §

Ett tillstånd eller en del av ett tillstånd till kärnteknisk verksamhet får efter prövning av den myndigheten som regeringen bestämmer föras över till någon annan.

Ett tillstånd får överföras om den som ansöker om att ta över tillståndet uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i och utformningen av en ansökan om överföring av tillstånd.

23 §

Beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag får överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut av tillsynsmyndigheten skall gälla omedelbart, om inte annat bestäms.

Beslut enligt denna lag som har fattats av den myndighet som regeringen bestämmer eller beslut av lokal säkerhetsnämnd om begäran enligt 21 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

24 §

Beslut av en lokal säkerhetsnämnd om begäran enligt 21 § får överklagas hos förvaltningsrätten genom besvär.

Besvärshandlingen tillställs förvaltningsrätten och skall ha kommit in inom tre veckor från den dag

Beslut enligt denna lag som har fattats av den myndighet som regeringen bestämmer ska gälla omedelbart om inte annat bestäms.

klaganden fick del av beslutet. Om handlingen kommit in för sent skall rätten avvisa den. Besvärshandlingen skall dock inte avvisas, om förseningen beror på att nämnden har lämnat klaganden en felaktig underrättelse om hur man klagar. Inte heller skall handlingen avvisas, om den inom besvärstiden har kommit in till nämnden.

24 a §

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga ett beslut om tillstånd till uppförande, innehav eller drift av kärntekniska anläggningar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
  2. Äldre föreskrifter ska gälla för ärenden som har påbörjats före den 1 januari 2026 och ärenden som avser överklagande av beslut i ett sådant ärende till dess ärendet är slutligt avgjort.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslag (2009:400) att 30 kap. 23 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

23 §

Sekretess gäller, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i en statlig myndighets verksamhet som består i utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet med avseende på produktion, handel, transportverksamhet eller näringslivet i övrigt

1. för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs, och

2. för uppgift om andra ekonomiska eller personliga förhållanden än som avses i 1 för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet.

Sekretess enligt första stycket gäller även i en statlig myndighets verksamhet som består i prövning av förhandsbesked enligt 5 d § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

Förteckning över remissinstanserna

Remissyttranden har lämnats av Affärsverket svenska kraftnät, Askerunds kommun, Barsebäck Kraft AB, Blykalla, Bodens kommun, Chalmers tekniska högskola AB, Domstolsverket, E.ON Sverige AB, Ekonomistyrningsverket, Energiföretagen Sverige – Swedenergy AB, Energimarknadsinspektionen, Forsmarks Kraftgrupp AB, Fortum Sverige AB, Försvarmakten, Förvaltningsrätten i Stockholm, GE Hitachi Nuclear Energy, Grästorps kommun, Havs- och vattenmyndigheten, Inspektionen för strategiska produkter, Journalistförbundet, Kammarkollegiet, Kammarrätten i Stockholm, Klippans kommun, Kungliga Tekniska Högskolan, Kungsbacka kommun, Kärnfull Next AB, Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan, Kärnkraftssamordnaren, Kävlinge kommun, Lokala säkerhetsnämnden Forsmark, Lokala Säkerhetsnämnden Oskarshamn, Lokala säkerhetsnämnden Ringhals, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Mariestads kommun, Motala kommun, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Naturvårdsverket, Nordic Nuclear Energy AB, Norrköpings kommun, Nyköpings kommun, OKG AB, Oskarshamns kommun, Riksgäldskontoret, Ringhals AB, Skellefteå kommun, Skurups kommun, Statens energimyndighet, Statskontoret, Strålsäkerhetsmyndigheten, Svalövs kommun, Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Svemin, Svensk kärnbränslehantering AB (SKB), Svenska naturskyddsföreningen, Svenskt näringsliv, Sveriges geologiska undersökningar, Sveriges kommuner och regioner (SKR), Sydkraft Nuclear Power AB, Säkerhetspolisen, Tidningsutgivarna, Trelleborgs kommun, Uddevalla kommun, Uniper Sverige AB, Uppsala Universitet, Varbergs kommun, Vattenfall AB, Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Westinghouse Electric Sweden AB, Åstorps kommun och Östhammars kommun.

Följande remissinstanser har antingen inte svarat på remissen eller angett att de avstår från att yttra sig: Energiforsk, Eskilstuna kommun, Karlshamns kommun, Kristinehamns kommun, Ljusdals kommun, Luleå kommun, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Riksrevisionen, RISE Research Institutes of Sweden AB, Rolls-Royce SMR, Ronneby kommun, Sjöbo kommun, Stenungssunds kommun, Studsvik Nuclear AB, Svenljunga kommun, Valdemarsviks kommun, Västerviks kommun, Ystads kommun, Årjängs kommun, Älvdalens kommun och Örskelljunga kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från Miljörörelsens Kärnavfallssekreteriat, Miljövänner för kärnkraft och Sveriges kärntekniska sällskap.

Promemorian En ändamålsenlig tillståndsprövning av kärntekniska anläggningar

Förslag

Kärnkraftsprövningsutredningens förslag (SOU 2025:7) till ny lag om principbeslut för kärntekniska anläggningar har omarbetats med anledning av inkomna remissynpunkter. Omarbetningen syftar till att förtydliga utredningens förslag när det gäller hur prövningen ska gå till och hur den ska förhålla sig till andra regelverk. Ambitionen är att göra prövningen mer flexibel, så att de aktörer som efterfrågar ett tidigare ställningstagande från regeringen har möjlighet att få det. Nedan följer en sammanfattning av det omarbetade förslaget. I avsnitt 2 finns en författningskommentar där också författningsförslagen framgår.

Lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

En ny lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar ska införas (med undantag för mindre anläggningar, t.ex. markförvar för lågaktivt kärnavfall). Regeringen får, efter en ansökan om godkännande, godkänna en kärnteknisk anläggning under vissa förutsättningar. Ett godkännande enligt den nya lagen ersätter regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken. För att anläggningen ska kunna uppföras och drivas krävs det även ett tillstånd enligt miljöbalken och ett tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen). Det ska vara frivilligt att ansöka om ett godkännande enligt den nya lagen. Den som avser att uppföra en kärnteknisk anläggning ska kunna välja att i stället låta prövningen ske på samma sätt som enligt nu gällande prövningsprocess, dvs. genom att regeringen i ett senare skede i tillståndsprövningen prövar anläggningens tillåtlighet enligt 17 kap. miljöbalken.

En ansökan om regeringens godkännande

En ansökan om regeringens godkännande ska innehålla de uppgifter som krävs för regeringens prövning i fråga om den planerade kärntekniska anläggningen. Utöver uppgifter om anläggningen krävs uppgifter om det område där anläggningen ska uppföras och det område runt anläggningen, dit allmänheten inte ska ha tillträde och det område runt anläggningen, utanför det område dit allmänheten inte har tillträde, där mark- och vattenområden endast ska få tas i anspråk om det inte försvårar uppförande och drift av de kärntekniska anläggningarna. Vidare krävs uppgifter om de verksamheter eller åtgärder som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och vilka beredskapszoner och brådskande skyddsåtgärder som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där dessa ska bedrivas eller vidtas. Det behövs uppgifter om sökanden och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av för uppförande och

drift av anläggningen samt dessa aktörers ägarförhållanden. Det krävs också uppgifter om vilka beredskapszoner och brådskannde skyddsåtgärder som kan behövas för anläggningen. I fråga om en planerad kärnteknisk anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska ansökan även innehålla uppgifter om hur sökanden avser att omhänderta kärnämnet och kärnavfallet.

Regeringen får anta en plan för kärntekniska anläggningar

I samband med handläggningen av en ansökan om godkännande får regeringen anta en plan för kärntekniska anläggningar. Genom planen prövas om det är förenligt med miljöbalkens hushållningsbestämmelser (3 och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken) samt enskilda intressen att uppföra en viss typ av kärnteknisk anläggning på ett visst område. I planen ska anges vilka kärntekniska anläggningar som får uppföras och inom vilket område som dessa får lokaliseras, ett område runt respektive kärnteknisk anläggning dit allmänheten inte har tillträde, ett område utanför det bevakade område dit allmänheten inte har tillträde där mark- och vattenområden endast får tas i anspråk om det inte försvårar uppförande och drift av de kärntekniska anläggningarna och ett eller flera områden där verksamheter eller åtgärder kommer att behöva bedrivas eller vidtas för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas.

Ett beslut att anta en plan är inte riktat mot en viss verksamhetsutövare utan gäller mot alla. Berörda sakägare ska ha rätt att yttra sig innan ett beslut om att anta en plan fattas. Giltighetstiden för en plan ska inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år. Ett planbeslut ska kunna prövas enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.

Regeringens bedömning av om det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. miljöbalken och enskilda intressen att uppföra och driva sådana anläggningar som en ansökan om godkännande avser samt bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för anläggningarna, är inte bindande vid en kommuns planarbete eller vid prövning i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen (2010:900).

En strategisk miljöbedömning ska göras

Ett beslut om att anta en plan ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken. Regeringen får bestämma att en myndighet eller kommun ska genomföra delar av den strategiska miljöbedömningen. Samråd om anläggningens lokalisering och utformning i detalj behöver inte genomföras om planen enbart gäller åtgärder som redan har prövats genom en detaljplan, utredningen i detaljplaneärendet är aktuell och tillräcklig och samråd har skett. Den miljökonsekvensbeskrivning som ska upprättas i den strategiska miljöbedömningen behöver inte upprättas om planen enbart gäller åtgärder som redan har prövats enligt plan- och bygglagen och miljökonsekvensbeskrivningen i detaljplaneärendet är aktuell och tillräcklig.

Kommunens tillstyrkande är en förutsättning för att en anläggning ska få godkännas eller en plan ska få antas

Bilaga 4

Tillstyrkande från den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen ska krävas för att regeringen ska kunna godkänna en kärnteknisk anläggning, anta en plan för kärntekniska anläggningar eller ändra en sådan plan. Kommunen ska tillstyrka ansökan eller förslaget till plan.

Regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning

Om det finns en giltig plan för kärntekniska anläggningar i fråga om en viss plats, ska regeringen få godkänna att en viss kärnteknisk anläggning uppförs och drivs på platsen. Regeringen ska bedöma om anläggningen är berättigad på grund av att fördelarna med den typ av anläggning som ansökan avser överväger de nackdelar som den kan medföra utifrån ett strålskyddsperspektiv, om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet och om det föreligger några hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv. Om ansökan avser en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska bedömningen även innefatta om det finns en godtagbar metod för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet.

Innan regeringen beslutar om godkännande ska berörda myndigheter och kommuner få tillfälle att yttra sig.

Ett godkännande kan återkallas eller förfalla

Regeringen får, fram till dess att prövningarna enligt kärntekniklagen och miljöbalken för den kärntekniska anläggningen i fråga är slutligt avgjorda, återkalla ett godkännande av en kärnteknisk anläggning om det framkommer nya uppgifter som innebär hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet. Om det vid tillståndsprövningen av en kärnteknisk anläggning enligt kärntekniklagen eller miljöbalken framkommer uppgifter som kan ha inverkan på regeringens bedömning av om en kärnteknisk anläggning kan anses lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet, ska den som ansvarar för prövningen enligt dessa lagar omgående underrätta regeringen för att ge regeringen möjlighet att göra en förnyad prövning av om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet.

Ett godkännande förfaller om det inte längre finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i godkännandet, om inte ett tillstånd enligt miljöbalken har meddelats för anläggningen i fråga.

Ändringar i miljöbalken

Begränsningar av ianspråktagandet av mark

Inom ett område som omfattas av en plan för kärntekniska anläggningar enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

får nya mark- eller vattenområden endast tas i anspråk för sådana verksamheter eller åtgärder som omfattas av planen för kärntekniska anläggningar. Dock får en verksamhet bedrivas eller åtgärd vidtas inom det område som omfattas av planen, om det kan göras utan att genomförandet av planen försvåras.

En ansökan om prövning av en kärnteknisk anläggning får i vissa fall inte tas upp

En ansökan får inte tas upp till prövning om den avser en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Regeringens tillåtlighetsprövning

I 17 kap. 1 § föreslås en ändring som innebär att regeringens tillåtlighetsprövning inte ska omfatta en anläggning där aktiviteten hos den totala mängden kärnavfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel utgörs av alfaaktiva ämnen, eller en anläggning som omfattas av ett godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

I 17 kap. miljöbalken föreslås en ny bestämmelse som anger att regeringen endast får tillåta en kärnteknisk anläggning om fördelarna med den typ av anläggning som avses i ansökan överväger de nackdelar som den kan medföra utifrån ett strålskyddsperspektiv och det inte finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet.

I 21 kap. föreslås att mark- och miljödomstolen ska ge regeringen tillfälle att göra en förnyad prövning i fråga om Sveriges säkerhet om det efter att regeringen har provat tillåtligheten framkommer nya uppgifter som kan påverka detta.

När tillstånd förfaller

I 24 kap. föreslås en ny bestämmelse som innebär att ett tillstånd till en kärnteknisk anläggning ska förfalla om regeringen återkallar sitt godkännande för anläggningen enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Övriga ändringar

Det föreslås att Strålsäkerhetsmyndighetens beslut enligt kärntekniklagen ska överklagas till mark- och miljödomstol. I lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar görs ändringar som innebär att de särskilda ledamöterna i mål eller ärenden enligt kärntekniklagen ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde. I lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut föreslås ett tillägg som gör det möjligt för miljöorganisationer att klaga på

Författningskommentar

Förslag till lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar i vissa fall och om en plan för kärntekniska anläggningar som en förutsättning för ett sådant godkännande.

I paragrafen anges vad regeringen kan komma att pröva enligt denna lag.

I paragrafen introduceras uttrycken regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar och plan för kärntekniska anläggningar. Av 8 § framgår att regeringen får pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning endast om det finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar anläggningen. I 21 § anges vad regeringen prövar i sitt godkännande av kärntekniska anläggningar.

Ord och uttryck

2 § I denna lag avses med kärnavfall, kärnteknisk anläggning och kärnämne detsamma som i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

I paragrafen förklaras vad som avses med vissa ord och uttryck i lagen.

Av 2 § lagen (1984:3) om kärntekniska anläggningar framgår vad som avses med kärnavfall, kärnteknisk anläggning och kärnämne.

Med kärnavfall avses bl.a. använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar och radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas.

Med kärnteknisk anläggning avses bl.a. kärnkraftsreaktorer, forskningsreaktorer eller anläggningar för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall.

Med kärnämne avses uran, plutonium eller något annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi eller en förening som ett sådant ämne ingår i. Även torium eller ett annat ämne som är avsett att omvandlas till kärnbränsle, eller en förening som ett sådant ämne ingår i, är ett kärnämne. Använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar är också kärnämne.

Ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning

3 § Den som avser att uppföra och driva en ny kärnteknisk anläggning får ansöka om regeringens godkännande av anläggningen.

Första stycket gäller inte

1. för kärntekniska anläggningar där aktiviteten hos den totala mängden kärnavfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel utgörs av alfaaktiva ämnen, eller

2. om det för samma anläggning pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken eller om anläggningen omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken eller lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

I paragrafen regleras när det är möjligt att ansöka om ett godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Av *första stycket* framgår att det är frivilligt att ansöka om regeringens godkännande. En ansökan får endast göras för en ny kärnteknisk anläggning och inte vid ändringar av befintliga anläggningar. Den som har ett godkännande kommer att behöva ansöka om tillstånd enligt miljöbalken, men enligt 17 kap. 1 § 1 b miljöbalken ingår då inte regeringens tillåtlig-hetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken. Den som ska uppföra en kärnteknisk anläggning kan välja att i stället för en prövning enligt förevarande lag ansöka om tillstånd enligt miljöbalken där regeringens tillåtlig-hetsprövning enligt 17 kap. ingår.

I *andra stycket* undantas vissa anläggningar från lagens tillämpnings-område.

Enligt *första punkten* undantas anläggningar där aktiviteten hos den totala mängden kärnavfall i anläggningen understiger vissa gränsvärden. Det kan exempelvis röra sig om ett markförvar för lågaktivt kärnavfall. Med alfaaktiva ämnen avses sådana tunga radioaktiva ämnen, exempelvis radon, uran och plutonium, som när de sönderfaller genererar en form av joniserande strålning som benämns alfastrålning.

Av *andra punkten* framgår att den som har en pågående prövning enligt miljöbalken eller har ett tillstånd enligt miljöbalken för samma anläggning som avses i ansökan om godkännande, är förhindrad att få den planerade anläggningen prövad enligt denna lag. Då sker regeringens prövning i stället genom tillåtlig-hetsprövningen enligt 17 kap. miljöbalken. Även den situationen att det finns ett tillstånd för anläggningen enligt lagen om kärnteknisk verksamhet innebär att det inte kan ske en prövning enligt förevarande lag. Den som avser att uppföra och driva anläggningen är då i stället hänvisad till tillåtlig-hetsprövningen enligt miljöbalken.

4 § En ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning ska ges in till regeringen och innehålla de uppgifter som krävs för regeringens prövning enligt 21 § i fråga om

1. den planerade anläggningen,
2. det område där anläggningen ska uppföras och det område runt anläggningen dit allmänheten inte ska ha tillträde,
3. det område runt anläggningen, utanför det område dit allmänheten inte har tillträde, där mark- och vattenområden endast ska få tas i anspråk om det inte försvaras uppförande och drift av de kärntekniska anläggningarna,
4. de verksamheter eller åtgärder som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där dessa ska bedrivas eller vidtas,
5. vilka beredskapszoner och brådskande skyddsåtgärder som kan behövas för anläggningen, och
6. sökanden och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av för uppförande och drift av anläggningen samt dessa aktörers ägarförhållanden.

För en kärnteknisk anläggning, som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska ansökan även innehålla uppgifter om hur sökanden avser att omhänderta kärnämnet och kärnavfallet.

I paragrafen regleras var en ansökan om godkännande görs och vad den ska innehålla.

En ansökan ska enligt *första stycket första punkten* innehålla uppgifter om den anläggning som sökanden avser att uppföra och driva. För en kärnkraftsreaktor innebär detta en uppskattning av reaktorns termiska effekt och en övergripande beskrivning av reaktorns konstruktion. Om sökanden har bestämt reaktormodell så bör det framgå av ansökan. Om ansökan avser en anläggning för mellanlagring eller slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall, omfattar kravet att uppgifter ska lämnas om den metod som är tänkt att användas. Uppgifterna har betydelse för regeringens prövning av om den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som anläggningen kan medföra utifrån ett strålskyddsperspektiv.

Enligt *andra punkten* ska ansökan också innehålla uppgifter om det område där anläggningen ska uppföras och det område runt anläggningen som allmänheten inte har tillträde till. Sökanden ska lämna in ritningar eller kartor som visar gränserna för dessa områden.

En ansökan kommer sannolikt att endast avse en plats. När det t.ex. gäller sammanhängande system för omhändertagandet av använt kärnbränsle eller kärnavfall kan det dock vara fråga om anläggningar på flera platser. I sådana fall är de olika anläggningarna och metoderna så beroende av varandra att den totala funktionaliteten och säkerheten inte kan bedömas enbart genom att de olika anläggningarna betraktas var för sig.

En ansökan för en plats kan omfatta en eller flera kärntekniska anläggningar, om det finns funktionella samband mellan anläggningarna. En aktör kan t.ex. vilja uppföra flera kärnkraftsreaktorer inom samma område. Det finns inte heller något som hindrar att sökanden lämnar in flera ansökningar för olika platser.

Ansökan ska enligt *tredje punkten* innehålla uppgifter om det område, utanför det område dit allmänheten inte har tillträde, där mark- och vattenområden endast ska få tas i anspråk om det inte försvårar uppförandet och bedrivandet av de kärntekniska anläggningarna.

Enligt *fjärde punkten* ska ansökan innehålla uppgifter om de verksamheter eller åtgärder som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där dessa ska bedrivas eller vidtas. Sökandens uppgifter om dessa åtgärder ska vara på en övergripande nivå. De avser exempelvis behovet av att bygga ut el- eller vägnät i anslutning till anläggningen. Uppgifter om elnät kan avse behovet av ställverk, teknisk infrastruktur och transformatorstationer eller anslutningar till elnät och transportinfrastruktur. Uppgifter om vägnätet kan avse både nya vägar och utbyggnad av befintliga vägar. Om kärnbränsle eller kärnavfall ska fraktas med sjötransport, krävs en hamnanläggning för ändamålet. Om transport ska ske på land, krävs vägar eller järnvägar som är anpassade för denna typ av transporter. Med åtgärder som behövs avses i detta sammanhang inte åtgärder av säkerhets- eller strålskyddskaraktär, exempelvis fysiskt skydd eller beredskap.

Uppgifterna enligt 2–4 har betydelse för regeringens prövning av om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet, baserat på den påverkan som anläggningen har på det område där anläggningen ska uppföras och på det område som ligger i anslutning till anläggningen.

Femte punkten avser vilken beredskap som kan komma att behövas för anläggningen. För att regeringen ska kunna ta ställning till om platsen är lämplig ur ett beredskapsperspektiv krävs uppgifter om det för anläggningen kan behövas inre och yttre beredskapszoner. Det krävs ingen exakt utformning av zonerna, utan endast en uppskattning av zonernas maximala utsträckning. Ansökan behöver även innehålla uppgifter om vilka brådskande skyddsåtgärder som kan behöva förberedas inom respektive zon. Tillsammans med uppgifter om brådskande skyddsåtgärder behövs även en kartläggning av vilka omständigheter som kan påverka möjligheterna att genomföra dessa åtgärder. Det kan t.ex. avse vilka bostäder och verksamheter (sjukhus, industrier, djurhållande verksamhet m.m.) som finns inom zonerna, zonernas geografiska förhållanden (berg, floder, öar etc.) och tillgänglig infrastruktur. Beredskapszonerna kan avse ett större område än det område runt anläggningen som allmänheten inte har tillträde till. Uttrycket beredskapszon används i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.

Uppgifter enligt *sjätte punkten* avser namn, juridisk form, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer, verksamhet och säte eller hemvist för sökanden, leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som den sökande avser att använda sig av. Dessutom ska dessa aktörers ägarförhållanden beskrivas. Uppgifterna har betydelse för regeringens prövning av om det finns några hinder, i fråga om den sökande och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av, med hänsyn till Sveriges säkerhet.

I 22 § finns en skyldighet att lämna uppgifter om ändrade ägarförhållanden.

Andra stycket blir endast tillämpligt för en kärnteknisk anläggning, som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall. Ansökan ska då innehålla uppgifter om hur kärnämnet eller kärnavfallet från den kärntekniska anläggningen ska omhändertas. Detta innefattar moment som exempelvis hantering, lagring, transport och slutförvar. Ansökan som inte avser ett slutförvar behöver inte innehålla uppgifter om den anläggning eller plats där avfallet slutligen ska placeras eller vilken aktör som kommer att vara ansvarig för omhändertagandet.

5 § När en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning har kommit in ska Regeringskansliet underrätta

1. Strålsäkerhetsmyndigheten,
2. den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområden det är tänkt att den kärntekniska anläggningen ska uppföras, och
3. den eller de kommuner som berörs av ansökan.

I paragrafen regleras Regeringskansliets skyldighet att underrätta Strålsäkerhetsmyndigheten, berörda mark- och miljödomstolar och kommuner när en ansökan kommit in.

Regeringskansliet ska, när en ansökan om godkännande kommit in, underrätta Strålsäkerhetsmyndigheten, den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområde den kärntekniska anläggningen är tänkt att uppföras och den eller de kommuner som berörs av ansökan. De

kommuner som berörs av ansökan är de som ligger inom de områden som avses i 4 § 2–5.

Av 16 kap. 11 a § miljöbalken framgår att en tillståndsprövning enligt miljöbalken inte kan ske så länge det finns ett pågående ärende enligt denna lag.

6 § Den sökande får föreläggas att avhjälpa en brist i ansökan, om bristen medför att ansökan inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I föreläggandet ska det anges att följderna av att ett föreläggande inte följs kan bli att ansökan inte tas upp till prövning.

I paragrafen regleras vilka åtgärder som kan vidtas om en ansökan är ofullständig.

Ett föreläggande får meddelas endast om ansökan är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för en prövning i sak. Om ansökan efter föreläggande fortfarande är bristfällig, får ansökan avvisas. Enligt 7 § kan regeringen också välja att avstå från att pröva en ansökan.

7 § Regeringen får avstå från att pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Av paragrafen framgår att regeringen får avstå från att pröva en ansökan om godkännande enligt denna lag.

Regeringen har möjlighet att avstå från att pröva en ansökan om godkännande i det enskilda fallet. Det är upp till regeringen att avgöra om den ska ta upp en ansökan till prövning eller inte. Ett skäl för regeringen att avstå från att pröva en ansökan kan vara om en aktör kan antas sakna avsikt att uppföra och driva den kärntekniska anläggningen. Så kan till exempel vara fallet när en aktör lämnar in flera ansökningar samtidigt. Det finns dock inget hinder för regeringen att ta upp flera ansökningar från samma aktör till prövning. Det skulle kunna bli aktuellt om det är troligt att den sökande har för avsikt att uppföra och driva kärntekniska anläggningar på flera platser.

Om regeringen väljer att avstå från att pröva en aktörs ansökan, får aktören i stället ansöka om tillstånd enligt miljöbalken, där regeringens tillåtelseprövning enligt 17 kap. kommer att ingå.

8 § Regeringen får pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning endast om det finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar anläggningen.

Av paragrafen framgår att det krävs en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar anläggningen för att regeringen ska få pröva en ansökan om godkännande.

En plan för kärntekniska anläggningar kan endast antas under handläggningen av ett ärende om godkännande, se 9 §. En plan kan ha antagits i ett tidigare ärende om godkännande av en kärnteknisk anläggning. Om en sådan plan omfattar en anläggning som avses i en senare ansökan om godkännande ska någon ny plan inte antas. För att en plan för kärntekniska anläggningar ska omfatta en anläggning krävs att anläggningen ligger inom det område och är en sådan anläggning som ryms inom planen, se 10 §.

En plan för kärntekniska anläggningar

9 § Vid antagandet av en plan för kärntekniska anläggningar ska regeringen pröva om det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken samt enskilda intressen att uppföra och driva sådana kärntekniska anläggningar som ansökan om godkännande avser och bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för att anläggningarna ska kunna uppföras och drivas på det område som ska omfattas av planen.

En plan för kärntekniska anläggningar får endast antas om det finns en ansökan i ett pågående ärende om godkännande av en kärnteknisk anläggning, som kommer att omfattas av planen.

Regeringen får besluta att en plan inte ska antas.

I paragrafen finns bestämmelser om förutsättningarna för att anta en plan för kärntekniska anläggningar.

Av *första stycket* följer att en förutsättning för att anta planen är att det är förenligt med bestämmelserna i 3 kap. miljöbalken om för vilket ändamål ett mark- eller vattenområde ska användas att uppföra sådana kärntekniska anläggningar som en ansökan avser samt bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för att anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. Regeringen ska vid en sådan prövning även bedöma om uppförande och drift av sådana anläggningar som ansökan avser är förenligt med det särskilda skydd för vissa områden som regleras i 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken. Motsvarande bedömning ska göras för de verksamheter och åtgärder som behövs för att anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. Regeringens prövning syftar till att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade. I 14 § anges att regeringens bedömning av om det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken att uppföra och driva sådana anläggningar som en ansökan om godkännande avser och bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för anläggningarna, inte är bindande vid en kommuns planarbete eller vid prövning i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen. Bedömningen är inte heller bindande i prövningar enligt miljöbalken.

En annan förutsättning för att anta planen är att det är förenligt med enskilda intressen att uppföra sådana kärntekniska anläggningar som en ansökan avser samt att bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för att anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. De enskilda som är berörda och vars intressen ska beaktas kommer i första hand att vara sakägare. Vid bedömningen av vad som är förenligt med enskilda intressen ska proportionalitetsprincipen beaktas. Principen innebär ett krav på att det alltid ska finnas en rimlig balans mellan nyttan av ett beslut i en fråga och de konsekvenser som beslutet får för enskilda intressen.

Planen ska avse sådana kärntekniska anläggningar som ansökan avser. Det innebär att planen avser en viss typ av kärntekniska anläggningar, t.ex. kärnkraftsreaktorer, anläggningar för framställning av kärnbränsle eller anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle.

Planen för kärntekniska anläggningar gäller för ett visst område och en viss typ av kärntekniska anläggningar, se 10 §. Den gäller inte i förhållande till en viss aktör, utan för var och en som ansöker om att få uppföra en kärnteknisk anläggning på den platsen enligt denna lag.

Av *andra stycket* framgår att regeringen endast får anta en plan för kärntekniska anläggningar om det finns en ansökan i ett pågående ärende om godkännande av en kärnteknisk anläggning som kommer att omfattas av planen.

Av *tredje stycket* framgår att regeringen kan besluta om att en plan inte ska antas. Detta kan göras både om regeringen bedömer att det inte är förenligt med bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken att anta planen eller om regeringen av något annat skäl väljer att inte anta planen. Regeringen har även möjlighet att avstå från att pröva en ansökan om godkännande enligt 7 §.

Av 8 § framgår att regeringen endast får pröva en ansökan om godkännande om ansökan avser ett område där det finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar anläggningen.

10 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges

1. vilka kärntekniska anläggningar som får uppföras och inom vilket område som dessa får lokaliseras,
2. ett område runt respektive kärnteknisk anläggning dit allmänheten inte har tillträde,
3. ett område utanför det område dit allmänheten inte har tillträde där mark- och vattenområden endast får tas i anspråk om det inte försvårar uppförande och drift av de kärntekniska anläggningarna, och
4. ett eller flera områden där verksamheter eller åtgärder kommer att behöva bedrivas eller vidtas för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas.

Av paragrafen framgår vad som ska anges i en plan för kärntekniska anläggningar.

Av *första punkten* framgår att det i planen ska anges vilka kärntekniska anläggningar som får uppföras. Planen får enligt 9 § endast avse sådana anläggningar som omfattas av en ansökan om godkännande av kärntekniska anläggningar. Planen behöver dock inte begränsas till det antal anläggningar som omfattas av ansökan om godkännande. Med vilka kärntekniska anläggningar avses exempelvis kärnkraftsreaktorer med en viss effekt, anläggningar för framställning av kärnbränsle eller anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle. En plan kan innehålla olika slags kärntekniska anläggningar. Det maximala antalet anläggningar som får uppföras ska anges i planen. Av första punkten framgår också att det i planen ska anges inom vilket område som de kärntekniska anläggningarna får lokaliseras. Den exakta lokaliseringen behöver inte anges.

Av *andra punkten* framgår att det i planen ska anges ett område runt respektive kärnteknisk anläggning dit allmänheten inte kommer att ha tillträde.

Av *tredje punkten* framgår att det i planen ska anges ett område utanför det område dit allmänheten inte har tillträde där mark- och vattenområden endast får tas i anspråk om det inte försvårar uppförandet och bedrivandet av de kärntekniska anläggningarna. Bestämmelser om begränsningar att ta i anspråk ett sådant område finns i 4 kap. 11 § miljöbalken. Områdets omfattning påverkas av vilken typ av kärnteknisk anläggning det är och vilka brådskande skyddsåtgärder och skydd mot antagonistiska hot som kan behöva vidtas.

Av *fjärde punkten* framgår att det i planen ska anges ett eller flera områden där verksamheter eller åtgärder kommer att behöva bedrivas eller vidtas för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. Det kan behövas nya verksamheter eller ändring av befintliga verksamheter för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. Det kan t.ex. avse hamnar, vägar och ställverk. Det kan även behöva vidtas åtgärder, t.ex. avverkning av skog.

11 § Ett beslut om en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, om en sådan krävs enligt det kapitlet.

Den strategiska miljöbedömningen ska genomföras av regeringen. Regeringen får dock i det enskilda fallet besluta att delar av bedömningen ska genomföras av en myndighet.

Av paragrafen framgår att en strategisk miljöbedömning ska göras för planen för kärntekniska anläggningar, om det krävs enligt 6 kap. miljöbalken.

Av *första stycket* framgår att bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken ska tillämpas. I en strategisk miljöbedömning ingår enligt 6 kap. 9 § miljöbalken att

1. samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (avgränsningssamråd),
2. ta fram en miljökonsekvensbeskrivning,
3. ge tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan, och
4. ta hänsyn till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter innan planen antas eller läggs till grund för reglering.

Regeringen kan även besluta att en myndighet ska ta fram ett förslag till plan. Av 6 kap. 5 § miljöbalken framgår att en myndighet som upprättar en plan inte behöver undersöka om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan om frågan om betydande miljöpåverkan är avgjord genom föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 4 § i samma kapitel. Vid framtagandet av en ny plan för kärntekniska anläggningar kommer frågan om betydande miljöpåverkan sannolikt alltid att vara avgjord genom regeringens föreskrifter. Däremot bör en ändring av en befintlig plan enligt 17 § i vissa fall kunna genomföras utan att ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det kan exempelvis vara fallet vid en mindre inskränkning av det område som planen ska omfatta.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om att regeringen i det enskilda fallet får besluta att den strategiska miljöbedömningen ska genomföras av en myndighet. Om denna möjlighet utnyttjas innebär det att vissa åtgärder som krävs enligt 6 kap. miljöbalken kommer att genomföras av en myndighet i stället för av regeringen.

12 § Ett samråd som krävs vid en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken om en plan för kärntekniska anläggningar behöver inte genomföras, om

1. planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som också har prövats genom en detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900),

2. utredningen i detaljplaneärendet är aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar, och

3. samråd i detaljplaneärendet har skett med alla dem som ska omfattas av samråd enligt 6 kap. miljöbalken.

Om samrådet i detaljplaneärendet är avslutat och samråd inte har skett med alla som ska omfattas av samråd enligt 6 kap. miljöbalken, är det tillräckligt att samråd sker med dem som inte har omfattats av samrådet i detaljplaneärendet.

I paragrafen regleras en möjlighet till förenkling av samråd, om de kärntekniska anläggningar samt andra verksamheter och åtgärder som ska omfattas av planen har prövats i ett detaljplaneärende.

I *första stycket* anges när samråd som krävs vid en strategisk miljöbedömning inte behöver genomföras. Med samråd som krävs vid en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken avses samråd i frågan om betydande miljöpåverkan (6 §), ett samråd om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (9 och 10 §§), samråd med andra länder (13 §) och en möjlighet att lämna synpunkter på förslaget och miljökonsekvensbeskrivningen (15 §).

I en punktlista anges förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att samråd som krävs vid en strategisk miljöbedömning inte ska behöva genomföras.

I *första punkten* anges att planen för kärntekniska anläggningar enbart ska gälla åtgärder som också har prövats genom en detaljplan enligt plan- och bygglagen. Om planen till någon del avser åtgärder som avviker från detaljplanen är alltså paragrafen inte tillämplig. Detaljplanen kan reglera ett större område än vad planen för kärntekniska anläggningar omfattar.

Av *andra punkten* framgår att utredningen i detaljplaneärendet ska vara aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar. Det innebär att utredningen ska uppfylla kraven i 6 kap. miljöbalken.

I *trede punkten* anges att samråd i detaljplaneärendet ska ha skett med alla dem som ska omfattas av samråd enligt 6 kap. miljöbalken.

Av *andra stycket* framgår att ett samråd kan förenklas, om det finns en detaljplan som omfattar anläggningen och samråd har skett med vissa, men inte alla, som omfattas av samråd enligt 6 kap. miljöbalken. Samrådet behöver då endast omfatta dem som inte deltog i samrådet i detaljplaneärendet.

13 § Det behöver inte upprättas någon miljökonsekvensbeskrivning för planen för kärntekniska anläggningar, om

1. planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som också har prövats enligt plan- och bygglagen (2010:900), och

2. miljökonsekvensbeskrivningen i detaljplaneärendet tas in i ärendet för planen för kärntekniska anläggningar och är aktuell och tillräcklig för det ärendet.

Paragrafen innebär att det inte är nödvändigt att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för planen för kärntekniska anläggningar, om det finns en miljökonsekvensbeskrivning i ett detaljplaneärende som kan användas.

Av 11 § följer att det ska upprättas en miljökonsekvensbeskrivning inför antagandet av en plan för kärntekniska anläggningar, eftersom det är en del av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. 9 § miljöbalken. Paragrafen innebär att det i vissa fall är möjligt att använda en miljökonsekvensbeskrivning i ett ärende om detaljplan.

Av *första punkten* framgår att en förutsättning för att paragrafen ska kunna tillämpas är att planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som också har prövats i en detaljplan, se kommentaren till 12 § första stycket 1 om vad som avses med detta.

Enligt *andra punkten* krävs att den miljökonsekvensbeskrivning som har upprättats i detaljplaneärendet tas in i ärendet för planen för kärntekniska anläggningar. Miljökonsekvensbeskrivningen måste också vara aktuell och tillräcklig för att kunna ligga till grund för planen, se kommentaren till 12 § första stycket 2 om vad som avses med detta.

Även om en miljökonsekvensbeskrivning har upprättats i detaljplaneärendet ska den myndighet som är ansvarig för att ta fram miljökonsekvensbeskrivningen enligt denna lag informera allmänheten, myndigheter, kommuner och andra länder, i den utsträckning som följer av 6 kap. miljöbalken.

14 § Regeringens bedömning av om det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken och enskilda intressen att uppföra och driva sådana anläggningar som en ansökan om godkännande avser samt bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för anläggningarna, är inte bindande vid en kommuns planarbete eller vid prövning i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen (2010:900).

I paragrafen regleras att en kommun i vissa fall inte är bunden av regeringens bedömning av 3 och 4 kap. miljöbalken och enskilda intressen.

I 9 § anges att regeringen vid antagandet av en plan för kärntekniska anläggningar ska pröva om det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken samt enskilda intressen att uppföra och driva sådana anläggningar som ansökan om godkännande avser på det område som ska omfattas av planen. Kommunen kan i ett efterföljande planarbete och prövningar i ärenden om lov och förhandsbesked göra en annan bedömning av dessa frågor.

15 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges hur länge planen gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

Om giltighetstiden löper ut medan det finns pågående tillståndsprövningar enligt miljöbalken för kärntekniska anläggningar som omfattas av planen, ska planen fortsätta att gälla till dess att samtliga prövningar för den eller de anläggningar som planen avser är slutligt avgjorda.

I paragrafen regleras giltighetstiden för planen för kärntekniska anläggningar.

Av *första stycket* framgår att det ska anges en giltighetstid för planen. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år. Tiden bör bestämmas så att det finns rimliga möjligheter för den som avser att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning att ge in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken.

I *andra stycket* regleras att giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar automatiskt förlängs, om det vid tidpunkten när en plans giltighetstid löper ut pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en anläggning som omfattas av planen. Om det pågår flera tillståndsprövningar enligt miljöbalken för det område och de anläggningar som planen avser, förlängs giltigheten till dess att samtliga prövningar för den

eller de kärntekniska anläggningar som planen omfattar är slutligt avgjorda. Om det kommer in ytterligare ansökningar efter det att planen automatiskt har förlängts, så kommer planen att vara giltig även till dess att dessa ansökningar är slutligt avgjorda. Giltighetstiden förlängs endast om det finns pågående mål om kärntekniska anläggningar som omfattas av planen. En ansökan om tillstånd för andra anläggningar än kärntekniska anläggningar som behövs för bedrivandet av de kärntekniska anläggningarna innebär inte att giltighetstiden förlängs.

Motsatsvis kommer en plan om kärntekniska anläggningar vars giltighetstid automatiskt har förlängts att upphöra att gälla när det inte längre finns någon pågående prövning enligt miljöbalken för det område och de anläggningar som planen avser.

Om det kommer in en ansökan om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning för ett område som tidigare har omfattats av ett planbeslut men för vilket planen har upphört att gälla, behöver regeringen ta fram en ny plan, om den avser att pröva en ansökan.

16 § Regeringen får besluta att förlänga giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar med fem år i taget och sammanlagt maximalt femton år.

Sakägare och berörda kommuner ska få tillfälle att yttra sig innan en plan förlängs.

Av paragrafen framgår att regeringen får besluta att förlänga giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar.

Av *första stycket* följer att regeringen på eget initiativ kan besluta att förlänga en plan för kärntekniska anläggningar. Det kan bli aktuellt om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av en plan kommer att lämnas, men inte inom planens giltighetstid. För att det ska kunna antas att en ansökan kommer att lämnas in bör det krävas mer än endast ett påstående om att detta kommer att göras. Att en aktör har påbörjat ett avgränsningssamråd inom ramen för en specifik miljöbedömning eller om det finns en övergripande beskrivning av den planerade anläggningen, med en trovärdig tidsplan för när denna ska uppföras och tas i drift, kan vara tillräckligt. Giltighetstiden får förlängas genom beslut av regeringen med fem år i taget och sammanlagt maximalt femton år. Utöver detta kan det enligt 15 § andra stycket ske en automatisk förlängning.

Med sakägare i *andra stycket* avses i första hand ägare av fast egendom som påverkas av planbeslutet. Det kan vara ägare av fast egendom som ligger inom det område som planbeslutet avser eller som ligger i direkt anslutning till ett sådant område. Även den som har en annan särskild rätt till egendom som påverkas av ett planbeslutet ska få tillfälle att yttra sig. Servitut, arrende eller annan nyttjanderätt är exempel på en särskild rätt.

Med berörda kommuner avses den kommun eller de kommuner som ligger inom de områden som omfattas av planen.

17 § Regeringen får ändra en plan för kärntekniska anläggningar, om det behövs för att en ansökan, som inkommit efter att planen har antagits, ska kunna godkännas. Ändringar av planen ska vara förenliga med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken. Planen får dock inte ändras om

1. det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte omfattas av planen, eller

2. det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

Om en plan ändras utan att en strategisk miljöbedömning krävs enligt 11 §, ska sakägare och berörda kommuner få tillfälle att yttra sig innan planen ändras.

I paragrafen regleras när en plan för kärntekniska anläggningar kan ändras.

Enligt *första stycket* är det en förutsättning för att ändra en plan för kärntekniska anläggningar att det behövs för att en ansökan som inkommit efter att planen antagits enligt denna lag ska kunna godkännas. I vissa fall får dock planen inte ändras.

Enligt *första punkten* får regeringen inte ändra en plan, om det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte längre omfattas av planen. Med pågående tillståndsprövning avses tiden från det att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken har lämnats till prövningsmyndigheten till dess att prövningen enligt miljöbalken är slutligt avgjord. För att en kärnteknisk anläggning ska omfattas av en plan krävs att anläggningen ligger inom det område och är en sådan anläggning som ryms inom planen, se 10 §.

Av *andra punkten* framgår att regeringen inte får ändra en plan om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen kommer att lämnas in inom planens giltighetstid. För att det ska kunna antas att en ansökan kommer att lämnas in kan den eller de som har ansökt om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar för det område som planen avser behöva höras. Om regeringen har underrättats om att någon ytterligare aktör är intresserad av att inom området uppföra och driva en kärnteknisk anläggning som planen omfattar, kan även den aktören behöva höras. Det bör krävas mer än endast ett påstående om att en ansökan kommer att lämnas in. Att en aktör har påbörjat ett avgränsningssamråd inom ramen för en specifik miljöbedömning eller om det finns en övergripande beskrivning av den planerade anläggningen, med en trovärdig tidsplan för när ansökan ska ges in, kan vara tillräckligt.

Med sakägare och berörda kommuner i *andra stycket* avses detsamma som i 16 §. Av 11 § framgår att ett beslut om en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken om en sådan krävs. Om en strategisk miljöbedömning krävs finns krav på samråd som ska uppfyllas i det kapitlet.

18 § Regeringen får upphäva en plan för kärntekniska anläggningar, om det inte

1. pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för sådana kärntekniska anläggningar som planen avser, och

2. kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

Sakägare och berörda kommuner ska få tillfälle att yttra sig innan en plan upphävs.

I paragrafen regleras regeringens möjligheter att upphäva en plan för kärntekniska anläggningar.

Med pågående tillståndsprövning enligt *första stycket första punkten* avses tiden från det att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken har lämnats till prövningsmyndigheten till dess att prövningen enligt miljöbalken är slutligt avgjord.

Av *andra punkten* framgår att regeringen inte får upphäva en plan om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en anläggning som omfattas av planen kommer att lämnas in inom planens giltighetstid, se kommentaren till 17 § första stycket 2 om vad som avses med detta.

Med sakägare och berörda kommuner i *andra stycket* avses detsamma som i 16 §.

Kommunens tillstyrkan

19 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning, besluta om en plan för kärntekniska anläggningar eller ändra en sådan plan, endast om den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan eller förslaget till plan.

Kommunen får inte ändra sitt beslut efter att den har tillstyrkt ansökan eller förslaget till plan.

Regeringen får trots första stycket besluta om godkännande för mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall om den eller de berörda kommunerna inte har tillstyrkt ansökan eller förslaget till plan, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen kommer till stånd och det inte finns någon annan plats

1. som bedöms vara lämpligare för anläggningen, eller
2. som är lämplig och har anvisats för anläggningen inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

I paragrafen behandlas den s.k. kommunala vetorätten.

Av *första stycket* följer att regeringen är förhindrad att godkänna en ansökan, besluta om en plan för en kärnteknisk anläggning eller ändra en sådan plan om inte den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan om godkännande för en kärnteknisk anläggning och förslaget till plan. Detta innebär att kommunen behöver tillstyrka även en ansökan som avser ett område som omfattas av en befintlig plan för kärntekniska anläggningar. Om det område som omfattas av planen sträcker sig över flera kommuner, krävs att alla berörda kommuner tillstyrker ansökan och förslaget till plan.

Av *andra stycket* framgår att kommunen inte får ändra sitt beslut efter att den har tillstyrkt ansökan eller planen.

I *tredje stycket* införs en ventil för regeringen från kravet på kommunens tillstyrkan i fråga om mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall. Stycket har formulerats med 17 kap. 6 § andra stycket miljöbalken som förebild (se prop. 1997/98:45, del 2, s. 221).

Regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

20 § Berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning innan regeringen beslutar om godkännande.

I paragrafen regleras berörda myndigheters rätt att yttra sig innan regeringen fattar beslut om godkännande.

Utgångspunkten är att de yttranden som behövs i det enskilda fallet ska hämtas in.

Strålsäkerhetsmyndigheten kommer alltid vara berörd i fråga om fördelarna med den typ av anläggning som ansökan avser överväger de nackdelar som den kan medföra. Strålsäkerhetsmyndigheten kommer också vara berörd i fråga om det finns godtagbar metod för att omhänderta kärnavfall eller kärnämne från anläggningen. I frågor om anläggningen är lämplig på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv kommer sannolikt Strålsäkerhetsmyndigheten, den eller de länsstyrelser i det län där det berörda området finns och Myndigheten för civilt försvar att vara berörda. I frågor om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet kommer Försvarsmakten och Säkerhetspolisen att vara berörda. Denna uppräknning är inte uttömmande och även andra myndigheter kan vara berörda av ansökan, exempelvis Affärsverket svenska kraftnät, Polismyndigheten och Statens energimyndighet. Vilka myndigheter som är berörda och om ett yttrande ska avse hela eller delar av en ansökan måste dock bedömas i det enskilda fallet.

21 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning, om

1. den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra ur ett strålskyddsperspektiv,

2. det inte finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet,

3. det inte föreligger några hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv, och

4. det, i fråga om en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, finns en godtagbar metod för att omhänderta det kärnämne eller kärnavfall som anläggningen ger upphov till.

Av paragrafen framgår vilka krav som ska vara uppfyllda för att regeringen ska få godkänna en kärnteknisk anläggning.

Regeringens bedömning enligt *första punkten* avser den typ av anläggning som ansökan avser. Att det är typen av anläggning som ska bedömas innebär att bedömningen ska göras oberoende av var anläggningen ska lokaliseras. För framställning av kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med anläggningar för framställning av kärnbränsle (bränslefabriker). För ett slutförvar för använt kärnbränsle görs bedömningen i förhållande till anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle med samma tekniska lösning. För en reaktor ska bedömningen göras i förhållande till liknande reaktormodeller med jämförbar teknik.

För en reaktor kan fördelen vara att den producerar el, fjärrvärme eller bidrar till forskning och utveckling. För en bränslefabrik är fördelen att det i anläggning kan produceras kärnbränsle till reaktorer. För ett slutförvar av använt kärnbränsle är fördelen att anläggningen utgör en slutlig lösning för omhändertagandet av det använda kärnbränslet.

Nackdelarna ska avse nackdelar ur ett strålskyddsperspektiv. Vid bedömningen av nackdelar måste alla betydande radiologiska konsekvenser av uppförandet och driften av den typ av anläggning som ansökan avser

beaktas. Det innebär bl.a. att konsekvenser från normal drift, möjliga olyckor, transporter och avfallshantering ska beaktas.

Den bedömning som regeringen gör i denna del kan jämföras med prövningen enligt 3 kap. 1 § strålskyddslagen (2018:396) om en verksamhet med joniserande strålning är berättigad.

Eftersom bedömningen inte avser en viss aktör, plats eller anläggning, kan en tidigare gjord bedömning beaktas vid en ny prövning av samma typ av anläggning, förutsatt att anläggningens för- eller nackdelar inte har förändrats på ett avsevärt sätt.

Andra punkten innebär att regeringen ska bedöma om det finns hinder för att uppföra och driva den anläggning som avses i ansökan med hänsyn till Sveriges säkerhet. Regeringens bedömning kan innehålla både försvars- och säkerhetspolitiska avvägningar. Dessa kan i sin tur grundas på såväl nationella som internationella omständigheter, som var för sig eller tillsammans påverkar bedömningen av om det finns hinder att uppföra och driva den planerade verksamheten. Uttrycket Sveriges säkerhet har samma innebörd som i säkerhetsskyddsskyddslagen (2018:585), se prop. 2017/18:89 s. 38 f. och 133. I lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar finns bestämmelser som syftar till att hindra utländska direktinvesteringar i svensk skyddsvärd verksamhet som kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Detta innebär att sökanden, helt eller delvis, redan kan ha prövats i förhållande till Sveriges säkerhet. Den prövning som görs i en sådan process kan delvis komma att överlappa prövningar enligt denna lag. Den prövning som har gjorts enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar bör dock kunna ligga till grund för regeringens bedömning enligt denna lag.

Regeringens prövning i *tredje punkten* ska vara på en övergripande nivå. Regeringen ska bedöma om föreslagna beredskapszoner och de maximala utsträckningarna av zonerna för anläggningen är rimliga. Regeringen ska även bedöma om det från ett beredskapsperspektiv är lämpligt att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning med beaktande av de typer av verksamheter som finns inom beredskapszonerna. Exempel på en typ av verksamhet som kan påverka regeringens bedömning är industrier som kan förvärra en radiologisk nödsituation.

Regeringen ska även bedöma vilka möjligheter det finns att hantera en radiologisk nödsituation med utsläpp av radioaktiva ämnen inom de föreslagna beredskapszonerna. För att en radiologisk nödsituation ska kunna hanteras behöver det vara möjligt att vidta brådskande skyddsåtgärder, som utrymning, inomhusvistelse, intag av jodtabletter, för de som stadigvarande eller temporärt bor, arbetar, går i skola eller på något annat sätt uppehåller sig inom beredskapszonerna.

Regeringens prövning av om det finns hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv är inte bindande i efterföljande prövningar av samma anläggning enligt andra lagar.

Fjärde punkten aktualiseras endast om sökanden avser att uppföra och driva en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall. Det kan exempelvis vara en kärnkrafts- eller forskningsreaktor. En sökande behöver kunna beskriva metoder för de olika momenten för omhändertagandet av kärnavfallet eller kärnämnet från anläggningen. Detta avser exempelvis

hantering, lagring, transport och slutförvar. Metoderna som beskrivs behöver inte innehålla tekniska detaljer utan det rör sig om principiella tillvägagångssätt för att visa att den sökande har förutsättningar att hantera samtliga momenten i omhändertagandet av kärnämnet eller kärnavfallet. Detta beslut hindrar inte sökanden från att i ett senare skede välja att använda sig av en annan metod, förutsatt att den metoden fått tillstånd enligt lagen om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken. Sökanden behöver inte, om ansökan inte avser ett slutförvar, kunna peka ut den anläggning eller plats där avfallet slutligen ska placeras eller vilken aktör som kommer vara ansvarig för omhändertagandet.

Regeringens godkännande innebär att en efterföljande prövning av en ansökan om tillstånd för en verksamhet som omfattas av godkännandet inte ska omfattas av krav på tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken. Regeringens prövning enligt första punkten ersätter den prövning som Strålsäkerhetsmyndigheten annars gör enligt strålskyddslagen (2018:396) av om en verksamhet med joniserande strålning är berättigad. Godkännandet påverkar i övrigt inte den prövning som görs enligt annan lagstiftning, t.ex. lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar, lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, säkerhetskyddslagen (2018:585), en prövning enligt 7 kap. 29 § miljöbalken eller andra prövningar enligt miljöbalken.

Ändrade förhållanden om sökanden eller tredje part

22 § Om förhållandena i fråga om sådana uppgifter som avses i 4 § första stycket 6 ändras efter ett godkännande av en kärnteknisk anläggning men före det att prövningarna enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken för den kärntekniska anläggningen i fråga är slutligt avgjorda, ska den som lämnade in ansökan genast underrätta regeringen om ändringen.

Ändrade förhållande behöver dock inte anmälas om de har prövats enligt lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar.

I paragrafen regleras en skyldighet för den som har ansökt om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning att underrätta regeringen om ändrade förhållande om sökanden eller tredje part.

I *första stycket* framgår när ändrade förhållanden om sökanden eller tredje part ska anmälas till regeringen. I 4 § första stycket 6 finns krav på att lämna uppgifter om sökanden och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av för uppförande och drift av anläggningen samt dessa aktörers ägarförhållanden. För dessa aktörer ska uppgifter lämnas om namn, juridisk form, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer, verksamhet och säte eller hemvist för sökanden, leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som den sökande avser att använda sig av. Dessutom ska dessa aktörers ägarförhållanden beskrivas. Paragrafen innebär att den som lämnade in ansökan om godkännande är skyldig att genast underrätta regeringen, om någon av dessa uppgifter ändras.

Genom *andra stycket* undviks en dubbelprövning i förhållande till vad som prövas i lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar.

Regeringens godkännande får återkallas

23 § Regeringen får, fram till dess att prövningarna enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken för den kärntekniska anläggningen i fråga är slutligt avgjorda, återkalla ett godkännande av en kärnteknisk anläggning om det framkommer nya uppgifter som innebär hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet.

I paragrafen regleras under vilka förutsättningar ett godkännande får återkallas.

Om det vid tillståndsprövningen av en kärnteknisk anläggning enligt miljöbalken framkommer uppgifter som kan ha inverkan på regeringens bedömning av om en kärnteknisk anläggning kan anses lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet, ska den som ansvarar för prövningen ge regeringen tillfälle att göra en förnyad prövning (se 21 kap. 9 § miljöbalken). En motsvarande bestämmelse när det gäller prövningen enligt lagen om kärnteknisk verksamhet kan införas på förordningsnivå. Regeringens möjlighet att återkalla ett beslut upphör vid den tidpunkt då tillståndsprövningen för en kärnteknisk anläggning är slutligt avgjord enligt både lagen om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken.

Om ett tillstånd har beviljats för en anläggning enligt miljöbalken och det först därefter framkommer uppgifter i tillståndsprövningen enligt lagen om kärnteknisk verksamhet som leder till att regeringen återkallar sitt godkännande, kommer miljöbalkstillståndet att förfalla (se 24 kap. 2 a § miljöbalken).

Regeringens godkännande förfaller om det inte finns en plan

24 § Ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller om det inte längre finns en giltig plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som godkännandet avser.

Godkännandet förfaller dock inte för en kärnteknisk anläggning som det har meddelats ett tillstånd för enligt miljöbalken.

I paragrafen regleras när ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller.

Av *första stycket* framgår att ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller om det inte längre finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i godkännandet. Det kan vara fallet om en plan för kärntekniska anläggningar upphävs, ändras eller om dess giltighetstid löpt ut. Det innebär att godkännandet inte längre kan ersätta regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken.

Av *andra stycket* framgår att ett godkännande för en kärnteknisk anläggning inte förfaller, om ett tillstånd enligt miljöbalken har meddelats för anläggningen i fråga.

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

4 kap. Särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden

Områden för kärntekniska anläggningar

11 § Inom ett område som omfattas av en plan för kärntekniska anläggningar enligt lagen (2025:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar får nya mark- eller vattenområden endast tas i anspråk för sådan verksamhet eller sådana åtgärder som omfattas av planen för kärntekniska anläggningar.

Trots första stycket får en verksamhet bedrivas eller åtgärd vidtas inom det område som omfattas av planen, om det kan göras utan att genomförandet av planen försvåras.

Av paragrafen, som är ny, finns bestämmelser som begränsar möjligheten att ta i anspråk mark- och vattenområden för andra verksamheter eller åtgärder än sådana som omfattas av planen för kärntekniska anläggningar.

Av *första stycket* följer att nya mark- eller vattenområden inte får tas i anspråk för andra verksamheter eller åtgärder än de som omfattas av en plan för kärntekniska anläggningar. Stycket avser endast ianspråktagande av nya mark- och vattenområden. Verksamheter som påbörjats innan planen antogs omfattas alltså inte. Av 10 § lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar framgår att planen kan omfatta både kärntekniska anläggningar och verksamheter eller åtgärder som kan komma att behöva bedrivas eller vidtas för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas.

Undantaget i *andra stycket* kan till exempel handla om bostadshus inom det planlagda området men utanför det område runt anläggningen som allmänheten inte har tillträde till. I anslutning till ett sådant hus kan det t.ex. vara förenligt att uppföra en ny komplementbyggnad utan att genomförandet av planen försvåras. Att uppföra exempelvis en industribyggnad inom ett sådant område skulle i vissa fall kunna försvåra genomförandet av planen. En bedömning får göras i det enskilda fallet.

16 kap. Allmänt om prövningen

Kärntekniska anläggningar

11 a § En ansökan får inte tas upp till prövning om den avser en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen (2025:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

I paragrafen, som är ny, anges när en ansökan om kärnteknisk anläggning inte får tas upp till prövning.

Paragrafen innebär att det inte är möjligt att pröva en ansökan om tillstånd som avser en anläggning för vilken regeringen handlägger en ansökan om godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar. Förbudet gäller bara tills regeringen har prövat frågan om godkännande av anläggningen. Av 2 § lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar följer att med kärntekniska anläggningar avses bl.a. kärnkraftsreaktorer, forskningsreaktorer och

17 kap. Regeringens tillåtlighetsprövning

Obligatorisk tillåtlighetsprövning

1 § Regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

1. kärnteknisk anläggning enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, med undantag för en anläggning

a) där aktiviteten hos den totala mängden kärnavfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel utgörs av alfaaktiva ämnen, eller

b) som omfattas av ett godkännande enligt lagen (2025:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar,

2. allmänna farleder, och

3. geologisk lagring av koldioxid, om verksamheten inte avser lagring för forskningsändamål av mindre än 100 000 ton koldioxid.

I paragrafen regleras när regeringen ska pröva tillåtligheten av vissa nya verksamheter.

I första punkten a införs en gräns för vilka kärntekniska anläggningar som ska omfattas av regeringens tillåtlighetsprövning. De kärntekniska anläggningar som undantas från paragrafens tillämpningsområde motsvarar de kärntekniska anläggningar som prövas av Strålsäkerhetsmyndigheten enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet med tillhörande förordning. Eftersom paragrafen i dess hittillsvarande lydelse endast omfattar kärntekniska anläggningar som prövas av regeringen enligt lagen om kärnteknisk verksamhet, innebär detta ingen ändring i sak.

I första punkten b införs en bestämmelse om att regeringen inte ska pröva tillåtligheten av en anläggning som har godkänts enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Förutsättningar för tillåtlighet

6 a § Regeringen får tillåta en kärnteknisk anläggning endast om

1. den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra ur ett strålskyddsperspektiv, och

2. det inte finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet.

I paragrafen anges förutsättningar som ska vara uppfyllda för att regeringen ska få tillåta en kärnteknisk anläggning.

Regeringens bedömning enligt första punkten avser den typ av anläggning som ansökan avser. Att det är typen av anläggning som ska bedömas innebär att bedömningen ska göras oberoende av var anläggningen ska lokaliseras. För framställning av kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med anläggningar för framställning av kärnbränsle (bränslefabriker). För ett slutförvar för använt kärnbränsle görs bedömningen i förhållande till anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle med samma tekniska lösning. För en reaktor ska bedömningen göras i förhållande till liknande reaktormodeller med jämförbar teknik.

För en reaktor kan fördelen vara att den producerar el, fjärrvärme eller bidrar till forskning och utveckling. För en bränslefabrik är fördelen att det i anläggningen kan produceras kärnbränsle till reaktorer. För ett slutförvar av använt kärnbränsle är fördelen att anläggningen utgör en slutlig lösning för omhändertagandet av det använda kärnbränslet.

Nackdelarna ska avse nackdelar ur ett strålskyddsperspektiv. Vid bedömningen av nackdelar måste alla betydande radiologiska konsekvenser av uppförandet och driften av den typ av anläggning som ansökan avser beaktas. Det innebär bl.a. att konsekvenser från normal drift, möjliga olyckor, transporter och avfallshantering ska beaktas.

Den bedömning som regeringen gör i denna del kan jämföras med prövningen enligt 3 kap. 1 § strålskyddslagen (2018:396) om en verksamhet med joniserande strålning är berättigad.

Eftersom bedömningen inte avser en viss aktör, plats eller anläggning, kan en tidigare gjord bedömning beaktas vid en ny prövning av samma typ av anläggning, förutsatt att anläggningens för- eller nackdelar inte har förändrats på ett avsevärt sätt.

Andra punkten innebär att regeringen ska bedöma om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet. Regeringens bedömning kan innehålla både försvars- och säkerhetspolitiska avvägningar. Dessa kan i sin tur grundas på såväl nationella som internationella omständigheter, som var för sig eller tillsammans påverkar bedömningen av om det finns hinder att uppföra och driva den planerade verksamheten. Uttrycket Sveriges säkerhet har samma innebörd som i säkerhetsskyddslagen (2018:585), se prop. 2017/18:89 s. 38 f. och 133. I lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar finns bestämmelser som syftar till att hindra utländska direktinvesteringar i svensk skyddsvärd verksamhet som kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Den prövning som görs i en sådan process kan delvis komma att överlappa prövningar enligt denna lag. I detta avseende kommer då samma fråga att prövas två gånger. Den prövning som har gjorts enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar bör dock kunna ligga till grund för regeringens bedömning enligt denna lag.

21 kap. Mål i mark- och miljödomstol

8 § Det yttrande som mark- och miljödomstolen ska överlämna till regeringen enligt 7 § första stycket ska inte omfatta sådana frågor som avses i 17 kap. 6 a §.

I paragrafen, som är ny, finns en begränsning när det gäller omfattningen av mark- och miljödomstolens yttrande.

Det anges att mark- och miljödomstolens yttrande till regeringen inte ska omfatta sådana frågor om berättigande och Sveriges säkerhet som avses i 17 kap. 6 a §.

9 § Mark- och miljödomstolen ska ge regeringen tillfälle att göra en förnyad prövning enligt 17 kap. 6 a § 2 om det efter att regeringen har prövat tillåtligheten framkommer uppgifter som rör Sveriges säkerhet.

I paragrafen, som är ny, regleras när mark- och miljödomstolen ska ge regeringen möjlighet att göra en förnyad prövning av om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet.

En förutsättning för att paragrafen ska bli tillämplig är att regeringen har prövat tillåtligheten av en ansökan om tillstånd till den kärntekniska anläggningen. Det innebär att paragrafen endast blir tillämplig i mål där regeringen enligt 17 kap. 1 § 1 har prövat tillåtligheten av nya anläggningar. Av 17 kap. 1 § 1 framgår att tillåtligheten inte ska prövas om ansökan avser tillstånd till en anläggning som omfattas av ett godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar. Bestämmelser om ändrade förhållanden i fråga om sökanden eller tredje part för anläggningar som omfattas av ett godkännande finns i 22 § lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

I 8 § anges att det yttrande som mark- och miljödomstolen ska överlämna till regeringen enligt 7 § första stycket inte ska omfatta sådana frågor som avses i 17 kap. 6 a §. Den prövning som avses i denna paragraf avser endast sådana frågor som inte ska omfattas av mark- och miljödomstolens yttrande.

För att mark- och miljödomstolen ska kunna bedöma om en uppgift rör Sveriges säkerhet kan domstolen vid behov hämta in yttrande från berörda myndigheter, t.ex. Forsvarsmakten och Säkerhetspolisen.

22 kap. Förfarandet vid mark- och miljödomstol i ansökningsmål

1 h § *En ansökan om tillstånd till en kärnteknisk anläggning som inte omfattas av ett godkännande enligt lagen (2025:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar, ska utöver det som anges i 1 § innehålla uppgifter om*

- 1. det område runt anläggningen dit allmänheten inte ska ha tillträde, och*
- 2. sökanden och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av för uppförande och drift av anläggningen samt dessa aktörers ägarförhållanden.*

I paragrafen, som är ny, regleras vad en ansökan om tillstånd till en kärnteknisk anläggning ska innehålla.

Paragrafen aktualiseras inte om anläggningen omfattas av ett godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Enligt *första punkten* ska ansökan innehålla uppgifter om det område runt anläggningen dit allmänheten inte ska ha tillträde. Sökanden ska lämna in ritningar eller kartor som visar gränserna för detta område. Uppgifterna kommer att ligga till grund för lokaliseringsprövningen och prövningen enligt 3 och 4 kap.

Andra punkten avser uppgifter om namn, juridisk form, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer, verksamhet och säte eller hemvist för sökanden, leverantörer, entreprenörer, investerare eller andra tredje parter som den sökande avser att använda sig av. Dessutom ska dessa aktörers ägarförhållanden beskrivas. Uppgifterna kommer att ligga till grund för regeringens prövning enligt 17 kap. 6 a § 2 av om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet, med beaktande av de aktörer som förväntas bli inblandade.

24 kap. Tillstånds giltighet, omprövning m.m.

2 a § Tillståndet till en kärnteknisk anläggning förfaller om regeringen återkallar sitt godkännande för anläggningen enligt lagen (2025:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

I paragrafen, som är ny, regleras att ett tillstånd till en kärnteknisk anläggning förfaller om regeringen återkallar godkännandet för anläggningen.

Paragrafen är endast relevant i fråga om kärntekniska anläggningar som omfattas av ett godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar. Bestämmelser om återkallelse av ett godkännande finns i 23 § i den lagen. Av 2 § i den lagen följer att med kärnteknisk anläggning avses bl.a. kärnkraftsreaktorer, forskningsreaktorer eller anläggningar för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnämne och kärnavfall. Paragrafen blir endast aktuell när det finns ett miljöbalkstillstånd men inte ett tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 2 januari 2026.
2. Äldre bestämmelser gäller för mål som har inletts före ikraftträdandet.

Punkten 1 föreskriver att lagen träder i kraft den 1 januari 2026.

Punkten 2 tydliggör att förändringarna i lagstiftningen inte ska tillämpas i sådana mål där ansökan kommit in till mark- och miljödomstolen före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Ansvarsbestämmelser m.m.

23 § Ett beslut av en lokal säkerhetsnämnd om en begäran enligt 21 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får överklagas till mark- och miljödomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen reglerar överklagande.

Av *första stycket* framgår att vissa beslut som har meddelats av en lokal säkerhetsnämnd ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol och att övriga beslut enligt lagen ska överklagas till mark- och miljödomstol.

Av *andra stycket* framgår att prövningstillstånd krävs för att kammarrätten ska ta upp ett överklagat beslut till prövning.

Förslag till lag om ändring i lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut

2 § En miljöorganisation som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får ansöka om rättsprövning av sådana tillståndsbeslut av regeringen som omfattas av artikel 9.2

i konventionen den 25 juni 1998 om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Första stycket gäller även ett beslut av regeringen att anta en plan för kärntekniska anläggningar enligt 9 § lagen (2025:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Paragrafen reglerar vissa miljöorganisationers rätt att begära överprövning av tillståndsbeslut.

I paragrafen införs ett nytt *andra stycke* som innebär att en miljöorganisation som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken även får ansöka om rättsprövning av ett beslut av regeringen att anta en plan för kärntekniska anläggningar enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

2 kap. Domstolarna och deras sammansättning

Mark- och miljödomstolarna

2 § Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Strålsäkerhetsmyndighetens* verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller arell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

8 § Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i andra stycket vilka som ska ingå.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller arell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor. *I mål eller ärenden enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.*

Paragraferna reglerar vilken kompetens som ska finnas vid prövningen av mål och ärenden i mark- och miljödomstolen.

Beslut enligt lagen om kärnteknisk verksamhet som har fattats av den myndighet som regeringen bestämmer överklagas till mark- och miljödomstol. I 2 § *andra stycket* läggs Strålsäkerhetsmyndigheten till i uppräknningen av myndigheter inom vars sakområden en särskild ledamot ska ha erfarenhet. I 8 § *andra stycket* läggs det till att de särskilda ledamöterna ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde, om ett mål eller ärende rör ett överklagande av en myndighets beslut enligt lagen om kärnteknisk verksamhet.

Förteckning över remissinstanserna

Remissyttranden har lämnats av Affärsverket svenska kraftnät, Barsebäck Kraft AB, Blykalla, Boverket, Domarnämnden, Domstolsverket, E.ON Sverige AB, Ekonomistyrningsverket, Energiföretagen Sverige – Swedenergy AB, Energimarknadsinspektionen, Fortum Sverige AB, Försvarsmakten, Förvaltningsrätten i Stockholm, Havs- och vattenmyndigheten, Inspektionen för strategiska produkter, Kammarkollegiet, Kammarrätten i Stockholm, Klippans kommun, Kungliga Tekniska Högskolan, Kärnfull Next AB, Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan, Kärnkraftssamordnaren, Kävlinge kommun, Lantmäteriet, Lokala säkerhetsnämnden Forsmark, Lokala säkerhetsnämnden Oskarshamn, Lokala säkerhetsnämnden Ringhals, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Naturvårdsverket, Nyköpings kommun, OKG AB, Oskarshamns kommun, Post- och telestyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Riksgäldskontoret, Sametinget, Statens energimyndighet, Statskontoret, Strålsäkerhetsmyndigheten, Svalövs kommun, Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Svemin, Svensk kärnbränslehantering AB (SKB), Svenska naturskyddsföreningen, Svenskt näringsliv, Sveriges geologiska undersökningar, Sveriges kommuner och regioner (SKR), Sydkraft Nuclear Power AB, Säkerhetspolisen, Tillväxtverket, Trafikverket, Uniper Sverige AB, Uppsala Universitet, Varbergs kommun, Vattenfall AB, Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Världsnaturfonden WWF, Westinghouse Electric Sweden AB, Årjängs kommun och Östhammars kommun.

Följande remissinstanser har antingen inte svarat på remissen eller angett att de avstår från att yttra sig: Askersunds kommun, Bodens kommun, Chalmers tekniska högskola AB, Energiforsk, Eskilstuna kommun, Forsmarks Kraftgrupp AB, Fältbiologerna, GE Hitachi Nuclear Energy, Greenpeace, Grästorps kommun, Journalistförbundet, Justitieombudsmannen, Karlshamns kommun, Kristinehamns kommun, Kungsbacka kommun, Ljusdals kommun, Luleå kommun, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Mariestads kommun, Motala kommun, Nordic Nuclear Energy AB, Norrköpings kommun, Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen, Ringhals AB, RISE Research Institutes of Sweden AB, Rolls-Royce SMR, Ronneby kommun, Svenska Samernas Riksförbund, Sjöbo kommun, Skellefteå kommun, Skurups kommun, Småkom, Stenungssunds kommun, Studsvik Nuclear AB, Svenljunga kommun, Tidningsutgivarna, Trelleborgs kommun, Uddevalla kommun, Valdemarsviks kommun, Västerviks kommun, Ystads kommun, Åstorps kommun, Älvdalens kommun och Örskelljunga kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från Folkkampanjen mot kärnkraft och kärnvapen, Kärnkraftsprövningsutredningen, Miljöorensens Kärnavfallssektariat, Naturskyddsföreningen och Sveriges kärntekniska sällskap.

Utkastet har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar i vissa fall och om en plan för kärntekniska anläggningar som en förutsättning för ett sådant godkännande.

Ord och uttryck

2 § I denna lag avses med kärnavfall, kärnteknisk anläggning och kärnämne detsamma som i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning

3 § Den som avser att uppföra en ny kärnteknisk anläggning får ansöka om regeringens godkännande av anläggningen, om aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen.

En ansökan om regeringens godkännande får dock inte göras om det för samma anläggning pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken eller om anläggningen omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken eller lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

4 § En ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning ska lämnas in till regeringen och innehålla de uppgifter som krävs för regeringens prövning enligt 9 § i fråga om

1. den planerade anläggningen, och
2. det område där anläggningen ska uppföras och de beredskapszoner och brådska skyddsåtgärder som kan behövas för anläggningen.

Dessutom ska ansökan innehålla uppgifter om

1. det område runt anläggningen dit allmänheten inte kommer att ha tillträde, och
2. de verksamheter eller åtgärder som inte är av säkerhets- eller strålskyddskaraktär och som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där verksamheter ska bedrivas eller åtgärder vidtas.

För en kärnteknisk anläggning, som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar ett kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska ansökan även innehålla uppgifter om hur sökanden avser att ta hand om kärnämnet eller kärnavfallet.

5 § När en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning har kommit in ska Regeringskansliet meddela

1. Strålsäkerhetsmyndigheten,

2. den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområden det är tänkt att den kärntekniska anläggningen ska uppföras, och
3. den eller de kommuner som berörs av ansökan.

6 § Den sökande får föreläggas att avhjälpa en brist i ansökan, om bristen medför att ansökan inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I föreläggandet ska det anges att följderna av att ett föreläggande inte följs kan bli att ansökan inte tas upp till prövning.

7 § Regeringen får avstå från att pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

8 § Berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

9 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning, om

1. den typ av anläggning som ansökan avser är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv,
2. det inte finns några hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv, och
3. det, i fråga om en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, finns förutsättningar för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet.

En plan som förutsättning för regeringens godkännande

10 § Regeringen får godkänna en ansökan endast om det finns en gällande plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan.

En plan för kärntekniska anläggningar

11 § Regeringen får till vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas anta en plan för kärntekniska anläggningar. Vid antagandet av en sådan plan ska 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken tillämpas.

En plan får endast antas om någon har ansökt om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Planen ska begränsas till

1. vad som framgår av ansökan i fråga om
  - a) den typ av och det antal anläggningar som ska uppföras, och
  - b) den plats som anläggningarna får uppföras på, och
2. det område som behöver tas i anspråk för att de anläggningar som avses i 1 ska kunna uppföras.

12 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges

1. vilket område som behöver tas i anspråk för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas,

2. vilka typer av kärntekniska anläggningar som får uppföras och var dessa får lokaliseras, och

3. vilka allmänna intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken som kan påverkas av uppförandet och driften av anläggningar som omfattas av planen och hur hänsyn kan tas till dessa intressen.

13 § Ett beslut om en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, om en sådan krävs enligt det kapitlet. Det som sägs i 6 kap. miljöbalken om en myndighet eller kommun ska vid tillämpning av det kapitlet avse regeringen.

Regeringen får i det enskilda fallet besluta att delar av den strategiska miljöbedömningen ska genomföras av en myndighet.

14 § En miljökonsekvensbeskrivning behöver inte tas fram vid en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, om

1. planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som också har prövats i ett ärende om detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900), och

2. miljökonsekvensbeskrivningen i ett ärende som avses i 1 är aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar.

15 § Berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över vad som är lämplig användning av ett mark- och vattenområde innan en plan för kärntekniska anläggningar antas.

16 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges hur länge planen gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

Om giltighetstiden löper ut medan det finns pågående tillståndsprövningar enligt miljöbalken för kärntekniska anläggningar som omfattas av planen och som det finns ett godkännande för enligt denna lag, ska planen fortsätta att gälla till dess att ärendena är slutligt avgjorda.

17 § Regeringen får på begäran av den som har ansökt om godkännande av en kärnteknisk anläggning besluta att förlänga giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar med fem år i taget.

Berörda kommuner ska få tillfälle att yttra sig innan en plan förlängs.

18 § Regeringen får ändra en plan för kärntekniska anläggningar, om det behövs för att en ansökan som har kommit in efter att planen har antagits ska kunna godkännas.

Planen får dock inte ändras om

1. det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte omfattas av planen, eller

2. det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

När en plan ändras gäller bestämmelserna i denna lag om antagande av en plan.

19 § Regeringen får upphäva en plan för kärntekniska anläggningar, om

1. det inte pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för sådana kärntekniska anläggningar som planen avser, och

2. det inte kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

Kommunens tillstyrkande

20 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning och besluta om en plan för kärntekniska anläggningar, endast om den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan respektive planen.

Ett tillstyrkande gäller i fem år.

Regeringen får trots första stycket godkänna och besluta om en plan i fråga om mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen uppförs och drivs och det inte finns någon annan plats

1. som bedöms vara lämpligare för anläggningen, eller

2. som är lämplig och har anvisats för anläggningen inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

Regeringens godkännande förfaller om det inte finns en plan

21 § Ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller om det inte längre finns en giltig plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som godkännandet avser.

Godkännandet förfaller dock inte för en kärnteknisk anläggning som det har meddelats ett tillstånd för enligt miljöbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 17 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 16 kap. 11 a § och 17 kap. 6 a §, och närmast före 16 kap. 11 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

Kärntekniska anläggningar

11 a §

En ansökan om tillstånd enligt 9 kap. för en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar får tas upp till prövning och handläggas fram till den tidpunkt då domstolen enligt 21 kap. 7 § ska avge ett eget yttrande inför regeringens prövning av tillåtligheten enligt 17 kap. 1 §.

Lydelse enligt prop. 2024/25:203

Föreslagen lydelse

17 kap.

1 §

Regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

1. *kärntekniska anläggningar som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,*

1. *kärntekniska anläggningar enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, med undantag för en anläggning*

a) där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel från alfa-aktiva ämnen, eller

b) som är godkänd enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar på ansökan av den som ansöker om tillstånd enligt denna balk,

2. allmänna farleder, och

3. geologisk lagring av koldioxid, om verksamheten inte avser lagring för forskningsändamål av mindre än 100 000 ton koldioxid.

6 a §

Regeringen får tillåta en kärnteknisk anläggning endast om den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna med anläggningen överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
  2. Äldre bestämmelser gäller för mål som har inletts före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Bilaga 6

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet¹

dels att 15 a § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 15 a § ska utgå,

dels att nuvarande 5 j–5 l och 7 §§ ska betecknas 6 g–6 i och 5 k §§,

dels att 2, 5–5 b, 5 d och 6 §§, den nya 6 i § och 14, 23 och 24 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 5 j § ska sättas närmast före 6 g §,

dels att det ska införas tolv nya paragrafer, 5 j, 6 a–6 f, 7 e, 7 f, 9 a, 9 b och 24 a §§ och närmast före 6, 6 b och 9 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

I denna lag avses med

1. kärnteknisk anläggning:

a) anläggning för utvinning av kärnenergi (kärnkraftsreaktor),

b) annan anläggning i vilken en självunderhållande kärnreaktion kan ske, såsom forskningsreaktor,

c) anläggning för utvinning, framställning, hantering, bearbetning, förvaring som avses bli bestående (slutförvaring) eller annan förvaring (lagring) av kärnämne, och

d) anläggning för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall,

2. kärnämne:

a) uran, plutonium eller annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi (kärnbränsle) eller förening i vilken sådant ämne ingår,

b) torium eller annat ämne som är ägnat att omvandlas till kärnbränsle eller förening i vilken sådant ämne ingår, och

c) använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar,

3. kärnavfall:

a) använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar,

b) radioaktivt ämne som har bildats i en kärnteknisk anläggning och som inte har framställts eller tagits ur anläggningen för att användas i undervisnings- eller forskningssyfte eller för medicinska, jordbrukstekniska eller kommersiella ändamål,

¹ Senaste lydelse av

5 j § 2020:685

5 k § 2020:685

7 § 2009:328.

15 a § 2010:948.

rubriken närmast före 15 a §

² Senaste lydelse 2020:685.

c) material eller annat som har tillhört en kärnteknisk anläggning och blivit radioaktivt förorenat samt inte längre ska användas i en sådan anläggning, och

d) radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas,

4. permanent avstängd kärnkraftsreaktor: en kärnkraftsreaktor där verksamheten med elproduktion har upphört och inte kommer att återupptas eller en reaktor som inte har levererat el till elnätet de senaste fem åren,

5. kärnteknisk utrustning:

a) utrustning eller material som särskilt har konstruerats eller ställts i ordning för bearbetning, användning eller framställning av kärnämne, och

b) utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,

6. radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som

a) inbegriper en strålkälla,

b) har medfört eller kan befaras medföra skada, och

c) kräver omedelbara åtgärder, och

7. geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i *en geologisk formation under jordytan* och som ska ge isolering från biosfären av

a) kärnavfall,

b) kärnämne som inte ska användas på nytt, eller

c) annat radioaktivt avfall.

4. kärnteknisk utrustning:

5. radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som

c) kräver omedelbara åtgärder,

6. geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i *berggrunden* och som ska ge isolering från biosfären av *kärnavfall, kärnämne som inte ska användas på nytt eller annat radioaktivt avfall,*

7. provdrift: den process i vilken strukturer, system och komponenter i en kärnteknisk anläggning tas i drift för att verifiera att de konstruktions- och funktionskrav är uppfyllda som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, inför övergången till rutinmässig drift,

8. rutinmässig drift: driften av en kärnteknisk anläggning från den tidpunkt då provdriften är avslutad till dess att avvecklingen av anläggningen har påbörjats, och

9. avveckling: nedmonteringen och rivningen av en kärnteknisk anläggning och omhändertagandet av det kärnämne och det kärnavfall som finns på anläggningsplatsen...

5 §³

Det är förbjudet att utan tillstånd enligt denna lag bedriva kärnteknisk verksamhet. Frågor om tillstånd prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Tillstånd får inte ges till en kärnteknisk verksamhet som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

5 a §⁴

Det är förbjudet att utan särskilt tillstånd av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer

1. i Sverige slutförvara eller i avvaktan på slutförvaring mellanlagra kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i ett annat land, eller

1. i Sverige slutförvara eller i avvaktan på slutförvaring mellanlagra kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett att användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i ett annat land, eller

2. utomlands slutförvara kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett att användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i Sverige.

Tillståndsplikten enligt första stycket 2 gäller inte

1. kärnavfall eller kärnämne som efter behandling eller upparbetning i Sverige ska slutförvaras i det land där avfallet har uppkommit eller ämnet har sitt ursprung, eller

2. sådant använt kärnbränsle från forskningsreaktorer som i enlighet med tillämpliga internationella avtal sänds till ett land som tar emot bränsle för forskningsreaktorer eller tillverkar sådant bränsle.

Ett tillstånd enligt första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutför-

³ Senaste lydelse 2017:575.

⁴ Senaste lydelse 2014:141.

varing i det andra landet från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.

5 b §⁵

Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas.

Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen.

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutförvaring i det andra landet från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.

5 d §⁶

Regeringen får meddela föreskrifter om vad som krävs för att ett sådant avtal om slutförvaring som avses i 5 b § tredje stycket ska kunna godtas som grund för ett tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om vad som krävs för att ett sådant avtal om slutförvaring som avses i 5 a § tredje stycket ska kunna godtas som grund för ett tillstånd.

5 j §⁷

Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen (2018:396).

⁵ Senaste lydelse 2023:867.

⁶ Senaste lydelse 2014:141.

⁷ Senaste lydelse av 5 b § 2023:867.

6 §⁸

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap.28 a–29 b §§ miljöbalken.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska på begäran av den som avser att ansöka om tillstånd för uppförande, innehav eller drift av en kärnteknisk anläggning ha en förberedande dialog med den som har begärt dialogen om vad en tillståndsansökan behöver innehålla.

6 a §

Den myndighet som avses i 6 § får, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet, besluta att

1. begränsa omfattningen av en förberedande dialog, eller
2. avstå från att inleda en förberedande dialog.

Förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion

6 b §

Den myndighet som regeringen bestämmer ska på begäran av den som avser att konstruera, leverera, uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning ge ett förhandsbesked i frågan om anläggningens konstruktion eller del av den uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar.

Ett förhandsbesked får ges endast för frågor där tillstånd enligt 5 § första stycket meddelas av en myndighet.

6 c §

Den myndighet som avses i 6 b § får, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet, besluta att

⁸ Senaste lydelse 2014:141.

1. begränsa omfattningen av ett förhandsbesked, eller

2. avstå från att pröva en begäran om förhandsbesked.

6 d §

I ett förhandsbesked som innebär att konstruktionen uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, ska det anges hur länge förhandsbeskedet gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år från det att förhandsbeskedet fick laga kraft.

6 e §

Ett förhandsbesked är bindande vid en senare tillståndsprovning, om

1. beskedet innebär att den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, och

2. beskedet har fått laga kraft, och

3. en tillståndsansökan har gjorts inom den tid som förhandsbeskedet gäller.

6 f §

Trots 6 e § är ett förhandsbesked inte bindande, om

1. en författning har ändrats efter att förhandsbeskedet beslutades och ändringen har betydelse för bedömningen i beskedet,

2. de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats och ändringarna har betydelse för säkerheten, strålskyddet eller kärnämneskontrollen i den kärntekniska anläggningen, eller

3. förhandsbeskedet har lämnats på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter och uppgifterna

5 l §

Den myndighet som regeringen bestämmer ska vidta de åtgärder som behövs för att fullgöra statens skyldigheter enligt 5 j och 14 b §§.

6 i §⁹

Den myndighet som regeringen bestämmer ska vidta de åtgärder som behövs för att fullgöra statens skyldigheter enligt 6 g och 14 b §§.

7 e §

En tillståndshavare som har beslutat att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare, ska snarast möjligt anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Av en anmälan ska det framgå vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att reaktorn börjar avvecklas.

7 f §

En tillståndshavare som har tagit bort allt kärnbränsle och annat kärnämne som omfattas av kärnämneskontroll från en kärnkraftsreaktor, ska snarast möjligt anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Stegvis kontroll

9 a §

En tillståndshavare ska anmäla till tillsynsmyndigheten innan tillståndshavaren

1. uppför en kärnteknisk anläggning,
2. ändrar en kärnteknisk anläggning på ett för säkerheten eller strålskyddet betydande sätt,
3. tar en kärnteknisk anläggning i provdrift,
4. tar en kärnteknisk anläggning i rutinmässig drift,

⁹ Senaste lydelse av tidigare 5 l § 2020:685.

5. avvecklar en kärnteknisk anläggning.

En anmälan ska lämnas in för varje åtgärd. Anmälan ska innehålla de uppgifter som behövs för myndighetens kontroll av att anläggningen kommer att uppfylla de krav på strålskydd och säkerhet som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av dessa lagar.

Tillståndshavaren får inte vidta en åtgärd som anges i första stycket förrän tillsynsmyndigheten har beslutat att de krav på strålskydd och säkerhet som anges i andra stycket är uppfyllda.

9 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en anmälan enligt 9 a § ska innehålla.

14 §¹⁰

Skyldigheterna enligt 10 § kvarstår till dess att de har fullgjorts, även om

1. ett tillstånd återkallas,
2. ett tillstånds giltighetstid går ut,
3. rätten att driva en kärnkraftsreaktor har upphört att gälla enligt den upphävda lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling, eller
4. en kärnkraftsreaktor är *permanent avstängd*. 4. en kärnkraftsreaktor *har anmälts som tills vidare avstängd enligt 7 e §.*

Trots första stycket får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ge dispens från skyldigheterna enligt 10 §.

23 §

Beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag får överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut av tillsynsmyndigheten skall gälla omedelbart, om inte annat bestäms.

Beslut av en lokal säkerhetsnämnd om en begäran enligt 21 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag som inte har fattats av regeringen får överklagas till mark- och miljödomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Trots första stycket får beslut enligt 6 a och 6 d §§ inte överklagas. Bilaga 6

24 §¹¹

Beslut av en lokal säkerhetsnämnd om begäran enligt 21 § får överklagas hos förvaltningsrätten genom besvär. Beslut enligt 18 § gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

Besvärshandlingen tillställs förvaltningsrätten och skall ha kommit in inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. Om handlingen kommit in för sent skall rätten avvisa den. Besvärshandlingen skall dock inte avvisas, om förseningen beror på att nämnden har lämnat klaganden en felaktig underrättelse om hur man klagar. Inte heller skall handlingen avvisas, om den inom besvärstiden har kommit in till nämnden.

24 a §

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga beslut enligt 5, 6 b, 8 och 15 §§.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. Äldre föreskrifter gäller vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

¹¹ Senaste lydelse 2009:796.

Förslag till lag om ändring i lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

En miljöorganisation som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får ansöka om rättsprövning av sådana tillståndsbeslut av regeringen som omfattas av artikel 9.2 i konventionen den 25 juni 1998 om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Första stycket gäller även ett beslut av regeringen att anta en plan för kärntekniska anläggningar enligt 9 § lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 och 8 §§ lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §¹

Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Strålsäkerhetsmyndighetens* verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

8 §²

Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i andra stycket vilka som ska ingå.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor. *I mål eller ärenden enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller*

¹ Senaste lydelse 2015:686.

² Senaste lydelse 2021:459.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att det i strålskyddslagen (2018:396) ska införas en ny paragraf, 10 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

2 a §

Om ett överklagande avser beslut som har fattats enligt både lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och denna lag får förvaltningsrätten lämna över målet till den mark- och miljödomstol som prövar överklagandet enligt lagen om kärnteknisk verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

Förteckning över remissinstanserna

Remissyttranden har lämnats av Affärsverket svenska kraftnät, Barsebäck Kraft AB, Blykalla AB, Boverket, Domarnämnden, Domstolsverket, Ekonomistyrningsverket, Energiföretagen, Energimarknadsinspektionen, Forsmarks Kraftgrupp AB, Fortum Sverige AB, Försvarmakten, Förvaltningsrätten i Linköping, Förvaltningsrätten i Stockholm, Grästorps kommun, Havs- och vattenmyndigheten, Inspektionen för strategiska produkter, Kammarkollegiet, Kammarrätten i Stockholm, Karlshamns kommun, Klippans kommun, Kungl. tekniska högskolan, Kärnfull Next AB, Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan, Kärnkraftssamordnaren, Kävlinge kommun, Lantmäteriet, Lokala säkerhetsnämnden Oskarshamn, Lokala säkerhetsnämnden Ringhals, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Mariestads kommun, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Naturvårdsverket, Nordic Nuclear Energy, Nyköpings kommun, OKG Aktiebolag, Oskarshamns kommun, Regelrådet, Riksantikvarieämbetet, Riksgäldskontoret, Ringhals AB, Sametinget, Skellefteå kommun, Statens energimyndighet, Statskontoret, Stenungsunds kommun, Strålsäkerhetsmyndigheten, Studsvik Nuclear AB, Svalövs kommun, Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Svenljunga kommun, Svensk Kärnbränslehantering AB, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges geologiska undersökningar, Sydkraft AB (Uniper), Sydkraft Nuclear Power AB, Säkerhetspolisen, Tidningsutgivarna, Tillväxtverket, Trafikverket, Uppsala universitet, Varbergs kommun, Vattenfall AB, Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Westinghouse Electric Sweden AB, Örkelljunga kommun, Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen) och Östhammars kommun.

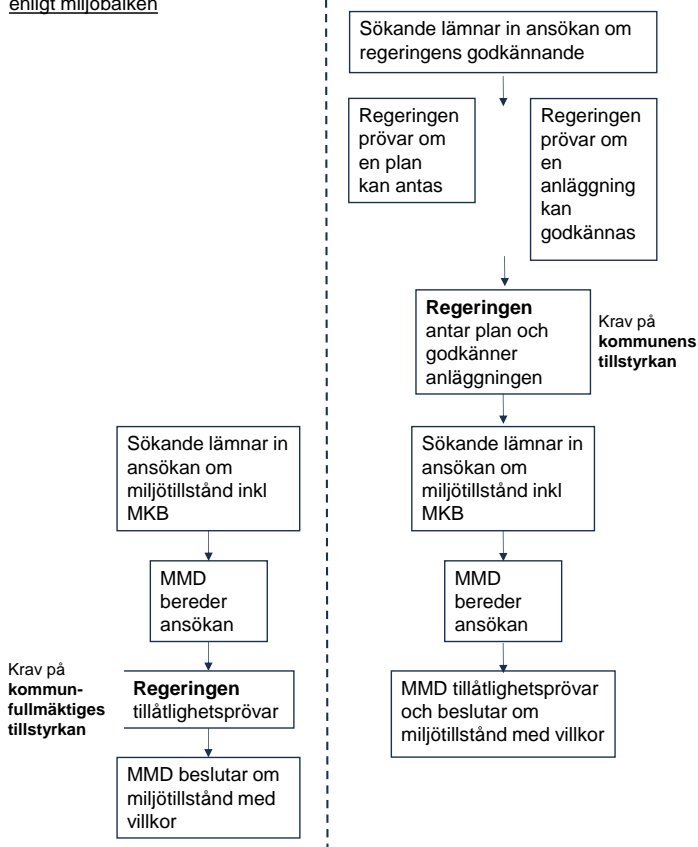
Följande remissinstanser har antingen inte svarat på remissen eller angett att de avstår från att yttra sig: Askersunds kommun, Chalmers tekniska högskola AB, E.ON Sverige AB, Energiforsk, Eskilstuna kommun, Fältbiologerna, GE Hitachi Nuclear Energy, Greenpeace, Journalistförbundet, Justitieombudsmannen, Kristinehamns kommun, Kungsbacka kommun, Ljusdals kommun, Lokala säkerhetsnämnden Forsmark, Luleå kommun, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Motala kommun, Norrköpings kommun, Post- och telestyrelsen, RISE Research Institutes of Sweden AB, Riksrevisionen, Rolls-Royce SMR, Ronneby kommun, Sjöbo kommun, Skurups kommun, Småkom, Svemin, Svenska Naturskyddsföreningen, Svenska Samernas Riksförbund, Svenskt Näringsliv, Trelleborgs kommun, Uddevalla kommun, Valdemarsviks kommun, Världsnaturfonden, Västerviks kommun, Ystads kommun, Årjängs kommun, Åstorps kommun och Älvdalens kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från Holtec International, Miljörelsens kärnavfallssektariat och Sveriges kärntekniska sällskap.

Figur 1 Process för regeringens godkännande

Hittillsvarande tillståndprocess enligt miljöbalken

Alternativ prövningsprocess

Frivilligt moment i kärntekniklagen

Figur 92 Exempel på prövningsprocess där förhandsbesked nyttjas (förutsätter att A, B och C uppfyller kraven)

